తాళ్లపాక పదసాహిత్యం - సంపుటం - 18

శృంగార సంకీర్తనలు

(తాళ్లపాక అన్నమాచార్య విరచితములు)

పరిష్కర్త

కీ॥ శే॥ గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ

ప్రచురణ

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు

1998

T.T.D. Religious Series - 550

ప్రథమ ముద్రణ : 1977
ద్వితీయ ముద్రణ : 1998

© తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు
తిరుపతి

ప్రతులు : 2,000

వెల : రు. 29-00

ప్రచురణ :
శ్రీ M.K.R. వినాయక్, I.A.S.
కార్యనిర్వాహణాధికారి
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు
తిరుపతి.

ముద్రణ :
త్రివేణి ఆఫ్‌సెట్ ప్రింటర్స్
14/264, ఈడేపల్లి
మచిలీపట్నం - 1
ఆంధ్రప్రదేశ్

విన్నపము

ఇందరికి అభయంబు లిచ్చు చేయి
కందువగు మంచిబంగారు చేయి ॥

కలియుగ ప్రత్యక్షదైవమైన శ్రీ వేంకటేశ్వరుని వైభవాన్ని, మాహాత్మ్యాన్ని, తత్త్వాన్ని 32,000 అధ్యాత్మ, శృంగార సంకీర్తనలుగా రచించినవాడు తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు. ఇందులో మనకు సుమారు 13,000 సంకీర్తనలు మాత్రమే లభించాయి. వీరి పుత్రుడు తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు, మనుమడు తాళ్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు పదకవులే ! తాళ్లపాక కవులు క్రీ॥శ॥ 15-16 శతాబ్దాలకు చెందినవారు. వీరి స్వస్థలం ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోని కడపజిల్లా రాజంపేట తాలూకా తాళ్లపాకగ్రామం.

క్రీ॥శ॥ 15వ శతాబ్దంలో వైష్ణవమత ప్రచారం కోసం తిరుమలను కేంద్రంగా చేసుకొని శ్రీ వేంకటేశ్వరాంకితంగా వేలకొలది సంకీర్తనలను, ఇతర సాహిత్య ప్రక్రియలను రచించినవారు తాళ్లపాకకవులు. శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామివారి సేవలో తరించిన ధన్యమూర్తులు.

తాళ్లపాక పదకవిత్రయంగా కీర్తిగడించిన తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, తాళ్లపాక పెదతిరుమలయ్య, తాళ్లపాక చినతిరుమలయ్యల సంకీర్తనల రాగిరేకులు తిరుమలలో శ్రీవారి ఆలయంలో 'తాళ్లపాక అర'లో లభించాయి.

తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల భాండాగారం గూర్చిన మొదటి శాసనం క్రీ॥శ॥ 1530 సంవత్సరంలో కనిపిస్తుంది. తదుపరి క్రీ॥శ॥ 1545, 1547, 1554, 1558 సంవత్సరాల నాటి శాసనాల్లోను సంకీర్తనభాండాగారం గూర్చిన ప్రస్తావన కనిపిస్తుంది. ఇవి తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాల శాసనాలు.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములవారు క్రీ॥శ॥ 1922 సంవత్సరం నుండి తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల ముద్రణకు పూనుకొన్నారు. క్రీ॥శ॥ 1922 సంవత్సరం నుండి క్రీ॥శ॥ 1992 సంవత్సరం వరకు తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాల ముద్రణలో వివిధ దశలు కనిపిస్తాయి.

1922 సంవత్సరంలో తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాలవారు రాగిరేకుల్లోని తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలను వ్రాతప్రతుల్లో వ్రాయించటానికి పూనుకొన్నారు.

1935-38 సంవత్సరాల్లో తాళ్లపాక లఘుకృతులు, తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు సంపుటాలుకొన్ని వెలువడ్డాయి.

1947-65 సంవత్సరాల్లో తాళ్లపాక కవుల అధ్యాత్మ, శృంగార సంకీర్తనలు కొన్ని సంపుటాలు ముద్రించబడ్డాయి.

1947-1965 సంవత్సరాల మధ్యకాలంలో నిరాఘాటంగా కొనసాగిన తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనల ముద్రణ తరువాత ఒక దశాబ్దంపాటు కొనసాగలేదు.

1975-1986 సంవత్సరాల మధ్యకాలంలో తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనలు కొన్ని సంపుటాలు వరకు, మరియు అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు కొన్ని సంపుటాలు పునర్ముద్రింపబడ్డాయి.

తదుపరి 1992 సంవత్సరంలో ఒక సంపుటం ముద్రింపబడినది.

ఇంతేకాక తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల జీవిత చరిత్ర, తాళ్లపాక కవుల ఇతర సాహిత్య ప్రక్రియలను ఈ దశల్లోనే తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం ముద్రించింది.

ఈ వివిధ దశల్లో తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనలను రాగిరేకులనుండి పరిష్కరించిన మహాపండితులు కీ॥శే॥ సాధు సుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రి, పండిత విజయరాఘవాచార్య, వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రి, రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మ, పి.టి. జగన్నాథరావు, గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ, శ్రీయుతులు ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులుగారలు.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు 1978 సంవత్సరంలో అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ స్థాపించినప్పటినుండి తాళ్లపాక అన్నమాచార్య సంకీర్తనలకు దేశవ్యాప్తంగా విశేషవ్యాప్తి ఏర్పడింది. తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు సాహితీవేత్తలకు, సంగీత విద్వాంసులకు వరకవిత్వ వాణీవీణా నినాదాలైనాయి. ఈ సంకీర్తనలు భక్తులకు మోక్ష మార్గాన్ని తెలిపే విశిష్టరచనలు. పరిశోధకులకు, సాహిత్యచరిత్రకారులకు కొంగుబంగారమై విలసిల్లుతున్నాయి. తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలకు సంగీత, సాహిత్య, భక్తలోకంలో నేడున్న ఆదరణ ఎనలేనిది.

ఈ ఆవశ్యకతను గుర్తించి వివిధ దశల్లో పరిష్కరింపబడి, ముద్రించబడిన తాళ్లపాకకవుల సంకీర్తనలను ఒక్కసారిగా సమగ్రరీతిలో ముద్రించడానికి తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాల యాజమాన్యం సంకల్పించింది.

ప్రథమతః తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలను సమగ్రంగా 29 సంపుటాలుగా లోకానికి అందిస్తున్నాం.

తాళ్లపాక పదకవుల సంపుటాల పునర్ముద్రణ ప్రణాళిక రూపొందించుటలో సహకరించిన శ్రీ ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులుగారికి (తాళ్లపాక వాఙ్మయపరిష్కర్త) విద్వాన్ శ్రీ సింగరాజు సచ్చిదానందం గారికి (విశ్రాంత తెలుగు అధ్యాపకులు, తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాలు) ఆచార్య కె. సర్వోత్తమరావుగారికి (డీన్, హ్యూమానిటీస్ & ఎక్స్‌టెన్షన్ స్టడీస్, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) డా॥ ఆచార్య ఎం. శ్రీమన్నారాయణమూర్తిగారికి (డైరెక్టర్, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాసంస్థ, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) మరియు ఈ సంపుటాల ముద్రణలో సాహిత్యపరంగా నిర్మాణాత్మకమైన సూచనలందించిన డా॥ముదివేడు ప్రభాకరరావు M.A.,Ph.D గారికి, (పరిశోధకులు, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాలయం, తిరుపతి) హృదయపూర్వక కృతజ్ఞతాంజలులు అర్పిస్తున్నాము.

దీని తర్వాత తాళ్లపాక కవుల లఘుకృతులు, ఇతర కావ్యాలు వెలువరించడానికి ప్రణాళిక సిద్ధంచేస్తున్నాం.

ప్రస్తుతం వెలువడుచున్న తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు శ్రీ వేంకటేశ్వర స్వామివారి కృపా కటాక్షంచే భక్తజనామోదం పొందగలవని విశ్వసిస్తున్నాం.

M.K.R. వినాయక్
కార్యనిర్వహణాధికారి
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు

నివేదిక

క్రీ॥శ॥ 15వ శతాబ్దంలో భక్తి ప్రపత్తి, దేహాత్మేశ విచారాదులను తెలిపే ఆధ్యాత్మసంకీర్తనలు; జీవాత్మ, పరమాత్మల ఐక్యాన్నిచాటే అమలిన దివ్య శృంగార సంకీర్తనలు రచించినవారు తాళ్లపాక కవులు. సకల దేవతా స్వరూపమైన శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి తత్త్వాన్ని ఎన్నోవేల సంకీర్తనలద్వారా లోకవిదితంచేసి ఆత్మకల్యాణంతోపాటు లోక కల్యాణం సాధించిన వారు తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు, వీరి పుత్రుడు తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు, మనుమడు తాళ్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు. శ్రీ వేంకటేశ్వరుని పరతత్త్వంగా భావించి ఉభయ విభూతినాయకుడైన ఆ స్వామి కల్యాణగుణాలను ఎన్నోవేల సంకీర్తనల్లో కీర్తించారు. శరణాగతి తత్త్వాన్ని ప్రబోధించారు.

క్రీ॥ శ॥ 15వ శతాబ్దంలో శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామివారి నందకాంశ సంభూతుడుగా తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు జన్మించాడు. తన పదహారవయేట శ్రీ వేంకటేశ్వరుని సాక్షాత్కారం పొంది స్వామి ఆదేశంతో సంకీర్తనరచనకు శ్రీకారం చుట్టి ఆనాటినుండి జీవితాంతంవరకు దినమునకు ఒక్క సంకీర్తనకు తక్కువ కాకుండా సంకీర్తన రచన సాగించాడు. పల్లవి, చరణాలతో కూడిన సంకీర్తన రచనకితడు మార్గదర్శకుడై 'పదకవితాపితామహుడ'ని కీర్తి గడించాడు. అన్నమయ్య పదాలలో సంగీతం, సాహిత్యం, భగవద్భక్తి త్రివేణీ సంగమంలా మేళవించాయి.

శ్రీ వేంకటేశ్వరుని పరతత్త్వమూర్తిగానే కాకుండా వివిధ ఆగమ సంప్రదాయాల్లో వినుతుడైన వైభవమూర్తిగా కూడా అన్నమయ్య కీర్తించాడు. ఆంధ్రవాగ్గేయకారుల్లో అనేక వైష్ణవ క్షేత్రాలను సందర్శించి ఆయాక్షేత్ర మూర్తులపై వివిధ సంకీర్తనలను రచించిన ఘనత తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులదే!

అన్నమయ్య భగవత్తత్త్వాన్ని అనేక జానపద గేయరీతుల్లో రచించి సామాన్యులకు అందించే ప్రయత్నంచేశాడు. అన్నమయ్య గ్రాంథిక, శిష్టవ్యావహారిక, వ్యావహారిక భాషాశైలులలో సంస్కృతాంధ్ర సంకీర్తనల్ని రచించాడు. జానపదుల జీవద్భాషను సర్వతంత్ర స్వతంత్రంగా వాడి సంకీర్తన రచనాశైలిలో తర్వాతి వాగ్గేయకారులకి మార్గదర్శకుడైనాడు.

అన్నమయ్య పదాలు శ్రీ వేంకటేశ్వరముద్రాంకితాలు. వీరి బాటను అనుసరించిన వారు తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు, తాళ్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు.

ఇహపర శ్రేయోదాయకమైన తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు, ఇతర తాళ్లపాకకవుల సంకీర్తనలను భక్తజనానికి అందించాలని తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు 1978 సంవత్సరంలో సంకల్పించి అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ స్థాపించింది. అప్పటినుండి అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ కళాకారులచే గానంచేయబడిన తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు ఆంధ్ర ప్రదేశ్‌లోనే కాక, ఆంధ్రేతర రాష్ట్రాలలో కూడా బహుళ ప్రచారం, ప్రాచుర్యం పొందాయి.

అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ తాళ్లపాక అన్నమాచార్య, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల ప్రచారం-పరిశోధన -రికార్డింగ్ శాఖల సమన్వయంతో వివిధ కార్యక్రమాలను నిర్వహిస్తున్నది. అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ కళాకారులచే వేలకొలదిగా సంగీత సభలు, పరిశోధకులచే సాహితీసమావేశాలు నిర్వహించింది. మరియు తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలను ఆడియో క్యాసెట్లుగా విడుదలచేసి బహుజనామోదం పొందింది.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానంచే 1949 సంవత్సరం నుండి ప్రతి సంవత్సరం అన్నమాచార్య వర్ధంతి ఉత్సవాలు, 1978 సంవత్సరం నుండి అన్నమాచార్య జయంతి ఉత్సవాలు జయప్రదంగా నేటికీ నిర్వహింప బడుచున్నవి. మరియు అన్నమాచార్య సంకీర్తనోత్సవాలు కుగ్రామ స్థాయినుండి మహానగరాలస్థాయివరకు జరుగుచున్నాయి. అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ వివిధ విశ్వవిద్యాలయాల

సమన్వయంతో తాళ్లపాక కవుల సాహితీ సదస్సులు నిర్వహిస్తున్నది. తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం 1978సం॥ నుండి తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సాహిత్యంపై వివిధ విశ్వవిద్యాలయాల్లో పరిశోధన చేసేవారికి ఉపకారవేతనం ఇచ్చి ప్రోత్సహిస్తున్నది. ఈ ప్రణాళిక క్రింద ఇప్పటివరకు దాదాపు 50 సిద్ధాంతవ్యాసాలు సమర్పింపబడ్డాయి.

తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలపట్ల నానాటికీ పెరుగుచున్న ప్రజాదరణ, మరియు 1935వ సంవత్సరం నుండి వివిధ దశల్లో ముద్రింపబడిన తాళ్లపాక అన్నమయ్య, తాళ్లపాక పెదతిరుమలయ్య, తాళ్లపాక చినతిరుమలయ్య సంకీర్తనల సంపుటాలు ఏనాడో చెల్లిపోయిన కారణంగా నేడు తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు సమగ్రంగా పునర్ముద్రించవలసిన ఆవశ్యకత ఏర్పడింది.

పూర్వముద్రణ సంపుటాల్లోని పూర్వపరిష్కర్తల పీఠికలు యథాతథంగా ముద్రింపబడుచున్నాయి. పరిష్కర్తచే పీఠికలో సూచింపబడిన సంపుటాల సంఖ్యలు పూర్వముద్రణకు సంబంధించినవి. తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు మొదటిసారిగా సమగ్రంగా పునర్ముద్రితమవుతున్నందువల్ల ముద్రణ, పాఠకుల సౌకర్యార్థం క్రమపద్ధతిలో వుండాలనే వుద్దేశ్యంతో పూర్వముద్రణ సంపుటాల సంఖ్యలు మార్చబడినవి. సంపుటాల సంఖ్యల మార్పులు ప్రత్యేకంగా పట్టికలో చూపబడింది.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానానికి రాగిరేకుల్లో లభించిన తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు మొత్తం నేడు ముద్రించబడుచున్నందువల్ల సమగ్రమనే పదం సూచికంగా వాడబడింది.

భక్తిభావ విలసితాలైన తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలను సమగ్రంగా ముద్రించుటకు ఆమోదించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం ధర్మకర్తృత్వమండలి అధ్యక్షులు శ్రీకలిదిండి రామచంద్రరాజుగారికి, మరియు ధర్మకర్తృత్వమండలి సభ్యులకు మా హార్దిక కృతజ్ఞతాంజలి.

ఈ సంపుటాల ముద్రణకు అధికారికమైన ఆమోదాన్ని తెలిపిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల కార్యనిర్వహణాధికారి శ్రీ ఎం.కె.ఆర్.వినాయక్ I.A.S. గారికి కృతజ్ఞతాంజలి.

తాళ్లపాక పదకవుల సంపుటాల పునర్ముద్రణ ప్రణాళికరూపొందించుటలో సహకరించిన శ్రీ ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులు గారికి (తాళ్లపాక వాఙ్మయపరిష్కర్త), విద్వాన్ శ్రీ సింగరాజు సచ్చిదానందంగారికి (విశ్రాంత తెలుగు అధ్యాపకులు, తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాలు) ఆచార్య కె. సర్వోత్తమరావుగారికి (డీన్, హ్యుమానిటీస్ & ఎక్స్‌టెన్షన్ స్టడీస్, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) ఆచార్య ఎం. శ్రీమన్నారాయణమూర్తిగారికి (డైరక్టర్, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాసంస్థ, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) మరియు ఈ సంపుటాల ముద్రణలో సాహిత్యపరంగా నిర్మాణాత్మకమైన సూచనలందించిన డా॥ముదివేడు ప్రభాకరరావు M.A., Ph.D గారికి, (పరిశోధకులు, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాలయం, తిరుపతి) మా హార్దిక కృతజ్ఞతాంజలులు.

ఈ సంపుటాల ముద్రణలో సాంకేతికపరమైన సహకారాన్ని అందించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల ముద్రణాధికారి శ్రీ ఎం. లక్ష్మణరావుగారికి, వారి సిబ్బందికి, తి.తి.దే పౌరసంబంధ శాఖాధికారి శ్రీ పి. సుభాష్‌గౌడ్ గారికి కృతజ్ఞతాంజలులు.

డా॥ మేడసాని మోహన్ M.A., Ph.D
డైరక్టర్
అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు
తిరుపతి.

తేది : 10-2-98

తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు

సంఖ్యా వివరణ పట్టిక - 1998

సంపుటాలు	మునుపటి సంఖ్య	ఇప్పటి సంఖ్య	సంకీర్తనాచార్యుని పేరు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	1	1	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	2	2	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	3	3	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	10+11(1,2భాగాలు)	4	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	12	5	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	4	6	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	13	7	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	14	8	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	15	9	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ, శృంగార సంకీర్తనలు	16	10	తాళ్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	17	11	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	18	12	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	19	13	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	20	14	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	21	15	తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	22	16	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	23	17	తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	24	18	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	25	19	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	26	20	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	27	21	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	28	22	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	29	23	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు

శృంగార సంకీర్తనలు	30	24	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	31	25	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	32	26	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
*శృంగార సంకీర్తనలు	33	27	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
*శృంగార సంకీర్తనలు	34	28	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
*శృంగార సంకీర్తనలు	35	29	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు

* తాళ్లపాక పదసాహిత్యం మొదటిసారిగా సమగ్రంగా పునర్ముద్రణచేయబడుచున్నది. ఈ సందర్భంగా సంకీర్తనల సంపుటాల సంఖ్యలు క్రమపద్ధతిలో ఉండాలనే వుద్దేశ్యంతో మార్పులు చేయబడి, పై పట్టికలో చూపబడినవి. పై పట్టికలోని మునుపటి సంఖ్య వరుసలో సూచింపబడిన 33, 34, 35 సంపుటాలు ఇంతవరకు ముద్రింపబడలేదు. ఇప్పుడు ప్రథమంగా ప్రచురింపబడుతున్నాయి. అయినప్పటికి ప్రస్తుతం 1998 సం॥లో క్రొత్తగా 1వ సంపుటం నుండి ఇవ్వబడిన క్రమ సంఖ్యలు ఈ ప్రథమ ముద్రణ సంపుటాలకు చేర్చబడినవి. వివిధ దశలలో 5, 6, 7, 8, 9 సంపుటాలు ప్రస్తుతం 1, 2, 3 సంపుటాలుగా గ్రహింప వినతి. వివరములకు ఆయా సంపుటాల పీఠికలు చదువగలరు. ఈ మార్పును సహృదయ పాఠకులు గమనించగలరు.

పీఠిక

పూజ్యపాదులు శ్రీమాన్ రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మగారిచేతి-క్రింద నేను నేర్చినంతమితికి తగినట్లుగా ఈ సంపుటమునుండి కొన్ని సంపుటములు పరిష్కరించుటకు పూనుకొంటిని.

ఈ తాళ్లపాకకవులవాఙ్మయమునందు గ్రాంథికవ్యావహారిక-భాషలు రెండింటికి విడి విడిగ రెండు సింహాసనములు గలవు. వీనిలో ఒకదాని కొకటి తీసిపోదు. అయితే సంకీర్తనములందుమాత్రమే గ్రాంథికవ్యావహారికభాషలసాంకర్యము. తక్కినపద్యగద్యరచనల యందంతటను గ్రాంథికమునకే పట్టాభిషేకము.

గ్రాంథికవ్యావహారికభాషలు రెండును దేవదానవులవలె తొలినుండి కుమ్ములాడుకొనుచున్నవే. తెలుగుదేశమున వ్యవహా-రమున ఒకతీరుభాష, గ్రంథములందు మడికట్టుకొన్న మఱొకభాష, వాటివాటిపనులు సాగించుచునే యున్నవి. అన్ని దేశభాషలకు ఇది సహజమే. గ్రాంథికవ్యావహారికభాషలలో ఒకటి ప్రామాణికము, ఒకటి అప్రామాణికము అనేవాదము. పందొమ్మిదవశతాబ్దమునుండి శ్రీ గిడుగు శ్రీరామమూర్తి పంతులుగారు, శ్రీ వేదము వేంకటరాయ శాస్త్రిగారు, మొదలగు ఉద్దండ పండితులవాదబలముతో వేళ్ళుదన్ని నేటికిని నిలుపులేక క్రొత్తక్రొత్తగ చిగిరించుచునే యున్నది.

కాని, పదహైదవశతాబ్దమున పదకవితాపితామహుఁడుగా ప్రసిద్ధికెక్కి చాలమందిప్రబంధకవులకు సాహిత్యభిక్ష పెట్టినతాళ్ళ-పాకఅన్నమాచార్యులవాఙ్మయమును చూస్తే పై పేర్కొనిన-వాదము నిలువున నీరుగాక తప్పదు. ఆనాటికే వ్యవహారభాషకు సాహిత్యములో ఒకవిశిష్టస్థానము, భావప్రకటనలో తిరుగు మరుగు

లేనిసూటినడక, అది సంపాదించుకొన్నది. అన్నమాచార్యులకు ఇంచుమించు సమకాలికుడగు శ్రీనాథుడు,

"ముదివిటులు విధవలంజెలు పదకవితలు మారుబాసబాపనవారల్
చదువవిపండితవర్యులు, కదనాస్థిరవీరవరులు కడిదిపురమునన్"

అను చాటువులో 'పదకవితలు' అనుపదప్రయోగముతో వ్యావహారికభాషను ఒకపోటు పొడిచినాడు. అది బహుశః తాళ్ళపాకకవుల—పదవాఙ్మయమును చూడనిదోషము కావచ్చు.

"భాసురభారతార్థములభంగులు నిక్క మెఱుంగనేరమిన్
గాసటబీసటే చదివి గాథలు ద్రవ్వ తెనుంగు వారికిన్
వ్యాసమునిప్రణీతపరమార్థము తెల్లఁగఁ జేసినట్టియ—
జ్ఞాసనకల్పులం దలఁతు నాద్యుల నన్నయతిక్కనార్యులన్"
అని యెఱ్ఱన. (నృసింహపురాణము 1-9)

మహాభారతమునాటికే ఈ వాదమున్నట్లు పై నుదాహరించిన పద్యమువలన తెలియుచున్నది. నన్నయ ప్రకృతిప్రత్యయ సంవిధానయోగ్యమైన తెలుగుపదజాతిని గ్రాంథికభాషగా ఉపయోగించుకొనినాడు. ఆపై దానిని మరింత విస్తారముగా తిక్కన చక్కబరచినాడు. తక్కినవారందరు వారి అడుగుజాడలలో నడచినారు. పదప్రయోగమునందు భారతకవులకున్నంతప్రామాణికదృష్టి తక్కినవారికి లేదేమో: తరువాతివారు వస్తుతత్వమెరుగని వాదవైతండికులు. నన్నయకాలమున "ఆతడు" అను సర్వనామమేగాని "ఆయన" లేదు. తిక్కన దానికీ స్వాగతమిచ్చినాడు. తిక్కన రచనలో శబ్దసాధుత్వము కనబడుచున్నను, రచనావిధానములో వ్యావహారికపద్ధతి గట్టిగ పొడుకొన్నది. ఉదాహరణమునకు:-

"ఒకనాఁడాఁతమముందటన్ పలుమరున్ హోరాటమై నేల యొ-
త్తికొనంగా బవరంబులం గెలువగాఁ దెల్లంబుగాఁజూచి, పాం-
డుకుమారాళి నుతింపకుండుదురె! యాటోపంబునన్ ఘోషయా
త్రకు గంధర్వులు వచ్చినప్పటి చరిత్రం బాత్మలం బాయునే?"

(ఉద్యో 1–279)

ఇక్కడ కారకాన్వయము యోచించినచో విచిత్రపడవలసి-నదే. ఘోషయాత్రకు గంధర్వులు వచ్చిరా? అటుకానిచో 'గంధ-ర్వులు' పదమునకు ఎక్కడ అన్వయము? ఈ వాక్యమంతటిని తీసికొని మనముమాటలాడుధోరణిలో వీరు (కౌరవులు) పొగరుబోతుతనముతో ఘోషయాత్రకువచ్చుట, గంధర్వులు వీరిని పరిభవించుట ఇత్యాది అధ్యాహారము లెన్నియో చేసికొన్నగాని కుదురుపడదు. 'ఘోషయాత్రకు' లోని 'క్రుషష్ఠికి' విషయసంబంధార్థములు పెట్టుకొన్నను అధ్యాహారబాధ తొలగదు. ఈరకమైనవాక్యములు మన వ్యవహారములో సహజముగ వచ్చుచుండును. విషయము తెలిసి-యుండుటచే పదములఅన్వయముజోలికి పోక మనము అర్థముచేసి-కొనుటయు సహజమే. ఇది దేశిసంప్రదాయములో నొకతీరు.

ఇక మాటలతీరులో "ఆయిరువురు ఒకతలయై" (ఉద్యో 2–151) ఇత్యాదులు తెలుగుభాషా సంప్రదాయమునుబట్టి తిక్కనభారతమున స్థాన మేర్పరచుకొన్నవి.

ఒకకొందరు కాదనినను నిజము చెప్పుటకు వెరువరాదు. భారతకవులను, శైవకవులను దాటినమీదట తెనుగునకు ప్రాణము పోసినది తాళ్లపాకకవులే. తిక్కన వీరికి ఆదర్శమూర్తి.

వ్యవహారము - నాడు - నేడు

పై విధముగ గానుగలో మెదుగుచుండిన ఈ వ్యవహారభాషను పదవాఙ్మయమున కెక్కించి, సాహిత్య సామ్రాజ్యమునందు దానికి

ఒకపెద్దరికము కూర్చిన తొలితెలుగుసాహసికుడు తాళ్ళపాక అన్న మాచార్యులే. ఈ వాఙ్మయ మందరికి చేతికందవలెనని సంకల్పించి నట్లున్నది. దీనిలో సాహిత్యమర్మముమాత్రము అన్నివాఙ్మయ-ములకు పైచేయి. అన్నమయ్య కీర్తనలను చదివిన, చదువుచున్న, చదువగలతెలుగురసికులందరు ఆతెగువకు మెచ్చుకొనుటయేగాక, వ్యావహారికపదములవాడకములో గల చురుకును, రుచిని, మర్మ జ్ఞతను మెచ్చుకొని మురియక మానరు. అయితే ఈతని వ్యావహారిక-భాష అంతా ఆనాటిరాయలసీమలో జనవ్యవహారమున ప్రసిద్ధమైనది.

ఈ నాటివ్యావహారికభాషావాదులకు, వ్యావహారికభాషకు, ఆనాటి వ్యావహారికభాషకు హస్తిమశకాంతర మున్నది. తెలుగు-భాషకు సహజములైన అరసున్నశకటరేఫలు వగైరా నియమములు రూపు మాసి, ఎంతెంత యాసగా, ఎంతెంత వికృతముగా వాడితే అంత వ్యావహారికమని నేటివారివాదము. గిడుగువారి కాలమునాడు కూడ ఇంత ఉదారత కనబడదు. అన్నమయ్యకాలమునాడు గ్రాంథిక-భాషకు సన్నిహితమై వ్యాకరణలక్షణములకు దూరముకాని వ్యవహార భాషయే గ్రంథములకెక్కుట కర్హముగా కనపడినది. అందువలననే వ్యావహారిక పదములందు సైతము అరసున్నలు, శకటరేఫలు భద్ర ముగ నిల్చినవి.

అయినన్ + కూడ' అను స్థలమున అయినన్'కు మారుగా 'అయితే' అను వ్యావహారికపదమును స్వీకరించినను, దాని ద్రుతాంతత్వము లోపింపక "అయితేఁగూడ" అనియే ప్రయోగముల-కెక్కుచు వచ్చినది. వర్తమానశత్రర్థకచువర్ణము ద్రుతాంతము గావున దాని స్థానములో "విసరుచున్ + కదలె" అనుటకుమారు "విసరుతాఁగదలె" "విసరుకొంటాఁగదలె" వంటి రూపములు ఈ వాఙ్మయమున కోటానుకోట్లు. "కౌఁగిట" అను దానికి వ్యావహారికమైన "కొఁగిట" లో గూడ అరసున్న పట్టుతప్పలేదు. "ఆడన్" ఈడన్

మొదలగువాని వ్యావహారిక రూపములకు "అడాన్, ఈడాన్" లో గూడ ద్రుతముండుట మరీ వింత. ఇంకన్, చాలన్ మొదలగు- గ్రాంథికరూపములు "ఇంకా", "చాలా"గా దీర్ఘాంతము లయిన పుడుకూడ ద్రుతాంతత నాటికీ నేటికీ సుప్రసిద్ధమే.

అట్టులే "ఎఱుఁగు" మెఱయు, "మీఱు" పాఱు, మొదలగు ధాతువులయందును, కఱకు, చెఱకు, మొదలగు సుబంతములయందును శకటరేఫ పట్టుదప్పలేదు. ఈ శకటరేఫ విషయమున కొంతవ్రాయవలసి యున్నది. యతిప్రాసస్థలములలోతప్ప తక్కినచోట్ల ఈ వాఙ్మయ మున దీనికి నియమ మున్నట్లు కనబడదు. "రేఫఱకారనిర్ణయము"ను వెలయించిన పెద్దతిరుమలాచార్యులపెద్దఱికముతో సాగినఈరాగి- రేకులవ్రాతలో, ఈ రేఫవిషయమున ఇంతశైథిల్య ముండుట విచా- ర్యమే. అయినా వ్రాతఅంతా పోగరపనివారిచేతిలో నడచియుండును. పెద్ద తిరుమలాచార్యులనిర్బంధము, పనివారి అవ్యుత్పత్తిని సవరింప లేదుగదా! "న కతకం పంకప్రసాదనాయ"! అను వామనునిమాటను స్మరించి ఊరకుందము. ఏమైననేమి? రేఫఱకారములు ఈ పద- వాఙ్మయమున పీఠము దిగలేదు. కావున నాటి వ్యావహారికభాషలో గ్రాంథికశబ్దములకంటె వికృతి కనపడుచున్నను అది చాలదూరముగ దాటిపోలేదు. వ్యాకరణగంధమూ పరిమళించక తప్పలేదు. నాటి నేటి వ్యావహారిక భాషలకు. ఆ వాదములకు ఇంతవ్యత్యాస మున్నది.

ఈ అనంతమైనతీవ్రమందోద్వేగములు దేశ్యభాషలో తప్ప వని ఊహించియే నన్నయ, "ప్రవాహినీ దేశ్యా" అని సెలవిచ్చినారు. ఈ వ్యావహారికభాష, పదములలో, సంధులలో, సమాసములలో, అంతట తనప్రతిష్ఠను విశిష్టముగ చూపుకొనుచుండును.

<u>పదములలో</u> :— "వచ్చును" మొదలగుతద్ధర్మార్థకరూప ములు 'వచ్చీని, చేసీని,' ఇత్యాదిగా ఈ వాఙ్మయమున గలవు.

వాక్యాదియందును "సేసిన చేఁతలు" ఇత్యాది రూపములుగలవు. "ఉండెడువాఁడు, ఉండెడివాఁడు" వంటివానికి మారుగా "ఉండేటి వాఁడు, ఉండేవాఁడు" వంటిరూపములు కోకొల్లలు. "వలదు" అను శబ్దము కొంతకాలానికి "వద్దు"గా మారితే, అది అన్నమయ్యభాషలో "వొద్దు"గా యతిస్థానములలోగూడ బిగిసినది. "ఒడి" శబ్దము "వొడి"గానే పెక్కుస్థలముల నిల్చినది, "యకారంబును వువూవొవోలును తెనుఁగుమాటలకు మొదట లేవు" అను అనుశాసనమును శాఫింపినది ఈ భాష. తీయు, తోయు, వచ్చు, తెచ్చు, పిలుచు, నిలుచు మొదలగు యువర్ణాంత, ద్విరుక్త చువర్ణాంత, చువర్ణాంతములైన ధాతువులరూపములు తోస్తే, తీస్తే, వస్తాడు, తెస్తాడు, వస్తే, తెస్తే, వస్తిని, తెస్తిని, పిలిస్తే, నిలిస్తేగా ఈ భాషలో క్వాచిత్కముగ గలవు. ఈ రూపములకు ఆనాడు ప్రారంభదశయేమో!!

ఉన్నదానకు' బదులు 'ఉందాన' అని, 'ఏల' కు 'యాల' అని, ఎంతకు' 'యంత' అని, 'అనినచోఁ' కు 'అంటేన్' అనియు వ్యావహారికరూపములుగలవు.

తద్భవపదముల విషయమున మరింత స్వాతంత్ర్యమును చూపినట్లు కనపడుచున్నది. ఉదా:- 'భోజనము'నకు 'బోజనము' అని, నిత్యము' నకు 'నిత్తెము' అని, 'వీథి'కి 'వీది'అని, 'సుఖము' నకు సుకము' 'దృఢము' నకు 'దిడము' 'దిటము' దిటవు, అని, బోధించు' కు 'బోదించు'అనియు, మహాప్రాణాక్షరములను మాత్రము తొలగించి, తద్భవీకరణ పద్ధతి నవలంబించి ఆంధ్రవర్ణములతో అపూర్వముగ కొన్ని ప్రయోగించిరి.

దృష్టము' నకు 'దిష్టము' అని, 'ధృష్ట' శబ్దమునకు భావార్థమున 'దాష్టిక' మని, 'దృఢ' మునకు 'దిగ' మనియు అనాంధ్రవర్ణతద్భవముల ప్రయోగమునూ గలదు

'ఘనుఁడవు నీ విట్ల నేతురా' వంటి ప్రయోగములలో కర్మ క్రియ లకు యేకవచన బహువచన వ్యత్యయ పద్ధతియు వ్యావహారిక ముగనే సాగినది.

సంధులు: చాల స్థలములందు అచ్‌సంధులు, ద్రుత గసడదవా దేశాది హల్సంధులు గట్టిగ నిలిచి యున్నవి. కొన్నిపట్టుల స్వేచ్ఛగా నడచినవి. ఆ సంధి నియమములు కొన్నిపట్టుల మనము విప్పిచెప్పితే తప్ప సందేహించవలసినంతగా గలవు. 'సరి + పాలు = సరివాలు: పంట + పండినది = పంట వండినది: ఆడన్ + ఈడన్ = ఆడానీడా; ఒక + బుద్ధి; ఓ + బుద్ధి = ఒబ్బుద్ధి ఇది విచిత్రమైనత్రికసమాసము. నీ + ఎడ = నియ్యెడ కూడ అట్టిదే! ఇవన్నియు ప్రకరణమునుబట్టి మనమే వింగడించుకొనవలసి యుండును. ద్రుతముపై అచ్చులకు, ఉకారాంతములపై అచ్చులకును. యడాగమము వచ్చుట, విసంధిగ, వ్రాయుటయు గలదు.

ఓకారమునకు, ఏ, మీ, వంటి శబ్దములలోని 'ఈ'కారమునకు త్రికసంధిని శాస్త్రము చెప్పకపోయినంతమాత్రమున మనము వాడ కూడదా? అని అన్నమయ్యప్రశ్న. వ్యవహారము సహజము స్వతం త్రము. వ్యాకరణము విశ్వామిత్రసృష్టి అని అన్నమయ్య దృష్టి. ఇంత చెల్లుబడిగలతెగువరి తెలుగుకవులలో ఇంకొకడు లేడు.

'కడ + కడ = కట్టకడ'ను 'కట్టఁగడ' అనివాడుట ఈ వాఙ్మ యమునందు వింతగా తోచుచున్నది. ఇది తమిళ వ్యాకరణ పద్ధతిగా తోచుచున్నది. 'ఏ ప్రొద్దును కొలువుకు మారుగా' 'ఏ ప్రొద్దూఁ గొలువు' వంటి రూపములు కోకొల్లలు!

ఈ వాఙ్మయమంతా శోధించినపుడు పొల్లునకారముమాత్రమే ద్రుతముగా తోచును. (అయె) ఆయను + కానీ-స్థలమున 'ఆయనుఁ గానీ' వంటి రూపములే పలుతావుల కానవచ్చుచున్నవి. ఈ పద్ధతిలో

చూచినప్పుడు 'నేను' కళ, 'నేన్' ద్రుతాంతముగా వీరి సంప్రదాయము చెప్పుచున్నది. ద్రుతసంధులవిషయమునందంతటా ఇదే మర్యాద. ఇంచుమించు వ్యాకరణములన్నియు ఉత్వవిశిష్ట. ఇత్వ విశిష్టనకారము లనుగూడ ద్రుతాంతములుగా చెప్పుచున్నవి. నారాయణీయాంధ్ర వ్యాకరణమున చర్ల గణపతిశాస్త్రిగారు, పైె జెప్పినట్లు ఈ, ఊ సహిత నకారములు ద్రుతాంతములని పెద్దవాదనచేసి చూపినారు. వ్యావహారికమునందును, వ్యాకరణసంప్రదాయమును వదలని తాళ్ళపాకకవుల-వాఙ్మయమును వారు చూడలేదేమో! వజ్ఝలవారివాదము ద్రుతవిషయమున తాళ్ళపాకకవులవాఙ్మయమునకు సన్నిహితముగ తోచుచున్నది. "నేను విదప దిగియెద" అను తిక్కన ప్రయోగము. 'పవనజు కవచమే. నువరింతు" అను చిత్రకవి పెద్దన ప్రయోగము, మొదలగునవి 'నేను' ను కళగా చూపినవి. ఇక్కడ పాఠభేద కల్పనమునకు పండితులు వెనుకాడరు. సంధులలో ద్రుతసంధియు ఒకటగుటచే ద్రుతమునుగూర్చి ఇంతమాత్రము చర్చింపవలసి వచ్చెను. 'చెప్పి + అంపెను=చెప్పెంపెను. ఆపె + అనఁగా = అపెనఁగా, వంటి సంధులు నేటికిని వ్యవహారారూఢములే! 'ఆమె + అఁట'= 'ఆమఁట' అనిన చేమకూరవానిసంధిగూడ మనము గుర్తింపవలసియున్నది. వాఙ్మయమంతా నిండిన యీపద ప్రయోగములకు, కంబళభోజనన్యాయ మగునని పాట లుదాహరింపలేదు.

సమాసములు :– ఈ విషయము ఒకటే ప్రత్యేకముగ విమర్శింపవలసియున్నది. కానీ ప్రకరణానుగతముగ ఒకటి రెండు మాత్రము చూపుచున్నాను. (1) 'కన్నులకలువలను గక్కన నిన్నుఁజూచితే' (పాట 171), (2) 'చిగిరించే నాలోని సిగ్గులకుగాక' (పాట 231); (3) 'తుమ్మెదలు (ల?) బెదరని తోరపుగుంపు' (పాట 239); అనునవి క్రమముగా, (1) కలువ కన్నులు, (2) నాలో చిగిరించేసిగ్గులు (ఇది కర్మధారయాభాసము) (3) బెదరని తుమ్మెదలగుంపు–అనుట

సహజముగదా ! మరి ఈ సమాస విధానము కొన్నిస్థలముల యతి-ప్రాసనిర్బంధముతో, మరికొన్నిస్థలముల స్వాతంత్ర్యముతో నడచినది.

రసభావములు — అన్నమయ్యదృష్టి

శృంగారమునందు, కృష్ణుని చిలిపి చేష్టలుగ ఉదాత్తతకు దిగువమెట్టుగా సాగినపాటలు కొన్ని కలవు. దీనివలన, కేవలము పరమేశ్వరార్పితములయినవానిలో హెచ్చుతగ్గులు గమనించి, కొన్ని పరమేశ్వరున కనర్హములనుట ఆయన సర్వాత్మకత్వాన్ని శంకించి-నట్లగునని అన్నమయ్యభావము కాబోలును. ఉదాహరణమునకు:-వాకోవాక్యము,

నాట

మేలురా నీకతలకు మెచ్చితి నేను
మేలములాడితి నీవు మెచ్చులాఁడివంటానే ॥ పల్లవి ॥

వెన్నలేల తీసేవురా చిన్నవాఁడా నీ—
చన్నులపై పయ్యదేల జారెనె నీకు
యెన్నిక నేమాటకు నీవేమాడేవు; అవి
జన్నెపాలువట్టినమాచాడెలంటానే ॥ మేలు ॥

వుట్టులేల యెక్కేవురా వుద్దండీఁడా చక్కఁ—
గట్టుకోవె పోఁకముడి కదలె నీకు
వొట్టుక నేనొకటంటే నొకటాడేవు; అది
తొట్టి రతులసిగ్గులదొడ్డియంటానే ॥ మేలు ॥

చేరి యిల్లు చొచ్చేవేరా శ్రీవేంకటేశ నీవు
తారసిల్లి వొంటినే వుందానవంటానె
కోరి నను(గాఁగిలించి కొత్తలుగా నాడేవు
దూడనేలె గొల్లవారిదోమటంటానే ॥ మేలు ॥ 186

దీనిలో , కృష్ణుడు పరబ్రహ్మమే యైనను, తాను స్వీకరించిన మానవత్వము, గొల్లకులముదోమటి, చిన్నవయసు చిలిపితనమూ, ప్రతిఫలించున ట్లన్నమయ్య వర్ణించినాడు. లోతుగ పరిశీలించినపుడు కృష్ణరూపియగు శ్రీవేంకటేశ్వరకీర్తనమే దీనిపరమార్థము,

కొన్నిటియందు, భౌతికముగా మనము భావించేశృంగారము పరమార్థమైన అధ్యాత్మవిద్యగా, కావ్యములలోని శృంగారరససంప్ర-దాయమునుపై కప్పుకొన్న యోగిమర్యాదలుగ భాసించుటయు కలదు.

సామంతం

తరుణి జవ్వనపుఁదపము నేయఁగను
వరుసతోఁద జాతివైరము లుడిగె ॥పల్లవి॥

జక్కవపులుగులు జంటవాయవివె
గక్కన వెన్నెలగాసినను
యెక్కడఁ గోవిలయెలుఁగులు చెదరవు
గుక్కక వానలు గురిసినను ॥ తరు ॥

గుంపుఁదుమ్మెదలు గొబ్బున బెదరవు
సంపెఁగతావులు చల్లినను
ముంపునఁ జకోరములు వసివాడవు
సొంపుఁగళలు (లి?) పెనుసూర్యుఁ డుండఁగను ॥ తరు ॥

చిలుకలు సందడి సేసినఁ దొలఁగవు
కలసినసమరతి కయ్యమున
యెలమిని శ్రీ వేంకటేశుఁడు గూడఁగ
చెలియంగములని చెప్పఁగఁ బొసఁగె ॥ తరు ॥ 167

ఈ కీర్తనమునందు శృంగారము గుబాళించు చున్నను, వెన్నెల కాచినను జక్కవలు (చన్నులు) జోడు పీడకుండుట, రతిస్వేదవర్షమున్నను వాసంతికములగు కోయిలలు కూయుచుండుట, సంపెగవంటి ముక్కున బుట్టిన నిట్టూర్పులు సందడించినను చికురభ్రమరములు బెదరకుండుట, రతి సమ్మర్దశబ్దములతో చిలుకలు — చిలుకల యెలుగులు (రతికూజితములు) కట్టుగదలక ఉన్నచోటనే (కంఠములందే) ప్రతిధ్వనించుట మొదలగు సహజవైరత్యాగము వర్ణింపబడినది. యౌవనమును తపముగా వర్ణించుటచే, తపశ్శక్తికి పరీక్షగా చెప్పిన "అహింసాప్రతిష్ఠాయాం తత్సన్నిధౌ వైరత్యాగః" అను యోగశాస్త్ర మర్యాద ఇందు పాటింపబడినది. ఇది చాల ఉదాత్తమైన భావన.

కావున అన్నమయ్య దృష్టి, పరమేశ్వరార్చనగా సాగించిన యీ సంకీర్తనలరాశిలో ఉత్తమాధమభేదబుద్ధి భావములందైనను భాషయందైనను తగదనియే. అందుకే యీ రెండు పాట లుదాహరించితిని.

ఈ వాఙ్మయమునందుగల క్రొత్తలను వరుసగ ఒక్కొక్క అంశమును, ఒక్కొక్క సంపుటమున లఘువుగ చర్చింపదలచి, నాటి నేటి వ్యావహారికభాషా పద్ధతిని సంగ్రహముగ దీనిలో చర్చించితిని. వ్యుత్పన్నులు, రసికులునగువారు ఇంకను పైపై చర్చలు సాగించి, తాళ్ళపాకకవులభాషలోని రహస్యరత్నములను అంగడిబెట్టగలరు.

ఈ సంపుటము వ్రాతపని ముగిసి, దాదాపు రెండుసంవత్సరములకు పైగా జరిగినది. ఈ వాఙ్మయ మంతటిని త్వరగ లోకమునకు అందివ్వవలెననుదొడ్డసంకల్పముగల దేవస్థానముకమిటీ—ఛేర్మన్ శ్రీ చెలికాని అన్నారావుగారికి, ఆయవ్యయములను లెక్కపెట్టక ఈ పనికి వలసినంతప్రోత్సాహమిచ్చి నడిపించుచున్న తి. తి.

దేవస్థానకార్యనిర్వహణాధికారులు శ్రీ పి. యస్. రాజగోపాలరాజు I.A.S. గారికి, ఈపని నడుపుటలో మాకు తమనిండుసహకారము-నిచ్చుచున్న శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్యకళాశాలాధ్యక్షులు శ్రీ కె. సేతు రామేశ్వరదత్తాగారికి, నా కృతజ్ఞతాభివందనములు. ఈ సంపుటము ముగిసీ ముగియకయే తరువాతి సంపుట ముద్రణము చేపట్టిన తి. తి. దేవస్థానప్రెస్ మేనేజరు శ్రీ యం. విజయకుమారరెడ్డిగారికి, వీలయి నంతనిర్దుష్టముగ ముద్రణభరమును వహించిన అచ్చుకూర్పరులకు నాధన్యవాదములు. ఎంత మెలకువనైనను తారుమారు చేయగల ముద్రణ దోషములను సహృదయులు మన్నించి తెలిపిన, ముందు జాగ్రత్త-పడగలను. ఈ వాఙ్మయమందలి పవిత్రమైనభక్తి, భాషలోని మాదు-ర్యము, నేనీపని చేసినచో శ్రీ రాళ్ళపల్లివారి తృప్తికి పాత్ర-మగుదు ననుభావము నన్నీపనికి పురికొల్పినవి. ఈ దొడ్డకార్యమును నాచే చేయించుటకు శ్రీ శ్రీనివాసుని నిండుదయ, తాళ్ళపాకకవుల అనుగ్రహము, పూజ్యపాదులు శ్రీమాన్ రాళ్ళపల్లి అనంతకృష్ణశర్మగారి మంగళాశాసనములు, అండగనిలిచి కడతేర్పగలవు.

తిరుపతి.
12-6-1977

ఇట్లు,
గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ,
ఆంధ్రశాఖాధ్యక్షుడు,
శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్యకళాశాల,
[తాళ్ళపాక వాఙ్మయ పరిశోధకుడు]

*

శ్రీః

శ్రీరస్తు

శ్రీ తాళ్లపాక

అన్నమాచార్యుల శృంగార సంకీర్తనలు

~~24 వ సంపుటము~~

స్వస్తిశ్రీ విజయాభ్యుదయ శాలివాహనశకవరుషంబులు ౧౩౪౮ అగు నేఁటి క్రోధి సంవత్సరమందు తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు అవతరించిన పదారుయేండ్లకు తిరువేంగళనాథుండు ప్రత్యక్షమైతేను అది మొదలుగాను శాలివాహనశకవరుషంబులు ౧౪౨౪ అగు నేఁటి దుందుభి సంవత్సర పాల్గుణ బహుళ ౧౨ నిరుధానకు[1] తిరువేంగళనాథునిమీఁదను అంకితముగాను తాళ్ల పాక అన్నమాచార్యులు విన్నపముచేసిన శృంగార సంకీర్తనలు.

రేకు. 801 కన్నడగౌళ

ఏమని పొగడవచ్చు నిదివో నీదేవులను
 కామించి నీచిత్త మెంత గరఁగెనో కాని ॥ పల్లవి ॥

పలచనికెమ్మోవిఁ బలువరుసలకెంపు
 దొలఁక మాఁటలాడీఁ దొయ్యలి
 కలువరేకుఁగన్నులఁ దళుకులు మెరువఁగా
 సొలసీ నిన్నుఁ జూచి సొబగులుఁదేరను ॥ ఏమ ॥

(1) ఈ శబ్దము 'విరోధ' 'విరుద్ధ' శబ్దములకు వ్యావహారిక రూపముగా కానవచ్చుచున్నది. అడ్డగింపు, అవధి అని యర్థము. ఆనాడు కడవటిదినమని తాత్పర్యము. శ్రీ॥ శే॥ ప్రభాకర శాస్త్రిగారూహించిన "సరియగు" అనునర్థము తాత్పర్యార్థము కావచ్చును. "అవధి" అను నర్థములో, "ఈ విరుద్ధమునకుఁ గుకలంబు మాకు" అను తరిగొండ–వెంగమాంబగారి ప్రయోగము '- విష్ణుపారిజాతము" 66 వ పుట – సాహిత్య అకాడమీవారిది దీనికి సహాయపడుచున్నది. నే నీప్రయోగ మివ్వగా శ్రీమాన్ రాళ్ళపల్లి – అనంతకృష్ణశర్మగారు, "విఱుత్తం" అను అరవపదము గూడ 'విఱుపు' అనునర్థముతో దీనికి సహాయపడు ననిరి.

ముసిముసినవ్వులతో మోమునఁ జంద్రకళలు
 విసరుతా సిగ్గువడీ వెలఁది
పసిఁడివన్నెలగుబ్బపాలిండ్లు గదలఁగా-
 నొసగీ బాగాలు నీకు నుడివోనియాసల ॥ ఏమ ॥

సొగకరములగోళ్ళు సోఁకకుండా నీకు నిట్టె
 బాగుగఁ బాదాలొత్తీఁ బడఁతి
లాగుగ శ్రీ వేంకటేశ లలితాంగిఁ గూడితివి
 యీగతి రతిఁ జొక్కించీ నిట్టె నిన్ను నింపుల ॥ ఏమ ॥ 1

ధన్నాసి

చెలికత్తెలతో నేల చేరి సరసమాడేవు
 వలపించితినా నీ వద్ద నుంటిఁగాక ॥ పల్లవి ॥

పలుకుఁదేనెల నిన్ను భ్రమయించ వచ్చితినా
 చెలియమాటలు నీకుఁ జెప్పితిఁగాక
కలికితనాల నీకుఁ గడుగుట్టు సేసితినా
 వెలి నిన్నుఁ జూచి చూచి వెరగందితిఁ గాక ॥ చెలి ॥

అక్కరతో నీకు నడియాసలు చూపితినా
 యిక్కువ లంటఁగాఁ గాను కిచ్చితిఁ గాక
మక్కువ సేయుమనుచు మర్మము లంటితినా
 చేతులు నొక్కఁగఁ జేత మొక్కితిఁ గాక ॥ చెలి ॥

యెనయుమనుచు నీతో నెరుక సేసితినా
 వొనర నే నీపాదా లొత్తితిఁ గాక
ఘనుఁడ శ్రీ వేంకటేశ కాఁగిట నన్నేలితివి
 మనసు సోదించితినా మరిగితిఁ గాక ॥ చెలి ॥ 2

దేశాక్షి

తడవాయ నీవద్దికి తానే వచ్చునో యేమో
యెడయక నీవునీవే యెఱుఁగుదువయ్యా ॥ పల్లవి ॥

విందువలె నాకెమాఁట విన్నవించితిమి నీకు
అందుకు మారుమాఁట లానతీవయ్యా
సందడికొలువు నీకు సతులెందరో కలరు
మందలిం చాకెకిచ్చినమాఁట దలఁచవయ్యా ॥ తడ ॥

గక్కన నాపెయంపినకాను కిచ్చితిమి నీకు
యిక్కువైనఆనవాలు యియ్యవయ్యా
పెక్కుపనులవాఁడవు ప్రేమ నీ కెందునుండునో
యెక్కువ నీచుట్టరిక మెంచుకొనవయ్యా ॥ తడ ॥

చెలఁగి యాకెమారు చేయెత్తి మొక్కితిమి
తిలకించి నీవిందుకు దీవించవయ్యా
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యిట్టెవచ్చి కూడితివి
మలసి యీననుపులు మరువకువయ్యా ॥ తడ ॥ 3

మాళవశ్రీ

కంటిమి కొత్తలు గొన్ని కన్నులపండుగగాను
అంటితివో లేదో నాతో నానతీవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

చనవరిమాటలు సారెకు నీతో నాడి
చెనకీ నెవ్వతో కాని చెలి నిన్ను
తనివోనియాసలతో తగులువిరితనాన
పెనఁగులాడుతా నీపైఁ బ్రేమము చల్లీని ॥ కంటి ॥

సందడిఁ దానేమౌనో సరసనే కూచుండి
అంది విడేలియ్యవచ్చీ నప్పటి నీకు
మందెమేళాలునేసుక మలసి సొలసి నవ్వీ
సందుసుడిఁ దనమోవిచౌలు చూపీని ॥కంటి॥

పచ్చిదేర నాడానీడా పంచలఁ బొలసుకొంటా
యెచ్చరిక లేల సేసీ నేమీ యాపె
యిచ్చట శ్రీ వేంకటేశ యేలితివి నన్ను నేఁడు
నచ్చుకొట్టుతాఁ గొంత నవ్వఁగ లాచీని ॥కంటి॥ 4

దేవగాంధారి

చక్కనివాఁడ వన్నిటా జాణవు నీవు
మక్కువ నీకుఁ జేయుటే మాభాగ్యము గాదా ॥పల్లవి॥

వన్నెకెక్క నీకు నేను వలప నావసమా
కన్నులనే చూచి చొక్కఁగలఁ గాక
చన్నుల నొత్తి కాఁగిలించఁగ నావసములా
సన్నలనే నీమోవి చవిగొంట గాక ॥చక్క॥

ఆయమెరిఁగి పెనఁగ నప్పటి నావసమా
కాయమంటి సంతోసించఁగలఁ గాక
చేయిముట్టి నే నిన్నుఁ జెనకఁగ వసమా
చాయలకు నీతో సరసమాడుట గాక ॥చక్క॥

పిలిచి నిన్ను రతులఁ గలయఁగ వసమా
చెలరేఁగి నీసేవ సేయుట గాక
మెలమి శ్రీవేంకటేశ యిన్నిటా నన్నేలితివి
తలఁచ నిన్ను వసమా తగులుట గాక ॥చక్క॥ 5

శుద్ధవసంతం

విభునితో నిఁకనేలే వేసాలు
సుభసోభ (శుభశోభ) నములెల్లాఁ జూపవలెఁగాని ॥పల్లవి॥

చేరి సంగడిఁ గూచుండి సిగ్గులువడితేఁ బోదు
వూరకే తలవంచుక వుండఁగరాదు
గోరగీరఁగా నొడ్డుకొంటే సంగతి గాదు
కూరిమితో రతి కియ్యకొనవలెఁగాని ॥విభు॥

తప్పక మొగాలు చూచి తలపంచుకొంటేఁ బోదు
ముప్పిరిఁ జిరునవ్వులు ముయ్యఁగరాదు
పిప్పిగా మోవి యానఁ బెనఁగేది బుద్ధిగాదు
కుప్పలు దెప్పలుగాఁ గూడవలెఁ గాని ॥విభు॥

జిగిఁ జన్నులు సోఁకించి చెమరించితేఁ బోదు
అగపడి కాఁగిలించి యలయరాదు
వెగటు లేక యేలె శ్రీ వేంకటేశుఁ డిట్టె నిన్ను
తగులై యిట్లానే పొందఁగవలెఁ గాని ॥విభు॥ 6

రేకు 802 కాంబోది

నీవేల సిగ్గువడేవే నెలఁతా
యీవలఁ జెలికత్తెల మెగసక్కె మాదేమా ॥పల్లవి॥

చక్కలవలె నీమోవి సూదివాటు లుండఁగాను
యిక్కున నీకెంగేల నేల మూసేవే
తక్కక గజరుఁజేఁతలవాఁడు నీమగఁడు
యెక్కడా లేనిదా యందుకేమాయనే ॥నీవే॥

వాటుకొని (కోసీ?) చెక్కులపై నవచంద్రకళ లుండఁగాను
గాటపుఁగస్తూ రెంతకడు మెత్తేవే
మేటియైన నీ విభుఁడు మిక్కిలి నారజకాఁడు
ఆఁటదానికిఁ గలదే యందుకేమాయనే ॥ నీవే ॥

తగ నీమెయి నాడాడ తమ్మచదురు లుండఁగా
పొగరుఁగుంకుమలేల పూసుకొనేవే
జగములో శ్రీ వేంకటేశ్వరుఁడె జాజరకాఁడు
అగపడి నిన్ను నేలె నందుకు నేమాయనే ॥ నీవే ॥ 7

శంకరాభరణం

పోలించి చూచితేను పొసఁగు నిద్దరికిని
మేలువారు తొల్లె మీరు వోలలాడరయ్యా ॥ పల్లవి ॥

కదిసి యింతి నీతో కడు మాఁటలాడఁగాను
అదె మోవిచిగురులు యల్లాడఁ జొచ్చె
యిదె వసంతకాలము యెదిరించె నీకు నేఁడు
సదరాన వలపులు చల్లులాడరయ్యా ॥ పోలిం ॥

కంధువఁ గాంత నిన్నుఁ గాఁగిలించుకొనఁగాను
అందమై బాహులతలు అల్లుకోఁజొచ్చె
వింతజాజరకాలము వేడుకతోఁ దలఁపించె
సంతోసపుచిరునవ్వు చల్లులాడరయ్యా ॥ పోలిం ॥

అంచెల రతివేళల నంగన నిన్నుఁ గూడఁగా
మించి గుబ్బలపూగుత్తులు మెరయఁ జొచ్చె
కొంచక శ్రీ వేంకటేశ కూడె నామనికాలము
చంచలించక యింపులు చల్లులాడరయ్యా ॥ పోలిం ॥ 8

బౌళిరామక్రియ

ఇంతటిమీఁదిపనులు యింక నీ చేతిలోనివి
పంతమున మోహము నీపై వేసుకొన్నది ॥ పల్లవి ॥

వెలయఁగ నీకు నన్నివిన్నపములునుఁ జేసి
తల వంచుక వున్నది తరుణి
కలయ నీమేనెల్లా కందువచూపులఁ జూచి
తలఁచుకొంటా నున్నది తనలోనను ॥ ఇంత ॥

పనివడి తెచ్చి నిమ్మపండు నీచేతికిచ్చి
నినుపుసిగ్గులతోడ నిలుచున్నది
ననుపునఁ గొంతచిరునవ్వు నీముందర నవ్వి
తనియక చెమటల దైవారీని ॥ ఇంత ॥

కడునిచ్చకముగాఁగ గక్కున నీపాదా లొత్తి
వుడివోని బత్తితోడ నోలలాడీని
యెడయక శ్రీ వేంకటేశ నీవు గూడఁగాను
చిడుముడిఁ జెలులతోఁ జెప్పి మెచ్చీని ॥ ఇంత ॥ 9

నీలాంబరి

ఎంతవేడుకో నీకు యీపెమీఁదను
వింతలెల్లాఁ జూచి మాకు వెరగయ్యీ నిపుడు ॥ పల్లవి ॥

ప్రియ [1](ప్రేమ?) మున నీతోడ ప్రియురాలు మాఁటాడఁగ
ఆముకొని వినేవు నీ వప్పటనుండి
గోమున నేపొద్దు నీకుఁ గొలువులు నేయఁగాను
జామటనుండి యిట్టె సంతోసించేవు ॥ ఎంత ॥

1. గురుప్రాసభంగము.

అప్పటిని బాగాలిచ్చి ఆకుమడిచియ్యఁగాను
వుప్పతిల్లుఁగళలతో నుబ్బేవు నీవు
చిప్పిలఁగ నిన్నుఁ జూచి సెలవుల నవ్వఁగాను
చెప్పరానితమకానఁ జిమ్మిరేఁగేవు ॥ ఎంత ॥

నేరుపులెల్లా మెరసి నీకుఁ బాదా లొత్తఁగాను
బోరున నీనిలువెల్లఁ బులకించేవు
యీరీతి శ్రీ వేంకటేశ యేలితివి నీదేవుల
గారవపురతులనుఁ గడుఁజొక్కేవు ॥ ఎంత ॥ 10 ॥

నాదరామక్రియ

ఎంత వలతువో కాని యీతనికిని
చింతలెల్లఁ జిగిరించి చిమ్మిరేఁగెనే ॥ పల్లవి ॥

చక్కనినీరమణుఁడు సరసము లాడితేను
లక్కవంటినీమనసు లలిఁ గరఁగి
చెక్కులపై చెమటలు చిరుమోవి తేనెలు
వొక్కమాటే చెలరేఁగి వూటలెత్తెనే ॥ ఎంత ॥

మచ్చికతో నీమగఁడు మాఁటలాడినంతలోనె
పచ్చినీజవ్వనమెల్ల పదనెక్కె
పచ్చనిమెయిపులకలు బాగుగా మోముకళలు
విచ్చనవిడిఁ దోడుతో వెదలై మొలచెనే ॥ ఎంత ॥

యెన్నఁగ శ్రీ వేంకటేశుఁ డిట్టె నిన్నుఁ గూడఁగాను
చన్నులై నీవురమున నెన్నులు వెళ్లి
కన్నులఁజూచేకాంక్షలు కాఁగిటిలోనిరతులు
పన్ని యిరువంక నొక్కపరే రాసులాయనే ॥ ఎంత ॥ 11

తెలుఁగుఁగాఁ(గాం)బోది

వెంగెములు నిన్నాడను వేసరించను
సంగతిగ నీకు నిచ్చకమే సేసేను ॥ పల్లవి ॥

తలపోఁత లెన్ని లేవు తమకము లెన్ని లేవు
వలచినయటువంటివనితకును
కలువల వేసి నన్నుఁ గమ్మక యెంతడిగేవు
నెలకొన్ననీచేఁతలు నీవెరఁగవా ॥ వెంగె ॥

వాదుమోవైతే నేమి వంచినతలైతే నేమి
వోడక విరహముతో నున్నదానికి
యీడకు వచ్చితివిగా యిప్పుడు వేఁడుకోనేల
వేడుకకాఁడవు నీకు వెలితున్నదా ॥ వెంగె ॥

నివ్వెరగులు గడమా నిండునవ్వులు గడమా
వువ్విళ్లూర నిన్నుఁ గూడి వున్ననాకును
యివ్వల శ్రీవేంకటేశ యెంత నన్ను లాలించేవు
నివ్వటిల్లునేర్పరివి నీకు నేఁడు గొత్తలా ॥ వెంగె ॥ 12 ॥

రేకు 803 హిందోళం

ఎదిరిఁ దన్నేర్పుగని దేఁటియాఁటది
కదిసేవు వలపులకలగంప గలఁదా ॥ పల్లవి ॥

కూరిమి నావద్ద వచ్చి కూచుండినపతితోను
సారెసారెఁ గొసరితే చవి పుట్టునా
నారుకొన నాతోను నవ్వు లితఁడు నవ్వఁగ
చేరి చెనకే వెంతచిత్తిణివే నీవు ॥ ఎది ॥

మందలించి నాతోను మాఁటలాడఁగానే నీవు
సందుసుడిఁ గత చెప్ప సంగతే యిది
కందువ నాతఁడు నన్నుఁ గాఁగిలించుకుండఁగాను
అంది విడేలిచ్చే వెంతయాసోదకత్తెవే ॥ ఎది ॥

శ్రీ వేంకటేశుఁడు నేనూఁ జేరి తెరలో నుండఁగా
సేవలకు దగ్గరేవు చెల్లదే నీకు
కైవశమై నాకితఁడు గలసిమెలఁగుండఁగా
నీవుఁ (పూఁ?) జెప్పకొనే వేఁటినేరుపరివే ॥ ఎది ॥ 13

దేసాళం

వలచి వచ్చితి నేను వానికిఁగాను
నెలవై మీ గొల్లవాడనే తానుండు న (నం?) టా ॥ పల్లవి ॥

చెందమ్మికన్నులవాఁడు చేతిపిల్లఁగోవివాఁడు
యిందు వచ్చెఁ గంటిరా యేమిరే యమ్మా
మందలపసువులవాఁడు మకరాంకములవాఁడు
యెందు నున్నాఁడు చెప్పరే యేల దాఁచేరమ్మా ॥ వల ॥

నెమలిపించెమువాఁడు నీలమేఘకాంతివాఁడు
రమణుఁ డాతఁడు, మొక్కే రమ్మనరమ్మా
జమళిచేతులవాఁడు సంకుఁజక్రములవాఁడు
అమర మీపాలఁ జిక్కినట చూపరమ్మా ॥ వల ॥

పచ్చఁబైఁడిదట్టివాఁడు పక్షివాహనపువాఁడు
యిచ్చినాఁడు నా కుంగర మిదివో యమ్మా
చెచ్చెరఁ గొనేటివాఁడు శ్రీ వేంకటేశ్వరుఁడు
వచ్చి నన్నుఁ గూడినాఁడు వాఁడువో యమ్మా ॥ వల ॥ 14

కాశి

నీకు బాఁతై నీముందర నిలుచున్నది
దాకొని నిన్నెటువలెఁ దగిలీనో కాని ॥ పల్లవి ॥

చెలరేఁగి చెలరేఁగి సేవలుసేసీ నాపె
వలచి తానెందుండి వచ్చెనో కాని
వెలలేనిసింగారాలవింత మొగము దాపె
కలయ నెన్నాళ్ళనుండి కలిగెనో కాని ॥ నీకు ॥

నిట్టచూపులతోడ నీమొగము చూచీ నాపె
వొట్టి నీవేవూరో తానేవూరో కాని.
బట్టబయలు నీతోను పైకొని నవ్వీ నాపె
చుట్టరికము నీకుఁ దా నెట్టాయనో కాని ॥ నీకు ॥

పొంచి నీవద్దఁ గూచుండి పువ్వులు ముడిచీ నాపె
అంచెలఁ దా నెన్నఁడు పెండ్లాడెనో కాని
యెంచఁగ నన్ను శ్రీవేంకటేశ నేఁడు గూడితివి
పంచలపాలై తానేల పదరీనో కాని ॥ నీకు ॥ 15 ॥

కన్నడ గౌళ

ఏమి చెప్పేది నీసుద్దులు యెంతవాఁడవు
చేముట్టి నామీఁద నిట్టె సేసలు చల్లేవు ॥ పల్లవి ॥

ముచ్చట నెవ్వతైనా నీమోము చూచితేఁ జాలు
చెచ్చెర మేనవావి చెప్పుకొందువు
మచ్చికతో నొకమారు మాఁటాడితేఁ జాలు
గచ్చుల నంతటిలో కంకణము గట్టుదువు ॥ ఏమి ॥

చెంగట మగవాఁడని సిగ్గువడితేఁ జాలు
సంగడి నందుకే సరసమాడుదువు
ముంగిటికి నీవు రాఁగా మొనసి మొక్కితేఁ జాలు
కొంగువట్టి పెనఁగి గక్కనఁ గాఁగిలింతువు ॥ ఏమి ॥

చిప్పిలునీనేఁతలకు నెలవి నవ్వితేఁ జాలు
దప్పిదేర మోవి యాని తగులుదువు
యిప్పుడిట్టె శ్రీ వేంకటేశ నన్ను నేలితివి
వొప్పుగ రేయిఁబగలు వొనగూడి యుందువు ॥ ఏమి ॥ 16

సామంతం

చూడఁ బిన్నవు గాని నీసుద్దు లెన్నైనాఁ గలవు
వేడుకకత్తెకుఁ గాని వేసాలింత రావే ॥ పల్లవి ॥

తేలగిల రమణుని దిష్టించి సారెఁ జూచేవు
చేలకొంగ గాతఁ డంటితే సిగ్గువడేవు
నాలితనాన నెలవి నవ్వూఁ గొంత నవ్వేవు
యీలీల తరితీపులు యెన్ని నేర్చుకొంటివే ॥ చూడ ॥

మునుకొని మగవాని ముందరనూఁ బొలసేవు
పెనఁగి పైకొంటేఁ దప్పించుకొనేవు
మనసిచ్చి యంతలోనె మంచిమాఁట లాడేవు
యెనలేనియడియాస లెన్ని నేర్చుకొంటివే ॥ చూడ ॥

సేవసేసేదానివలె చేరి వద్దనే వుందేవు
శ్రీ వేంకటేశుఁ డేలితే జీరదీసేవు
భావించాడతఁడు నన్నేలె పాదాలకు మొక్కేవు
యీవిధాన నిట్టిబూమె లేమి నేర్చుకొంటివే ॥ చూడ ॥ 17 ॥

ముఖారి

ఎఱఁగ గొల్లపడుచ[1]నిల్లు గాచుకుండఁగాను
మఱి కృష్ణుఁడు వచ్చి నామయి చెమరింపించెనే ॥ పల్లవి ॥

పాపట దువ్వేనంటా బాసికము గట్టినాఁడే
చాఁపేనంటాఁ జేత నేసలు చల్లెనే
కాఁపురాలు నేతమని కాఁగిలించుకొనెనే
మాపుదాఁకా నేమోనేసి మనసు గరఁచెనే ॥ ఎఱ ॥

కైదండ వట్టేనంటా కంకణము గట్టెనే
జూదాలాడేనంటా రొమ్ముచోటు గిరెనే
సోదించేనంటా వాడి చూపుమని పట్టెనే
పోదినేసి వేగినంతా పులకలు రేఁచెనే ॥ ఎఱ ॥

మొగము చూపు మనుచు మోవిపొత్తు గలసెనే
నగేనంటా బిగ్గఁబట్టి నామెక్కించెనే
చిగురుఁబడుకమీఁద శ్రీవేంకటేశుఁడు
తగరువలె మాఁటాడి తలఁపు చొక్కించెనే ॥ ఏఱ ॥ 18 ॥

రేకు 804 సౌరాష్ట్రం

అంతే పో వోయమ్మ ఔనయ్య మంచివాఁడవు
పంతాన నీతోఁ బెనఁగేపాటిదా యీమగువ ॥ పల్లవి ॥

కన్నెపడుచైనదానిఁ గాఁగిట బిగింతురా
పన్నీ పూవువలెఁ జేతఁ బట్టుట గాక
చిన్నిచన్ను లొక్కమాఁచే చిప్పిలఁ బిసుకుదురా
మన్ననలనే రతుల మరపుట గాక ॥ అంతే ॥

1. అవి + ఇల్లు

సిగ్గరిపెండ్లికూఁతురుఁ జిందు వందు గాఁ దీతురా
వొగ్గి రొమ్ముమీఁదఁ బెట్టుకుండుట గాక
కగ్గులేనికెమ్మోవి కడుఁ బిప్పినేతురా
తగ్గకుండాఁ గాఁగిటఁ దమిరేఁచుటగాక ॥ అంతే ॥

కొత్తవయసుపడుచు గోరికొన సోఁకింతురా
పొత్తుగ లాలన నేసి పొందుటగాక
యిత్తల శ్రీవేంకటేశ యిన్నిటా నీవేలితివి
నిత్తెము నీసేవలెల్లా నేరుపుటగాక ॥ అంతే ॥ 19 ॥

దేసాళం

ఇదివో నీపొందు లెట్టనరాదు
కదిసితే నంటురాయిగతివంటివాఁడవు ॥ పల్లవి ॥

సూటిగా నీసింగారము చూడఁగవచ్చుఁగాని
నాటినచూపు దిప్పుకొనఁగరాదు
మాటలు నీతో నాడి మలయఁగవచ్చుఁగాని
మాటికి నీసల్లాపము మరవఁగరాదు ॥ ఇది ॥

ననుపు సేసుక నీతో నవ్వఁగవచ్చుఁ గాని
వెనక నది యణఁచుకొనఁగరాదు
చెనకి సరసమున చేత నంటవచ్చుఁగాని
పెనగొన్న కేలు విడిపించఁగరాదు ॥ ఇది ॥

కలయికరతి నిన్నుఁ గాఁగిలించవచ్చుఁగాని
వలవంతఁ గొంతైనా వదలరాదు
చెలరేఁగి నీవె నన్ను శ్రీ వేంకటేశ కూడితివి
యిల మెచ్చవచ్చుఁగాని యేమి (మీఁ?) ననరాదు ॥ ఇది ॥ 20

మేఘరంజి

మొదల నిన్నుఁ జూచితే మొగమోటము [1] గనము
యెదురు గుదురుగా నిన్నేమి సేతుమయ్యా ॥ పల్లవి ॥

కొంచక నీవు సేసేవి గొప్పగొప్పచేఁతలు
మంచిమాట లాడేవు మాతో నైతే
పొంచి చెవులారా వింటే పొసఁగ నీప్రియాలు
యెంచారావు పంచారావు యేమిసేతుమయ్యా ॥ మొద ॥

యెక్కడనైనా నీచల మెంతవలసినాఁ గద్దు
పక్కన నవ్వేవు మాతో పలుమారును
యిక్కడనే కంటిమి నీయిచ్చలు కోటికొండలు
యెక్కారావు దిగారావు యేమిసేతుమయ్యా ॥ మొద ॥

హత్తిననీదేవుళ్లు అంతటా నిండి వున్నారు
గుత్తముగా నాకాఁగిటఁ గూడితి విందు
నిత్తె[2]ము శ్రీవేంకటేశ నీవలపు మోపులాయ
యెత్తారావు దించారావు యేమి సేతుమయ్యా ॥ మొద ॥ 21 ॥

శ్రీరాగం

నవ్వుగాదు నే నిన్ను నమ్మితిఁ జుమ్మీ
యివ్వల నామోవి లంచ మిచ్చితిఁ జుమ్మీ ॥ పల్లవి ॥

మంతనాన నీవాడినమాటలు మఱవకుమీ
కాంత లెందరైనా నీకుఁ గలవాఁడవు
వింతలేకుండా నిప్పుడే విన్నవించుకొంటి నేను
అంతలోనే ఇది బాస యడిగె ననకుమీ ॥ నవ్వు ॥

---

1. ఘనశబ్దభవమా ? 2. నిత్య శబ్దమునకు క్రొత్త తద్భవము.

గట్టిగాబిగించుకొన్ననాకాఁగిలిఁ దలఁచుకొమ్మీ
గుట్టునఁ బెక్కుసతులఁ గూడేవాఁడవు
వొట్టి సేవలెల్లాఁ జేసి వొడఁబాటు సేసుకొంటి
నెట్టనే నిన్ను మీఁదుకట్టితి ననకుమీ ॥ నవ్వ ॥

ఫుక్కిటితమ్మవెట్టినపొందు విడువకుమీ
మిక్కిలివనితలకు మేలువాఁడవు
నెక్కొని శ్రీవేంకటేశ నిన్ను నిందుకే కూడితి
చొక్కించి నాసొమ్ముగాఁ జేసుకొనె ననకుమీ ॥ నవ్వ ॥ 22 ॥

ఆహిరి

అఁపలేక కొసరితి నంతియకాక
పైపై నిన్నింత వొడఁబరచఁగవలెనా ॥ పల్లవి ॥

తలఁపులో తమకము దాఁచ నలవిగాక
చెలరేఁగి విన్నపము చేసితిఁగాక
మలసి నీయంత నీవు మన్నించవా నన్ను
నెలకొన్ననావలపు నీ వెరఁగనిదా ॥ అఁప ॥

తనువుపై జవ్వనమదము వారించఁగరాక
వొనర నాచన్నుల నిన్నొత్తితిఁగాక
ననుపుతో చనవులు నాఁడే నాకియ్యవా
నినుపైననావునికి నీవు చూడనిదా ॥ అఁప ॥

వెసఁ గాఁగిటిలో రతివేడుక వసముగాక
పసలుగా నిన్నుఁ గూడి పైకొంటిఁగాక
పొసఁగ శ్రీవేంకటేశ భోగము నాకియ్యవా
యెస(?)గ నాగుణము నీవిటు సోదించనిదా ॥ అప ॥ 23 ॥

గౌళ

ఎందరిఁ బెండ్లాడినా నీకేమాయను
అందుకుఁగా నే నిన్ను నొఁగాదనేనా ॥ పల్లవి ॥

వలచి వచ్చితినని వనిత వేఁడుకొనఁగా
చెలిమిసేయక యేల సిగ్గువడేవు
నొలపుఁజూపుల నిన్నుఁ జూచిచూచి కొసరఁగా
తలవంచుకొని యేల తప్పించుకొనేవు ॥ ఎంద ॥

కాఁపురము సేయవచ్చి కాచుకొని యాపె వుండఁగా
యేపున నీవు సెలవి నేల నవ్వేవు
పైపై నీతమ్ములానకు భామ చేయిచాఁచఁగాను
ఆఁపుజాణతనా లేల రచ్చలో నాడేవు ॥ ఎంద ॥

వేడుకతో నాపె నీకు వెసఁ బాదాలొత్తరాఁగా
కూడుదువు గాక యేల గుట్టుచూపేవు
యీడనె శ్రీవేంకటేశ యిటు నన్నుఁ గూడితివి
వీడెమిచ్చేసతి నేల వింతసేసేవు ॥ ఎంద ॥ 24 ॥

రేకు 805 భైరవి

చెలులము మాచేతఁ జెప్పించరాదు
వెలయ నాతఁడు నీవు విచారించుకొనవే ॥ పల్లవి ॥

సిగ్గువడ నేమిటికి చిత్తములోనివేడుక
యెగ్గుగాదు రమణుని కెరిఁగించవే
తగ్గించి దాఁచవచ్చునా తలఁపులోనివలపు
వొగ్గి యాకతానకు నీవు వొనరిక(క?)దియవే ॥ చెలు ॥

ముసిముసినవ్వులేల ముంచిననీకోరికలు
వెస నాతఁడు చెల్లించీ వేఁడుకొనవే
వసగాని[1]చన్నులజవ్వన మొద్దంటేఁ బోవునా
కొసరి చూపుదుగాని కూడి తెరవేయవే ॥ చెలు ॥

సన్నలుఁ జాయలు నేల చలమున నీయాస
పన్ని యితఁ డీడేరిచీ విన్నవించవే
నిన్ననే తాఁ గూడినాఁడు నీవేల మొరఁగేవు
యెన్నిక శ్రీవేంకటేశు నింకాఁ గాఁగిలించవే ॥ చెలు ॥ 25 ॥

శ్రీరాగం

ఎంత సింగారించుకొంటి విప్పుడు నీవు
చింతించఁ జక్కఁదనమే సింగారము గాదా ॥ పల్లవి ॥

కాంత నీవు నిమ్మపండ్లు గాను కియ్యవలెనా
బంతి నీచన్నులే నిమ్మపండ్లుగావా
పొంత నందుకుఁ దామరపూవుల వేయవలెనా
చెంతఁజూచేనీకన్నులే చెందామరలు గావా ॥ ఎంత ॥

కలికి నీవప్పటిని కప్ర మంపవలెనా
కలగొన్ననవ్వులే కప్రాలు గావా
తెలిసి నీమాఁటల తీపులు చల్లవలెనా
తిలకింప మోవితేనే తీపులు గావా ॥ ఎంత ॥

వనిత యింటికిఁ బిలువఁగ నింతవలెనా
యెనసితే నీపయ్యదే యిల్లుగాదా
వెనకి యలమేల్మంగ శ్రీవేంకటేశుఁడఁ దాను
కని మొక్కవలెనా నీకాఁగిలే మొక్కు గాదా ॥ ఎంత ॥ 26 ॥

---

1. 'వసము+కాని'

పళవంజరం

వింటి[1]రటే చెలులాల వేడుక సంతోసవార్త
యింతు నింట వూరనెల్ల యిదే సుద్ది ॥ పల్లవి ॥

కోమలి దేవకిదేవి కొడుకు(గంటే రేపల్లె(
ప్రేమతో వసుదేవు(డు పెంచ(బెట్టి వచ్చెనట
గామిడై యశోదకూ(తు(గంసునికి(జూపెనట
ఆమగువ కంసుని నదలించినదట ॥ వింటి ॥

శ్రావణబహుళాష్టమి నవరేతిరికాడను
ఆవేళ రోహిణి మంచిదైనపొద్దూనట
కావింప మేనమామకు గండమట యీత(డే
దేవరట బా(పలెల్లా దిక్కు(ల(జెప్పిరి ॥ వింటి ॥

ఘటమీ(ద రాకాసుల నిందరి(గొట్టెనట
ఘటన సాధులనెల్లా(గరుణ రక్షించెనట
పటుగతి వీ(డు శ్రీవేంకటగిరికృష్ణు(డట
నటించునలమేల్మంగనాయ(కుడు దానట ॥ వింటి ॥ 27 ॥

సామంతం

సందుసుదికత్తెలజాణతనా లిట్టివానె
పొందులేనిపొందులేల పొదువ వచ్చేవే ॥ పల్లవి ॥

బిట్టబయ లాత(డు నీబావంటా నందరితో
చుట్టరికా లెంతేసి చూపి చెప్పేవే
మెట్టిపట్టు కప్పటి నీమేనత్తకొడుకంటాను
జట్టిగొని యాతనితో సరసాలాడేవే ॥ సందు ॥

---

1. ఇది అధ్యాత్మభాగములో నున్నది.

బెరసి యాతఁడు నీపెండ్లికొడు కవునంటా
సొరిదిఁ గంకణ మెట్టు చూపవచ్చేవే
గరిమ నాతఁడు నీకాలు దొక్కినాఁడంటా
పరవుపై నింటిలోనఁ బవళించేవే ॥ సందు ॥

పూఁకె యిప్పుడు నీవాడివట్టె నీతఁడంటా
నోరిమాటలాడి చన్నుల నొత్తేవే
యీరీతి శ్రీవేంకటేశుఁ డే నలమేలుమంగను
నారమణుఁడేలె నన్ను నవ్వేల నవ్వేవే ॥ సందు ॥ 28 ॥

ముఖారి

కాఁగిలించి పట్టుకోరే కల్లరి వీఁడు
మాఁగినమోవి చూపి మరిగించీ వీఁడు ॥ పల్లవి ॥

కోడెకాండ్లుఁ దాను కోలలెత్తుకొని
వాడవాడల నుట్లు వడిఁ గొట్టీని
వేడుకకాఁడమ్మ వెసఁ గృష్ణుఁ డిటువంటి-
జాడలు వద్దంటేను చన్నులంటీని ॥ కాఁగి ॥

వీదివీదిఁ బాలువెన్న వెసఁ గొల్లలాడినాఁడు
అసెఁ జాడెలు నిండి అట్టెవున్నవి
పాడుకొని చక్కిలాలబాన విడువుమని
పాపాలకు మొక్కితేను పయ్యెద దెరచీని ॥ కాఁగి ॥

వోసరించక యిదివో పుట్ల[1]పండగసేసి
వేసరక పెక్కిండ్లవిందైనాఁడు
సేసవెట్టె నిందరికై శ్రీ వేంకటాద్రిమీఁద
బాసతో నలమేల్మంగపతియైనకృష్ణుఁడు ॥ కాఁగి ॥ 29 ॥

1. దీని గురుతేనా ఉట్లపండుగ. (ఉట్లోత్సవము)

రామక్రియ

చిత్తగించి చూడవయ్యా సిగ్గువడ నీకేఁటికి
బత్తిసేసీ నాకె నీపై భావించవయ్యా ॥పల్లవి॥

నెలవుల నవ్వుతాను చేరి మాఁటలాడుతాను
పలువరుసలు చూపీఁ బడఁతి నీకు
నిలుగునివ్వెరగుతో నిండుసింగారములెల్లాఁ
బలుమారు నీముందరఁ బచరించీని ॥చిత్త॥

కొప్పు చక్కఁబెట్టుకొంటా కొలువులు నేసుకొంటా
నెప్పునఁ జన్నుల నొత్తీ నెలఁత నిన్ను
వుప్పతిల్లుఁగళలతో నుడివోనిజవ్వనాన
కుప్పళించి వలపులు గురిసీ నీయెదుట ॥చిత్త॥

సరులు దిద్దుకొనుచు చవులెల్లా మోవిఁ జూపి
మరిగించీ నలమేలుమంగ నిన్నును
ఇరవై శ్రీ వేంకటేశ యిటు నన్ను నేలితివి
వురముపై నుండి యాపె వుబ్బించీ నీమనసు ॥చిత్త॥ 30

రేకు 806 శంకరాభరణం

అలమేలుమంగను నేనైతేనయితిఁగాక
నిలుచుండి నన్నుఁ జూచి నీకేల లోఁగను ॥పల్లవి॥

చేరి విన్నవించవే సిగ్గువడ నీకేఁటికి
చీరుమూరుగా వలచినదానవు
వేరులే కప్పటనుండి నేళగాచుకుందానవు
నేరుపుతో నన్నుఁ జూచి నీవేల లోఁగేవు ॥అల॥

గట్టిగాను నవ్వవే కడుదాఁచనేఁటికి
తొట్టినట్టితమకముతోడి దానవు
[1]నట్టున నందుకుఁగానే కోరి లాచివుందానవు
నెట్టన నేనుండఁగాను నీవేల లోఁగేవు ॥ అల ॥

యెనసి కాఁగిలించవేఁ యేఁకరఁగ నీకేఁటికి
పనివడి యుట్టె యాసపడదానవు
మునుపె నన్నుఁ గూడె నిమ్మల శ్రీ వేంకటేశుఁడు
నిను నాతఁడే కూడీ నీవేల లోఁగేవు ॥ అల ॥ 31

రామక్రియ

విచారించవలె నాకు వేడుకకత్తెవు నీవు
పచారించి యతనిఁ జేపట్టవు గదా ॥ పల్లవి ॥

చెక్కులవెంట నేలే చెమట గారీ
తెక్కులఁ గన్నుల నేలే తేటలు వారీ
యెక్కడనుండి వచ్చేవే యింతిరో నీవు
మక్కువ నామగనితో మాఁటాడవు గదా ॥ విచా ॥

యెన్నఁగ నీవోఁకముడి యేల వీడీ
వన్నెలఁ గెమ్మోవి యాల వసివాడీ
చెన్ను మీర రతి పొందుఁ జేసి వచ్చేవే
అన్నిటా నారమణుని నంటవుగదా ॥ విచా ॥

చాలై మేనఁ బులకసనులు నిండీ
మేలు నీమేనివలపు మిక్కిలి పండీ
ఆలకించి యెవ్వరిఁ బెండ్లాడి వచ్చేవే
యేలిననా శ్రీవేంకటేశుఁ గూడవుగదా ॥ విదా ॥ 32 ॥

1. యతిభంగమైనట్లున్నది. 'లాచి'కి బదులు 'వాచి, గాచి'లు.

నాదరామక్రియ

వేరే (రై?) నిన్నుఁబాసినట్టివిరహమే యరఁగదు
ఆరీతిఁ గూడివుండాననంటానే వున్నది ॥ పల్లవి ॥

తలఁపులో నీరూపు తలపోసి మదిరాక్షి
సొలసి మాఁటలాడి చొక్కుచు నుండు
వలపు లూరకే చల్లు వాడికలు చేసుకొని
వులివచ్చిరతులలో నోలలాడును ॥ వేరే ॥

నెట్టనఁ జేతిబాగాలు నీకు సమర్పణ చేసి
అట్టె తంమ్ముం* (తమ్ము?)లమ్మ నిన్నడుగుచుండు
గట్టిగా నీవిచ్చినవుంగరము చన్నులంటించి
తొట్టుకొన్నయట్టిసిగ్గుతోడఁ గడునవ్వును ॥ వేరే ॥

పైపై నీభావచిత్రపలక కాఁగిటఁ జేర్చి
దీపించువేడుకతో తెరవేసును
యేపున శ్రీవేంకటేశ యింతలో నీవు గూడఁగా
వోపికతో నాఁడు నేఁడు నొక్కరీతినుంన్న (నున్న!)ది ॥ వేరే 33 ॥

లలిత

అట్టె నీకాఁగిటి కాపె యాసపడి వచ్చెనేమో
దట్టముగ నిఁక దయదలఁచఁగరాదా ॥ పల్లవి ॥

మోవితేనె లుట్టిపడ ముచ్చటలాడీఁ జెలి
వోవరిలోఁ గూచుండి వూఁకొనరాదా
చేవమీరఁ గొనగోళ్ళఁ జిక్కుదీసీని నెరులు
సేవలకు మెచ్చి యిట్టె చిత్తగించరాదా ॥ అట్టె ॥

---

* 'తమ్ముకు' 'తంమ్ము' 'నన్ను, కు 'నంన్ను' వంటివ్రాత రేకులలో చాల చోట్ల గలదు. శాసనములవ్రాత లెరిగినవారి కిది వింతగాదు.

కొనచూపులనే నీపైఁ గుమ్మరించీ వలపులు
పెనఁగక కాఁగిటికిఁ బిలుపఁగాదా
తనివోనితమకానఁ దడఁబడి నీకు మొక్కీ
చనవు చేకొని సరసములాడరాదా ॥ అట్టె ॥

నెలవుల నవ్వులనే నేసలు నీపైఁ బెట్టీ
లలిఁ గంకణము గట్టి లాలించరాదా
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యేలితి వీకె యింతలో
వెలసె నీకోరికలు విడెమియ్యరాదా ॥ అట్టె ॥ 34 ॥

సాళంగం

నా'వల్లఁ (యందుఁ?) దప్పు లేదు నేనా చాటిచెప్పితివి
నాయము మీరు చెప్పరే నాకూ నాతనికీ ॥ పల్లవి ॥

పాయపువాఁడు గనక పంతములే యాడీని
చాయల నేనూ నిట్టే జవ్వనిఁగదే
చేయి మీఁదాయనంటాను చెనకఁగవచ్చీని
ఆయములు నేనూఁ గొంత అట్టె సోఁకింతుఁగదే ॥ నావ ॥

వేడుకకాఁడు గనక వేసీఁ బూవులచెండున
వాడిక నాతమి తనవంటిదే కదే
వీడెమిచ్చితినంటాను వెసఁ గొంగువట్టీని
తోడనే నేనూఁ గాలుదొక్కి పైకొందుఁగదే ॥ నావ ॥

బలిమికాఁడు గనక పట్టీ నాచనుఁగన
నలి నేనూఁ గాఁగిటఁ బెనఁగుదుఁగదే
యెలమి శ్రీ వేంకటేశుఁ డింతసేసి నన్నుఁ గూడె
కెలసి తనమోవి యెంగిలిసేతుఁగదవే ॥ నావ ॥ 35 ॥

1, ప్రాసభంగమైనది.

మధ్యమావతి

వెలయ ముందరపెట్టు విచారించుకొనవయ్య
కలనేవు నాకాఁగిటఁ గాదనేనా నేను ॥ పల్లవి ॥

ఒచ్చెనమాట లాడి భామ నిన్ను వలపించె
యిచ్చకములే సేసి యిల్లుమరిపె
అచ్చనగా మోవిమీఁద లకముద్రలునుఁ బెట్టె
యిచ్చటికి విచ్చేసితి వేమనునో ఆపె ॥ వెల ॥

గక్కన తనసొమ్మని కంకణము చేతఁ గట్టె
తక్కక సేవలుసేసి తమిరేఁచెను
పక్కనఁ బూవులదండ పైవేసె గురుతుగా
ఇక్కగ నన్నుఁ జెనకే వేమనునో ఆపె ॥ వెల ॥

నెలకొని పాదాలొత్తి నిన్ను నిట్టె పెండ్లాడె
అలి గంటలనూలు నీమొలఁ గట్టెను
చెలఁగి నాకు వలచి శ్రీవేంకటేశ కూడితి—
వెలమి నిట్టె విని యేమనునో ఆపె ॥ వెల ॥ 36 ॥

రేకు 807 సాళంగనాట

[1] ఈఁదుకరమ్మనవే యిటు నన్నుఁ జూచేఁగాని
యీఁదాదంటేఁగోదాఁడనేయెడమాట లేఁటికి ॥ పల్లవి ॥

వలపు లీఁతలబంటి వడి నాకు నైతేను
తలపోఁతలకునైతే తలబంటి
కలువల కైతేను కాముపింటిలెగబంటి
చిలుకలకెల్లాను మచ్చికఁ బుక్కిళ్లబంటి ॥ ఈఁదు ॥

1. ఈ పాటలో నిభావము సులభాన్వయముపై స్పష్టపడుటలేదు.

పాయము మోపులకొద్ది పైపై నాకైతేను
కాయపుగుబ్బలకైతే గంపలకొద్ది
చాయవెన్నెలలకైతే చంద్రుడుగాసినకొద్ది
కోయిలలకైతేను కుత్తిక కొద్ది ॥ ఈడు ॥

సారమైనవేడుకలు సందె(దేసి నాకైతేను
కోరికలకైతేను గుంపె(దేసి
యీరీతి శ్రీవేంకటేశు(డిట్టెవచ్చి నన్ను(గూడె
శౌ[1]రికలనోరిరాద చెప్ప(జేట(దేసి ॥ ఈడు ॥ 37 ॥

ఆహిరి

మగ(డట ఆలట మా(టలెన్నైనా నాడితే
తగు తగదన నేలే తరుణులాలా ॥ పల్లవి ॥

పాయపువారికినెల్లా పట్టరాదు తమకము
ఆయాలు సో(క(బతితో నాడకుందురా
చేయిమీ(దుగా నీతని(జెనకెనంటా సతికి
నాయము లేమిచెప్పేరే నాతులాలా ॥ మగ(॥

వలచినవారికి వడియుచుండు మదము
బలిమి(బ్రియునికొంగు పట్టకుందురా
పెలుచు(దనాన నీకె పెన(గెనంటా మీరు
పలుకనేలే సాకిరి పడ(తులాలా ॥ మగ(॥

తతి(గూడినవారికి దా(చరాదు గర్వము
మితులు రతులలోన మీరకుందురా
ఇతవై శ్రీవేంకటేశునెద నీపె వున్నదంటా
కత లేమాడుకొనేరే కాంతలాలా ॥ మగ(॥ 38 ॥

1. శారికలు

కాఁ(కాం) బోది

చెల్లఁబో యెన్నాళ్లాయఁ జిన్నదానవా
వెల్లవిరి నీతనికి వినయాలు సేయవే ॥ పల్లవి ॥

యీపొద్దు నీపతి వచ్చె నేల సిగ్గులువడేవే
చూపుల నివాళ్లివే సుదతి
తీపైననీమోవివిందు తెల్లమిగఁ జెప్పవే
యేపున నీవేడుకల నెదురుకొనఁగదే ॥ చెల్లఁ ॥

నలుగడ నెలవులనవ్వుల ముగ్గువెట్టవే
నిలువుఁజెమటల పన్నీళ్లియ్యవే
వలుకులకప్పురాల బాగా లొసఁగవే
వెలయఁగ నీమేను విడిదేల సేయవే ॥ చెల్లఁ ॥

పట్టగుసికాఁగిటఁ బానుపు వరచవే
గట్టిసిచన్నులఁ దలగడ వెట్టవే
యిట్టె శ్రీవేంకటేశుఁ డిన్నిటా నిన్నుఁగూడె
ఒట్టిగొన్నరతి నుపచారాలు సేయవే ॥ చెల్లఁ ॥ 39

మాళవి

ఈతఁడు గుట్టుమానిసి యీతఁడు గంభీరుఁడు
కాఁతరీఁడు గాఁడు యేల కాఁకలు సేసేవే ॥ పల్లవి ॥

చెక్కు చేతఁబెట్టుకొని నెలవుల నవ్వుకొంటా
మక్కువ నీతనితోడ మాటలాడేవు
జక్కవచన్నులమీఁదిచంద్రకావిపయ్యెద
పక్కన జారించి యెంత భ్రమలఁబెట్టేవే ॥ ఈతఁ ॥

తలిరుమోవి చూపి తములము సేసుకొంటా
పలుమారు నీతనిఁ దప్పకచూచేవు
చెలులమాఁటుననుండి సిగ్గులు నెరపుకొంటా
వలపులు చల్లి యెంత వలలఁ బెట్టేవే ॥ ఈతఁ ॥

చిమ్ముఁజెమటలతోడ సేసకొప్పు గదలఁగ
కమ్మక శ్రీవేంకటేశుఁ గాఁగిలించేవు
పమ్మి నన్నుఁ గూడినాఁడు బయలుసింగారాల
యెమ్మెలుసేసి యేల యెలయించేవే ॥ ఈతఁ ॥ 40 ॥

బౌళి

ఆతఁడు నీకు మోహించీ నన్నిటా బత్తిసేసీని
చేతికి లోనై వుండవే చెప్పితినే బుద్ధులు ॥ పల్లవి ॥

వినయములే సేసి వేడుకలు చూపవే
మనసురాఁ బతితోను మాటలాడవే
తనివోవ కేపొద్దు దండఁ గాచుకుండవే
ననుపుసేసుకొని నవ్వులెల్లా నవ్వవే ॥ ఆతఁ ॥

యెగ్గులు వట్టకువే ఇచ్చకము సేయవే
సిగ్గులువడకువే చెనకితేను
వెగ్గళించి రతులలో వేసట సేయకువే
అగ్గమై చన్నుల నొత్తి యట్టె పెనఁగవే ॥ ఆతఁ ॥

మొగమెత్తి చూడవే మోహములు చల్లవే
చిగురుమోవి చూపి చెలఁగించవే
జిగిమించ నంతలోనె శ్రీవేంకటేశుఁడు గూడె
తగిలి పాయకువే తముల మడుగనే ॥ ఆతఁ ॥ 41 ॥

రామక్రియ

తనచిత్త మెఱఁగము తగుల నెట్టు వచ్చునే
చెనకేఁగాని ముందే నేసవెట్టు మనవే ॥ పల్లవి ॥

ననుపుగలసతులు నవ్వితే నమరుఁ గాక
పెనఁగితే వింతవారు ప్రియమయ్యేరా
చనవు గలిగితేను సరసమాడుట గాక
మనసెనయనిచోట మచ్చిక గలుగునా ॥ తన ॥

పిలిచితేఁ గొంతగొంత బిగియఁగవచ్చుఁగాక
తలఁచకుండఁగ వచ్చి తమిరేఁతురా
వలపుగలుగుచోట వాడిక నేతురుగాక
కెలనిచుట్టాలు రతికేలి సేయఁదగునా ॥ తన ॥

చెక్కునొక్కి వేఁడుకొంటే సిగ్గువడవచ్చుఁగాక
అక్కడిమోమై యుండఁగా నంటవచ్చునా
యిక్కు వెరిఁగి శ్రీవేంకటేశుఁడే నం(న)న్నెలెఁగాక
తక్కినవారికినెల్లాఁ దడవఁగ వచ్చునా ॥ తన ॥ 42 ॥

రేకు 808 కాంబోది

అంగన నీతోఁ బెనఁగదంటా నేలసాదించేవు
చెంగలువవంటిదిది చెనక నిన్నోపునా ॥ పల్లవి ॥

నెలవుల నవ్వేది సిగ్గుతోడ నుండేది
వలపులసొల పొఁడువారిసాజము
చవివాయ లాలించేది చనవులు చెల్లించేది
నెలకొని మన్నించేది నీచేతి దిఁకను ॥ అంగ ॥

తనినోవక చూచేది దండనే నిలుచుండేది
గనమైనవినయమే కాంతలపోజ
మనసిచ్చి మాటాడేది మచ్చికతో గలసేది
నిను సేవించనిచ్చేది నీచేతి దీకను ॥ అంగ ॥

గుట్టుతోడ నుండేది కొసరుచు మొక్కేది
దట్టపుటాసలు వనితలగుణము
యిట్టె శ్రీవేంకటేశ యీకె నేలుకొంటివి
నెట్టన బాయకుండేది నీచేతి దీకను ॥ అంగ ॥ 43 ॥

బౌళిరామక్రియ

నెఱజాణ విన్నిటాను నీవెఱగవా
మఱి నీచిత్తముకొద్ది మమ్ము మన్నించవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

చెలిమికొలదియే చెల్లుబడి
కలిమికొలదియే కాపురము
వలపుకొలదియే వాడిక
తలపుకొలదియే తాలిమి ॥ నెఱ ॥

పట్టినకొలదియే పంతము
చుట్టరికముకొలదే సోబనము
దిట్టతనముకొలదే తేకువ
నెట్టుకొన్నకొలదే నిలుకడ ॥ నెఱ ॥

కూడినకొలదియే కూటమి
వేడుకకొలదియే విందులు
యీడనె శ్రీవేంకటేశ యెనసితివి
యీడుజోడైనకొలదే యింపులు ॥ నెఱ ॥ 44 ॥

పాడి

కాంతలకుఁ బతులకు గడవరా దీమాయ
యెంతని చెప్పఁగఁ దానే యెరుఁగు నావలపు ॥ పల్లవి ॥

వదినెమరఁదియనేవావులే యాసలు రేఁచు
కదిసి పాయకుండితే కాఁక వుట్టించు
చెదరనిచూపులే చింతకు మూలములవు
పొదలునేకాంతాలు పొందుతెల్లాఁ జేయును ॥ కాంత ॥

పచ్చిదేరేసిగ్గులే భావములు గరఁగించు
ముచ్చటనవ్వులే కడుమోహము నించు
కచ్చుపెట్టి సరసాలు కాయము లంటింపించు
యిచ్చకము వినయము నింపులు వుట్టించును ॥ కాంత ॥

పాయపుమదములు గొబ్బన రతులకుఁ దీసు
చాయలు సన్నలు మోవిచవులు చూపు
యీయెడ శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోనె నన్నుఁ గూడె
ఆయమైనమాటలు అన్నిటాఁ జొక్కించును ॥ కాంత ॥ 45 ॥

మంగళకౌశిక

విన్నవించవే యీమాఁట విభునికిని
[illegible]లారాఁ దానే వచ్చి కనుఁగొనుమనవే ॥ పల్లవి ॥

తన్నుఁ దలఁ[illegible]కొంటేను తలపోఁతలు
విన్నవినుకలి రేఁచీ వేడుకలు
చన్నులపైఁ జేసినాడు చంద్రవంకలు
యెన్నరానినామోహ మేమని చెప్పుదునే ॥ విన్న ॥

దిట్టనై నే నొంటినుండితే విరహము
అట్టె తొంగిచూచితేను ఆడియాసలు
కట్టినాఁడు ముంజేతఁ గంకణము
యెట్టు వేగించఁగవచ్చు నేమినేతునే ॥ విన్న ॥

నేనే మాటాడేనంటే నిండీ సిగ్గు
మోనమున నుండితేను ముంచీఁ గామి
తానే శ్రీవేంకటేశుఁడు తగ నన్నేలె
యీనెపాలెల్లా నాకు నేమిటికి వచ్చునే ॥ విన్న ॥ 46

దేసాళం

ఏమని చెప్పుదుమయ్య యిదివో నీభాగ్యము
ఖామవేడుకలు నీకు నామనై నిలిచెను ॥ పల్లవి ॥

చెలిమేనఁ గురిసేటిచెమటలవానకు
మొలచెఁ జిరునవ్వులు మోసులెత్తి
చలువమంచితనాలు జవ్వనము పంట[1] వండి
కొలఁదిలేనిచన్నుల గొప్పరాసులాయను ॥ ఏమ ॥

కలికిమోమునున్న కారుమెఱుఁగులకును
జలజలఁ బల్కుఁదేనె జడివట్టెను
యెలమి సింగారరస మేరులు నిండాఁ బారి
తలపోఁతచెరువుల దైవారె మరవలు ॥ ఏమ ॥

అలమేలుమంగమోహమనేసోనలు ముంచ
పలువిధములరతుల పదనెక్కెను
యెలమి శ్రీ వేంకటేశ యెదురీఁతకాగిఁట
పులివచ్చి యానందాన నూటులెత్తును ॥ ఏమని ॥ 47

1. పంట+పండి

శుద్ధవసంతం

ఇంకా నెంత సేసునో యీపెకు నీతోడిపొందు
పొంకమైనకొత్తవలపులది యీ మగువ ॥ పల్లవి ॥

చెమటలు మేననిండె సిగ్గులెల్లా ముంచుకొనె
రమణి నీతో సరసములాడఁగా
తమకము లుప్పతిల్లె తగ నిట్టూర్పులు రేఁగె
తిమురుచు సారెకు నీదిక్కు చూడఁగాను ॥ ఇంకా ॥

నెలవుల నవ్వుదేరె నేసకొప్పు వెడజారె
నెలఁత నీకొలువులో నిలుచుండఁగా
పులకలు మేన నిండె పొదిగె నడియాసలు
నెలకొన్న వేడుకతో నీవద్ద నుండఁగాను ॥ ఇంకా ॥

కమ్ముకొనెఁ గోరికలు కళలు మోమునఁ దేరె
నెమ్మదిఁ జేతులెత్తి నీకు మొక్కఁగా
యిమ్ముల శ్రీ వేంకటేశ యీకె నిట్టె కూడితివి
చిమ్మిరేఁగె వలపులు సేవసేయఁగాను ॥ ఇంకా ॥ 48

రేకు 809 కేదారగౌళ

ఇంత వేగిరకత్తెనా యెఱఁగనా నే నేమైనా
మంతనాన నన్నతఁడే మన్నించీఁగాక ॥ పల్లవి ॥

పతినేల దూరేనే పడఁతీ
తతిగొన్న నావలపుఁ దడవేఁ గాక
రతిరా జేమిచేయునే రచ్చలోనను
ఇతవరి నావయనే ఇంతసేసీఁగాక ॥ ఇంత ॥

సవతుల ననవేలే సకియా
జవళినాచూపునే సాదించేఁగాక
నవకపుచంద్రునితో నాకేడ పగే
తివురుచు నావయసే దిమ్మురేఁచుఁగాక ॥ ఇంత ॥

విరహముఁ దిట్టనేలే వెలఁదె
తిరమైన నాబుద్ధినే తెలిపేఁగాక
యిరవై శ్రీవేంకటేశుఁ డిట్టె నన్నేలె
సరసనల్లాపముల సతమయ్యేఁగాక ॥ ఇంత ॥ 49

అహిరి

తప్పించుకొనఁగలఁడా దాఁటవచ్చునా తనకు
మెప్పించేఁగాని పానుపుమీఁదికి రమ్మనవే ॥ పల్లవి ॥

మగువలమాఁటలు మంచిచక్కెరతీపులు
నగవు లందులోనికి నానఁబాలు
వెగటుగా దెఁతై(డెంతైఁ)నా వేగినంతా నాడినాను
చిగిరించి చిగిరించి చిమ్మిరేఁచు ననవే ॥ తప్పిం ॥

పొదలుగుబ్బలు వలపులబోనపుదొంతులు
కదలుకనుచూపులు కప్రవిడేలు
అదనఁ బెనఁగితేను ఆసలాసలు పుట్టించు
పొదిగిపొదిగి కడుఁబోదిసేసు ననవే ॥ తప్పిం ॥

కలసినకాఁగిలి కమ్మపూవుచప్పరము
బలిమి మోవిరసాలు పానకాలు
యెలమి శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోనె నన్నుఁగూడె
తలపించి తలపించి తగిలించుననవే ॥ తప్పిం ॥ 50

కాం(కాం) బోది

చేరి వూరకేల రట్టునేసేవు నన్ను
సారె నాతో నవ్వేవు నీసరిదాననా ॥ పల్లవి ॥

వెలయ నాచెక్కునొక్కి వేఁడుకొనే విందరిలో
అలుగ నీతో నే నంతదాననా
మలసి యప్పటి నన్ను మాఁటలాడించవచ్చేవు
పలుకకుండఁగ నీతోఁ బంతగత్తెనా ॥ చేరి ॥

జట్టిగొని చేయివట్టి సంగడికిఁ దీసేవు
అట్టె పెనఁగ నీతో వియ్యపుదాననా
గుట్టున నాపట్టుచీరకొంగు వట్టుకున్నాఁడవు
తొట్టినగర్వమున నీతో బలిమిదాననా ॥ చేరి ॥

జక్కవచన్నులంటి సమరతి లాలించేవు
పక్కన నీతో మెచ్చేపాటిదాననా
యిక్కడ శ్రీ వేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
నెక్కొని నీవలె నం(న)న్నీ నేరిచినదాననా ॥ చేరి ॥ 51

సౌరాష్ట్రం

[1] సొలసితే పాయరానిచుట్టమవు నీవు నాకు
నెలకొంటివి నామతి నీవే యెఱుఁగుదువు ॥ పల్లవి ॥

పిలిచి చేవట్టితేను బెళకి తప్పించుకోకు
వలపులు చల్లితేను వంచకు తల
మొలనూలు వట్టఁగానే మొరతోపుఁదనమేల
చెలువుఁడ మారుమోము నేసుక నవ్వేవు ॥ సొల ॥

1. తళావతార సమన్వయము గలదు.

పొందులు సేయఁగాను పొడవు దాఁచకు మిఁక
కందువనే పతిసలు కడుఁజూపేవు
మందలించి చెనకితే మలసేవు రాజసాన
విందువలె మేనంటితే వెలవెలఁబారేవు ॥ సొల ॥

సారె బుద్దులడిగితే చల్లేవు సిగ్గులెల్లా
కోరి చూచితే నాదేవు గుబ్బముమీఁద
యీరీతి శ్రీ వేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
తారుకాణ సేసేవు దశావస్థలూను ॥ సొల ॥ 52

మాళవి

పిలువక వచ్చితిమి పేరటాండ్లము
సొలసి సొలసి మీపైన సోబానఁ బాడేము ॥ పల్లవి ॥

చక్కఁబొట్టు వెట్టుకొని సూసరము గట్టుకొని
నిక్కినిక్కిచూచీ నాపె నీదిక్కు
పిక్కటిల్ల నీకు నాపె పెండ్లికూఁతురాయనో
చొక్కముగఁ జెప్పవయ్య సోబానఁ బాడేము ॥ పిలు ॥

ముప్పిరినవ్వులతోడ ముఁ(ముం?) జేతికంకణముతో
చిప్పిల నీయెదుటను సిగ్గువడీని
దెప్పరమై తానుఁ గొత్తదేవులు నీకాయనో
చొప్పులెత్తి చెప్పవయ్య సోబానఁ బాడేము ॥ పిలు ॥

తాళి మెడఁగట్టుకొని దైవారఁ బసపు వూసి
ఆలాయనో తాను అప్పుడే నీకు
యేలితివి వేంకటేశ నన్ను నింతలోనే
సోలి నింకాఁ జెప్పవయ్య సోబానఁ బాడేము ॥ పిలు ॥ 53 ॥

వరాళి

ఏమని చెప్పేమయ్యా యివిగో మాభాగ్యాలు
నీమన్ననలే మాకు నిండునిధానాలు ॥ పల్లవి ॥

పలుకుఁబంతముతోను పతిచిత్తము వచ్చితే
వలపు కామధేనువు వనితలకు
పిలిచి మాఁటాడినప్రియము తంగేటిజున్ను
నెలవులనవ్వులు చేనిపంటలు ॥ ఏమ ॥

దయతోఁ దనమగఁడు తనవద్దనుండితేను
వయసు కల్పవృక్షము వనితలకు
నయమునఁ జూచేచూపు నమ్మినటువంటిసొమ్ము
రయమునఁ జెనకులే రత్నాభిషేకములు ॥ ఏమ ॥

చనవిచ్చి శ్రీవేంకటేశ నీవు గూడితేను
మనసే పరుసవేది మగువలకు
ననుపు నటించి నేఁడు నన్ను నిట్టె యేలితివి
నినుపులరతులివి నిచ్చకల్యాణములు ॥ ఏమ ॥ 54 ॥

రేకు 810 దేశాక్షి

ఎట్టు నేసినాఁ జేయు మెన్న నెఱజాణవు నీ-
చుట్టరికమే గురి సుదతిచేఁతలకు ॥ పల్లవి ॥

జలజాక్షిచూపులకు చక్కనినీమేను గురి
పిలిచేనోరికిని నీపేరే గురి
తలపోఁతలకు నీతగినగుణాలే గురి
చెలులము నేమింత చెప్ప నేమున్నది ॥ ఎట్టు ॥

కాంతచన్నులకు నీకందువకాఁగిలి గురి
బంతి నాపెచేతికి నీపాదాలే గురి
చెంత శిరసుపైకి నీసేసపాలెప్పుడు గురి
వింతలుగా నీకు విన్నవించ నేమిటికి ॥ఎట్టు॥

అతివరతులకు నీయధరామృతము గురి
మతిలోనియాసలకు మన్ననే గురి
ఇతవై శ్రీ వేంకటేశ యీపె నిట్టె యేలితివి
మితిలేనినీమహిమ మెచ్చఁగ మావసమా ॥ఎట్టు॥ 55

గౌళ

నా మొగము చూచి యేమి నవ్వేవే ఇంచుకుఁగాను
నీమగనియెదుటను నిలుచుండఁగదవే ॥పల్లవి॥

కన్నులు గొప్పలైతే చక్కఁదనాలకు మేలు
చన్నులు బలిసితేను జవ్వనమునకు మేలు
నిన్ను నీవే యెంచుకొని నీవే సిగ్గువడితే
కన్నెరో నీపతి వచ్చె గక్కన రావే ॥నామొ॥

ముక్కు గొప్పదైతేను మోమునకు సింగారము
నిక్కనకొప్పయితేను నిలువునకు సింగారము
చెక్కు చేతఁబెట్టుకొని శిరసేల వంచేవే
మక్కువ నీవిభునితో మాటలాడఁగదవే ॥నామొ॥

నిండుఁబిరుదైతేను నెన్నడిమి కాదరువు
దండియైనమీఁగాళ్ల తనువు కాదరువు
అండనే శ్రీ వేంకటేశుఁ డంతలోనె నిన్నుఁగూడె
పండె నీతపము లింకఁ బాదాలకు మొక్కవే ॥నామొ॥ 56

సామంతం

ఎడయ నీచుట్టరిక మెప్పుడు మాకుఁ గలదు
తడవితే నానందము దైవారునే ॥ పల్లవి ॥

ననిచినచోటను నాఁటుకొను నేస్తము
తనిసినచోట నుండు తాలిములు
కనుఁగొనేచోట నిండు కడలేనియాసలు
పెనఁగఁబోతే వలపు పిప్పిగట్టునే ॥ ఎడ ॥

తగులుగలుగుచోట తమకము లుప్పతిల్లు
సొగసినవావులైతే సొంపురేఁగును
మొగమోటగలచోట నగవులు తానే వచ్చు
యెగసక్కెమైతే మన నెరవులౌనే ॥ ఎడ ॥

చెలఁగి కూడేటిచోట సిగ్గులు తానే విడు
వలెనని కాచితేనే వాడికలౌను
యెలమి శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోనె నన్నుఁ గూడె
బలిమి నేసితే రతి పచ్చిదేరునే ॥ ఎడ ॥ 57 ॥

కాఁ(కాం)బోది

ఏమిదపము నేసెనో యీతఁడు నీకుఁగాఁ దొల్లి
ప్రేమతోడ నురమునఁ బెట్టుకున్నాఁ డిపుడు ॥ పల్లవి ॥

పండువెన్నెలబయలు పదఁతి నీనవ్వుమోము
కొండలవేఁటపొలము గొప్పచన్నులు
పండెడిపూఁబొదవిల్లు బాహులతలకాఁగిలి
అండ నీపతిభాగ్య మేమని చెప్పేమే ॥ ఏమి ॥

పొత్తులబోజనసాల[1] పొలఁతి నీవదనము
హత్తినకొలువుకూటాలాయఁ దొడలు
గుత్తపు సామకంబము కోమలమైనగళము
ఇత్తల నీరమణుఁడు ఇన్నిటాను ఘనుఁడే ॥ఏమి॥

వాటపుఁబెండ్లిచవికె వనిత నీపిరుఁదు
మేఁటిరాజ్యపదవి నీమేనల్లాను
యీటున శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోనె నిన్నుఁగూడె
కోఁటి నీవిభుఁ డీతనిఁ బొగడఁగ వసమా ॥ఏమి॥ 58॥

కురంజి

వాకిలి గాచుకొనివుండే వనితలము నేమెల్లా
చేకొని వేళయైతేఁ జెప్పేము గావి ॥పల్లవి॥

మేడలో దేవులుఁదాము మెరసి మాటలాడేరు
వేడుకతో సవతులు వినఁబోకురే
కూడిమండి నవ్వుకుంటాఁ గూచున్నాఁడు నాయకుఁడు
చూడకురే యీదిక్కు సుదతులాల ॥వాకి॥

పానుపుపై నుండి వారే బాగాలు వేసుకునేరు
కానుక లిచ్చేమంటా దగ్గరఁబోకురే
ఆనుక పూవులవేట్లాడేరు కొప్పులు జార
పానిపట్టి రొదసేసి పరాకుసేయకురే ॥వాకి॥

అలి శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేల్మంగాఁ గూడున్నారు
బలిమితో లోనికి గొబ్బనఁ బోకురే
పిలిచే రదివో మిమ్ముఁ బ్రియములతోఁ దామే
సలిగెగలవారలు సందడించకురే ॥వాకి॥ 59

1. 'భోజనము' వలె 'బోజనము' తద్భవమా?

దేసాళం

నేనేమి యెఱుఁగుదు నీసేవసేసేదాన
మోనముతోనే పొగడి మొక్కేమయ్యా ॥ పల్లవి ॥

చెప్పరానిమాటలు చెవులొగ్గి వినరాదు
విప్పరానిముడియలు విడువరాదు
చొప్పులెత్తరానిసుద్దులు నీకే తెలుసు
అప్పటి నాతో నేమి ఆనతిచ్చేవయ్యా ॥ నేనే ॥

చూపరానిసొమ్ముల మించుకన్నులఁ జూడరాదు
ఆఁపరానిగుణముల నణఁచరాదు
నీపొందులవేడుకలు నెమ్మది నీకే తెలుసు
యీపొద్దు నాకానతిచ్చే విది యేమయ్యా ॥ నేనే ॥

పట్టరానినీచిత్తము పైకొని చెయిచాఁచరాదు
ముట్టరానినీనవ్వు ముడువరాదు
యిట్టె శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నం(న)న్ను నేఁడు
గుట్టెల్లా నానతిచ్చేవు కొంక కిదేమయ్యా ॥ నేనే ॥ 63 ॥

రేకు 811 దేసాళం

అప్పుడుగాని నీయాసోదము దీరదు
ముప్పిరి నీవు కొంగులు ముళ్లువేసుకోవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

వినేవు విన్నపములు వేడుకతో మఱవక
వనితమాటలు నీవు వా(వ్రా?) సుకోవయ్యా
యెనలేక చూచేవు యేపొద్దు నాపెమోము
గొనకొని [1]లక్కఁబడెచ్చిన వేసుకోవయ్యా ॥ అప్ప ॥

---

1. లక్కఁ + పడ + అచ్చు పడియచ్చు ప్రసిద్ధమే

వొప్పుగ నాపెచన్నులు వూరక పట్టిచూచేవు
గొప్పలెంతలేశో కొబ్బుకోవయ్యా
యెప్పుడు నాపెగుణాలే యెంచేవు సారెసారె
తప్పక నీమనసులో దాఁచుకోవయ్యా ॥ అప్పు ॥

చేరి నీపాదా లాపెచేత గుద్దించుకొనేవు
కోరి యట్టె కాఁగిలించుకొనవయ్యా
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నేఁడు
సారపునామోవితేనె చవిచూడవయ్యా ॥ అప్పు ॥ 61

హిందోళం

ఎటువంటిజాణతన మిది మేలయ్యా
మట(టు?)మాయచేఁతలనే మచ్చిక చూపేవు ॥ పల్లవి ॥

తేరకొనఁ జూచితేనే దిష్టిదాఁకెనంటాను
కోరి కొంగువట్టేవు కొమ్మను నీవు
మేరతో నవ్వుకొంటేను మీఁదఁజల్లె వలపంటా
గోరనంటి చెక్కునొక్కి గురుతు నేసేవు ॥ ఎటు ॥

సంగడికి వచ్చితేనే చన్నులు దాఁకించెనంటా
యెంగిలి సేసేవు మోవి ఇంతలో నీవు
చెంగట మాటాడితేనే చిత్తము గరఁచెనంటా
కెంగేల సంగములు గిలిగించేవు ॥ ఎటు ॥

ఆకుమడిచిచ్చితేనే ఆసలు రేఁచెనంటా
కైకొని నీపచ్చడము గప్పేవు నీవు
యీకడ శ్రీవేంకటేశ యింతి నిట్టె యేలితివి
దీకొని మొక్కితే నీకు దేవులంటా మెచ్చేవు ॥ ఎటు ॥ 62

నట్టనారాయణి

ఏమి సేయవచ్చునయ్య యేల సిగ్గువడేవు
కామినుల కేమిచ్చినా ఘనమౌను ఫలము ॥ పల్లవి ॥

కమ్మి యెవ్వతెచన్నులఁ గస్తూరి పూసితివో
వుమ్మడి నీమేన నంటివున్నది నేఁడు
ఇమ్ముల నింతలోఁ జూచి యేల తుడుచుకొనేవు
నెమ్మి నీచేసినచేఁత నిన్నే తగిలెను ॥ ఏమి ॥

పతిఁతి కెవ్వతెకును బాగా లొసఁగితివో
వుడివోని(క?) నీపుక్కిట నున్నది నేఁడు
అడరి తలఁచుకొని యట్టే వుమియఁజూచేవు
నడుమ నీవిచ్చినపుణ్యమే నిం(ని)న్నంటెను ॥ ఏమి ॥

శ్రీవేంకటేశ యెవ్వతెఁ జేరి వురమెక్కితివో
వోవల నీవురముపై నున్నది నేఁడు
ఆవిధాన నన్నేలితి వన్నిటికి మెచ్చేవు
కావించినవినోదము కడు నినుమడించె ॥ ఏమి ॥ 63 ॥

రామక్రియ

అయ నాయ నీయెమ్మె లటుండనీవే
నీయంత నీవెఱఁగవు నేనైనాఁ జెప్పేను ॥ పల్లవి ॥

వంతులకే పచ్చేవు వాసులెల్ల నెరపేవు
పంతములు చూపఁగ నాపాటిదానవా
మంతనాన నప్పటి నామగనితో నవ్వేవు
యెంతలేదే నీపగటు యేమి చెప్పేదే ॥ ఆయ ॥

పురుండ్లకుఁ జేరేవు పొత్తుల మాటలాడేవు
సరుసఁ గూచుండఁగ నాసరిదానవా
తెరమాఁటుననే వుండి తేలించేవు రమణుని
తొరలినంతటిలోనే దొరవయ్యేవా ॥ ఆయ ॥

సలిగెలు మెరసేవు సాటి కిట్టి పెనఁగేవు
అలమేలుమంగను నాయంతదానవా
కలసెను నన్ను శ్రీవేంకటేశుఁడు నీవు మెచ్చే-
వెలమి నీకుఁ గారణ మేమైనాఁ గలదా ॥ ఆయ ॥ 64 ॥

బౌళి

ఆపెకేల నన్ను నేసే వంతటిలోనెనే-
నేపున నీసుద్దులకు యెగ్గువట్టినా ॥ పల్లవి ॥

తొల్లిటియలవాటున తొయ్యలి పిలిచెఁగాక
యెల్లవారు నుండుట యెఱుఁగునా
చల్లఁగా నీవిచ్చినచనవు మెరసెఁగాక
చిల్లరనీసేఁత గుట్టునేయఁగ నేర్చునా ॥ ఆపె ॥

యెప్పటివలెనంటానే యెదురుగా వచ్చెఁగాక
చొప్పులెత్తేసవతులఁ జూడవచ్చెనా
కప్పేమగఁడవుగాఁగాఁ గాఁగిలించుకొనెఁగాక
తప్పకుండా నీమర్మాలు దాఁచిపెట్టనేర్చునా ॥ ఆపె ॥

దోమతెర మరఁగంటా తూరి ఇంతి గూడెఁగాక
నీమై నలమేల్మంగ చెందిన దెంచెనా
ఆముక శ్రీవేంకటేశ ఆమాఁటాడెఁగాక నిన్ను
నేమెల్లా నీయాండ్ల మవుత నిన్నమొన్న వినెనా ॥ ఆపె ॥ 65 ॥

శంకరాభరణం

ఇట్టే పిలిపించవయ్యా ఇందరముఁ జూచేము
గుట్టునేసి మాముందర కొంచకు నీవింకను ॥ పల్లవి ॥

యేమనిచెప్పి యంపెనో ఇంతి నీకుఁ జెలులచే
నీమోమునఁ గళలు నిండుకొనెను
ఆముకొని చెలులతో నాదేవు యేకాంతాలు
ప్రేమము నీకాపెమీఁదఁ బెరుగఁగఁబోలును ॥ ఇట్టే ॥

ఆనవా లేమి యంపెనో యప్పటిని యాకె నీకు
ఆనుక పిడికిలి గొప్పయి వున్నది
పానుపుపై నేఁడిదేవనై కాచుకవున్నాఁడవు
తానకపువలపులు తగులఁగఁబోలును ॥ ఇట్టే ॥

ఆస యేమి వెట్టెంపెనో అలమేలుమంగ నీకు
నేసవెట్టుకున్నాఁడవు శ్రీవేంకటేశ
పోసరించి మమ్ముఁ గూడి పొందు లాపెవి చెప్పేవు
లాసి నీవుర మాపెకు లంకెలుగాఁబోలును ॥ ఇట్టే ॥ 66 ॥

రేకు 812 భైరవి

చిత్తగించు నాగుణము చెప్పితి నీకు
బత్తినేసి నీకు మీఁదెత్తితి నావయసు ॥ పల్లవి ॥

రారాఁపులదానఁ గాను రాతిగుండెదానఁ గాను
కోరి నీకు మోహించినకొమ్మను నేను
బీరము లాడుకోను; నీపేటు చెవుల వింటేను
నీరుపలెఁ గరఁగును నెమ్మది నామనసు ॥ చిత్త ॥

కుచ్చితపుదానఁ గాను కొసరేటిదానఁ గాను
ఇచ్చకమే నీకుఁ జేసే యింతిని నేను
చెచ్చెర మందెమేళాలు సేయను నిన్నుఁ జూచితే
పచ్చిమదనకళలఁ బరగు నామొగము ॥ చిత్త ॥

యెరవులదానఁ గాను యెగ్గుపట్టేదానఁ గాను
మరిగిన యలమేలుమంగను నేను
యిరవై శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నేఁడు
బెరసి నీకాఁగిటనే పెరుగు నాచన్నులు ॥ చిత్త ॥ 67 ॥

పాడి

ఎఱఁగమా నీజాగ లింతకతొల్లి
మెఱసితి విట్టె యలమేలుమంగతనము ॥ పల్లవి ॥

సరసమెంతాడేవే చవులెంత చూపేవే
విరులేల చల్లేవే విభునిమీఁద
వరుసకువచ్చినవనితలెల్లా నుండఁగా
దొరవైతి విందరిలో తొయ్యలి నీవు ॥ ఎఱఁ ॥

నవ్వులెందాఁకా నవ్వేవే నాఁట నెంతచూచేవే
రవ్వగాఁ బెనఁగనేలే రమణునితో
జవ్వనపువేడుకతో సవతులెల్లాఁ జూడఁగా
వువ్విళ్లూర నీవితని వుర మెక్కుకొంటివే ॥ ఎఱఁ ॥

వావులేమి చెప్పేవే వడిగా నెట్టు గూడేవే
యేవేళైనా శ్రీవేంకటేశ్వరుని
సేవసేసి నేమెల్లా సేసవెట్టి పెండ్లాడఁగా
దేవరవలె పట్టపుదేవులవైతివే ॥ ఎఱఁ ॥ 68 ॥

రామక్రియ

చెప్పవే నీసుద్దులు చెవులారా నేము వినేము
వుప్పతిల్లీఁ దమకము లుల్లములో మాకును ॥ పల్లవి ॥

వెన్నెలగాసీ మొగాన వేడుక నీనవ్వులనే
నన్నలనే సంతోసాలు చాలామించీని
చెన్నుమీర నీపతి నీచేతికి లోనాయనా
పన్ని నేఁడు నీతపము ఫ(ఫ) లియించెనా ॥ చెప్ప ॥

చెక్కులఁ జెమటగారీ సిగ్గులు కన్నులఁ దేరీ
తక్కక నిండుఁగళలు దైవారీని
చక్కనినీపతి నీకు చనవులెల్లా నిచ్చెనా
మిక్కిలి నీవువేసినమేలెల్లా నీదేరెనా ॥ చెప్ప ॥

మోవితేనె లుట్టిపడీ ముంచినతీపులతోడ
భావించితే నీకు మేనఁ బచ్చిదేరీని
నీవలమేలుమంగవు నెమ్మది శ్రీవేంకటేశుఁ
డీవేళ నిన్నుఁ గూడెనా యీడకు విచ్చేసెనా ॥ చెప్ప ॥ 69 ॥

పరాళి

ఎదురుకొంటి వలపు లిరుమేలా నితనికిఁ
బొదిగితే సరిచేసి భోగములై మించెనే ॥ పల్లవి ॥

నంటున నాతనితో నే నవ్వితే నీవందుకుఁగా
గొంటరివై పతినేల కొచ్చి చూచేవే
జంటల నిద్దరివిని జాజులఁ గలువలునై
పెంటలపూజలై కడుఁబిక్కటిల్లీ మేనను ॥ ఎదు ॥

మక్కువల పతికి నే మరి పాదాలొత్తితేను
మొక్కలాన నాతనికి మొక్కవచ్చేవే
చిక్కనితామరలుసుఁ జిగురులుఁ గూడ పెట్టి
వొక్కట గుదిగుచ్చితే నోపునా యీతఁడు ॥ఎదు॥

యెలమి శ్రీవేంకటేశు నిట్టె నేఁ గాఁగిలించితే
నులివచ్చితో నేల చన్నుల నొత్తేవే
అలమేలుమంగను నేనై నీవు భూసతివై
కలసితేఁ జెప్పఁగొత్తై కతలై నిలిచెనే ॥ఎదు॥ 70 ॥

నారాయణి

చెలరేఁగి కొలువులు సేతువుగాక
పలసి నీకు తెరమఱఁగు లేమిటికే ॥పల్లవి॥

అగ్గలపుమోహమున నతఁడు నీమోము చూచీ
సిగ్గులువడకువే చెలియా
వెగ్గళపుఁదమకము వెదచల్లీ నీమీఁద
తగ్గి నీవందుకుఁగాను తలవంచనేఁటికే ॥చెల॥

మనసిచ్చి యప్పటిని మాటలు నీతో నాడీ
వెనకతియ్యకువె వెలఁదీ
ననుపునఁ జన్నులపై నగుతానే చేయిచాఁచీ
పెనఁగి నీవంతేసి బిగియఁగ నేఁటికే ॥చెల॥

ఆఱడై శ్రీవేంకటేశుఁ డట్టె నిన్నుఁ గాఁగిలించి
మీఱకువే యిఁక నలమేలుమంగా
కాఱుకమ్మినరతులఁ గలసె నిన్నీతఁడు
ఆఱితేరెఁ బనులెల్లా నలయించనేఁటికే ॥చెల॥ 71

మాళవిగౌళ

ఏమి చెప్పేది మోహము యెంతోకాని
కామిని నింతట నిట్టె కరుణించవయ్యా ॥పల్లవి॥

చెలి నిన్నుఁ జూచి చూచి చిమ్మిరేఁగీ నాసలను
యెలమిఁ బయ్యదఁ జారు టెఱఁగదు
వెలలేనిమాఁటలెల్లా వేడుకతో నాడీఁగాని
లలిఁ బెదవిమీఁదికెంపులు దాఁచనేరదు ॥ఏమి॥

మొగమెత్తి చేతులెత్తి. మొక్కీలోలోఁ జొక్కి
జిగి(గి?)(చ?)న్నులు గానవచ్చేది యెంచదు
మిగులా నెలవులను మిక్కిలి నవ్వీఁగాని
చిగురుమోవిరసాలు చిందేది దలఁచదు ॥ఏమి॥

తక్కక కొలువునేసేతమినే నిలుచున్నది
పక్కన మైసోఁకులు భావించదు
యిక్కడ శ్రీవేంకటేశ యీకె యలమేలుమంగ
అక్కరతోఁ గూడీఁగాని అలయఁగ నేరదు ॥ఏమి॥ 72॥

రేకు 813 సాళంగనాట

సిగ్గరిపెండ్లికొడుకు చెలులముందరనెల్లా
యెగ్గెరఁగక మెరసీ నిదివో యనుచు ॥పల్లవి॥

జంటతేరులమీఁద సతులు నీవును నెక్కి
యింటింట వీదివీది నేఁగిరాఁగాను
పెంటలగోపికలెల్లా పెదపెదమేడ లెక్కి
నంటునఁ జూచి సిగ్గుతో నవ్వులు నవ్వేరు ॥సిగ్గ॥

గొడ(డు?)గులనీడను కోలుపడిగెలతోడ
యెడనెడవాడల నీవేఁగిరాఁగాను
మెడలెత్తి నీపొంటాల మెలుఁత లబ్బురమంది
జడిగొని తోఁగిచూచి జాణతనాలాడేరు ॥ సిగ్గ ॥

విరులదండలలోన వింజామరలలోన
యిరవై దేవుఁడ నీవు నేఁగిరాఁగాను
పరగ నలమేల్మంగపతివి శ్రీ వేంకటేశ
సొరిదిఁ బురసతులు చూచి పొగడేరు ॥ సిగ్గ ॥ 73 ॥

గౌళ

ఈకెనీచుట్టరికము లెఱుఁగుదుము
మాకు నీవు లోఁగుదురా మరఁగు లింతేల ॥ పల్లవి ॥

కలువపూవుల వేసి కప్పురము మొవిఁ జూపీ
పొలఁతికి నీ కెన్నటిపొందులోకాని
పిలిచీ మెల్లనె నిన్నుఁ బేరుకొని; యంతలోనే
పలుకవయ్యా యేల పరాకుసేసేవు ॥ ఈకె ॥

సిగ్గు గొంత చల్లిచల్లి సెలవుల నవ్వునవ్వి
వెగ్గళించీఁ జేఁత లెంతవేడుకోకాని
వొగ్గిఁ దమ్మలానకు వూరకే చేతిసన్నల
యెగ్గులేదు చూడవయ్యా యేల దాఁచేవు తమి ॥ ఈకె ॥

చన్నుమొనలు దాఁకించి సాఁటెకు సేవలుసేసీ
యెన్నఁడు గూడితివో యింతకతొల్లి
యిన్నిటా శ్రీ వేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
నన్నుఁ గూడితివి యెంత నాఁటకముసేసేవు ॥ ఈకె ॥ 74

సామవరాళి

ఎందాఁకా బుజ్జగించే వేమయ్యా
మందెమేళమయ్యా మరి నేమొక్కేనయ్యా ॥ పల్లవి ॥

యీడువెట్టుకొని నన్ను యెంతవాడఁబరచేవు
వేడుకతో నీమాటలు వింటినయ్యా
నీడకుఁ దీసి నన్ను నిమిరేవు నాచెక్కులు
తోడనే యిందుకు నే సంతోసించుకొంటినయ్యా ॥ ఎందాఁ ॥

సరుస నన్నుఁబెట్టుక చన్ను లెంతపుడికేవు
గరిమ నీమన్ననలు గైకొంటినయ్యా
విరులు ముడిచి నన్ను వెస నెంతలాలించేవు
సరవులన్నిటా నాకు సమ్మతాయనయ్యా ॥ ఎందాఁ ॥

చనవిచ్చి నన్ను నెంత సారెకుఁ గాఁగిలించేవు
నినుపురతులను తనిసితినయ్యా
యెనసితివి శ్రీవేంకటేశ యల మేల్మంగను
మనసున నీపొందులు మరిగితినయ్యా ॥ ఎందాఁ ॥ 75 ॥

ధన్నాసి

ఎవ్వరి నేరుపు లెంచే మిందు లోనను
వువ్విళ్లూరి మీలో మీకు నొనగూడె వలపు ॥ పల్లవి ॥

చిమ్ముఁజూపులనుఁ జూచీ సిగ్గరిపెండ్లికూఁతురు
నిమ్మపంట వేసేవు నీవాపెను
తమ్మిమోములు వంచేరు దండనున్న పేరటాండ్లు
సమ్మతించి మీలో మీకు చలివాసె వలపు ॥ ఎవ్వ ॥

కుప్పళించిఁ జెమటలు కొత్తపెండ్లికూఁతురు
నెప్పున మెయిసోఁకించేవు నీవాపెను
వొప్పుగ మోములు చూచే రూడిగపువారలు
చెప్పరాక మీలో మీకు చిమ్మిరేఁగె వలపు ॥ఎవ్వ॥

మొక్కె నలమేలుమంగ ముద్దులపెండ్లికూఁతురు
నెక్కొని కాఁగిలించేవు నీవాపెను
చొక్కపు శ్రీవేంకటేశ చుట్టాలెల్లా మెచ్చేరు
వుక్కమీరి మీలో మీకు నుమ్మగిలీ వలపు ॥ఎవ్వ॥ 76

ముఖారి

సారె సారె మన్నించేవు చనవు లిచ్చేవు నాకు
యీరీతి నీసతులలో నెవ్వరిఁ బోలుదును ॥పల్లవి॥

చక్కెరమాఁట లాడి సాదించు నిన్ను నాపె
మిక్కిలిసేవలు సేసి మెప్పించును
చిక్కనిచన్నులు చూపి చిత్తమెల్లాఁ గరగించు
ఇక్కడ నన్నుఁ జెనకే వేమిబాఁతి నేను ॥సారె॥

సన్నలనే మోవిచూపి చవులురేఁచు నాపె
వన్నెలుగా నవ్వునవ్వి వలపించును
కన్నుల మొక్కులు మొక్కి కళలెల్లాఁ బుట్టించు
ఇన్నిటా నన్నుఁ బొగడే వెంతదాన నేను ॥సారె॥

ఆయములంటు నిన్ను నలమేలుమంగ యాపె
చాయల నీపురమెక్కి జట్టిగొనును
పాయపుజవ్వని నన్నేపొద్దు బత్తితో శ్రీవేంకటేశ
యీయెడ నన్నేలితివి యితవైతి నేను ॥సారె॥ 77 ॥

మంగళకౌశిక

నేరుపరివి నీవైతే నెలఁతైతే ముద్దరాలు
పేరునఁ బిలిచి నీవే పెనఁగఁగరాదా ॥ పల్లవి ॥

చన్నదిగనక యింతి సిగ్గుతోడ నున్నది
అన్నిటా రట్టడివి మాటాడించరాదా
తన్నుఁదానె నీపై (ప్రేమ దాఁచుకొని వున్నది
సన్నలనే నీమోవి చవిచూపరాదా ॥ నేరు ॥

జవరాలుగనక ఆసలఁ బొంచుకవున్నది
నవకపుజాణవు నవ్వించరాదా
వివరించి బత్తి వెల్లవిరి సేయకున్నది
చివురుకెంగేలు చాఁచి చిమ్మిరేఁచరాదా ॥ నేరు ॥

కొమరెగనక కడుగుట్టుఁతోడ నున్నది
నెమకి దిట్టవు మేలు నెరపరాదా
అమర (శ్రీవేంకటేశ అండ వాయకున్నది
సమరతి నిట్లానే చనవియ్యరాదా ॥ నేరు ॥ 78 ॥

రేకు 814 దేవగాంధారి

పొలఁతీ నీనటనలు పొగడ నలవిగాదు
నిలువున వలపులు నివ్వటిల్లఁజేయునే ॥ పల్లవి ॥

కందువైననీమాటలు కప్పురపుబేంట్లు
పొందుల నీపతికి దప్పులు దీర్చునే
అందిననీసొలపు మోహములకలగలపు
సందడించి యతనికి సంతోసము రేఁచునే ॥ పొలఁ ॥

సూటియైననీచూపులు సొంపగుఁదరితీపులు
గాఁటమై యీతనికి నక్కర దీర్చునే
కూటవునీనవ్వులు గుదిగుచ్చినపువ్వులు
పాటించి యీతనిమతిఁ బరిమళించునే ॥ పొలఁ ॥

మంతనపుఁజెనకులు మాణికపుమినుకులు
చెంతల నీసొమ్ములై సింగారించునే
యింతలోనె శ్రీ వేంకటేశుఁడు నిన్ని దెకూడె
వింతలగునీరతులు వేడుక పుట్టించునే ॥ పొలఁ ॥ 79

భూపాళం

చిత్తగింతువు ర వయ్యా చిల్లరపరాకు మాని
హత్తి తారుకాణవచ్చి నప్పుదే నీకు ॥ పల్లవి ॥

చిగురాకుమోవిమీఁదఁ జెలి యాదేమాఁటలు
మిగులాఁ దేనెలకంటే మించుఁదీపులు
జిగిమించ నీతోడఁ జేసేటిచెలుములు
జిగురుఁగండెలకంటెఁ జిక్కించేబందనలు ॥ చిత్త ॥

తమ్మిరేకుఁగన్నులలోఁ దళుకనేచూపులు
తుమ్మిదపోఁజులకంటేఁ దూరిపారును
వుమ్మగిలుఁబయ్యదలో నుండేటికుచములు
నిమ్మపండ్లకంటేను నీకుఁ గానుకలౌను ॥ చిత్త ॥

లతలచేతులు చాఁచి లాచేటికాఁగిలి
రతిఁ బెండ్లిచవికకంటే రమ్యమైనది
...తప్పై శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నీమోహపు-
సతికంటే నెక్కుడు జాణతనాలు ॥ చిత్త ॥ 80 ॥

గౌళ

నావాఁడనే యంటా నమ్మించేవు నన్ను నేఁడు
చేవల నిన్నాపె చూచి సిగ్గువడనేలయ్యా ||పల్లవి||

మంతనాన నీవు నేను మాటలాడుకొన్న వెల్లా
ఇంతలోనె యాపె వినుటెట్లయ్యా
వింతలైననామచ్చలు వేలఁ బెట్టుకొంటివి
వంతుల నాపె చేతికి వచ్చుటెట్లయ్యా ||నావాఁ||

పొందుగా నీవును నేనుఁ బూసుకొన్న పరిమళ-
మందముగా నాపె మేన నంటుటెట్లయ్యా
కిందట మాయింట నారగించినకూరలచవులు
మందలించి యాపె చెప్పి మర్మమేఁటిదయ్యా ||నావాఁ||

చెలరేఁగి నీరతులఁ జేసిననానేర్పులకు
నఱవంక నాపె నిన్ను నగుటెట్లయ్యా
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యిటు నన్నుఁ గూడితివి
మెఱపున నిన్ను నాపె మెచ్చుటెట్లయ్యా ||నావాఁ|| 81 ||

సామంతం

ఆతనిఁ జూపవె మాకు నదెంతచక్కనివాఁడో
ఆతఁడి నిన్నుఁ గలసినంతటిజాణఁ డెవ్వఁడె ||పల్లవి||

జక్కవచన్నులమీఁద చంద్రోదయము లాయ
చుక్కలు నీమోవిమీఁదఁ జూపట్టెను
మిక్కిలి శిరసుమీఁద మేఘములు గారుకొనె
యెక్కడనుండి వచ్చేవే యెవ్వఁడే నీమగఁడు ||ఆత||

సరిఁ గన్నుకలువల సంధ్యాకాలము వచ్చె
అరిది సంపెంగముక్కుం దాయిటి రేఁగె
తొరిగి చుక్కమీఁదఁ దొలుకరించెఁ జెమట
యిరవై యేదనుంటివే యెవ్వఁడే నీమగఁడు ॥ అత ॥

నాటుకొని సెలవుల నవ్వులవెన్నెల గాసె
తేటలచూపులనే తెల్లవారెను
మేటిశ్రీవేంకటాద్రిదేవుఁడఁ(డం?)టా నీవు
యేటవెట్టుకుండె(దే?)నా(వా?)తఁ డెవ్వఁడే నీమగఁడు ॥ అత ॥

వరాళి

ఇంతలో విచ్చేసితి నీకెభావమిదె చూడు
ఇంతి గోడపైరూపే యీరూపనుచును ॥ పల్లవి ॥

జిగిమించునీరూపు చిత్తరువులోఁ జూచి
నగు నింతి తనతోను నవ్వితివంటా
మొగము చూచేవంటా ముచ్చటతోఁ దలవంచు
చిగురుమోవి చూచి సిగ్గువడును ॥ ఇంత ॥

చేరి మాటలాడెనంటాఁ జెప్పు నీకుఁ బ్రియములు
కోరికతో దండనుండి కొలువుసేసు
సారెకుఁ బానుపుపైకి సన్నలుసేసి పిలుచు
నేరుపుతోఁ దములము నిన్నట్టె యడుగును ॥ ఇంత ॥

నివ్వెరగైతివంటా నిన్నుఁ గొనగోర నంటు
పవ్వళించుమని చేతఁ బట్టఁబూనును
నివ్వటిల్ల నంతలోనె నీవె వచ్చి కూడితివి
యివ్వల శ్రీవేంకటేశ యిట్టె వోలలాడును ॥ ఇంత ॥ 83

ఆహిరి

మరుతంత్రములలోన మరఁగేఁటికి
శిరసు వంచి మొక్కేను చెప్పరే యాతనికి ॥పల్లవి॥

తమి యేలరేఁచీనే తరితీపేల నేసీనే
సముకాన నున్నదానఁ జనవరిని
కొమరె వయసుదానఁ గుదురుకొనె వలపు
చెమటలు మేననిండెఁ జెప్పరే యాతనికి ॥మరు॥

సెలవి నేల నవ్వీనే సిగ్గులేల నెరపీనే
చెలిమి చేసినదాన సేవ చేసేను
నలుగడ నివ్వెరగై నామనసు తనకె
సెలవు నేసితినని చెప్పరే యాతనికి ॥మరు॥

సన్నలేల సేసీనే చన్నులేల పిసికీనే
వున్నతిఁ దనకాఁగిట నున్నదానను
యిన్నిటా శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోఁ దా నన్ను నేలె
చెన్నగునాసంతోసము చెప్పరే యాతనికి ॥మరు॥ 84 ॥

రేకు 815 గుండక్రియ

ఏల సిగ్గువడేవు ఇందరముఁ జూచేమని
చాలవలచేవలపు చల్లించుకోవయ్యా ॥పల్లవి॥

చేకొని విడెము చేతికిచ్చి జవరాలు
ఆకుమడిచియ్యఁ జూచీ నందుకోవయ్యా
మేకొని గంధము నీమేనఁ బూసేనంటా వచ్చె
యీకడ నిట్టె పూయించుకొనవయ్యా ॥ఏల॥

చేరి పువ్వులసరులు చేతఁబట్టుక వున్నది
కోరి యట్టె ముడిపించుకొనవయ్యా
గారవానఁ బాదాలొత్తఁ గడువేడుకపడీని
పూరడించి పాదాలు నీ వొత్తించుకొనవయ్యా ॥ఏల॥

పిలిచి నీగరిడీలోఁ బెనఁగేనఁటా నున్నది
చెలఁగి యాపెతో సాము సేయవయ్యా
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యిట్టె నన్నుఁ గూడితివి
సొలసీ నాపె నిన్ను సొలయించుకోవయ్యా ॥ఏల॥ 85

దేసాళం

తప్పించుకొనరాదు తలఁగా రాదు
చెప్పితి నిట్టె మన్నించి చిత్తానఁ బెట్టుమీ ॥పల్లవి॥

నాతలఁపుకొడీ సాగి నంటునఁ దీగెవంటిది
ఆతలనీతల నీమై నల్లుకున్నది
కాతరపునాచూపు గబ్బితుమ్మెదవంటిది
గాతల నీయందే గూఁడుగాఁ బెట్టుకున్నది ॥తప్పిం॥

వేడుక నాయాస ఇది వేఁటమెకమువంటిది
కూడీ నీపాదాలఁ దగులఁకున్నది
వోడక నావలపు నీవొళ్లినీడవంటిది
వీడక నీవెంటవెంట వెసఁ బాయకున్నది ॥తప్పిం॥

దాఁగక నాచన్నులివి తమ్మిమొగ్గలవంటివి
కాఁగిటిలో నీకుఁ బూజై కాచుకున్నది (వి?)
చేఁగదేర నేలితివి శ్రీవేంకటేశ నన్ను
మాఁగిననామోవితేనె మంచివిందై వున్నది ॥తప్పిం॥ 86

మాళవిగౌళ

లలనలసఁ(సం)తలోనిలాబగాఁదవు
తలఁచనితలఁపులు దైలువారె నిపుడు ॥ పల్లవి ॥

వేడుకతో నీవాపెపై వేసినపూవులచెండ్లు
తోడువచ్చి నిలుచున్నతొయ్యలిఁ దాఁకె
కూడాఁబట్టి యిద్దరిని గొబ్బునఁ బెండ్లాడవయ్యా
యీడనే నీబేర మొక టినుమడి యాయను ॥ లల ॥

చెలరేఁగి యాపెమీఁదఁ జిమ్మినట్టిపన్నీరు
మెలుపునఁ జెలికత్తెమీఁదఁ నిండెను
కలసి నీవిద్దరిన్నిఁ గాఁగిలించుకొనవయ్యా
వలపు లినుమడించి వడ్డివచ్చె నీకును ॥ లల ॥

పిక్కటిల్ల నీవాపెపైఁ బెట్టినటువంటినేస
పక్కన నూడిగపుసతిపైఁ జిందెను
యిక్కువ శ్రీ వేంకటేశ యిట్టె నన్ను నేలితివి
మొక్కలాన నీమేలు ముయ్యడ [1]నాఁగాయను ॥ లల ॥ 87

భైరవి

అన్నిటా నెరజాణఁడైననాయకుఁడు తాను
సన్నల చాయలఁ దానే సరిచూడుమనవే ॥పల్లవి॥

మనసులోనివలపు మాటలలోనే తోఁచు
తనువుపై వేడుకలు తమితోనె రేఁగు
కనుచూపులలో యాస కడఁగు జాగరములై
తనకు నేఁ జెప్పనేల తలఁచుకొమ్మనవే ॥ అన్ని ॥

1. నాఁగు+ఆయను

మొలచినసిగ్గులు ముసిముసినవ్వులౌను
నెలకొన్నతలపోఁత నిట్టూర్పు లగును
చెలఁగి యెడమాటలు చిగిరించుఁ గోరికలై
తిలకించి నాభావము తెలుసుకొమ్మనవే ॥ అన్ని ॥

చిప్పిలుఁగళలతేట చిందు మోవితేనియలై
చెప్పరానిసంతోసము చెమటలౌను
యిప్పుడె నన్నేలినాఁడు ఇదె శ్రీవేంకటేశుఁడు
యెప్పటికి నిదేమాట యెరుఁగుకొమ్మనవే ॥ అన్ని ॥ 88

నాట

ఊరకే గుట్టుతోడ నుందువు గాక
మేరమీరి ఇంత మందెమేళ మేఁటికే ॥ పల్లవి ॥

వేరొకతెమీఁదఁ బెట్టి విభుఁడు నవ్వినందుకు
సారె సారె నీవేల జంకించేవే
చేరి నీరతిసుద్దులు చెలులతోఁ జెప్పితేను
గీరుచు గోర నీవెంత గిలిగించేవే ॥ ఊర

నెట్టన నెవ్వతెసొమ్మొ నీమేనఁ బెట్టినందుకు
ఇట్టె వాఁడిచూపుల నీవేల చూచేవే
జట్టిగొని పెదవులసన్నలనే తిట్టితేను
గట్టిగాఁ బెదవి యేల గంటిసేసేవే ॥ ఊర

కాంతలు చూడఁగ నిన్నుఁ గాఁగిలించుకొన్నందుకు
చెంతనుండి నీవేల సిగ్గువడేవే
ఇంతలో శ్రీవేంకటేశుఁ డేకతాన నిన్నుఁ గూడె
పంతమున నీవెఁ(వెం?)త పచ్చిసేసేవే ॥ ఊర ॥

తెలుఁగుఁగాంబోది

చక్కనిదానవు నీవు జవరాలవు
మక్కువ నీపైఁ జేయక మానవచ్చునా ॥పల్లవి॥

కన్నులఁజూచినచూపు గండుతుమ్మిదల పూఁపు
సన్నలనవ్వినవ్వు జాజిపువ్వు
పన్ని నీమోములో సిగ్గు వెన్నెలతేటనిగ్గు
వన్నెలనీరమణుఁడు వలచు టేమరుదే ॥చక్క॥

మలయునీపలుకులు మరునంపచిలుకులు
కలికికొప్పుజారు మేఘపుఁదీరు
నిలువుఁజక్కఁదనము నిండుజవ్వనవనము
బలిమి నాతఁడు నీకు భ్రమయు టేమరుదే ॥చక్క॥

వాఁడిగోరిచెనకులు వజ్రాలమినుకులు
పోఁడిమి నీకెమ్మోవి పొగరుఁగావి
నేఁడు శ్రీవేంకటేశుఁడు నిన్ను నింతలోనె కూడె
నాఁడే యీతఁడు నీకు ననుపౌటేమరుదే ॥చక్క॥ 90

రేకు 816 దేశాక్షి

ఎలయించీ సారెకు నిన్నెవ్వతో కాని
వలపులు చల్లీని వాడుదేరిచీని ॥పల్లవి॥

కలువల వేసి సతి గక్కన నీవు చూచితే
మొలకసన్నలనే మోవి చూపీని
అలరి చదురంగమ లాడేపరాకున నుంటే
యెలుఁగెత్తి పాటపాడి యెచ్చరించీని ॥ఎల॥

యింతి చన్నుల నినొ్త్తి ఇవ్వలిమోము నీవైతే
అంతలోనే కన్నుల నీకటు మొక్కీని
పంతానఁ బానుపుమీఁదఁ బవ్వళించి నీవుండితే
చెంతనుండి యెరుకలు సేయుచు నష్వీని ‖ ఎల ‖

నిమ్మపండు గానుకిచ్చి నీవు చేతనందుకొంటే
కమ్మక నిన్నింతలోనే కాఁగిలించీని
నెమ్మది శ్రీవేంకటేశ నే నలమేలుమంగను
కమ్మర నను(గూడితే కందువ చెప్పీని ‖ ఎల ‖ 91

ధన్నాశి

ఇంతులచేఁతకు లోనే యెప్పుడును మగవాఁడు
యింతేసిపంతాలు మాతో నేలాదేవయ్యా ‖ పల్లవి ‖

కన్నులఁ జూచినయాస కాఁగిటికిఁ బెనఁగించు
సన్నలు నేసినయాస సంగడిఁ బెట్టు
చన్నులుసోఁకినయాస సమరతి కొనగూర్చు
యిన్నేసి మాతో నేరా లేలాదేవయ్యా ‖ ఇంతు ‖

మాటలాడించినయాస మర్మములు గరఁగించు
చోటిచ్చినయాస రతిఁ జొక్కించును
నాటించినగోరియాస ననుపులు వెడరేఁచు
యీటున నీయాచారాలు యెంత చెప్పేవయ్యా ‖ ఇంతు ‖

సరసమాడినయాస జంట లప్పుడే సేయు
సరుగ నవ్వినయాస చవులు రేఁచు
ఇరవై శ్రీ వేంకటేశ యిట్టె నన్నుఁ గూడితివి
యెరవులవెడమాయ లేల సేసేవయ్యా ‖ ఇంత ‖ 9

లలిత

నీయందు నేమైనా నెరసు లెంచితిమా
చేయెత్తి మొక్కితేనేల సిగ్గువడేవు ॥ పల్లవి ॥

మంతనాన నిద్దరము మాటలాడుకొంటేను
అంతలోఁ బెట్టుకొనేవు అనలు నీవు
సంతోసాన నీమోము సారె సారెఁ జూచితేను
యెంత కెంత నీవేల యెగ్గుపట్టేవు ॥ నీయం ॥

జవ్వనులము మాలోనే సన్నలు సేసుకొంటేను
యివ్వల సుద్దులు మమ్ము నేలడిగేవు
వువ్విళ్లూర నీమేనంటి వూడిగాలు సేసితేను
చువ్వన నీవెంత మాకు సోదనిచ్చేవు ॥ నీయం ॥

కొమ్మల నిందరిని కొలువుకుఁ బిలిచితే
కమ్మి యెంత మమ్ము నిద్దె కాఁగిలించేవు
యిమ్ముల శ్రీ వేంకటేశ యెనసితి విన్నిటాను
తెమ్మలుగా మమ్ము నేమి తెలుపవచ్చేవు ॥ నీయం ॥ 93

రామక్రియ

పదఁతులఁ గంటేనే పట్టలేవు తమకము
నడుమంత్రపుచెలులు నవ్వరా నిన్నును ॥ పల్లవి ॥

చల్లువెదమాట లాడి సంగడినే గూచుండి
చిల్లరచేఁతలు సేసి చెక్కునొక్కేవు
యెల్లవారిలోన నన్ను నేల సిగ్గువరచేవు
కొల్లలుగ యేకతానఁ గూడఁగరాదా ॥ పదఁ ॥

పగటున నగి నీపాదము నామీఁద వేసి
మొగము చూచి నన్ను మొక్కుమనేవు
నిగిడి నిన్నింతలోనే నీవేల పచ్చిసేసేవు
వెగటేల మాయింటికి విచ్చేయరాదా ॥ పడఁ ॥

చన్నులపైఁ జేయివేసి సరుగునఁ గాఁగిలించి
కన్నులఁ జొక్కించి మోవి గంటిసేసేవు
యిన్నిటా శ్రీ వేంకటేశ యేల చిమ్మిరేఁచేవు
మన్నించితి విట్లానే నెంమ(నెమ్మ)ది నుంగరాదా ॥ పడఁ ॥94

కాఁ(కాం)బోది

ముద్దరాలపై తేనేమి మోహము చూపఁగవద్దా
కొద్దిమీర పతివద్దఁ గూచుండవే ॥ పల్లవి ॥

చెక్కుచేయేల పెట్టేవే సిగ్గులేల్ల నెరపేవే
చిక్కనిచెమటలేల చిందేవే
నిక్కిచూచి రమణుఁడు నిమ్మపండు చేతికిచ్చి
మక్కువతో నందుకొని మాటలాడవే ॥ ముద్ద ॥

దప్పులఁ బొరలేవేలే తలవంచుకొననేలే
ముప్పిరి నీగుబ్బలేల మూసిదాఁచ(చే?)వే
కప్పురము(పు?)మోవిఁ జూపి కాంతుఁడు నిన్ను లాలించీ
వొప్పుగఁ జేకొని నీవూ నుపచరించవే ॥ ముద్ద ॥

నీవి వదలగనేలే నివ్వెరగు చూపనేలే
కావికన్నులకేల కడుఁబొక్కేవే
యీవల శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోనె నిన్నుఁ గూడెఁ
వేవేగ నీప్రియములు వెలయించవే ॥ ముద్ద ॥ 9

నాదరామక్రియ

ఔనయ్య తగవు నేఁ దట్టిదె కాదా
మోనముతోఁడుత నీకు మొక్కె మొక్కెను ॥పల్లవి॥

చెక్కునొక్కి జవరాలు చేరి నిన్ను వేఁడుకొని
వుక్కుమీరి గుబ్బలు నిన్నొరయఁగాను
యిక్కువలఁ దొలుత నిన్నేమని తిట్టెనో కాని
పక్కన నింతటిలోనే పంతమిచ్చెను ॥ఔన॥

కమ్మటిఁ గాఁగిట నించి కడు నిన్ను లాలించి
సమ్మతి మోవితేనెలు చవిచూపుతా
యిమ్ములఁ దొలుత నిన్ను యేమినేసెనో కాని
ముమ్మాటికి నీకుఁ బ్రియములు చెప్పెను ॥ఔన॥

తమకించి నిన్నుఁగూడి తమ్ములానకు నోరొగ్గి
ప్రమదానఁ దురుము నీపై నొరగఁగా
అమర శ్రీవేంకటేశ యంతలో నన్నేలితివి
సమమోహాలని యాపె సారె సారె మెచ్చెను ॥ఔన॥ 96

రేకు 817

ముఖారి

తానే యెఱుఁగుఁగాక దండనున్నాఁడు విభుఁడు
యీనేరుపు లీకత లేమని చెప్పుదునే ॥పల్లవి॥

చిత్తములోపలిసిగ్గు చెప్పరాదు
బిత్తితోడితలపోఁత భావించరాదు
గుత్తపుగుబ్బలవుబ్బు గురి లేదు
యిత్తల నోచెలులాల యేమని చెప్పుదునే ॥తానే॥

వాడికనాకోరిక వశగాదు
వేడుకకు నెంతైనాను వెలలేదు
వోడక నాతమకము వోరువరాదు
యీడనె నాయడియాస లేమని చెప్పుమనే ॥ తానే ॥

తొట్టుకున్నజవ్వనము దొబ్బితేఁ బోదు
చుట్టుకున్ననావలపు చూపరాదు
యిట్టె శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోనె నన్నుఁ గూడె
యెట్టనెదిటిసంతోస మేమని చెప్పుదునే ॥ తానే ॥ 97

శ్రీరాగం

అంగనా నీవును మాటలాడుకోరయ్యా
చెంగటనున్నచెలులు నేనేపని యేదయ్యా ॥ పల్లవి ॥

వలపు లినుమడించె వాడికె లెదిరించె
చెలికి నీకు వావులు చిగిరించెను
తలఁపులు దైవారె తమకములు సందించె
యెలమి సుద్దులు మమ్మ నేమడిగేవయ్యా ॥ అంగ ॥

కొనచూపులు గదిసె కోరిక లల్లుకొనె
మనసు లిద్దరివిని మర్మము లంటె
ననుపులు సరిదాఁకె నవ్వులు వియ్యములందె
యెనలేనివిచారము లేఁక నేఁటికయ్యా ॥ అంగ ॥

మోవు లొక్కమరె మాఁగె మోహము లొండొంటి ముట్టె
భావించ సమరతులు బంతికి వచ్చె
శ్రీవేంకటేశ యింతిఁ జేకొని కూడితి విట్టె
యీవేళ నీసంతోసము లెంత చూపేవయ్యా ॥ అంగ ॥ 98

లలిత

ఇటువలె నుండవద్దా యిద్దరిపొందు
తటుకన నీదేరేఁ దనకు నాకిపుడు ॥ పల్లవి ॥

నేరుపు గలిగితేను నేస్తము లోనగూడు
మేరతోనే వుండితేను మించు వేడుక
వోరుచుకొంటేను వొద్దికౌను సరసము
తారుకాణలాయ నాకుఁ దనకు నేఁడిపుడు ॥ ఇటు ॥

చనవులు నెరపితేఁ జవులుపుట్టుఁ గాఁపురము
నసువులు జరపితే నవ్వులు రేఁగు
చెనకులు బలిసితే సిగ్గులు మొదలౌను
మనసులు సరిదాఁకెఁ దనకు నాకిపుడు ॥ ఇటు ॥

అంటిముట్టి పెనఁగితే నాయములు గరఁగును
జంటవాయకుండితేను సతమౌ మేలు
ఇంటిలోన శ్రీ వేంకటేశుఁడు తా నన్నుఁ గూడె
దంటతనా లుప్పతిల్లెఁ దనకు నాకిపుడు ॥ ఇటు ॥ 99

భైరవి

పడఁతి నెప్పుడు నీవు పాయనివాఁడవె కాక
విడి సాగిలె నీపెకు నీమీఁదిచింత ॥ పల్లవి ॥

నెలఁతకొప్పుపై నవే నీవువెట్టినసేసలు
తలఁచుకున్నది నీతగుబాసలు
వలపులలో నున్నది (వి?) వడి నడియాసలు
యెలమి నీవెందుండినా నిఁకనేల చింత ॥ పడఁ ॥

చన్నులపైనే వున్నవి చక్కనినీరేకలు
సన్నల నవ్వేనవ్వులసమజోకలు
కన్నులెదుట నున్నవి గక్కన నీరాకలు
మన్నిం చెప్పుడు వచ్చినా మరియేల చింత ॥ పదఁ ॥

కూడినకాఁగిట మించె గురుతైననీ పొందులు
వాడికెమోవితేనెల వచ్చె విందులు
యీడనె శ్రీ వేంకటేశ యేలితి వీకె నిట్టె
జోడుగా ఫలించె నీకుఁ జూపనేల చింత ॥ పదఁ ॥ 100

ముఖారి

చేయివట్టి తియ్యనేలే చెలులాలా
యీయెదనే వున్నవాఁడు యేలుకొనీఁగాక ॥ పల్లవి ॥

సరసమాడెడువాఁడు సంగాతము సేయఁడా
మరిగినవాఁడు నన్ను మన్నించఁడా
వరుసకువచ్చేవాఁడు వలపులు చల్లఁడా
వెరవెఱఁగక యేల వేగిరించేరే ॥ చేయి ॥

చనవులిచ్చినవాఁడు సంగడిఁ గూచుండఁడా
మనసెరిఁగినవాడుఁ మాటలాడఁడా
కనుఁగొన్నవాఁడు యిఁకఁ గాఁగిలించుకొనఁడా
తనివిఁబొందక యేల తమికించేరే ॥ చేయి ॥

కూడిమాడినవాఁడు గుట్టు నాకుఁ జెప్పఁడా
వాడికెక్కినవాఁడు నావసమేకాఁడా
యీడనే శ్రీ వేంకటేశుఁ డిన్నిటాను నన్ను నేలె
జాడదెలియక యెంత సారెఁ బెనఁగేరే ॥ చేయి ॥ 10

శుద్ధవసంతం

[1]ఏమి సేతుమయ్య నిన్ను నేమిటా గెలువరాదు
ఆముకొనఁ జనవిచ్చి యాసలు రేఁచేవు ॥ పల్లవి ॥

పెనఁగితే బెళికి తప్పించుకొనఁజూచేవు
చెనకితేఁ దలవంచి సిగ్గువడేవు
మొనసి సన్న సేసితే మూఁతులు గిరిపేవు
ననుపు నటించితేను నవ్వులు నవ్వేవు ॥ ఏమి ॥

నుడిగితే నెంతయినాఁ బొడవులు సూపేవు
తడవితే రాచపంతాలు మీరేవు
బడివాయకుండఁగానే బాస లడుగవచ్చేవు
వొడివట్టితే జలధి నెడముగానేవు ॥ ఏమి ॥

పొంచి మోము చూచితే పొందులే బోధించేవు
అంచల మొక్కితేనే వయ్యాళి చూపేవు
మంచితనాలనే నన్ను మన్నించితి విటు కూడి
ముంచి శ్రీవేంకటేశుఁడ మోవి లంచమిచ్చేవు ॥ ఏమి ॥ 102

రేకు 818

పాడి

ఎంతనోము నోఁచితినో యేమిచెప్పేది
మంతుకెక్క నింకా నింత మన్నించేవుగాక ॥ పల్లవి ॥

మేకాని నీ వాదేటిమేలములు కావా
లాకలై నామోమునఁ గళలు రేఁచేవి
జోకతోడ నీతోడిచుట్టరికమే కాదా
యేకాలమును నిన్ను నెడయనియ్యనిది ॥ ఎంత ॥

1. ఇందు దశావతార సమన్వయము గలదు.

నను పున నీవు నాతో నవ్వినవ్వులే కావా
తనివిదీరకుండాఁ దలపించేవి
పెనఁగి కొప్పుపై నీవుపెట్టినవేసలే కావా
యెనసి నీకాఁగిటిలో వింతకుఁ దెచ్చినవి ॥ ఎంత ॥

చన్నులపై నీవు చేయిచాఁచినరతులే కావా
పన్నినవలపులై పాదుకొన్నవి
యిన్నిటా శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నేఁడు
కన్నులచూపులేకావా కామించఁజేసినవి ॥ ఎంత ॥ 103

గౌళ

ఊరకే విఱ్ఱవీఁగేవు వువిదలలోననెల్లా
యీరీతి నుండితేను నాయీడుదానవైతివా ॥ పల్లవి ॥

పంతముతో బిగిసితే పగటుదానవైతివా
సంతసుద్దులు చెప్పితే జాణవైతివా
బంతిఁ గూచుండితేనే పట్టపుదేవివైతివా
వంతుతోడ వలపించవలెఁగాక విభుని ॥ ఊర

సారె సారె నవ్వితేనే చనవరివైతివా
తోరపుఁగొప్పు వెట్టితే దొరవైతివా
చేరి యంటుకొంటేనే చేఁతలాడివైతివా
దారకాన దక్కఁగొనఁదగుఁగాక పతిని ॥ ఊర

పెనఁగి దండఁ గూచుంటే పెండ్లికూఁతురవైతివా
పనులు నేసితే నేరుపరివైతివా
యెనసి శ్రీవేంకటేశుఁ డేలె నన్నిందుకు, నీవు
చెనకి మెచ్చేది మంచిదిగాక ఇతనివి ॥ ఊర ॥ 1

హిందోళవసంతం

ఏమని చెప్పుదునే వీఁ డెమ్మెకాఁడు
చేముట్టి వేఁడుకొనీనే చెలిమికాఁడు ॥ పల్లవి ॥

చలపాదిసరసాలజాజరకాఁడు
వలపులు చల్లీఁ బెక్కువలపుకాఁడు
తలఁపించీఁ దనపొందు దాయగాఁడు
వెలయించీ నన్ను నింత వేడుకకాఁడు ॥ ఏమ ॥

బచ్చనపరాకులవంతగాఁడు
కొచ్చికొచ్చి చెనకీని కోడెకాఁడు
అచ్చుగా నాపరులంటీ నాపోదకాఁడు
యిచ్చటనే కాచుకున్నాఁ దెలయింపుకాఁడు ॥ ఏమ ॥

వద్దనుండే యెలయించీ వన్నెకాఁడు
అద్దుకొనీఁ గాఁగిట నందగాఁడు
వొద్దికై శ్రీవేంకటేశుఁ డుబ్బరికాఁడు
పెద్దరికపులాబాలబేరగాఁడు ॥ ఏమ ॥ 105

భైరవి

ఎప్పుడు చిత్తగించేవో యేగతి మన్నించేవో
వొప్పనవేసితి నీకు నుడివోనివయసు ॥ పల్లవి ॥

పంతమాడి వలచితి పైకొని నే నీకు
సంతోసానఁ బొగడితి పారెకు నిన్ను
చింతదీర మొక్కితి చెలఁగ నీపాదాలపై
ఇంతకంటె మరి నే నేమిసేతు నిఁకను ॥ ఎప్ప ॥

సన్నలనే చవిగొంటి సరసపునీమోవి
కన్నులను సొలసితి గక్కన నిన్ను
చన్నుమొనల నొత్తితి సంగడికి వచ్చి నీమై
యెన్నికలు నెరవేరె నేమిసేతు నిఁకను ॥ ఎప్పు ॥

విరులసేస వెట్టితి వేడుక నీకొప్పుమీఁద
నిరతిమైఁ గాఁగిట నించితి నిన్ను
సిరుల నన్నేలితివి శ్రీ వేంకటేశ్వర
యిరవైతి నూడిగాన కేమిసేతు నిఁకను ॥ ఎప్పు ॥ 106

నాగగాంధారి

మేలుకు మేలేకాక మిక్కుటమేలా
కోలుముందై మీఁద గుట్టుసేయనేలా ॥ పల్లవి ॥

పచ్చిగా మగువ నీతోఁ బలుకఁగాను
అచ్చగా నూఁకొందు గాక అలయనేలా
ముచ్చట నాపె నీకు మొక్కఁగాను
యిచ్చగించుకొంటగాక యిఁక సిగ్గులేలా ॥ మేలు ॥

ననుపున నాకె నీతో నవ్వఁగాను
చనువు లిచ్చుటగాక జాగులేలా
వినయముతో నిన్ను వేఁడుకోఁగాను
యొనయుటగాక మరి యెలయింపులేలా ॥ మేలు ॥

ప్రియమున నీతో నాపె పెనఁగఁగాను
దయతోఁ గూడుటగాక తాలిములేలా
క్రియతోఁ గాఁగిలించఁగా శ్రీ వేంకటేశా
నయమే మంచిదిగాక నాలితనములేలా ॥ మేలు ॥ 107

నాదరామక్రియ

నెలఁతచక్కఁదనమే నిండుబండారము నీకుఁ
గలిగెఁ గనకలక్ష్మి కాంతుఁడవైతివి ॥పల్లవి॥

పడఁతినెమ్మోముననె బంగారుకళలు దేరీ
వెడలేనెలవినవ్వే వెండిగనులు
అడియాలమగుమోవి న(యఁ?)దె పగడపుఁదీగె
నిడువాలుఁదురుమే నీలములరాశి ॥నెలఁ॥

తరుణిపాదపుగోళ్లు తళుకులవజ్రములు
పరగుఁజేతిగోళ్లె పద్మరాగాలు
అరిదికన్నులతేట లాణిముత్తెపుసరులు
సరిఁ బచ్చలకొండలు చనుమొనలు ॥నెలఁ॥

చెలితేనెమాటలు జిగిఁ బుష్యరాగాలు
వలపుతెరసిగ్గులు వైడూర్యాలు
తొలఁకుననురాగాలే దొడ్డగోమేధికములు
కలసి తీకెను శ్రీవేంకటేశ కాఁగిటను ॥నెలఁ॥ 108

రేకు 819 నాగవరాళి

వీడుదోడాయ వలపు వెలఁదికి నీకును
చూడఁజూడ వేడుకాయ చూచువారికిని ॥పల్లవి॥

సిగ్గుతోడ బాగాలు చెలి నీకు నందియ్యఁగా
వొగ్గుచు నందుకొంటివి వొయ్యన నీవు
నిగ్గులు దేరేయట్టినీపుక్కిటితములము
అగ్గలపుమోహమున నాపెకుఁ బెట్టితివి ॥వీడు॥

చన్నులు బటువులుగ సతి నీకు నానించితే
వున్నతి నొరగుకొంటివి వొద్దికై నీవు
యెన్నికఁ జేతులు రెండు నీపైమేని కాదారుగ
చెన్నుమీర మెడదండ నేసి కాఁగిలించితి ॥ పీడు ॥

పడఁతి నీకు చప్పికిఁ బన్ని రందియ్యఁగా
కడఁగి శ్రీవేంకటేశ కైకొంటివి
తడయక అధరామృతపుపానకము నేఁడు
యెడనెడ మారుకుమారిచ్చితివి నీవు ॥ పీడు ॥ 109

దేసాళం

చిత్తగించి చూడవయ్య చెలిలాగు
బిత్తరపుజవ్వనము పెచ్చుపెరిగీని ॥ పల్లవి ॥

చెలిపీనులజవ్వాది చెక్కులఁ గరఁగి జారీ
వెలి నిన్నుఁబాసినవిరహానను
మలసినకోరికలు మతిలోఁ దీఁ[1]గెలువారీ
వలపులచెమటలవానలను ॥ చిత్త ॥

వేవేగఁ బెట్టినకొప్పు వెడజారీ మూఁపుమీఁద
నీవొద్దికి వచ్చేటినిబ్బరానను
పూవులదండలోనిపుప్పొడి దుమ్ములురేఁగీ
కావరపువిట్టూర్పులగాలిచేతను ॥ చిత్త ॥

మునుకొని మొరసీని ముంజేతికంకణములు
తనివార నిన్నుఁగూడేతమకమున
యెనసితివి శ్రీ వేంకటేశ యింతలోనె యీకెను
వినయాన నీకు మొక్కీ వేడుకలను ॥ చిత్త ॥ 110

1. ఈ శబ్దము లో తాటాకుల వరమున్న లేదు.

సింధురామక్రియ

ఎంతలేదు పరాకు నీ కేపొద్దును
వింతొకచూపు మరి వేఁదొకచ వెం[1]దురు ॥ పల్లవి ॥

వేడుకతోడుత నీకు విన్నపాలు సేయవచ్చె
అడరాదా కతము లాపెతోడను
తోడనే సింగారించుక తొంగిచూచీ నల్లదివో
చూడరాదా యాదిక్కు జోడుగా నీవు ॥ ఎంత ॥

విందుగాఁ బయ్యదలోన వెస నేమో మూసితెచ్చె-
నందుకోరాదా లోన నాపెచేతను
పొందుగాఁ గొలువువేసీ పూనుకొని యెదుటనె
చెంది వూడిగ మేమైనాఁ జేయించుకొనరాదా ॥ ఎంత ॥

వినోదానఁ దా నేర్చిన విద్యలు చూపఁగడఁగీ
మనసారఁ జూడరాదా మాఁటున నుండి
యెనసితివి శ్రీ వేంకటేశ యిం(యి)న్నిటా నన్ను
పెనఁగి యాపెవలపుఁ బెడరేఁచరాదా ॥ ఎంత ॥ 111

పాడి

ఎంత యెడగొల్లకత్తె వేమే నీవు
యింతవై వలపు లిట్టివులుగొనేవు ॥ పల్లవి ॥

కురుఁబ దువ్వేనంటా గుబ్బల నొత్తుకొనేవు
సరులు గట్టేనంటా సారెకుఁ గాఁగిలించేవు
శిరసంటేవంటాను చెక్కుఁజెక్కు మోపించేవు
బెరసి విభువి నెంత పిప్పివేసేవే ॥ ఎంత ॥

1. వేఁడి+ఒకటవి్ అందురు.

కై దండ యిచ్చేనంటా కాయము సోఁకించేవు
పాదాలొత్తేనంటాఁ దొడపైకిఁ దీసుకొనేవు
అదట జలకమార్చేనంటా నొరసుకొనేవు
గోదిలిమోహాన నెంతగుబ్బతిలేవే ॥ ఎంత ॥

తములాన కొగ్గేనంటా తగ మోవి దాఁకించేవు
చెమట దుడిచేనంటా సిగ్గులంటి పెనఁగేవు
అమర శ్రీవేంకటేశుఁ డన్నిటాను నన్నుఁ గూడె
భ్రమసి నీవెందాఁకాను బాఁతిపడేవే ॥ ఎంత ॥ 112

శ్రీరాగం

తానే యెఱుఁగుఁ బతి తలఁపించరే
యీనెలఁత మేలు[1]దాయ నెట్టోర్వ వచ్చునే ॥ పల్లవి ॥

కొమ్మతలపోఁతలేద కోవిలకూఁతలేద
నిమ్మలపుమననేద నివ్వెరగేద
పమ్మికొన్నసిగ్గులేద పట్టరానితమి యేద
ఇమ్మల నిట్టివలపు లెట్టోర్వవచ్చునే ॥ తానే ॥

కలయువేడుకలేద కంతునిబాణములేద
నెలకొన్నయాసలేద నిట్టూర్పులేద
చెలిచక్కఁదనమేడ చెక్కిటిచేయిచింతలేద
ఇల నిట్టివలపులు యెట్టోర్వవచ్చునే ॥ తానే ॥

మంతనాన నుండులేద మలయుకోరికలేద
సంతసపుమాటలేద జాగులేద
ఇంతలో శ్రీవేంకటేశుఁ డిట్టె వచ్చి యాకె నేలె
యెంతయినా నీవలపు లెట్టోర్వవచ్చునే ॥ తానే ॥ 113

1. మేలుది+అయ.

తెలుఁగుఁగాఁ(గాం)బోది

విరహమునకు నీవు వెరవవద్దు
గరిమ నేపొద్దూ నివే కాపులు నీకును ॥ పల్లవి ॥

చెంగలువబంతి నీవు చేతఁబట్టుకొనవే
సంగతి నాతనిమేనిచాయల దది
ముంగిటితామర లురమున నొత్తుకోవే
రంగుగాఁ జెలువునినేత్రములఁ బోలు నవి ॥ విర ॥

కనకపుసొమ్ములెల్లా కాయముపై నించుకోవే
ఘనునిపీతాంబరపుకాంతులఁ బోలు
పెనచి మాణికములపేరు మెడ వేసుకోవే
కనుఁగొంటే నాతనికౌస్తుభముజాతివి ॥ విర ॥

చేవమీర ముంజేతిచిలుకతో మాఁటాడవే
భావింప నాతఁడెక్కేపక్షికులము
కోవరపునీచనుఁగొండ లిట్టె చూపవే
యీవేళ శ్రీవేంకటేశుఁ డేలె నిన్నును ॥ విర ॥ 114

రేకు 820 ఆహిరి

తలఁపులో కోరికలు దైవారీని
యెలమిఁ గానుక లిచ్చి యీడకు రమ్మనవే ॥ పల్లవి ॥

చెప్పరే యాతనిరాక చెలులాల
వుప్పతిల్లుఁగాఁకలకు నోపనే నేను
కుప్పలుఁదెప్పలునాయ కోరికలు
ఇప్పుడు కొలువులోఁ దా నేమిసేసీనే ॥ తలఁ ॥

చూపరే యాతనిమోము సుదతులాల
పైపై నాతమకము పట్టఁగరాదు
మోపాయ జవ్వనము మొగి నామేన
యేపునఁ దనకు నన్ను నీడేర్చఁదగును ॥తలఁ॥

పొందు సేయరే యాతనిఁ బొలఁతులాల
విందువలెఁ దానె శ్రీవేంకటేశుఁడు
యిందుకే వచ్చి కలసె నిదివో నన్ను
అందమైనయిల్లాల నే నలమేలుమంగను ॥తలఁ॥ 115

సాళంగనాట

అన్నిటాను నెరజాణ వౌదువే నీవు
మన్నన లందితివే మగనిచే నీవు ॥పల్లవి॥

చొక్కపుఁజూపులఁ బతిఁ జూడనేర్తువే
మొక్కుతానే కొనగోరు మోపనేర్తువే
చిక్కనినవ్వులతోడ సిగ్గువడనేర్తువే
చెక్కునొక్కి ప్రియములు చెప్పనేర్తువే ॥అన్ని॥

చెప్పక వూడిగాలెల్లాఁ జేయనేర్తువే
చెప్పరానిసన్నలు సేయనేర్తువే
చొప్పులుగా చనుఁగవ సోఁకించనేర్తువే
దప్పిదేర మోవి చూపి తమి రేఁచనేర్తువే ॥అన్ని॥

ననుపులు వేసుక పెనఁగనేరుతువే
యెనసి బాగాలు నీ వియ్యనేర్తువే
అనుఁగు శ్రీవేంకటేశునలమేలుమంగవు నీవు
తనియఁగఁ గూడితివి తలఁపించనేర్తువే ॥అన్ని॥ 116

మంగళకౌశిక

పీడెమిత్తువు రావమ్మా వీఁడె పానుపుపై నున్నాఁడు
జోడైనవయసులే సొంపులు వుట్టించీని ॥ పల్లవి ॥

సొలసి నీవుచూచినచూపులెల్లాఁ బతికిని
కలువపూవుదండలై కమ్మికొనెను
నెలఁత నీవు చక్కనినెమ్మోము చూపితేను
వలుదచంద్రబింబమై వలపులు రేఁచెను ॥ వీడె ॥

అరిది నాతనితోడ నాడినమెల్లనిమాట
తరితీపుతేనెలై దైలువారెను
సరుగ నీవప్పుడు [1]సన్న సేసిన సన్న
సురతపులతలై చుట్టుకొనెను ॥ వీడె ॥

యెనసి శ్రీవేంకటేశుయెదుట నవ్వినవ్వు
చెనకి పైఁజల్లినసేస లాయను
పెనఁగి చేతులువట్టి పిలిచినపిలుపులు
తనివోనికంకణదారా లాయను ॥ వీడె ॥ 117

వరాళి

వినోదించవయ్యా ఇందు వేడుకసేసీ నీకు.
ఘనసింగారవనము కామిని వెంచెనయ్యా ॥ పల్లవి ॥

తెగరానియాసలు తీగెలువారఁగాను
జిగిమించి చింతలు చిగిరించఁగా
నిగిడి నివ్వెరగులు నీడలు గప్పఁగాను
తగుసింగారవనము తరుణి వెంచెనయ్యా ॥ వినో ॥

1 పునరుక్తి. పండిన పండువంటిది.

త్తమే జొంపాలుగట్టి చీఁకట్లుగొనఁగాను
హత్తి కోరికవిరులు గుత్తులై మించెఁ
బొత్తుగాఁ బెంజెమటల పూవుఁదేనెలు గురియ
కొత్తసింగారవనము కోమలి వెంచెనయ్యా ॥ వినో ॥

య్యముతోఁ జన్నుల నిమ్మపండ్లు[1] వండఁగాను
పయ్యదవెలుఁగు చుట్టిబయలు గాఁగా
ఇయ్యెడ శ్రీవేంకటేశ యీకె నేలితివి
వొయ్యనె సింగారవన మువిద వెంచెనయ్యా ॥ వినో ॥ 118

పాడి

నన్నెంత వొగడేవయ్యా నాగుణాలు మంచివంటా
చిన్నదాన నే నీవు నేసినమానిసిని ॥ పల్లవి ॥

తనకుబాఁతియైనతరుణులెల్లా నింపులే
మనసెనసినవారిమాట లింపులే
ననుపుగలుగుచోటినవ్వులెల్లా నింపులే
పెనఁగి పైకొనేవారిప్రియములు నింపులే ॥ నన్నెం ॥

సేవలు సేసేవారి సేఁతలెల్లా నింపులే
కైవసమైనవారిగతు లింపులే
వావిగలసినవారివాడికలెల్లా నింపులే
నీవద్దఁ బాయనివారినిండుసిగ్గు లింపులే ॥ నన్నెం ॥

సరసములాడేవారిసంగాతాలెల్ల నింపులే
సురతవేళలమేనిసోఁకు లింపులే
ఇరవై శ్రీవేంకటేశ యిన్నిటా నన్నేలితివి
మరిగినయడాటాన మంతనము లింపులే ॥ నన్నెం ॥ 119

1. నిమ్మపండ్లు + వండఁగాను.

దేవగాంధారి

చూడరే వోచెలులాల సుదతిసింగారము
వేడుకతోడఁ[1] దోడ విలాసము మించెను ॥ పల్లవి ॥

అలరినసెమ్మోము అద్దమయినకతన
మెలుపునఁ గళల[2] నేమించులు మించె
లలిఁ దురుమెల్లా నీలపురాశైనకతన
కలికిచూపుల నిండుఁగొంతు లిట్టె మించెను ॥ చూడ ॥

పగటున మోవి బింబఫలమైయున్నకతన
పొగడొందుమాటలతీపులు మించెను
తగునాభి సరసియై తనరినకతమున
నిగిడి మొక్కలకరసీరజములు మించె ॥ చూడ ॥

నెట్టన మేను లతై నెగడినకతమున
కిట్టి శ్రీ వేంకటేశుకాఁగిటఁ బాఁకెను
అట్టె చన్నులు నిమ్మపండ్లయి వుండినకతన
పట్ట నితనిచేతులఁ బాదుకొని మించెను ॥ చూడ ॥ 120

రేకు 821 నారాయణి

ఆడనుండే చూచి వెరగందితి నేను
యీడ నన్నుఁ గాఁగిలించే వేఁటిదో యెఱఁగను ॥ పల్లవి ॥

సొలపుఁజూపులఁ జూచి సుద్దులు నీతోఁ జెప్పి
వలపులు చల్లె(ల్లీ?)నాపె వాడికగాను
కలువల వేసి కందువకు రమ్మని
పిలిచితి వెటువంటిప్రియమో నీకును ॥ ఆడ ॥

1. తోడన్. + తోడన్ 2. కళలు + అవే

చనుఁగవపై పయ్యద చక్కఁబెట్టుకొంటాను
వినయాన మొక్కీ నాపె వేడుకగాను
ననిచి కై దండవట్టి నగరిలోనికిఁ దీసి
పెనఁగితి వాపె యెంతప్రియమో నీకును ॥ ఆద ॥

చేరి జాజుఁగొప్పు నేతఁ జెక్కుకొంటా మోముచూపి
సారె సన్న సేసీ నాకె సమ్మతిగాను
గారవించి నన్నేలితివి గక్కన శ్రీ వేంకటేశ
బీరాన నాపె నెంతప్రియమో నీకును ॥ ఆద ॥ 121

పాడి

వేగిరించకురే మీరు వెలఁదులాలా
పోగైనమంచిగుణాలబుద్ధులవాఁ డతఁడు ॥ పల్లవి ॥

వలపించనేర్చునట వద్దికి రానేరఁడా
తలఁపెందున్నదో కాక తనకు నేఁడు
యెలయించఁగలఁడట యెనయఁగలేఁడా
కలిగినతనబత్తి కందము గాక ॥ వేగి ॥

కోరితెచ్చుకొన్నవాఁడు కూడుకొననేరఁడా
వూరకే పనిగలిగి వున్నాఁడో కాక
పేరులేనిచుట్టరికమటె విడెమంప మరచీనా
తారుకాణలై షువకుఁ దానే వచ్చీఁగాక ॥ వేగి ॥

మంచముపై కిట్టె వచ్చి మాఁటలాడ నేరఁడా
యెంచుక నన్నెంతగా మన్నించీనో కాక
అంచెల శ్రీవేంకటేశుఁ డన్నిటాను నన్నుఁ గూడె
వించినయీపొందు లిట్టె నెరవేరీఁ గాక ॥ వేగి ॥ 122

బౌళి

ఎట్టునేసినా నీచిత్త మెదురాడేదానఁ గాను
పట్టి నీపాదాలసేవే పదివేలు నాకు ॥ పల్లవి ॥

ఆసపడి మోహించినఅతివను నే నీతో
వాసులు వంతులు నెంచవచ్చునా మరి
వోసరించి జవ్వనమే వోగ్గై వున్నదానను
వేసరఁజెల్లునా నిన్నే వేఁడుకొనేఁగాక ॥ ఎట్టు ॥

యెప్పుడు వత్తువోయని యెదురుచూచే నేను
తప్పులుఁ దారులుఁ బట్టఁ దగవా నిన్ను
వుప్పతిల్లి నేసపాలు వొడిఁగట్టుకుందానను
నెప్పున నే నలిగేనా నీతో నవ్వేఁగాక ॥ ఎట్టు ॥

నెమ్మది నీ[1] కాఁగిలి నీకే మీఁదెత్తుకుండి
యెమ్మెలు నేతులుఁ జూపనేలా ఇఁక
నమ్మించి శ్రీ వేంకటేశ నన్నిట్టె యేలుకొంటివి
కమ్మటి నే మరచేనా కడుమెచ్చేఁ గాక ॥ ఎట్టు ॥

గౌళ

ఓయమ్మ తానెంత వొడఁబరచీనే నన్ను
చేయి మీఁదాయఁ దనకుఁ జేతిలోవిదాననే ॥ పల్లవి ॥

చెంతనుండి వూడిగము సేసేయిల్లాలఁగాక
పంతమాడేయిల్లాలనా పతితోను
వింతలేక తనమాట విననేరుతుఁ గాక
యెంతైనా తనకు నేనెదురాడనేర్తునా ॥ ఓయ ॥

1. నెమ్మదిన్ + ఈకాఁగిలి

సిగ్గుతోడఁ బాదాలొత్తి చిమ్మిరేఁగేదానఁగాక
యెగ్గుపట్టేదాననా యెంతైనాను
వొగ్గి తనచేఁతలెల్లా వొడిఁగట్టుఁకొందుఁగాక
వెగ్గళించి యేమైనా వేసారుకొందునా ॥ఓయ॥

ఇచ్చకమై నెరపేటిదిది నాగుణము గాక
నచ్చుకొట్టి కొసరేది నాగుణమా
అచ్చపుశ్రీ వేంకటేశుఁ డంతలోనె నన్నుఁగూడె
కొచ్చి తనగుణాలు నేఁ గొ[1]నాడ నావసమా॥ ఓయ ॥ 124

పాడి

చెప్పితి మిప్పుడే నీకు చెలులము బుద్ధులెల్లా
ముప్పిరిఁ జేతమొక్కవే మోసపోతిననక ॥ పల్లవి ॥

మనసార నాతనితో మాటలెల్లా నాడవే
చెనకవే ఇప్పుడేల సిగ్గువడేవు
పెనఁగవే చేయివట్టి పిలువవే యింటికి
వెనక మరచివచ్చి విచారము సేయక ॥ చెప్పి ॥

తలయెత్తి చూడవే తనియ నాతనిదిక్కు
నిలువవే ముందటను నీకేల కొంక
వెలయఁగ నవ్వవే విడెము చేతి కివ్వవే
మలసి యింకొకమారు మరచితిననక ॥ చెప్పి ॥

పానుపుపైఁ గూచుండవే పాదాలొత్తఁగదవే
మౌనముతో నిఁకఁ దెలమఁ గేఁటికి
పూని శ్రీ వేంకటేశుఁడు పొందుసేసి నిన్నుఁ గూడె
కానుకమోవి చేకోవే కడమాయననక ॥ చెప్పి ॥ 125

1 కొనాడ=కొనియాడుటయా ?

శుద్ధదేశి

కానవచ్చె నాపై నీపైఁగలమోహమెల్లాను
అనుకొన్న వవి యెట్టియడియాసలో ॥ పల్లవి ॥

చిత్తగించి చూడవయ్య చిరునవ్వు నవ్వీ నాపె
యిత్తల నీయాపె [1] సఁ(సం?)ది నెంత [2] వనికో
కొత్తకొత్తచెమటలు గోర నీపైఁ జిమ్మీని
తత్తరాన నది యెట్టితడఁబాటులో ॥ కాన ॥

వేడుకతో వినవయ్య విన్నవించఁబూనీ నాపె
వోడక నీకాపె కెంత వొడఁబాటులో
వాడికసన్నలవే వలపులు నీపైఁ జల్లీ
యీడుజోడయినసుద్దు లెటువంటివో ॥ కాన ॥

అఁ(అం?)ది కాఁగిలించుకొనవయ్య నీకు మొక్కీ నాపె
విందుల నీకాపె కెట్టివేడుకలో
యిందునె శ్రీవేంకటేశ యేలితి వీకె నింతలో
సందడి నేఁత లేరీతి సరసములో ॥ కాన ॥ 126

రేకు 822. కాఁ(కాం)బోది

ఊరకే వుండేనంటే వుమ్మగిలీ వలపులు
యేరీతి మన్నించేవో ఇఁక నీచిత్తము ॥ పల్లవి ॥

తలెత్తి చూడకుండితే తనివియుఁ దీరదు
సొలసితేఁగాని వాసులు మించవు
తెలియమాటాడకుండితే నొక్కమనసు గాదు
చెలఁగి విన్నపాలెల్లాఁ జేసితి నీచిత్తము ॥ ఊర ॥

---

1. నీయొక్క ఆపెయొక్క సందున. 2. ఎంత + వనికో

సరసమాడితేఁగానీ చవులెల్లా రేఁగవు
సొరిదిఁ గూచుండక సొంపులు వుట్టదు
తెరలోవికిఁ దియ్యక తీర దెంతైనా సిగ్గు
సరవి నివెల్లా జాడలు నీచిత్తము ॥ ఊర ॥

తనువులు సోఁకక తనివో దెంతైనాను
ననుపునఁ బెనఁగక నాఁటదు ప్రేమ
యెనసితివి శ్రీవేంకటేశ ఇంతలో నన్ను
కనుఁగొంటి నీమేలు గట్టిగా నీచిత్తము ॥ ఊర ॥ 127

ఆహిరి

నీదిక్కే చూచి వాఁడే నీ మగఁడు
సాదించీ, మీమోహములు సందడించీఁజుమ్మీ ॥ పల్లవి ॥

చక్కనినీవదనము సారెనేల వంచేవే
చిక్కనినీనగవులు చిందీఁజుమ్మీ
చెక్కిటిమీఁద నటు చేయి యేల పెట్టేవే
అక్కజపుమోముకళ లంటుకొనీఁజుమ్మీ ॥ నీది ॥

సన్నలనే నీబొమ్మల ంకెన లేల చూపేవే
మిన్నక వజ్రాలబొట్టు మెరచీఁజుమ్మీ
చన్నులమీఁదిపయ్యెద చక్కబిగించుకొనే
మున్నె జక్కవపిల్లలు మూఁతులెత్తీఁ జుమ్మీ ॥ నీది ॥

సిగ్గుతో నేల ముంజేతిచిలుకతో మాటాడేవే
వొగ్గి తరితీపులెల్ల నూరీఁజుమ్మీ
అగ్గమై శ్రీవేంకటేశుఁ డంతలోనె నిన్నుఁ గూడె
తగ్గక యీసింగారము దైవారీఁజుమ్మీ ॥ నీది ॥ 128

బౌళి

కానీవయ్యా చుట్టాలమై కలిగితి మిదె నీ
వీనులకు చవులు నీవేడుకలే కావా ॥ పల్లవి ॥

తగవులు చెప్పేవు తరుణికి నాకును
మగఁడవు నీవేకావా మాకిద్దరికి
వెగటుదీర సరిగా విడెములు వెట్టేవు
జిగిమించ నిన్నియు నీచేఁతలే కావా ॥ కానీ ॥

వాడివట్టి మొక్కించేవు వొకరొకరిని మాలో
నడుమ నీవేకావా నాయఁగాడవు
తోడిఁబడ నీవిట్టె పొత్తులఁ గూచుండుమనేవు
జడిగొన్న నీగుణాలసహజమే కాదా ॥ కానీ ॥

వొగ్గి కాఁగిటిలో మమ్ము నొద్దికతోఁ గూడేవు
సిగ్గులు నీవే కావా శ్రీవేంకటేశా
తగ్గులేకుండా మమ్ము దయతో మన్నించితివి
వెగ్గళమై నీకుఁగలవిద్య లివే కావా ॥ కానీ ॥ 129

సామవరాళి

చెప్పవయ్య వినేఁగాని చెవులపండుగగాను
యిప్పుడే మొక్కేయిమొక్కే నెంతచుట్టరికమో ॥ పల్లవి ॥

కొమ్మ గేదఁగిరేకులు కొప్పునఁ జెరుగుకొని
యెమ్మెలు పచరించీ నీయెంట వడె
నెమ్మది వద్దఁగూచుండి నీతో మాటలాడీని
యిమ్మల మీకిద్దరికి నెంతచుట్టరికమో ॥ చెప్ప ॥

సింగారించుకొని వచ్చి చీరునవ్వు నవ్వుకొంటా
కొంగు నిన్ను దాఁకించి కొసరీనదె
సంగతిగా నప్పటిని సారె విడెమిచ్చుకొంటా-
నెంగిలిపొత్తు గలసీ నెంతచుట్టరికమో ॥ చెప్ప ॥

ఆదిగొని కంకణాలు అట్టె గల్లుగల్లనఁగా
పాదాలు గుద్దీ నీకు పాన్పుపై నిదె
పోదితో శ్రీవేంకటేశ పొంచి నన్నుఁగూడితివి
యీదెసఁ దనకు నీకు నెంతచుట్టరికమో ॥ చెప్ప ॥ 130

హిజ్జిజి

ఏల మూసి దాఁచేవు యిదేమయ్యా
ఆలుగాదా నీకు నాపె అదేమయ్యా ॥ పల్లవి ॥

బత్తితోడ నిన్నుఁజూచి పడఁతి మాటలాడఁగా
యిత్తల సిగ్గువడేవు యిదేమయ్యా
బొత్తుగాఁ బువ్వులచెండు పూఁచి కానుకియ్యఁగాను
హత్తి చేత నందుకొన వదేమయ్యా ॥ ఏల ॥

ముందరనే నిలుచుండి మోహ మాపె చల్లఁగాను
ఇందుకు రమ్మనరాదా ఇదేమయ్యా
విందువలెఁ జెవిలోన విన్నపాలు సేయఁగాను
అందుకు నేమీనన వదేమయ్యా ॥ ఏల ॥

నెఱతనమున వచ్చి నీపాదము దొక్కఁగాను
యెఱఁగనట్టే వున్నాఁడ విదేమయ్యా
మఱి నన్నుఁ గూడితివి మరిగి శ్రీవేంకటేశ
అఱమఱచే వాపెను అదేమయ్యా ॥ ఏల ॥ 131

రామక్రియ

సందుసుడికత్తెవు జాణవు నీవు
యిందరు నుండఁగా నీ వెంతలాచేవే ॥ పల్లవి ॥

వుంగరము నీదంటా వూరకే వేలువట్టేవు
కొంగు దాఁకించకుమంటా గోరఁ జిమ్మేవు
సింగారించనేర్తునంటా చేరి వద్దఁ గూచుండేవు
ఇంగితము చూపి పతి కెంతలాచేవే ॥ సందు ॥

మన్నము వెట్టుమంటా చుట్టరికాలు నేసేవు
వున్నదా నిమ్మపండంటా నొడివట్టేవు
చన్నులు చూచితినంటా సారెఁ దగులనాడేవు
యెన్నికతో రతులకు నెంతలాచేవే ॥ సందు ॥

కోవిల గూసీనంటా కుచ్చి కాఁగిలించేవు
దేవులనైతినంటాఁ దెరవేసేవు
చేవమీర నన్నుఁ గూడె శ్రీవేంకటేశుఁడు
యీవేళ నీవాసపడి యెంతలాచేవే ॥ సందు ॥ 132

రేకు 823 వరాళి

దండనున్నసతులెల్లా తలలు వంచుకొనేరు
కొండవంటిదొరవు సిగ్గులు దేర్చరాదా ॥ పల్లవి ॥

పచ్చడములోననే పాదాలొత్తీ నాపె నీకు
గచ్చుఁజేఁతల నీవాపెఁ గరఁగించేవు
పచ్చిదేరి మోవెల్ల భావపుఁగళలు దాఁకీ
ఇచ్చటనే ఆఁటదాని నింతనేతురా ॥ దండ ॥

దోమతెరమాటుననే తూరి యాపె నేవసేసీ
 చేముట్టి మర్మములంటి చిమ్మిరేఁచేవు
 మోమునఁ జొక్కులుదేరె మూసీ మంతనపురతిఁ
 గామిని నిందరిలోనఁ గడుఁగాకుసేతురా ॥ దండ ॥

పూదండలనందినే పొదిగి కూడీ నాపె
 ఆదెసఁ జెమట నోలలార్చేవు నీవు
 తోదోపులనే వీడెఁ దురుము శ్రీవేంకటేశ
 సాదువంటిజవరాలి సారెఁ గాకుసేతురా ॥ దండ ॥ 133

బౌళి

ఎందుకని సిగ్గువడే వేమే నీవు
 కందువ నాపచ్చడము గప్పుకోవే యిపుడు ॥ పల్లవి ॥

ముదిత జారినకొప్పు ముడుచుకోఁగడఁగితే
 వదలి పయ్యద కానవచ్చెఁ జన్నులు
 అది చక్కఁబెట్టుకొనేనంటాఁ గొంగు బిగించితే
 పొదిగి కట్టినయట్టిపోఁకముడి వీడెను ॥ ఎందు ॥

సరుగ నావలిపెమే చక్కఁగట్టుకొనఁగాను
 గరిమఁ దొడలనిగ్గు గానవచ్చెను
 పరగ నందుకు లోఁగి పాపట దువ్వుకొంటే
 కరమూలములసొంపు గనుబయలాయను ॥ ఎందు ॥

చెలరేఁగి యందుకు నవ్వి చేత విడెమిచ్చితేను
 పులకలే నీమర్మములు దెలిపె
 అలమితి నందుకుఁగా నట్టె శ్రీవేంకటేశుఁడ
 చెలపలచెమటలు చెమరించె నీకును ॥ ఎందు ॥ 134

లలిత

అందుకేమి దోసముగా దానతీవయ్యా
విందులుగా వీనులను వినే నేను ॥ పల్లవి ॥

మగువలతోనెల్లా మాఁటలు నీ వాడఁగానో
చిగురాకు నీమోవి చేగయెక్కెను
మొగి వారితోడ సాములు నీవు సేయఁగానో
జిగిమించుచెక్కులెల్లాఁ జెమరించెను ॥ అందు ॥

సారె సారెఁ జెలరేఁగి సరసములాడఁగానో
చీరుమూరై మేనెల్ల జీరలాయను
చేరిచేరి లోలోను సేసలు చల్లుకోఁగానో
కూరిములు చూపట్టఁ గురులు చెదరెను ॥ అందు ॥

ననుపులు నేసుకొని నవ్వులు నవ్వఁగానో
నినుపుగా నిట్టూర్పులు నిగుడఁజొచ్చె
ఘనుఁడ శ్రీవేంకటేశ కాఁగిట నన్నేలితివి
కనుపట్టి నీమోమునఁ గళలు దైవారెను ॥ అం ॥ 135

మంగళకౌశిక

[1] అనేకపంతగాఁడవు అందగాఁడవు
మునుకొన్న మావెంగేలు ముంచుకొవీనా ॥ పల్లవి ॥

సారితే నేమాయ కొంగువట్టితే నేమాయ
మసలక తగులైనమగవానిని
యెసఁగ నేఁ జెనకితే నేలతప్పించుకొనేవు
కసుఁగందనిచన్నులు కాఁడీనా నిన్నును ॥ అనే ॥

---

1. విరుద్ధసమాసములు వీరికలవాటే.

సారె నంటించితే నేమాయ ంకించితే నేమాయ
వేరులేనిచుట్టరికమైనవిటరాయని
వూరక నవ్వితేను వొడ్డించుకో నీకేఁటికి
అరితేరి నాచూపులు ఆయములు రేఁచీనా ॥ అనే ॥

చెక్కునొక్కితే నేమాయ చిక్కించుకొంటే నేమాయ
అక్కరతో నాయకుఁడైనవాని
యిక్కడ శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
మిక్కిలి నారతులివి మేరమీరీనా ॥ అనే ॥ 136

పాడి

ఏమాయ నందుకునేల వేగిరించేవు
నీమాటలన్నియును నిజమయ్యీఁగాక ॥ పల్లవి ॥

సందడిలో నిన్ను నాచన్నులు దాఁకితేను
కందువల నిది యెంతగబ్బి యనేవు
గందవొడి చల్లుకోఁగా గాలి నీపైఁ బారితే
కెందమ్మిపువ్వులనేల కెరలి వేసేవు ॥ ఏమా ॥

కురులు దువ్వుకోఁగా కొప్పు నీపై జారెనంటా
గొరబుసేసి నన్ను గోర గీరేవు
పరగ మేడ యెక్కఁగా పైఁజిందెఁ జెమటలంటా
నరుగఁ గప్పురమేల చల్లేవు నామీఁదను ॥ ఏమా ॥

యిట్టె బంతిఁ గూచుండఁగ నెంగిలి సోఁకెనంటాను
బెట్టుగఁ గాఁగిట గుచ్చి బిగియించేవు
నెట్టన శ్రీవేంకటేశ నే నలమేలుమంగను
చుట్టమవై నన్ను నెంత చొక్కులఁ బెట్టేవు ॥ ఏమా ॥ 137

మాళవి

ఎంతజాణలే వీరు యింతులాల
వింతలుగ వీదివీది వినోదించేరు ॥ పల్లవి ॥

ఇద్దరుదేవుళ్లుఁ దాము నెదురుదేరులమీఁద
కొద్దిమీర నిమ్మపండ్లుఁ గుచ్చి చిమ్మేరు
వొద్దికతో నవ్వుకొంటా నుంటవింట గందపు—
ముద్దలు దాఁకవేసి మోదములు చూచేరు ॥ ఎంత ॥

వెనకాముందరాను వేడుకతోఁ దేరులు
అనువుగా వెంటవెంట నంటఁదోలేరు
తనువులు సోఁకఁ జేతితామరనాళముల
పెనఁగి పైఁబారఁ జాఁచి పిలిచేరు మోవులు(లః) ॥ ఎంత ॥

సందడిలోపలనే సంగడిఁ దేరులు నిల్పి
కందువతోఁ జొకళించి కాఁగిలించేరు
పొంది శ్రీవేంకటేశుఁడు భూదేవీ నలమేల్మంగా
పెందలికాడనే పెండ్లిపీఁటపై నున్నారు ॥ ఎంత ॥ 138 ॥

రేకు 824 సౌరాష్ట్రిం

ఎంతమోహమో నీకీఇంతిమీఁదను
వింతవింతవేడుకల విఱ్ఱవీఁగేవు ॥ పల్లవి ॥

తరుణిగుబ్బలు నీకుఁ దలగడబిల్లలుగా—
నొరగుకొన్నాఁడవు వుబ్బున నీవు
దొరవై పయ్యదకొంగు దోమతెరభాగుగ
సరుగ మాఁటుసేసుక జాణవై వున్నాఁడవు ॥ ఎంత ॥

భామినితొడలు నీకు పట్టెమంచములాగున—
నాముకొని పవ్వళించే వప్పటి నీవు
గోముతోడ పట్టుచీరకుచ్చెల పరపుగాఁగ
కామించి ఇట్టె కోడెకాఁడవై వున్నాఁడవు ॥ ఎంత ॥

వనితకాఁగిలి నీకు వాసన చప్పరముగ —
నునికి సేసుకున్నాఁడ వొద్దికై నీవు
యెనసితివి శ్రీవేంకటేశ యలమేల్మంగను
అనిశము సింగారరాయఁడవై వున్నాఁడవు ॥ ఎంత ॥ 139 ॥

బౌళి

మేలుమేలు నీకతలు మెచ్చితిమయ్యా
యేలుకొంటి విందరిని యెంతవాఁడవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

చల్లువెడమాట లాడి సతులవలపులెల్ల
కొల్లగాఁ గలయఁబెట్టి గుంపుసేసేవు
అల్లిబిల్లి సేసి కూడి అసలు మోపులుగట్టి
యెల్లవారిమీఁద వేసే వెంతవాఁడవయ్యా ॥ మేలు ॥

పాడికనవ్వులు నవ్వి వనితలమానములు
కూడపెట్టి లోలోనే గుదిగుచ్చేవు
యీడుజోడుగాఁ బెనఁగి యింపులు మచ్చులువేసి
యీడేరించితివి మమ్ము నెంతవాఁడవయ్యా ॥ మేలు ॥

మోవితీపులు మరపి ముదితలజవ్వనాలు
భావముల వడివెట్టి పచ్చిరేఁచేవు
శ్రీవేంకటేశ నాపై సిగ్గులు నానఁబెట్టి
యీవల నన్నుఁ గూడితి వెంతవాఁడవయ్యా ॥ మేలు ॥ 140

పాడి

ఎంతవేడుకకాఁడ వేమిచెప్పేది
అంతేపో నేరుపరివౌదువయ్య నీవు ॥ పల్లవి ॥

చిక్కనివి నవ్వులు చిమ్మిరేఁగేవి సిగ్గులు
చక్కఁగ మాతోనేల జాణతనాలు
లక్కబుఱ్ఱవంటినోరు లలిఁ బగడపుమోవి
పిక్కటిల్ల గంటిసేయఁ బెంఁగేవు నీవు ॥ ఎంత ॥

గట్టులివి చన్నులు కదుబయలు నడుము
నెట్టన మాతోనేల నెరతనాలు
దట్టపుమేఘము కొప్పు దంతికుంభాలు పిరుఁదు
ముట్టి సరసములాడ మొనసేవు నీవు ॥ ఎంత ॥

పసనితీగె మేను పాయరానివి యాసలు
యెసగి మాతోనేల యేలాటాలు
వసమై నన్నేలితివి వాసితో శ్రీవేంకటేశ
పొసఁగె నన్నిటా నన్నుఁ బొదిగేవు నీవు ॥ ఎంత ॥ 141 ॥

గుజ్జరి

నేసినట్టు సేయవయ్యా చిత్తమువచ్చినట్టల్లా
వాసివంతు లెంచుకొని వద్దన నేఁ జాలను ॥ పల్లవి ॥

పిలిపించినవాఁడవు ప్రియముగలవాఁడవు
చెలఁగి యెంతనవ్వినాఁ జెల్లు నీకు
వలపించినవాఁడవు వసమైనవాఁడవు
అల మెంతభోగించినా నమరు నీకు ॥ నేసి ॥

వాడివట్టినవాఁడవు వొద్దఁబాయనివాఁడవు
తడవి యెంతపైకొన్నాఁ దగు నీకు
విడెమిచ్చినవాఁడవు వేడుకపడ్డవాఁడవు
కడఁగి చన్నులు విసుకఁదగవే నీకు ॥ నేసి ॥

పెనఁగేటివాఁడవు పెండ్లాడినవాఁడవు
ననిచి మోవి యానఁగ నాయమే నీకు
యెనసితివి శ్రీవేంకటేశ యిన్నిటా నన్ను-
నొనగూడి మన్నించను నుచితమే నీకు ॥ నేసి ॥ 142

పాడి

ఎంత బత్తిసేసీ నీపై ఇదె సందుగాఁ దాను
వింతలేక సేవసేసీ వేడుకెంతో తనకు ॥ పల్లవి ॥

చన్ను లురమున నాని చక్కదిద్దీ నీనామము
మన్నించితే నేమి యెంతమందెమేళము
చిన్నిపెదవులు దాఁక చెవిలోనే మాటలాడీ
యెన్నరాదు చూడు దీని కెంతగర్వము ॥ ఎంత ॥

తొడమీఁదఁ దొడవేసి దొరతనమున నీ-
యడుగులొత్తీ నెంతఅహంకారము
వెడదగోళ్ల నొఁక విడెము నీకిచ్చీని
తడిచెమటలతోనే తన కెంతపగటు ॥ ఎంత ॥

జమళిచంకలు రాయ జవ్వాది నీమేనఁ బూసి
తమకించీ నెటువంటిదంటతనము
అమర శ్రీవేంకటేశ అట్టె నన్నుఁ గూడితివి
సముకాన నీకె కెంత సంగడిదాష్టికము ॥ ఎంత ॥ 143

రామక్రియ

ఏమే నేసినమేలు ఇయ్యకోవద్దా
సాములేలే గందవొడి చల్లేనంటేను ॥ పల్లవి ॥

మొక్కేవేమే వద్దంటాను మోహాన నీరమణుఁడు
యిక్కువతో నాకుమడిచి యిచ్చేనంటేను
పిక్కటిల్లుచన్నులతోఁ బెనఁగులాడేవేమే
చుక్కబొట్టు నొసలఁ జక్కఁబెట్టేనంటేను ॥ ఏమే ॥

అందుకాచే వదియేమే ఆదరించి యాతఁడు
పెండెము నీపాదమునఁ బెట్టేనంటేను
వెండియు నాతనివెనవెనక కేఁగేవేమే
కొండవలెఁ దొడమీఁదఁ గూచుండుమంటేను ॥ ఏమే ॥

వేవేలుచందముల వేఁడుకొనే వదియేమే
శ్రీవేంకటేశుఁ డక్కునఁ జేర్చేనంటేను
భావించి వినయాలే పచరించే వదియేమే
యీవేళ నిన్నెనసి మోవిమ్మని యంటేను ॥ ఏమే ॥ 144

రేకు 825 లలిత

తేరిచూడ నిన్ని నాకు దిష్టమాయను
రారాఁపు లిఁకనేల రమ్మనవే పతిని ॥ పల్లవి ॥

ఆడఁగనాడఁగ సరసా లాసలు వుట్టించును
చూడఁబోతే మోహములు చుట్టుకొనును
వాడిక దరచై తేఁ గై వశముగాఁ జేసును
యీడనే పంతములాడనేలే నాకిఁకను ॥ తేరి ॥

వినఁగవినఁగ మాట వేడుకలు వొడమించు
పెనఁగితేఁ దనువులు ప్రేమరేఁచును
మనిమని యేకతాలు మర్మములు గరఁగించు
యెనసి పంతములాడనేలే నాకిఁకను ॥ తేరి ॥

సేయఁజేయఁ జెలుములు చిత్తములు మరిగించు
రాయడింపుఁజెనకులు రతి వుట్టించు
పాయక శ్రీవేంకటపతి నన్నుఁ గూడినాఁడు
యేయెడఁ బంతములాడనేలే నాకిఁకను ॥ తేరి ॥ 145 ॥

ఆహిరి

ఎదురుచూచి చూచి యేఁకరినట్టయ్యీని
నిదుర గంటికి రాదు నేనిఁక నేమందునే ॥ పల్లవి ॥

వొప్పఁజెప్పి నాచేతివుం(కుం?)గరము తానే యిచ్చె
అప్పటి వచ్చేనంటా నానవెట్టెను
కప్పురపుఁదమ్ములము కందువగా నోర నించె
యెప్పుడుగాని రాఁడో యేమిసేతుఁ జెలియా ॥ ఎదు ॥

కూరిమితో జారిననాకొప్పు తానె చక్కఁబెట్టె
గారవించి నమ్మించి కాఁగిలించెను
వూరడించి వొకతె నావద్ద నప్పసమువెట్టె
చేర నెప్పుడు వచ్చీనో చెప్పఁగదే చెలియా ॥ ఎదు ॥

ఆదరించి చిక్కువడ్డహారములు తానె దిద్ది
పోదినేసి మోవియిచ్చి బుజ్జగించెను
యీదెస శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోనె నన్నుఁ గూడె
యేదెస నుండెనోకాని ఇందాఁకా జెలియా ॥ ఎదు ॥ 146

ముఖారి

ఏలే ఆఁటదానికి యెమ్మెలింతేసి
వోలిఁ గడుగుట్టుతోడ నుండవలెఁగాక ॥పల్లవి॥

జవ్వాది యెంతవూసేవే చన్నులేల మూసేవే
చివ్వన నెన్నిచేఁతలు సేసేవే
నవ్వులేమి నవ్వేవే నలిఁ గొప్పేమిదువ్వేవే
రవ్వలాయ నీవలపు రమణునియెదుట ॥ఏలే॥

సిగ్గులేల విడిచేవే చెమటేల తుడిచేవే
మొగ్గవిరు లిన్నేల ముడిచేవే
వొగ్గి కాలేల తొక్కేవే వూరకేల మొక్కేవే
యెగ్గులుఁదప్పు లెవ్వరి నెంచనివాఁ డతఁడు ॥ఏలే॥

మఱి యెందాఁకాఁ బాదేవే మాటలెన్ని యాడేవే
గుఱిగాఁ గాఁగిట నెంత కూడేవే
యెఱుకతో శ్రీవేంకటేశుఁడు నన్నిటు గూడె
మెఱసి యాతనికేల మేకులు సేసేవే ॥ఏలే॥ 147 ॥

శంకరాభరణం

ఇందవె యాతఁడు నీకిచ్చినసొమ్ము
కందువ నీమేలులోనికాంతలము గదవే ॥పల్లవి॥

చిప్పిలుఁజెమటలేలే సిగ్గులువడఁగనేలే
తప్పక వినరాదా యాతనిసుద్దులు
రెప్పలు మూసుకొనేవు రిచ్చ లోలో నవ్వేవు
వొప్పుగాఁ బెండ్లికూఁతుర విప్పుడే యైతివా ॥ఇంద॥

పయ్యెదమరఁగులేలే భావపుఁగరఁగులేలే
ఇయ్యకొనవే చనవులిచ్చినాఁడు
వొయ్యనే మాటాడేవు వొగిఁ బాపట దువ్వేవు
ఇయ్యెడఁ గన్నెపడుచ విందుకే యైతివా ॥ ఇంద ॥

బట్టబయలీఁదనేలే పరాకు లిఁకనేలే
అట్టె వద్దికి రారాదా యాతఁడు వచ్చె
చుట్టమై శ్రీవేంకటేశుఁడు తానె నిన్నుఁ గూడె
ఇట్టె పట్టపుదేవి వింతలో నయితివా ॥ ఇంద ॥ 148 ॥

భైరవి

ఇప్పుడే విన్నవించితి నెంచుకో మీఁదటియెత్తు
వొప్పుగ ధీరుఁడవైతే నొనరు నాకాఁగిట ॥ పల్లవి ॥

నాతో మాటాడఁగ నీనాతు లేమందురో నిన్ను
చేతులెత్తి యేమేమిసేతురో
యీతలనాతల నిన్ను నెక్కడనుండి చూచేరో
భీతి(తు?)లేనివాఁడవైతే పెనఁగు నాతోను ॥ ఇప్ప ॥

నీవు నాచన్ను లంటఁగ నిన్నేమందురో వారు
వావాత నెన్నేసి నీకు రేఁతురో
యీవేళ మనమాఁటలు యేడ వింటానున్నారో
అవుద్దండాల కోపితే నండకు రా నీవు ॥ ఇప్ప ॥

యీడ నిట్టె వుండఁగా నెంతసాదింతురో తాము
కూడితి శ్రీవేంకటేశ కోరి నన్నును
వీడే లియ్య నేడ నిన్ను వెదకుతానున్నారో
వీడాక చూపనోపితే నెట్టుకో మాయింటను ॥ ఇప్ప ॥ 149 ॥

సాళంగనాట

ఇట్టె నామోము చూచి యేమినవ్వేవు
చుట్టమవై వూరికెల్లాఁ జూపట్టినవాఁడవు ॥పల్లవి॥

ఆసపడేవారి నెంత అలయించేవు పెండ్లి –
నేసుకోరాదా యేల సిగ్గువడేవు
దోసముగా దెందరైనా దొడ్డిఁ బెట్టుకొనవచ్చు
బేసబెల్లిరేపల్లెఁ బెరిగినవాఁడవు ॥ఇట్టె॥

తోడనే మాటాడేవారిఁ దోయనేల సరసము –
లాడరాదా యేఁటికి నీవందుకాచేవు
వాడికగా వలపులవల్లెలు వేయఁగవచ్చు
కోడెల నావులఁ గాచేగొల్లమందవాఁడవు ॥ఇట్టె॥

నవిచి చుట్టాలై మొక్కినవారిఁ గాఁగిలించు –
కొనరాదా మరియేమి గుట్టుసేసేవు
పెనఁగులాడఁగవచ్చు బెట్టుగా శ్రీవేంకటేశ
యెనసితి గోవర్ధనమెత్తినట్టివాఁడవు ॥ఇట్టె॥ 150 ॥

రేకు 826 శుద్ధవసంతం

వేడుకకాఁడవు నీకు వెఱపేఁటికి
యేడ నీవేమిసేసినా నెగ్గులున్నవా ॥పల్లవి॥

నిలుచుండి నిన్నుఁ దప్పకచూచితే
చెలరేఁగి సిగ్గులతోడఁ జిమ్మిరేఁగేవు
కలపనసేసి నీకు గందము వూయరాఁగా
బలిమిఁ బచ్చడమేల పైఁగప్పేవు ॥వేడు॥

చెంగట నుండి నీసతి చేతలెల్లాఁ బొగడితే
వెంగెమంటా నీవేల వింతసేసేవు
వుంగరము చూతమని వొయ్యనే వేలువట్టితే
కొంగువట్టి యాపెనెంత కొచ్చిచేచూవు ॥ వేడు ॥

విడెమిచ్చి తమ్ములము వెలఁది వుమియుమంటే
నడుమ నీవేమిటికి నవ్వునవ్వేవు
యెడయక శ్రీవేంకటేశ యీకెఁ గూడితేను
తడఁబాటులెల్లా మాని దయదలఁచేవు ॥ వేడు ॥ 151 ॥

దేశాక్షి

చెలియమేనే నీకు సింగారపుఁదోఁటాయ
యెలమితో వినోదింతు విప్పుడిట్టె రావయ్య ॥ పల్లవి ॥

వేసవియండలు గాపె వెలఁదివిరహమున
వాసికెక్కఁ జెమటలవాన గురిసె
మోసులెత్తెపులకలు(లి?) మోలచెఁ బైరులెల్ల
యీసతినీమనోరాజ్య మేలుదువు రావయ్య ॥ చెలి ॥

కమ్మటిచన్నుల నారికడపుఁగాయలు గాచె
పమ్మి మోవితేనెల పంటలు పండెను
వుమ్మగిలునూరుపుల నొనరె నాయిటిగాలి
తమ్మికంటిజవ్వనపుఁదతి వచ్చె రావయ్య ॥ చెలి ॥

మతి తోఁగిచూపుల మంచిచంద్రోదయమాయ
నెఱయ నవ్వులనేవెన్నెల గాపెను
యెఱఁగి శ్రీవేంకటేశ యిటు వచ్చి కూడితివి
తెఱవ నేలఁగ దినదినము రావయ్య ॥ చెలి ॥ 152 ॥

ముఖారి

[1]వాకిలిగాచేయట్టివనితల మిదె నేము
జోకదప్పకురే మీరు సుదతులాలా ॥ పల్లవి ॥

మచ్చిక నాతఁడు నాకె మాటలాడుకొనఁగాను
అచ్చముగ మీరేల ఆలకించేరే
యిచ్చగించి వేడుకతో నేకతాన నుండఁగాను
కొచ్చి తెరయెత్తేరేలే కొమ్మలాలా ॥ వాకి ॥

కొత్తగా నద్దాలు చూచుకొని వారు నవ్వఁగాను
చిత్తిణిచేఁతలనేల చేరవచ్చేరే
హత్తి పందేలతోడుత నటు చదురంగమాడే —
రెత్తులేల చెప్పేరే యింతులాలా ॥ వాకి ॥

శ్రీ వేంకటేశుఁడు లోన దేవులఁ జెనకఁగాను
యీవేళఁ గానుకలేల యియ్యవచ్చేరే
వేవేలురతులఁ గూడి వెసఁ బీఁటపై నుండఁగా
బావంటాఁ బైకొనేరేలే పడఁతులాలా ॥ వాకి ॥ 153 ॥

గౌళ

చెలులాల నేనతని చెంగటనే వుండేఁగాని
పిలిచి బంగారముపీఁట వెట్టరే ॥ పల్లవి ॥

మొగమోటదాన నేను మోహించినదాన నేను
అగడుగాఁ బతి నేమీ నాడఁజాలనే
నగవు వచ్చు నాకు నంటున మాటలాడితే
మిగులాఁ దనతలఁపు మీరే యడుగరే ॥ చెలు ॥

1. 'వరాళి' రాగములోనున్న 59 వ పాటయే, కొంత భేదముతో నిది.

యెమ్మెలేవిదాన నేను ఇచ్చకపుదాన నేను
వుమ్మడిదంటతనాన నొరయఁజాల
కమ్మకొనీ సిగ్గు నాకుఁ గానుకిచ్చేనంటేను
నిమ్మపండ్లివే రెండు నేఁడు మీరె యియ్యరే ॥ చెలు ॥

దేవులై నదాన నేను తేజపుదాన నేను
శ్రీవేంకటేశ్వరు గోరఁ జెనకఁజాల
కావించి నన్నేలె మతిగరఁగీఁ గొసరేనంటే
యీవల నాపొందు మీరే యీడేరించమనరే ॥ చెలు ॥ 154

అహిరి

ఏమిసేతుఁ జెప్పవయ్య యేది నాకు నూడిగము
కామించి వచ్చితివి నాకడకు నేఁడిపుడు ॥ పల్లవి ॥

నిదుర గన్నులఁ దేరీ నిమ్మపండు దెత్తునా
చెదరినవి కురులు చిక్కుదీతునా
పెదవిఁ గెంపులు నిండెఁ బేంట్లు రాలుతునా
మదమువలెఁ గారీఁ జెమటలు దుడుతునా ॥ ఏమి ॥

బడలివున్నాఁడవు పన్నీరు చల్లుదునా
వెడలీ నిట్టూర్పులు విసరుదునా
తడఁబడీ నడపు కై దండ నీకు నిత్తునా
కడువాడె మోము బాగాలు చేతికిత్తునా ॥ ఏమి ॥

భావ మెందో వున్నది పానుపు వరతునా
దైవారీఁ గళలు నీకద్దము దెత్తునా
శ్రీ వేంకటేశుఁడ నాసేవ మెచ్చి కూడితిః
నీవు వొంటినున్నాఁడవు నేఁ దోడు వండుదునా ॥ ఏమి ॥ 155

రామక్రియ

ఏల సరసములాడే వెవ్వరితోనైనాను
కాలుదాఁకినాపెతోనే కావలెఁగాక ॥ పల్లవి ॥

చెలిమికత్తెలకెల్లాఁ జెనకఁగవచ్చునా
వొలిసి నీపట్టపుదేవులకుఁగాక
పిలిచి పేరటాండ్లు పెండ్లిబండెక్కుదురా
అల సేసవెట్టినయాపె గాక ॥ ఏల ॥

వద్ద నున్నవారెల్ల వలపులు చల్లుదురా
వద్దికై మేనమరఁదు(ద?) లొరయుఁగాక
పొద్దువోనిచుట్టాలు బువ్వానకు వత్తురా
అద్ది కంకణముగట్టినాపె వచ్చుఁగాక ॥ ఏల ॥

పొరుగు పొరచివారు భోగించవత్తురా
గరిమఁ గాఁగిటిలోనికాంత కౌఁగాక
యిరవై శ్రీవేంకటేశ యేలితి విందుకె నన్ను
అరసి నీవుమన్నించినాపె యాలౌఁగాక ॥ ఏల ॥ 156 ॥

రేకు 827 సామంతం

ఏమిసేతు నమ్మలాల యెందుకౌను నాయకుఁడు
బూమిలోఁ జెప్పఁగొత్త యీపురుషవిరహము ॥ పల్లవి ॥

తొయ్యలిరాకకుఁ బతి తొంగిచూడఁబోతేను
దయ్యమువలెఁ జంద్రుఁడు తలచూపెను
చయ్యన నందు కతఁడు జడిసి తలవంచితే
నుయ్యివలెనే తోఁచె నూలుకొని మనసు ॥ ఏమి ॥

మగువయెలుఁగు విన మతి నాలకించితేను
పగవానిరీతినే పల్కెఁ గోవిల
వెగటై యందు కతఁడు వీనులు మూసుకొంటే
మొగులువలెనే కప్పె ముంచుక విరహము ॥ ఏమి ॥

నలినాక్షిరూపు మనసునఁ దలఁచఁబోతే
చిలుకుగాలమై తోఁచెను మరుఁడు
అలనె శ్రీ వేంకటేశుఁ డంతలోన సతి గూడె
నెలకొని కొండవలె నిలిచె సంతోసము ॥ ఏమి ॥ 157

భైరవి

ఏమని చెప్పుదునే మీకింతులాల
చేముంచి నాకు వలపు చిమ్మిరేఁచె నతఁడు ॥ పల్లవి ॥

మలసి నాపతిరూపు మతి నెంతదలఁచినా
తలపోఁతల్లే కాని తమివోదు
కలలోన నెటువలెఁ గాఁగిలించుకొనినాను
వెలినున్న మేనిమీఁదివిరహము దీరదు ॥ ఏమ ॥

యేలినవానిగుణాలు యెంత వీనుల వినినా
ఆలకింపులే కాని ఆసలు వోవు
పాలుపడి యాతఁడుఁ(డుం?)దేపానుపుపైఁ బండినాను
తాలిమితో నావేడుక తనివొందదు ॥ ఏమ ॥

ముంగిటఁ దనరాకకు మొగమెత్తుకుండినాను
తొంగిచూపులే కాని తుందుడుకు వోదు
చెంగట నంతలో వచ్చి శ్రీవేంకటేశుఁడె కూడె.
కుంగనినాసంతోసము గురుతువెట్టరాదు ॥ ఏమ ॥ 158

పాడి

కరఁగి యిందు కతఁడు కాఁగిలించుకొనవద్దా
ఇరవెఱింగేల యలఇంచెనోకాక ॥ పల్లవి ॥

మోమునఁ జెమటగారీ మొక్కితేనే కొప్పు జారీ
యేమని వినయాలు పతి కెంతసేసేవే
కోమలపుదానవు సిగ్గులు నీకేఁ(కిం?)కా నాసిపు
గోమున నేపొద్దుదాఁకాఁ గొలువుసేసేవే ॥ కరఁ ॥

చిగురాకు నీమోవి చెదరీఁ గమ్మనితావి
పొగడి పొగడి యెంత పొందుచూపేవే
దగదొట్టీ నూరుపులు దయరేఁచీ నేరుపులు
నగవు లెందాఁకా నవ్వి నయములు చూపేవే ॥ కరఁ ॥

సారెఁ బయ్యద వదలీ చనుఁగవ గదలీని
చేరి చేరి యెంతవడి సేవసేసేవే
యీరీతి శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోనె నిన్నుఁ గూడె
తారుచు నెం తాతనిచేఁతలకు లోనయ్యేవే ॥ కరఁ ॥ 159 ॥

బౌళి

ఎగసక్కేలే నేసీ నిదే మీతఁడు
నగవు వచ్చీఁ దననాఁటకములకును ॥ పల్లవి ॥

కోరి నేఁ గానుకిచ్చినగొప్పతమ్మిపు వ్వందుక
వేరొకతెచన్ను దాఁకవేసీనే తాను
సారెకు నెవ్వతోమేనిజవ్వాది పైవడిపితే
మేరమీరి యది నామేనఁ దుడిచీనే ॥ ఎగ ॥

చేతికిచ్చినవిడెము నేసి పుక్కిటఁ బెట్టుక
కాతరానఁ బెట్టీఁ [1]దమ్మకడ(డి?) దావికి
రాతిరెల్లా జాగరాలు రతి నెందోనేసి వచ్చి
యీతల నిద్రించీ మాయింటిలోనను ॥ ఎగ ॥

అద్దము నాచేఁ దెప్పించి యందనున్నసతిమోము
నిద్దమై తనమోముసీద చూచీనే
అద్దుక శ్రీవేంకటేశుఁ డల్లాకెమేనిగందము
ఉద్దండాన నాకాఁగిట నొనర నంటించీనే ॥ ఎగ ॥ 160

సాళంగనాట

సిగ్గుతోడ గొంకితేను చిక్కునా మగవాఁడు
డిగ్గెఁ గాఁగిలించుకొని పెనఁగినఁగాక ॥ పల్లవి ॥

పెదవిపై మాటలఁ బ్రియములు పుట్టునా
వుదుటుగుబ్బలఁ ఒత్తి నూఁదినఁగాక
సదరపుఁజెనకుల చవులు పుట్టీనా
సదమదముగ రతి సలిపినఁగాక ॥ సిగ్గు ॥

నెలవుల నవ్వితేనే చిత్తము గరఁగునా
సొలయుచు మోవిచవి చూపినఁగాక
ములువాఁడిచూపుల మోహములు వుట్టునా
లలిఁ దమ్ములముపొత్తు గలసినఁగాక ॥ సిగ్గు ॥

సరసములాడితేనే సంగాతా లెనయునా
సరుసఁ దనువు లొక్కజ(జం?) బైనఁ గాక
యిరవై శ్రీ వేంకటేశుఁ డింతలోనె విన్నుఁ గూడె
పరవుపైనే చాలునా పురమెక్కినఁగాక ॥ సిగ్గు ॥ 161

---

1. 'తమ్మకడదావికి' వా? 'తమ్మకడి' దావికి వా?

సౌరాష్ట్రం

ఏమిచెప్పేవే మాతో నింపులై ననీసుద్దులు
ప్రేమముగలవారికి పెనఁగులా టరుదా ॥ పల్లవి ॥

నవ్వుతా మాటలాడేవు నయగారాలే సేసేవు
యివ్వల నీకతఁడు మోహించు టరుదా
వువ్విళ్లూర నేపొద్దు నొద్దనే కాచుకుండేవు
నివ్వటిల్ల చనవులు నీకు నిచ్చుటరుదా ॥ ఏమి ॥

తేలించి చూచేవు తేనెలమోవి చూపేవు
కోలుముందై పతి మరుగుట యరుదా
తాలిమితో సన్నలనే తరితీపులే చల్లేవు
వాలాయించి నీకతఁడు వసమవు టరుదా ॥ ఏమి ॥

ఇచ్చకములే సేసేవు యిన్నిటా మెప్పించేవు
కొచ్చి శ్రీవేంకటేశుఁడు గూడుటరుదా
నిచ్చలు నన్నేలించేవు నీ వలమేలుమంగవు
యిచ్చట నీకితఁ డిట్టె యిరవౌటరుదా ॥ 162 ॥

రేకు 828 శ్రీరాగం

రాఁడంటా నుంటివి రమణుఁడు నీవద్దికి
పోఁడిమి నీసకినా లిప్పుడు నిజమాయను ॥ పల్లవి ॥

చెక్కుటిచెయ్యేఁటికే చిత్తపునుయ్యేఁటికే
నిక్కిచూడవే పతి నిలుచున్నాఁడు
మొక్కవే చేతులెత్తి మొగము చూచీ నతఁడు
నిక్కలలాయ నేఁడు నీవుగన్నకలలు ॥ రాఁడం ॥

సిగ్గులకరఁగులేలే చెలులమరఁగులేలే
వొగ్గి కొలువుసేయవే వొంటినున్నాఁడు
దగ్గరి యెమరుకోవే తానే వచ్చి నతఁడు
బగ్గన నీనోములెల్ల ఫలియించె నవిగో ॥ రాఁడం ॥

నేలవాఁ(వ్రాఁ?)త లిదియేమే నీతలపోఁత లిదేమే
యేలుమనవే శ్రీ వేంకటేశుఁ డున్నాఁడు
మేలమాడవే అలమేలుమంగ వాతఁ డేలె
కోలుముందై తలకూడె కోరిన కోరికలు ॥ రాఁడం ॥ 163

దేశాక్షి

చూచి వచ్చితి నీవున్న చోటికిఁ దోడితెచ్చితి
చేచేతఁ బెండ్లాడు చిత్తగించవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

లలితాంగి జవరాలు లావణ్యవతి యీకె
కలువకంటి మంచికంబుకంఠి
జలజవదన చక్రజఘన సింహమధ్య
తలిరుఁబోడిచక్కఁదన మిట్టిదయ్యా ॥ చూచి ॥

అలివేణి మిగులనీలాలక శశిఫాల
మలయజగంధి మహామానిని యీకె
పెలుచుమరునివిండ్లబొమ్మలది చారుబింబోష్ఠి
కనితకుందరద చక్కఁదన మిట్టిదయ్యా ॥ చూచి ॥

చెక్కుటద్దముల దిది శ్రీకారకన్న ర(ర్ణ?)మూలది
నిక్కుఁజన్నులరంభోరు నిర్మలపాద
గక్కన శ్రీ వేంకటేశ కదిసె లతాంగి
దక్కె నీ కిలేమచక్కఁదన మిట్టిదయ్యా ॥ చూచి ॥ 164

ఆహిరి

తలపోసి తలపోసి తమకించీ నామనసు
చెలులాల అతఁ డేమిసేసీనాకో ॥ పల్లవి ॥

యెలయించినవాఁడు ఇంటికి రాఁడాకా
చెలుల నంపితి మాఁట చేకొనెనాకా
కలువల వేసినాఁడు కరుణించకుండునాకా
నొలసి చూచినవాఁడు చుట్టమై చిక్కఁడాకా ॥ తల ॥

మచ్చికచల్లినవాఁడు మంతనములాడఁడాకా
ఇచ్చగించినాఁడు చనవియ్యఁడాకా
కచ్చుపెట్టినవ్వేవాఁడు కప్పురవిడె మీఁడాకా
వచ్చినవాఁ డిఁకను నావద్దనే వుండీనాకా ॥ తల ॥

వేడుకసేసినవాఁడు వీడుజోడై చొక్కఁడాకా
వాడికచూపినవాఁడు వసమౌనాకా
యీడనె శ్రీవేంకటేశుఁ డిన్నిటాను నన్ను నేలె
కూడినవాఁడు నాబత్తి గొబ్బన మెచ్చునాకా ॥ తల ॥ 165

కేదారగౌళ

అతిరాజసపువాఁడు అతఁడు దొల్లె
మతకమున నిన్నెంత మన్నించునో సుమ్మీ ॥ పల్లవి ॥

చిగురుల వేసేవు చెనకేవు కొనగోర
మగవానితో నెంతమారుకొనేవే
యెగసక్కేలకు నాతఁ డేమిసేసునో నిన్ను
ఇగురుఁబోడివి నేము యెఱఁగముసుమ్మీ ॥ అతి ॥

చేరి పంతాలాదేవు చెయివట్టి పెనఁగేవు
సారెఁ బతితో నెంత చయ్యాటాలే
మారుకుమా రాతఁడు మరియెంత సాదించునో
నారీమణి యిందరిలో నగుఁబాటుసుమ్మీ ॥ అతి ॥

జంకించేవు బొమ్మలను చలాలకే నవ్వేవు
యింక శ్రీవేంకటేశుతో నింత యేఁటికే
అంకెల నిన్నాతఁ డేలె నటు వొంటిఁ జిక్కించుక
చింకచూపులాడి పినిచిత్తముసుమ్మీ ॥ అతి ॥ 166

సామంతం

తరుణి జవ్వనపుఁదపము సేయఁగను
వరుసతోడ జాతివైరము లుడిగె ॥ పల్లవి ॥

జక్కవపులుగులు జంటవాయవివె
గక్కన వెన్నెలగాసినను
యెక్కడఁ గోవిలయెలుఁగులు చెదరవు
గుక్కక వానలు గురిసినను ॥ తరు ॥

గుంపుఁదుమ్మెదలు గొబ్బున బెదరవు
సంపెఁగతావులు చల్లినను
ముంపునఁ జకోరములు వసివాడవు
సొంపుఁగళలు(లు?) పెనుసూర్యుఁ డుండఁగను ॥ తరు ॥

చిలుకలు సందడి సేసినఁ దొలఁగవు
కలసినసమరతికయ్యమున
యెలమిని శ్రీవేంకటేశుఁడు గూడఁగ
చెలియంగములని చెప్పఁగఁ బొసఁగె ॥ తల ॥ 167

మధ్యమావతి

మిమ్మే యలుగనిచ్చు మీవలపులు
చిమ్మిరేఁగ రట్టుపెట్టి చెనకించుఁగాక ॥ పల్లవి ॥

వొట్టులు వెట్టుకొంటిరి వొకరొక రిందాఁకా
అట్టె యింతలో నొక్కటైతిరా మీరు
దిట్టవై కాఁతాళించి దీకొంటి రప్పటిని
గుట్టుతోడ లోలోనే కూడుకొంటిరా ॥ మిమ్మే ॥

తగవుచెప్పుమంటిరి తరుణుల నింతవడి
మొగమోడి మీరుమీరే మొక్కుకొంటిరా
బిగియుచుఁ గొంతవడి పెనఁగుకొంటా నుంటిరి
జిగిఁగూడి బాసలెల్లాఁ జేసుకొంటిరా ॥ మిమ్మే ॥

వెక్కసాన మంచాలపై వేరేవుంటి రింతవడి
చొక్కపుమీమొగములు చూచుకొంటిరా
పక్కన మీరిద్దరూను బలిమిఁ బైకొంటిరి
చక్కని శ్రీవేంకటేశ జాణలైతిరా ॥ మిమ్మే ॥ 168

దేసాళం

ఒయ్యనే లాలించి చన వొసఁగవయ్యా
నెయ్యపుసాము సేసిననీచేతుల కోపునా ॥ పల్లవి ॥

మొలకసిగ్గులతోడిమొలువాఁడిగుబ్బలది
బలిమి సేసి యేల పైకొనేవయ్యా
చిలుకపలుకుల లేఁజిగురాకుమోవిలేమ
నెలయింపులను నేఁటి కలయించేవయ్యా ॥ ఒయ్య ॥

కడుఁబచ్చివయసుతోఁ గారుకొన్న మానిని—
నొడివట్టి తీసి యెంత వొరసేవయ్యా
చిడుముడినగవులచిఱుతతనాలబాల
నడుమ నెందాఁకాఁ బెనఁగులాడేవయ్యా ॥ ఒయ్య ॥

పసురుఁబాయమునఁ బరగిన ంవరాలు
పిసికి కాఁగిట నెంతబిగించేవయ్యా
కొసరి శ్రీ వేంకటేశ కొత్తపెండ్లికూఁతురు
యెసఁగి కూడితి విందు కెంతమెచ్చేవయ్యా ॥ ఒయ్య ॥ 169

శుద్ధదేశి

ఏలికసానికి నేము యితవరులము తొల్లె
నీలీలకు లోనైతే నీవేపాటి వట్టేవా ॥ పల్లవి ॥

బలిమి మాయక్క విన్నపములు సేతుముగాక
చెలికత్తెల కేఁటికి సిగ్గువడను
తలకొన్ననీచేఁతలు తారుకాణింతుముగాక
యెలమి నీతో మాకు నేల మొకదాకిరి ॥ ఏలి ॥

కొద్దిమీర నాకెమారై కొసరుదు మింతేకాక
వద్దనున్నవారికేల వట్టినేస్తాలు
సుద్దులతో నీగుణాలు సోదించి కందుముగాక
కద్దులేదని మాకేల కప్పిపెట్టి దాఁచను ॥ ఏలి ॥

యీడ నిన్నలమేల్మంగతోడఁ గూరుతుము గాక
వూడిగపువారికేల వొడ్డారాలు
కూడితి వింతలో నింతిఁ గోరి శ్రీ వేంకటేశ నీ—
వేడుక మెత్తుము గాక వింతలేల సేయను ॥ ఏలి ॥ 170

వరాళి

కాముకునికేల తగవులు విచారించ
ప్రేమగలచోట మేలుపెంచు టింతేకాక ॥ పల్లవి ॥

పున్నమవెన్నెలవలె పొలఁతి నీతో నవ్వితే
సన్నలనేల తిట్టేవు చందురునిని
[1]కన్నులకలువలను గక్కన నిన్నుఁ జూచితే
పన్ని మరునితోనేల పంతమాడేవయ్యా ॥ కాము ॥

ముక్కలై నచన్నులమొనల నిన్నొత్తితేను
జక్కవపిట్టలనేల సాదించేవు
నిక్కనకొనగోరను నీమేను దాఁకించితేను
దక్కక మొగలిరేకుకొన రాచనేలయ్యా ॥ కాము ॥

పలుకుల వెంగేలు పలుమారు నిన్నాడితే
చిలుకలనేల జంకించేవయ్యా నీవు
అలమి శ్రీ వేంకటేశ ఆకె రతి మించితే
చెలికత్తెల నెంతసంతోసించేవయ్యా ॥ కాము ॥ 171

ముఖారి

మేలు నీజాణతనము మెచ్చరి సతులిందరు
యేలికవంటాఁ జేరితే నిక్కువ లంటేవు ॥ పల్లవి ॥

నిమ్మపండ్లు గానుకగా నెలత నీ కియ్యరాఁగా
ఇమ్ముల నాపెచన్నులు యేల పట్టేవు
నెమ్మి మొకదాకిరితో నిన్నే మీ ననకుండితే
నమ్మతించెవంటా నెంత సంతోసించుకొనేవు ॥ మేలు ॥

---

1. 'కలువకన్ను'లనుట తెనుగుసంప్రదాయము.

తరుణి సూడిదెగాను తామర నీకియ్యరాఁగా
కరకమలమేల గక్కనఁ బట్టేవు
శిరసువంచు కందుకు సిగ్గుతోడ నుండితేను
కరఁగియున్నదంటాను కాఁగిలించుకొనేవు ॥ మేలు ॥

చ్చపగడము నీచేపట్టుగాఁ జెలియ్యరాఁగా
ముచ్చటతో సంధుసుడి మోవి యానేవు
అచ్చమై శ్రీ వేంకటేశ అందుకోరుచుకుండితే
ఇచ్చెరిఁగి కూడెనంటా నెంతగారవించేవు ॥ మేలు ॥ 172

పాడి

చెప్పేదేమి ఇఁకను నీచిత్తము గాక
తప్పులెంచి నే నిన్నుఁ దడవఁగఁగలనా ॥ పల్లవి ॥

తూకొని మాటలెల్లాను దొంతులువెట్టేవు గాక
ఆకైతోడ నేకతములాడవా నీవు
సాకిరిచెప్పేవారిని సన్నలేల సేసేవు
దీకొని నీచేఁతలు నేఁ దెలుపఁగఁగలనా ॥ చెప్పే ॥

పాటించి నవ్వులు నవ్వి భ్రమయించే వింతేకాక
సూటిగా నాపెమొగము చూడవా నీవు
నీటున నీకన్నులలో నిద్దురేలణఁచేవు
జూటరినీమహిమలు సోదించఁగఁగలనా ॥ చెప్పే ॥

వేసదారివినయాలు రాసులువోసేవు గాక
ఆసపడి యాపెచన్ను లంటవా నీవు
లాసి శ్రీ వేంకటేశ మెల్లనె యేల చొక్కించేవు
నీసుద్దు లెన్నఁటికివి నే మఱవఁగలనా ॥ చెప్పే ॥ 173

కన్నడగౌళ

పెంచితి నిన్ను నేము పెద్దవైతి వింతలోనే
యెంచిచూడ నీకతలు యెవ్వరు నేరిపిరే ॥పల్లవి॥

॥ చిత్తడిచెమలేల చిందీనే
వత్తివలె మేనేల వసివాడీనే
చిత్తిణివిద్యలనేల చిమిదేవే
యిత్తల నేఁ డిఁ(డిం?)లేసి యెక్కుడఁ గలిగెనే ॥పెంచి॥

నెమ్మదినివ్వెరగులు నీకేఁటికే
వుమ్మగిలునిట్టూర్పు లెందుండివచ్చెనే
కుమ్మరింపుఁజింతలేల గుబ్బతిలీ నే
యిం(యి)మ్ముల నీ చేఁతలకు నేరీతి నోమితివే ॥పెంచి॥

చెక్కునఁబెట్టినచేతిసిగ్గు లేఁటికే
ముక్కర గదల నవ్వి మొఱఁగనేలే
యిక్కడ శ్రీ వేంకటేశుఁ డేలెనా నిన్ను
యెక్కె మోమునఁ గళలు యిన్నిటా మేలే ॥పెంచి॥ 174

రేకు 830

గుజ్జరి

అందులోనే కానవచ్చె నన్నిపనులు
మందలించి యాపెతోడిమాటలు మానుమా ॥పల్లవి॥

మనసిచ్చి నీవు నన్ను మన్నించేవాఁడవైతే
ననిచినయాకెతోడ నవ్వకుండుమా
యెనసి యేపొద్దూ నన్ను నెడయనివాఁడవైతే
పొనిఁగి యాపెయింటికిఁబోక ఇద్దె వుండుమా ॥అందు॥

చేకొని నాచెప్పినట్టు నేసేటివాఁడవైతే
జోకలుగా నాపెదిక్కు మాడకుందుమా
నాకిచ్చినబాసతోడ నమ్మించినవాఁడవైతే
దాకొని యాపెపొందులు తలఁచక వుందుమా ॥ అందు ॥

మిక్కిలి నామీఁదను మేలుగలవాఁడవైతే
అక్కరతో నాపెకాని కందకుందుమా
యిక్కడ శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
అక్కున నన్నుఁబెట్టితి వాకె నంటకుందుమా ॥ అందు ॥ 175

బౌళి

ఈకె గలిగివుండఁగా నింకా నొకరా నీకు
పైకొని పెండ్లాడితివి పదారువేలను ॥ పల్లవి ॥

కలికితనాల నాపె కతలుచెప్పనేరుచు
వలపులుచల్లుతా నవ్వఁగనేరుచు
మెలుపున వద్దనుండి మేను విసుకనేరుచు
తిలకించి చిటుకలు దియ్యనేరుచు ॥ ఈకె ॥

చక్కనిది జవరాలు సరసమాడనేరుచు
పక్కన మదిగరఁగఁ బాడనేరుచు
చక్కెరమోవి చూపి చవివుట్టించనేరుచు
మిక్కిలిరతుల నిన్ను మెప్పించనేరుచు ॥ ఈకె ॥

పొందినచిత్తమురాఁ గాఁపురముసేయనేరుచు
ముందుముందే వేఁడుకొని మొక్కనేరుచు
అందపుశ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ యీకె
యుందె నిన్నుఁ గూడె నన్ను నేవించాఁ దా నేరుచు ॥ ఈకె ॥ 176

వరాళి

నీవే ఇంతసేయఁగాను నే మాపెను దూరేదేమి
వోవలఁ బెట్టఁగా నాపెవోజ చక్కనయ్యానా ॥ పల్లవి ॥

సంగడిఁబెట్టుక నీవు సరసములాడఁగాను
కంగి యాపె సవతులఁ గైకొనీనా
అంగవించి మూలనుంచు కాపె నీవు పూజించఁగా
సంగతి నెవ్వరినైనా సరకుగొనీనా ॥ నీవే ॥

ప్రియపడి నీవే ఇంతపెద్దరికానఁ బెంచఁగా
నయాన వినయా లాపె నాకుఁ జేసీనా
దయతో నాపెగుణాలు తగ నీవు వొగడఁగా
నియతాన [1]వంచనలు నేరఁబోయీనా(?) ॥ నీవే ॥

వలచి యాపెకు నీవు వసమై వుండఁగాను
తిలకించి మొక్కీనా తేరిచూచీనా
అలమేలుమంగపతివైన శ్రీ వేంకటేశ్వర
యిల నన్నుఁ గూడితివి యాకె మెచ్చుకుండీనా ॥ నీవే ॥ 177

కురంజి

ఎఱఁగించవయ్య నాకునేల దాఁచేవు
మెఱసి యాపెకు నీకు మేనవావై యున్నది ॥ పల్లవి ॥

ముంగిట మొక్కులు మొక్కి మోహము పైపైఁ జల్లి
చెంగలిచూపులఁ జూచీఁ జెలియ నిన్ను
చెంగటఁ దొల్లిటిపొందో వేసేఇప్పటివేస్తూ
ఇంగితాకారమైతే నిటువలె నున్నది ॥ ఎఱఁ ॥

---

1. వినయాల అనువర్తమున [illegible]

నెలవుల నవ్వు నవ్వి సిగ్గుతోఁ దలవంచి
కలువపూవుల వేసీఁ గమ్మటి విన్ను
చలపట్టి చెనకీనో పలిగ నీవిచ్చితివో
తలఁచుకొంచే మీలో తగుల మిట్లున్నది ॥ ఎతిఁ ॥

నూఁగినమోవి చూపి మఱఁగున సన్న సేపి
కాఁగిలించుకొపి. శ్రీ వేంకటేశ నిన్ను
దాఁగక యలమేల్మంగతమకమో నీయింపో
పీఁగక నన్నేలితి మీవేడుక యిట్లున్నది ॥ ఎతిఁ ॥ 178 ॥

దేశాక్షి

ఏల పొద్దులుగడపే వింతికడకు రావయ్యా
నాలిసేయ నిఁకవద్దు నమ్మి యాపె వున్నది ॥ పల్లవి ॥

చక్కనిసతిమోమున చంద్రోదయంబాయ
వె[1]క్కసపునవ్వుల వెన్నెల గాసె
చొక్కపుకొప్పువిరుల చుక్కలు గానుపించె
పక్కన నెంచితే పట్టపగలు రేయాను ॥ ఏల ॥

సతికుచగిరులనేజక్కవలు జోడుగూడె
తతి వికసించెఁ గన్నులఁ దామరలు
మితిలేనిరత్నకాంతి మించె సూర్యోదయము
మతి నెంచుకొంటేను మాపే రేపౌను ॥ ఏల ॥

కలికిమెయిచెమటల గడియాదపుపిరెక్కె
తెలిసిగ్గులనే పెండ్లితెర వేసెను
అలమె శ్రీ వేంకటేశ అంతలో నీవు రాఁగాను
నెలవై యిట్టె వుండితే నిచ్చ కల్యాణమవును ॥ ఏల ॥ 179

---

1. ఈ భాగము చిఱిఁమున్నది.

పాడి

కనుఁగొనేఁ గానీలేవే కామిని నీజాడలు
మనసే తమకించితే మఱి యేమిసేసేవో ॥ పల్లవి ॥

కలువల వేసితేనే కాఁతాళించేదానవు
యెలమి మరునమ్ముల కేమిసేతువో
సెలవుల నవ్వితేనే చీఁదరరేఁగేదానవు
లలి వెన్నెలకు నెంతలావుగా రేఁగుదువో ॥ కనుఁ ॥

నెమ్మి నే[1] మాఁటలాడితే నేరుపులెంచేదానవు
తుం(తు)మ్మిదమోఁతల నెంతదూరుదువో
చిమ్ముఁజూపులఁ జూచితే చేత నొడ్డేదానవు
యిమ్ముల మెఱుఁగులకు నెంత వొడ్డుకొనేవో ॥ కనుఁ ॥

గట్టిచన్నులు నేనంటఁగా సిగ్గువడేదానవు
అట్టె తమ్మిమొగ్గల నెంతాడుకొందువో
నెట్టన నన్నుఁ గూడితి నేను శ్రీవేంకటేశుఁడ
మట్టున నింకా నన్ను మఱి నెట్టు గూడేవో ॥ కనుఁ ॥ 180 ॥

రేకు 831 రామక్రియ

కొత్తగా నాతో పొందుగూడి నిన్ను భ్రమయించి
ఇత్తల నిన్నొకతె యెలయించీఁగాక ॥ పల్లవి ॥

కన్నులనాచూపు నిన్నుఁ గాఁడిపారెనటవే
వున్నతి నీమోహ మటువున్నది గాక
సన్నలు నేఁ జేసితేనే జల్లవీనా నీగుండె
కన్నెరో నీమతి నిన్నే కరఁగించీఁగాక ॥ కొత్త ॥

1. ఇది చిలుము తిన్న భాగము.

వేడుక నానవ్వు నిన్ను వెన్నెలై వేఁచీనటవే
కూడుదాఁకా విరహము గొసరీఁగాక
ఆడిననామాట జిగురై నిన్ను నంటించీనా
యేడలేనినీకోరిక లింతసేసీఁగాక ॥ కొత్త ॥

యిట్టె నాతో పొందు బయలీఁదించెనటవే
చుట్టుకొన్ననీకాఁగిలే చొక్కించెఁగాక
దిట్ట శ్రీ వేంకటేశుఁడు రట్టు సేసెనా నిన్ను
చుట్టరికపునీమేలే జట్టిగొనెఁ గాక ॥ కొత్త ॥ 181

కాంబోది

ఏల సిగ్గులువడేవే యెలయించినట్టయ్యీని
వాలాయించి నీకుఁగానే వలచినాఁ డతఁడు ॥ పల్లవి ॥

పాడి చూపఁగదవే నీపతి వేడుకపడీని
వీడ(డె?) మందుకొనవే వేవేగమే
చూడవే యాతనిదిక్కు సుద్దు లడుగఁబూఁచీని
కూడేటికూటములకు గుబ్బతిల్లీ నతఁడు ॥ ఏల ॥

అట్టె పాదాలొత్తవే అందుకే తమకించీ
పెట్టుకోవే తానిచ్చినపెనుసొమ్ములు
గుట్టుతోడఁ గూచుండవే కొంగువట్టి వేఁడుకొనీ
గట్టిగా నీ పొందులే కడుఁగోరీ నతఁడు ॥ ఏల ॥

నెలవుల నవ్వవే శ్రీ వేంకటేశుఁడు నవ్వీ
పిలిచీ నూఁకొనవే ప్రియముతోడ
లలి గుబ్బలనొత్తవే లాలనసేసీ నిన్ను
తలఁపించి నీరతికే తమకించీ నతఁడు ॥ ఏల ॥ 182

భైరవి

ఏమాయనే రమణుని నీ వెంతదూరినాను
నేమమున నీపైనేల నేర మెంచుకొనీనే ॥ పల్లవి ॥

వేడుక వెగ్గళమైతే విసువు గొంత గలుగు
వీడెములోనే కారము వెదకితేను
నీడలోనే వుండినాను నిందింపించుఁ జలువను
కూడినవా రొకవేళ గుంపించు టేమరుదు ॥ ఏమా ॥

సరసమాడేయందే చలమూఁ గొంత గలుగు
విరులలోనే కాదా మరుబాణాలు
సురతము సేయఁగానే చొక్కి మేను మరపించు
సరినున్న దంపతులు జంకించు టేమరుదు ॥ ఏమా ॥

కలసినకాఁగిటిలో కడువలపు గలుగు
వెలసితేఁ దురుమందే వేఁకము నుండు
యెలమి శ్రీ వేంకటేశుఁ డేలె నీ వొక్కటైతివి
వలచినవారు గొంతసొలయు టేమరుదు ॥ ఏమా ॥ 183 ॥

మాళవిగౌళ

వసుధలో నిటువంటివారూఁ గొందరు గలరు
కొసరక రమణుఁడు గుట్టుతో నోరుచునే ॥ పల్లవి ॥

సిగ్గరికత్తెకుఁగాని చెక్కిటిచెయ్యమరదు
యెగ్గులాఁడిగాని మరి యూసునేరదు
బగ్గడికిఁగాని వట్టిపంతము లీడేరవు
వెగ్గళించ సితలనే వేగెనటవే ॥ వసు ॥

కతలకారికిఁగాని కాఁతాళము గలుగదు
మతకరిగాని మర్మము లంటదు
అతిగర్వికిఁగాని గయ్యాళితనము రాదు
గతిమాలి కొసర నీకడమాయనటవే ॥ వసు ॥

మాయదారికిఁగాని మాటలు నోరికి రావు
కాయాటుదిగాని రతికాఁక కోర్వదు
యీయెడ శ్రీవేంకటేశుఁ డిన్నిటా నన్నుఁ గూడె
చాయసేసుకొని నీవే జాణ వైతివటవే ॥ వసు ॥ 184

బౌళి

ఇన్నిటా దొరవు నీవు యేమిసేసినాఁ జెల్లు
యెన్ని చూచితే నే నీయిచ్చలోనిదానను ॥ పల్లవి ॥

మంతనాన నీవు నాపె మాటలాడుకొన్న వెల్లా
వింతగా మాటుననుండి వింటిమి నేము
చెంత నా మొగము చూచి సిగ్గువడ నీకనేల
అంతటా సంతోసము నీకైతేనే మంచిది ॥ ఇన్ని ॥

సరసాన మీరిద్దరు సన్నలు సేసుకొన్నవి
గరిమతోఁ గన్నులారఁ గంటిమి నేము
శిరసెత్తి నీవందుకు చిఱునవ్వు నవ్వనేల
సరుస నీకవియెల్లా చవులైతే మంచిది ॥ ఇన్ని ॥

సులభాన మీరింతలో చుట్టాలైనందుకు
కొలువులోఁ జూచి ఇయ్యకొంటిమి నేము
వెలయ శ్రీవేంకటేశ వేఁడుకొన నింత యాల
యిల నన్నుఁ గూడితివి యెట్టున్నా మంచిది ॥ ఇన్ని ॥ 185 ॥

నాట

[1]మేలురా నీకతలకు మెచ్చితి నేను
మేలములాడితి నీవు మెచ్చులాఁడివంటానే ॥ పల్లవి ॥

వెన్నలేల తీసేవురా చిన్నవాఁడా నీ —
చన్నులపై పయ్యదేల జారెనె నీకు
యెన్నిక నేమాటకు నీవేమాడేవు అవి
జన్నెపాలువట్టినమాటాదేలంటానే ॥ మేలు ॥

పుట్టులేల యెక్కేవురా వుద్దండీఁడా చక్కఁ —
గట్టుకోవె పోఁకముడి కదలె నీకు
వొట్టుక నేనొకటంటే నొకటాడేవు అది
తొట్టి రతులసిగ్గులదొడ్డియంటానే ॥ మేలు ॥

చేరి యిల్లు చొచ్చేవేరా శ్రీవేంకటేశ నీవు
తారసిల్లి వొంటినే వుందానవంటానె
కోరి నన్నుఁ గాఁగిలించి కొత్తలుగా నాడేవు
దూరనేలె గొల్లవారిదోమటంటానే ॥ మేలు ॥ 186 ॥

రేకు 832. రామక్రియ

కన్నెగొల్లపడుచులఁ గాకునేతురా ఇంత
మిన్నకే వయసులెల్లా మీఁగడలుగట్టెను ॥ పల్లవి ॥

పుమ్మడివలపులు నీపువిదలపైఁ జల్లఁగ
పమ్మచుఁ గుచములై కుప్పలుగట్టెను
తెమ్మలుగా సారెఁ దరితీపుల మాటలాడఁగ
దిమ్ముతేఁగి మోవులను తేనె లూరఁజొచ్చెను ॥ కన్నె ॥

---

1. ఇది వాకో వాక్యము.

అప్పటి దాఁగిలిముచ్చటలాడి సతులనంటఁగా
కొప్పులై చీఁకట్లు గుంపుగూడెను
తప్పక నఖచంద్రులు తనువులపై నించఁగా
విప్పుచు చిరునవ్వుల వెన్నెలలుగానెను ॥ కన్నె ॥

కారుకమ్మినరతులఁ గరఁగించి కూడఁగాను
యేరులై చెమటలు యీఁతలఁ బారె
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ ఇంతచనవియ్యఁగాను
కోరినకోరికలెల్లా గొబ్బున నీడేరెను ॥ కన్నె ॥ 187 ॥

వరాళి

చెప్పనరుదాయఁగదె చెలిసింగారము నేఁడు
వొప్పగుమరుబండార మొనగూర్చినట్లు ॥ పల్లవి ॥

తొడిఁబడ సేమంతులు దురిమెఁ గొప్పునఁ జెలి
కడుఁజీఁకటీ వెన్నెలాఁ గలసినట్లు
గుడిగొన నొసలఁ గుంకుమతిలకముపెట్టె
యెడయక సూర్యచంద్రు లేకతమాడినట్టు ॥ చెప్ప ॥

నెమ్మదిఁ జన్నులమీఁద నీలహారముల్ వేసె
తుమ్మిదలు జక్కవలు దొరలినట్టు
ఝుమ్మడి నడుమఁ బైఁడివొడ్డాణము గట్టుకొనె
నెమ్మది మెరువు(పుః)మిన్ను నేస్తముసేసినట్టు ॥ చెప్ప ॥

అంచితపుఁజేకట్లు హస్తముల ధరియించె
యెంచఁ జిగుళ్లఁదామర లెనసినట్టు
పొంచి శ్రీవేంకటేశుతోఁ బొసఁగె సమరతుల-
నంచల బొమ్మపెండ్లి యమరినయట్టు ॥ చెప్ప ॥ 188

హిజ్జిజి

మఱచి వూరకుండితే మనసే కఱకుపడు
యెఱుకఁ దలపెట్టితే నీదేరఁ బనులు ॥ పల్లవి ॥

మొగములు చూడఁగాను మోహములు గడుఁబుట్టు
నగఁగానే పాయరానివసుపు లౌను
తగిలి మాటలాడఁగా తమకము లుప్పతిల్లు
బగివాయ కెప్పుడూఁ బతివద్ద నుండవే ॥ మఱ ॥

చేరి జూజాలాడఁగానే చిమ్మిరేఁగు వేడుకలు
సారె సన్నలుసేయఁగ చవులు వుట్టు
నేరుపుతోఁ జెనకఁగా నిండుకొను మచ్చికలు
వూరకే యాతనివద్ద నూడిగాలు సేయవే ॥ మఱ ॥

కందువఁ బాదాలొత్తఁగా కాఁగిళ్లు సమకూడు
అంది విడెమియ్యఁగానే ఆసలు మించు
చెందె నిన్ను నింతలోనే శ్రీ వేంకటేశ్వరుఁడు
ముందుగా నింపులతోడ మోవితేనె లియ్యవే ॥ మఱ ॥ 189

మేఁచబౌళి

నన్ను నేల దూరేవు నడుమ నీవు
యెన్నిలేవు నీవేసాలు యెంత నేసేవే ॥ పల్లవి ॥

చలపట్టి నీవతని సాదించి నేరుపుతో
వలపించుకోఁగాను వద్దంటినా
మొలకనవ్వులు నవ్వి మ్రుంచె యాతనిచిత్త-
మలర వలపించఁగా నడ్డము వచ్చితినా ॥ నన్ను ॥

గొంటరితనాన నీవు కొంగువట్టుకొని పతి-
నింటికి రప్పించుకోఁగా నేలంటినా
జంపునీచన్నులనొత్తి సమరతులకుఁ దీసి
అంటి దక్కఁగొనఁగా నేనందుకుఁ గాదంటినా ॥ నన్ను ॥

ఇరవుగ నప్పటి నీయెంగిలిమోవి చూపి
మరపుకోగాఁ బెట్టిమాటాడితినా
గరిమ నింతలో శ్రీ వేంకటేశుఁడు నన్నుఁ గూడె
వొరసి నీవూఁ గూడఁగా నొడివట్టితినా ॥ నన్ను ॥ 190

నారాయణి

ఇంతులకుఁ బతులకు నివే తారుకాణలు
వింతలేక మెలఁగేటివేడుకలే మేలు ॥ పల్లవి ॥

పెక్కుమాట లాడితేను ప్రియములు చప్పనౌను
కక్కసించితే వలపు గడుసుపడు
వెక్కసానఁ జెనకితే విరుగు నట్టె మనసు
యెక్కువతక్కువలేనియిచ్చకమే మేలు ॥ ఇంతు ॥

వట్టిపంతా లాడితేను వడిఁబడుఁ జలములు
వెట్టగాఁగ నవ్వితేను వేసటలౌను
బెట్టుగాఁ గొసరితేను బెండుపడుఁ దమకము
గుట్టుతోడఁ బొందుసేసేగుణమే మేలు ॥ ఇంతు ॥

కడువెంగే లాడితేను కాఁతాళము లెసఁగు
యెడయనిసిగ్గులై తే నింపు పుట్టదు
అడరి శ్రీ వేంకటేశుఁ డాదరించి నిన్ను నేలె
విడువకు చెలి నీకు వినయమే మేలు ॥ ఇంతు ॥ 191 ॥

ఆహిరి

పాసివున్న విరహపుబడలికేల చూచేవు
వేసరక ఇచ్చకమే వేమారుఁ జేయవే ॥ పల్లవి ॥

చెక్కునొక్కి బుజ్జగించి చెలువుఁడు వేఁడుకొనీ
మొక్కవే పాదాలకు మొగమెత్తి
అక్కరతో నవ్వుమని ఆనవెట్టీఁ దనమీఁద
మక్కళించి యతనితో మాటలాడవే ॥ పాసి ॥

కొంచక తొడపై నిన్నుఁ గూచుండఁబెట్టుకొనీ
మంచి వినయానఁ బ్రియములు చెప్పవే
వొంచి తములమెల్లా నీవుక్కిటనిండాఁ బెట్టీ
వంచనలెల్లాఁ జేసి వలపులు చల్లవే ॥ పాసి ॥

సారె శ్రీవేంకటేశుఁడు చన్నులపైఁ జేయిచాఁచీ
గారవించి మోవితేనె కప్పమియ్యవే
యీరీతి నిన్నుఁ గూడి యితవులెల్లాఁ జేసీ
వూరడించి రతులను వోలలాడఁజేయవే ॥ పాసి ॥ 192 ॥

రేకు 833 సామంతం

తానై శే నన్నిటా నుత్తమగుణవంతుఁడు
నేనెంతటిదానను నేరిచి పెనఁగను ॥ పల్లవి ॥

పలుకుల నెంతవొడఁబరచీనే తా నన్ను
చలముకొని (నఁ?) త(ద?)నతో సరిదాననా
యెలమిఁ దొడపైనేల ఇడుకొనీనే నన్ను
ఇలఁ దనకేమిబాఁతే ఇందరిలో నేను ॥ తానై ॥

మన్నించి నాపై నెంత మచ్చికచల్లీనే తాను
తన్ను మెచ్చ సేవ సేసేదాననా నేను
చన్నులంటి నన్ను నెంత సరకుసేసి నవ్వీనే
కన్నులఁ జూడ నంతచక్కనిదాననా ॥తానై॥

చనవిచ్చి నను నెంత సమరతికిఁ దీసీనే
ననిచిన మేనదాననా తనకు
చెనకి నన్ని ట్టె కూడె శ్రీవేంకటేశుఁడు తాను
వినయాల వేఁడుకొని విన్నవించనేర్తునా ॥తానై॥ 193 ॥

దేసాళం

చెలికత్తెలము నేము చెనకవచ్చేవు మమ్ము
చెలిమి చెట్టడిచితే చేటఁడవునయ్యా ॥పల్లవి॥

కోరి నిన్నుఁ బిలువఁగ కొమ్మ వంపఁగా వచ్చితి
వూరకే సుద్దులడిగే వొట్టుక నన్ను
మారుకు మాటాడఁబోతే మాటలెంనై (లెన్నై)నాఁ గలవు
గోర గీరితే నేరు కొచ్చిపారునయ్యా ॥చెలి॥

గందము నాచే నంపఁగా కానుక దెచ్చితి నీకు
అంది నాతో నవ్వవచ్చే వప్పుడే నీవు
చిందిచింది యెత్తఁబోతే చేరి మాపుదాఁకాఁబట్టు
చెందితేఁ జిగురుఁగొమ్మ చేఁగలవునయ్యా ॥చెలి॥

తనమారు నన్నంపఁగా దండము వెట్టితి నీకు
యెనసి కాఁగిటఁ గుచ్చియెత్తే వేమయ్యా
వెనక నాపె రాఁగా శ్రీవేంకటేశ కూడితివి
ననిచి పైకొంటేను నవ్వు నిజమవునయ్యా ॥చెలి॥ 194 ॥

గౌళ

నీ వేమిసేసినాను నీకుఁ జెల్లును
మోపులు గిరుపనేల మోహించినదానికి ॥పల్లవి॥

చెలఁగి పతి ముట్టితే చేతికి లోనౌటగాక
బలపాదితనమేల జవరాలికి
పిలిచి పేరుకొంటే బెరసి వూఁకొంటగాక
వలసనిబిగువేల వలచినదానికి ॥నీవే॥

వొగ్గి విడెమిచ్చితేను వొడి నించుకొంటగాక
సిగ్గులుపడఁగనేల చిన్నదానికి
దిగ్గన సరసమాడితేఁ జెనకుట గాక
యెగ్గులుపట్టఁగనేల యిచ్చకపుదానికి ॥నీవే॥

చనుఁగవ లంటితేను సమ్మతించుకొంట గాక
పెనఁగులాడఁగనేల ప్రియురాలికి
యెనసితివి శ్రీ వేంకటేశ యింతలో నన్ను
తనిసితిఁ గొంకనేల తమకపుదానికి ॥నీవే॥ 195

ధన్నాశి

ఎవ్వ రెఱుఁగుదురయ్య ఇటువంటినీమసు
పువ్వువంటియాఁటదాన బుద్ధిచెప్పవయ్యా ॥పల్లవి॥

ఇందమని విడెమిచ్చే విప్పుడు నీవు
అందుకొంటి నాసకత్తెనని యందువో
పందెము వేసీఁ(నేఁ?) జెయిపట్టుమనేవు
సందడిఁ జేయొగ్గితేను సాహసురా లందువో ॥ఎవ్వ॥

పైకొని పాదములు నాపై వేసేవు
చేకొని యొత్తఁగ నెంతచిత్తిణందువో
ఆకుమడిచిమ్మనుచు నానవెట్టేవు
యీకడ నియ్యకొంటే నిదెంత లాచీనందువో ॥ ఎవ్వ ॥

గుట్టుతోడఁ గాఁగిలించుకొమ్మనేవు
గట్టిచన్నులు నాఁటించఁగా నేమందువో
యిట్టె శ్రీవేంకటేశ నన్నేలితివి
నెట్టన మొక్కఁగా నెంతనేరుపరి నందువో ॥ ఎవ్వ ॥ 196

శంకరాభరణం

[1] పిలువాఁగదరే ప్రియునిని
చలువా లాతఁడు చల్లీఁగాని ॥ పల్లవి ॥

తలఁపారా దింతి తమకమురేఁగి
చెలపాచెమటాయ చెక్కులను
పొలపావెన్నెలపోగులకు । మతి –
గొలుపా దీకె కెక్కుడువిరహమునా ॥ పిలు ॥

కెరలి మును మరిగినపొందూ । లోలో
మరలీ కాఁకలై మనసుననూ
పొరలీఁ బూఁబానుపున నీపెకు । వాడు –
దొరలీఁ దియ్యఁరె తొలువిరులెల్లా ॥ పిలు ॥

అలసె మోహపుటాసల । కడు –
బలిసెఁ జన్నులు పైపైనే
కలసె శ్రీవేంకటపతి । మారు –
మలసే విదివో మరుబలములకూ ॥ పిలు ॥ 197

1. ఈపాటలో 'పిలువా' ఇత్యాదులు పనిబూని దీర్ఘాంతములు వాడినారు.
సంగీత సారళ్యము కానవచ్చుచున్నది.

దేవగాంధారి

కాదనఁగవచ్చునా ఘనుఁడ నీతోడిపొందు
యేదైనా నియ్యకొంటే నెక్కుడేకాదా ॥ పల్లవి ॥

నీకు నెలవై తేఁజాలు నీమోహపుసతులకు
చేకొని ప్రియములెల్లాఁ జెప్పేమయ్యా
యీకడనాకడ నీకు హితవై తేఁ జాలుఁగాక
మాకేమి వారినేరాలు మరచేమయ్యా ॥ కాద ॥

నట్టనడుమను నీకు నవ్వువచ్చితేఁజాలు
వొట్టి వారిచేఁతలకు నోరిచేమయ్యా
మట్టుమీర నేఁడు నీమనసువచ్చితేఁ జాలు
గట్టిగా నెంగిలిపొత్తు గలనేమయ్యా ॥ కాద ॥

చిక్కఁగ నీకేపొందు సంతోసమైతేఁజాలు
వొక్కచోట నిద్దరము నుండేమయ్యా
యిక్కవతో శ్రీవేంకటేశ మమ్ముఁ గూడితివి
చిక్కించుక నీపాదాలసేవ సేసేమయ్యా ॥ కాద ॥ 198 ॥

రేకు 834 పాడి

ఆపెనేల వుప్పతించే రమ్మలాల
యేపున వయసువచ్చి యెదుట నుండఁగను ॥ పల్లవి ॥

యెలమి నెవ్వరిభాగ్య మెట్టు దెలియఁగవచ్చు
మొలకచన్నులెకావా మోపులయ్యేది
కలిగినయట్టికాలగతు లెట్టు చెప్పఁగవచ్చు
పలచనిమోవిఁగాదా పండి తేనె లూరేది ॥ ఆపె ॥

యెఱిఁగి యెవ్వరికొలఁ దెట్టు గురిపెట్టవచ్చు
నెఱులు పెరిగికాదా నిడుపయ్యేవి
మెఱసి దొరతనమిమితి యెట్టువెట్టవచ్చు
పిఱుఁదు బలిసికాదా పిక్కటిల్లేది ॥ఆపె॥

యెన్నఁగ నెవ్వరిబీర మేరుపరచే దెట్టు
కన్నులచూపులేకావా కాఁడిపారేవి
యిన్నిటా శ్రీవేంకటేశుఁ డీకెను నన్నును గూడె
వున్నతిఁ జేదోయేకాదా వొక్కటాఁగి లయ్యేగి ॥ఆపె॥ 199

బౌళి

నేసవెట్టి పెండ్లాడె చెనకి తొల్లే నన్ను
దోసముగాకుండాఁ బతిఁ దోడుకరారే ॥పల్లవి॥

పట్టరానిది వయసు పాయరానిది నేస్తము
గుట్టుతోఁ దిప్పరానిది గుణము
మట్టుపెట్టరానిది మనసులోఁ దలపోఁత
యిట్టె విభుఁడు రాఁడు యెట్టుసేతునే ॥నేస॥

ఆఁపరానిది వలపు అణఁచరానిది చూపు
దాఁపరానిది లోలో తమకము
రూపించరానిది రుచులైనతరతీపు
యీపొద్దే రమణుని కెఱఁగించరే ॥నేస॥

తుంచరానిది యాస తొలఁగరానిది వావి
కొంచించరానిది కూడినరతి
అంచెల శ్రీవేంకటేశుఁ డంతలోనె నన్నుఁ గూడె
మించి నాకు సిగ్గులు మొక్కితిననరే ॥నేస॥ 200

శ్రీరాగం

ఆఁడువారిగుణ మిది యటువంటిదానఁ గాను
నేఁడు నన్నేలుకో వారు నిన్ను దూరఁజూతురు ॥ పల్లవి ॥

మటమాయతనమున మగువలు మగవారి
నటకారితనమున సాదింతురు
తటుకన వలచితేఁ దగిలించుకొని యట్టె
యిటునటు భ్రమయించి యెలయించఁజూతురు ॥ ఆఁడు ॥

వేసదావరినితలు వెంగెము లప్పటిఁ జూపి
కాసువీసములకుఁగాఁ గరఁగింతురు
ఆసపడి లోనై తే నందవాయకుండాఁ జేసి
బాసగొని మోసపుచ్చి పంతమాడఁజూతురు ॥ ఆఁడు ॥

యేతులాఁడికాంతలు యెందునైనా సందుచూచి
వాతరొట్టుమాట లాడి వంచుకొందురు
యీతల శ్రీవేంకటేశ యిటు నన్నుఁ గూడితివి
చేతఁజిక్కుకున్న వారు సిగ్గువడఁజూతురు ॥ ఆఁడు ॥ 201

వరాళి

ఏమీనేరనినంగ వెంతవేసాలు నేసేవు
యీమేరనే రతివేళా నిట్టే వుండేవా ॥ పల్లవి ॥

ముసిముసినవ్వులతో ముందర నిలిచి చెలులఁ
బిసిపిసియెలుఁగులఁ బిలిచేవు
కసుగాటుమాటలు కఱచి కఱచి యాడే-
వెసఁగి ప్రియునియొద్ద నెంతగోలవే ॥ ఏమీ ॥

చిన్నిచిన్నిసిగ్గులతో చెలువునివద్ద నుండి
సన్నలెల్లాఁ జేసేవు సతులతోను
చన్నులపై పయ్యద సాఁచి బిగించుకొంటాను
కన్నెవలె నొదిగేవు కడునెంతగోలవే ॥ ఏమీ ॥

జలజల చెమటలుజార నింతులమాఁటున
నిలుచుండి పతిమోము నిక్కిచూచేవు
వెలయ నన్నుఁ గూడె శ్రీ వేంకటేశుఁడు తొలుతె
వొలిసి యీతనిపాదా లొత్తే వెంతగోలవే ॥ ఏమీ ॥ 202

దేసాళం

ఎంత వేగిరకాఁడవు యేమయ్యా నీవు
చెంతనుండి పూడిగాలు సేయనియ్యవా ॥ పల్లవి ॥

సముకాన మొక్కఁగానే సరసపుమాట లాడి
చెమరించఁజేసేవు చెక్కులెల్లాను
తమితో వీడినకొప్పు తగ నే ముడువఁగానే
కొమరెనాచన్ను లంటి భ్రమయించేవు ॥ ఎంత ॥

వొత్తఁగానే పాదాలు నావొడిమీఁద నీవు వేసి
చిత్తమెల్లాఁ గరఁగించి చిమ్మిరేఁచేవు
హత్తి బాగా లందిచ్చి ఆకుమడిచియ్యఁగానే
తత్తరాన మోవి యాని తమకింపించేవు ॥ ఎంత ॥

కలయఁగ నీమేనఁ గస్తూరి వూయఁగానే
బలిమిఁ గాఁగిట నించి పచ్చిసేసేవు
నిలిచి శ్రీ వేంకటేశ నీకుఁ గప్రమియ్యఁగానే
వెలయ వింతరతుల వెరగందించేవు ॥ ఎంత ॥ 203

దేసాక్షి

పాయరానిచుట్టమవు పడఁతికిని
నోయగపునీకన్నులఁ జూతువు రావయ్యా ॥ పల్లవి ॥

వినయపుకాఁగిలి వీడుఁబట్టుసేసీ నీకు
వొనరినమోవితేనె వులుప వట్టె
ఘనకుచములు నీకు కానుక లెత్తుకున్నది
పెనఁగక చెలి నిన్నుఁ బిలిచీని రావయ్యా ॥ పాయ ॥

పలుకుల కప్పురాలబాగా లొసగీ నీకు
మలసి మైతావి[1] పరిమళ మున్నది
బఱచెమటపన్నీటఁ బాదాలు గడిగీ నీకు
తలిరుఁబోడి ఇదె దగ్గరి రావయ్యా ॥ పాయ ॥

చొక్కపుఁదనకన్నులచూపుల నెదురుకొనె
పక్కన వలపులనే పాన్పు వరచె
అక్కున శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ యీకె
యిక్కడఁ గూడితివి నీ వెప్పుడు రావయ్యా ॥ పాయ ॥ 204

రేకు 835 ఆహిరి

ఎన్నిచేఁతలదానవే ఇన్నిటా నీవు
విన్నకన్నజాడ గాదు వెరగయ్యా మాకు ॥ పల్లవి ॥

మొక్కి కొలువుసేసేవు ముందటనుండి పతితో
మక్కళించి మక్కళించి మాటలాడేవు
ఒక్కవచన్ను లొరయ సారెఁ బాదాలొత్తేవు
నిక్కి వలపులుచల్లనేయుతువే నీవు ॥ ఎన్ని ॥

1. శరీరమువాసనలో నిదొగంధ్యమా ?

నెలపుల నవ్వేవు సిగ్గువడ కాతనితో
సొలసి సొలసి మేను సోఁకించేవు
తళుకుఁజూపులఁ జూచి దండఁ గూచుండవచ్చేవు
యెలయింప జాణవైతి విపుడే నీవు ॥ ఎన్ని ॥

కూరిమి శ్రీ వేంకటేశుఁ గొనచూపులనుఁ జూచి
చేరి చేరి వూడిగాలు సేయవచ్చేవు
యీరీతి నన్నితఁ డేలె యే నలమేల్మంగను
తారుకాణలాయ మంచిదానవే నీవు ॥ ఎన్ని ॥ 205

వరాళి

మంచిదయ్యా వలపులు మారుబేరా లాడేవు
పొంచి నెట్టువడినది పొరుగాపెమీఁదను ॥ పల్లవి ॥

కచ్చుపెట్టి యాపె నిన్నుఁ గతలెల్లా నడుగఁగా
మచ్చిక నీ వెవ్వరితో మాటలాడేవు
అచ్చముగ నీమొగము అట్టె తప్పకచూడఁగా
ఇచ్చకము సేసుకొని యెక్కడ చూచేవు ॥ మంచి ॥

చెలరేఁగి యాపె నీతో నెలవుల నవ్వఁగాను
నలువంక నెవ్వతెతో నవ్వులు నవ్వేవు
సలిగెతో నిట్టె నిన్ను సారె సారెఁ జెనకఁగా
వెలినున్న యాపెనేల వెలిగోర నూఁచేవు ॥ మంచి ॥

కప్పురపువిడెము కలికి నీకు నొసఁగఁగా
దప్పిదేర నాపెకేల తమ్మ వెట్టేవు
అప్పుడె శ్రీ వేంకటేశ అలమేలుమంగ గూడె
చొప్పుననే యాపె కెంతచుట్టమయేవు ॥ మంచి ॥ 206

సామంతం

కానీలేవే యందుకేమి కందము నీసరితలు
నానఁగానే వలపులు నయమిచ్చీని ॥ పల్లవి ॥

నెలకొని రమణుఁడు నీపై బత్తిగలఁడంటా
సలిగెలు చూపేవు సవతులకు
బలిమినే మంచమెక్కి పాదాలు పైఁదీసుకొని
వలవనిదొరతనములు సేసేవు ॥ కానీ ॥

చేరి నిన్ను మెచ్చీనంటా చేకొని నీ ప్రియునికి
నేరుపుతో నూడిగాలు సారెఁ జేసేవు
కోరి చిటికలుదీసి కొత్తగా వచ్చితినంటా
వూరకే చుట్టరికము లొనర నవ్వేవు ॥ కానీ ॥

యేపున శ్రీవేంకటేశు నెన్నఁడో కూడితినంటా
కాఁపురాలు సేసిసేసి కడ గానవు
వోపిక నలమేల్మంగ నురముపై నున్నదాన
పైపైఁ జాయసేసుక పక్కన మెచ్చేవు ॥ కానీ ॥ 2⁰⁻

దన్నాశి

ఏల తలవంచుకొనే వెదురుకట్టుకు రావే
నాలితో సిగ్గువడితే ననుపులయ్యీనా ॥ పల్లవి ॥

సరసములాడఁగానే చవులువుట్టీఁగాక
విరసాన నుండితేను వేడుకయ్యీనా
సరుసఁ గూచుండఁగానే సమేళను లౌఁగాక
యెరవై మాఁటుననుంటే ఇంపులు వుట్టీనా ॥ ఏల ॥

వొసర మాటాడితేనే మనసు గరఁగుఁగాక
మునుపే వెంగెమాడితే ముచ్చటారునా
చెనకి పైకొంటేను చెల్లుబడి యౌఁగాక
పెనఁగి బిగిసితేను ప్రియములయ్యీనా ॥ ఏల ॥

కలకల నవ్వఁగానే ఘనత లీడేరుఁగాక
చలము సాదించితేను సమ్మతమయ్యీనా
యెలమి శ్రీ వేంకటేశుఁ డింతలో నిన్ను నేలె
కలసీఁగాక చుట్టరికము లిఁక వీడునా ॥ ఏల ॥ 208

నాట

[1]సగము మానిసిరూపు సగము మెగమురూపు
అగణితప్రతాపుఁ డహోబలేశుఁడు ॥ పల్లవి ॥

గద్దెమీఁదఁ గూచున్నాఁడు కంబములోఁ బుట్టినాఁడు
కొద్దిమీరఁ గడునవ్వుకొంటా నున్నాఁడు
వొద్దనె శ్రీసతిచన్ను లొరయుచు నున్నవాఁడు
అద్దివో చూడరమ్మ అహోబలేశుఁడు ॥ సగ ॥

పెనుమీసాలవాఁడు పెదపెదగోళ్లవాఁడు
ఘనునిఁగాఁ బ్రహ్లాదునిఁ గాచుకున్నాఁడు
మనసిచ్చినసురలతో మాటలాడుచున్నవాఁడు
అనుపమతేజుఁడమ్మ అహోబలేశుఁడు ॥ సగ ॥

వేవేలుచేతులవాఁడు వెన్నెలచాయలవాఁడు
భావించి కొల్చినవారిపాలిటివాఁడు
శ్రీ వేంకటగిరిమీఁదఁ జేరి భవనాశిదండ
నావల నీవల మించె నహోబలేశుఁడు ॥ సగ ॥ 209 ॥

---

1 అధ్యాత్మకీర్తనలభాయలో విది.

మాళవి

ఏమని చెప్పఁగవచ్చు నిద్దరిజాణతనాలు
కామించి చూడరే కడుఁగన్నులపండుగలు ॥ పల్లవి ॥

యెదురుగొండలెక్కి ఇందిరా నాథశేషుఁడు
మదము చెక్కిళ్ళఁ గార మాటలాడేరు
పొదిగొన్న వేడుకెంతో పూవులఁ దమలోఁ దాము
చెదరనియాసలతో సేసలు చల్లేరు ॥ ఏమ ॥

రేఁగిరేఁగి భవనాశి రెండుదరులా నుండి
మాఁగినమోవులు చూపి మతిఁ జొక్కేరు
తోఁగి[1] తోఁగి చూచుకొంటా తొడిఁబడి రతులకు
దాఁగని ముచ్చటలతోఁ దమకించేరు ॥ ఏమ ॥

సమదిష్టి నొండురులు సంగడివనాలనీడ
జమళికాఁగిళ్లకు సమకూడేరు
అమర శ్రీవేంకటాద్రి నందూనిందూఁ దావుకొని
చెమటమేనులతోడ నెలవుల నవ్వేరు ॥ ఏమ ॥ 210

రేకు 836 కాంబోది

మానాపతివై(నై?) వుండఁగా మన్నింతువుగాక నీవే
నానారీతులఁ గెలసి నవ్వ నాకుఁ దగునా ॥ పల్లవి ॥

కొత్తకొత్తమాట లాడి గుట్టుదెలుసుక నీపై
బత్తిచూపి వలపులు పైఁజల్లీ నాకె
పొత్తుల నీడువెట్టేవు పొరుగాపెతో నన్ను
ఇత్తల నే నిల్లాల నింత సేయఁదగునా ॥ మానా ॥

---

1. 'తొంగి' ॥ 'తోఁగి' అని రూపాంతర మీవాఙ్మయమున కనబడుచున్నది.

మేసోఁక సేవలు సేసి మెప్పించుక నీకుఁ గడు –
నాసరేఁచి పీడెము లందిచ్చీ నాకె
ఆసేఁతలు నేరుచుకొమ్మనేవు నీవు నన్ను
నేసపెండ్లికూఁతురను సిగ్గువడఁదగనా ॥ మానా ॥

కన్నుచూపులు నాఁటించి కైవసముగాఁ జేసుక
చన్నులద్ది కూచున్నది సంగడి నాకె
ఇన్నిటా శ్రీవేంకటేశ ఇంతలో నన్నేలితివి
కన్నెదాన నాపెవలె గర్వించవచ్చునా ॥ మానా ॥ 211

రామక్రియ

ఈపనికి నేము వచ్చి యెంతవద్దైనాఁ గద్దు
కాపాడి ఇంతటను కరుణించవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

వాకున నేగతినైనా వలపులు చెప్పఁగవచ్చు
పైకొని వెలిఁ దచ్చిచూపఁగరాదు
చీకాకుపడినట్టిచిత్తమే యెఱుఁగును
ఆకె నీకెదురుచూచీ నందకురావయ్యా ॥ ఈప ॥

వేడుకతో నాపెచెప్పేవిందుకు రమ్మనవచ్చు
వాడిక నందలిరుచి వర్ణించరాదు
కూడిమాడి యారగించేకోరికలే యెఱుఁగును
జాడతో నాపె చెప్పెంపెఁ జనవియ్యవయ్యా ॥ ఈప ॥

పొలఁతికి నీపైఁగలపొందు లెరిఁగించవచ్చు
చెలిమి కాఁగిటఁదెచ్చి చిక్కించరాదు
వొలిసి కూడితిరి మీవొడఁబా ట్లెరుఁగును
అలరి శ్రీవేంకటేశ ఆదరించవయ్యా ॥ ఈపని ॥ 212

సాళంగం

ఇద్దరును మేనవారే ఇయ్యకోలే ఇందరికి
పొద్దువొద్దుకు నిచ్చల భోగింతురుగారా ॥ పల్లవి ॥

మెలుఁతకు నీవైతే మేలువాఁడవు తొల్లె
నెలకొని యాపెయును నీకు వలచు
యెలమిఁ జెలికత్తె లెడమాట లేమాడేరు
తలఁచుక మీరే రతిఁదగులుట గాక ॥ ఇద్ద ॥

ఆకెమనసుమర్మము లన్నిటా నీవెరుఁగుదు
దాకొని నీమన సాకె తా నెరుఁగును
యీకడాకడిచుట్టాలు యేమిబుద్ధులుచెప్పేరు
మేకొని సరసములు మీరే యాడుట గాక ॥ ఇద్ద ॥

నీదేవులమంచముపై నీవు పాదాలు చాఁచితే
ఆదటఁ జేయి నీమంచాన నాపె చాఁచెను
యీదెస శ్రీ వేంకటేశ యేమని యెచ్చరించేము
పోదితోఁ గూడితి రిట్టె[1] పొసఁగుట గాక ॥ ఇద్ద ॥ 213

శ్రీరాగం

ఇంపుగలిగినచోట నెగ్గులుపట్టఁగనేల
గుంపించి మీరేల ఆడుకొనేరే సవతులు ॥ పల్లవి ॥

కూరిమితో రమణునిఁ గొంత సొలసినసతి
వేరులేనిమాటల వేఁడుకొనును
బీరముతో రతివేళ బిగిసి పెనఁగులాడి
చేరి యంతతోఁ గరఁగి చెక్కునొక్కును ॥ ఇంపు ॥

1. రేకు విరిగిన భాగమిది.

చనవున బొమ్మలను జంకించినకాంత
మునుకొని యాసరేఁచి మోవి చూపును
కొనగోరఁ జిమ్మిచిమ్మి గుట్టుతో నొట్టువెట్టి
తనివారాఁ గాఁగిలించి దప్పిదేర్చును ॥ ఇంపు ॥

శిరసువంచుక లోలో సిగ్గులువడినలేమ
సరికిబేసికి సరసములాడును
ఇరవై శ్రీ వేంకటేశుఁ డిన్నిటాఁ గూడెఁ గనక
పరగఁ బెండ్లిపీఁటపైఁ గొలువుండును ॥ ఇంపు ॥ 214

సౌరాష్ట్రం

ఔనయ్యా మంచివాఁడ వాకెచిత్త మెఱఁగవు
మానాపతైనదాని మరి రట్టుసేతురా ॥ పల్లవి ॥

సిగ్గరిపెండ్లికూఁతురై శిరసువంచుకుండఁగ
దిగ్గన నొడివట్టేల తీసేవు నీవు
తగ్గి చెలిమఱఁగునఁ దప్పించుకొనఁగానే
వెగ్గళించి గోరుసోఁక వేఁడుకొనేవు ॥ ఔన ॥

కడలేనిముద్దరాలై కంబమువట్టుకుండఁగా
అడరి కూచుండుమంటా నానవేట్టేవు
చిడుముడితోడ నీకుఁ జేతులెత్తి మొక్కఁగానే
గుడిగొనఁ బయ్యదకొంగు జారించేవు ॥ ఔన ॥

పట్టపుదేవులై బడివాయకుండఁగానే
జట్టిగొని తొడమీఁదఁ బెట్టుకొనేవు
ఇట్టె శ్రీవేంకటేశ యీకె నిన్నుఁ గూడఁగానె
చుట్టరికాలెల్లాఁ జెప్పి చొక్కించేవు ॥ ఔన ॥ 215

శంకరాభరణం

వెరగయ్యీ నీచేఁతకు విట్ఠలేశ్వరా
విరులుచల్లే వప్పటి విట్ఠలేశ్వరా ॥ పల్లవి ॥

వేడుకకాఁడవు నీవు విట్ఠలేశ్వరా మాకు
వీడె మియ్యఁగదవోయి విట్ఠలేశ్వరా
వీడవు మనపొందులు విట్ఠలేశ్వరా
వీడుదోడాడీ వలపు విట్ఠలేశ్వరా ॥ వెర ॥

వెన్నదిన్ననోరితోడివిట్ఠలేశ్వరా
వెన్నెలనవ్వు నవ్వేవు విట్ఠలేశ్వరా
వెన్నుఁడ నీకు మొక్కేము విట్ఠలేశ్వరా మా -
విన్నపము లాలించు విట్ఠలేశ్వరా ॥ వెర ॥

విచ్చేయు మాయింటికి విట్ఠలేశ్వరా యెంత
విచ్చి చెప్పేవు కతలు విట్ఠలేశ్వరా
కుచ్చి శ్రీవేంకటాద్రిపైఁ గూడితివి నన్ను
విచ్చనవిడాయ నిఁక విట్ఠలేశ్వరా ॥ వెర ॥ 216 ॥

రేకు 837 రీతిగౌళ

ఎందరు లేరు సతులు యెన్నెన్నిచందాలవారు
చెంది నీనాపొందువలెఁ జెప్పరాదు గాని ॥ పల్లవి ॥

వేడుకమాట లెన్నైనా వేవేలు నాడఁగవచ్చు
కూడిమాడివుండేది గురుతుగాని
చూడఁజూడ వినయాలు సూడిదెలు వట్టవచ్చు
యీడుజోడై నవలపు లెక్కుడు గాని ॥ ఎంద ॥

సనిచి యెంతవడైనా నవ్వులు నవ్వఁగవచ్చు
మనసెనసి వుండుటే మర్మము గాని
చెనకి వినోదపుచేఁతలు సేయఁగనచ్చు
కొనసాగెడుకూటమే కోరయోఁగాని ॥ఎంద॥

యెదురుబడి నుండి ఇంపులు చల్లఁగవచ్చు
పదలనికాఁగిళ్లే వైపులుగాని
ఇదివో శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
పొదిగొన్న సంతోసాలే పోదులాఁ గాని ॥ఎంద॥ 217 ॥

లలిత

కడుఁగడుముద్దరాలు కామిని నీకు మేలుది
అడుగవయ్యా నీవేయైనా నాపెమనవి ॥పల్లవి॥

పదఁతి సిగ్గున విన్నపము సేయకున్నదేమో
వడి నిన్నింటికిఁ బిలువఁగవచ్చెను
వొడికాన వేళచూచుకున్నభావమో యేమో
చిడుముడి చెక్కుచేతఁ జిమ్మిరేఁగుచున్నది ॥కడుఁ॥

అట్టె మానాపతి గాన అడఁకువ నున్నదేమో
గుట్టునఁ గానుక చేతఁబట్టుకున్నది
దిట్టయై నీతలఁపులు దెలియవలసియేమో
యెట్టయెదుటనుఁ జేతులెత్తి మొక్కుచున్నది ॥కడుఁ॥

యేకతాన నూడిగాలు ఇట్టె సేసేనంటానేమో
దాకొని నీపానుపుదండ నున్నది
యీకె నింతలో శ్రీవేంకటేశుఁద కూడితివి
మేకొని నిన్నిన్నిటాను మెచ్చుకొంటా నున్నది ॥కడుఁ॥ 218

గౌళ

ఇంతులాల చూడరమ్మ యెన్నఁగొత్తలు
సంతతము నీపెజవ్వనవనమందు ॥ పల్లవి ॥

చెలియమోవినే సింగారము చిగిరించె
అలకల ననలుఁగొనలు సాగెను
మలసి కరములను మారాకులు వెట్టె
వలపులయీపెజవ్వనవనమందును ॥ ఇంతు ॥

మచ్చికతోడుత మంచిమాటలనే నీడలొత్తె
పెచ్చు రేఁగి చన్నులను పిందెలు వుట్టె
విచ్చనవిడి నవ్వుల వెన్నెలపంటలు పండె
వచ్చె నామని యీపెజవ్వనవనమందును ॥ ఇంతు ॥

పిఱిఁదిచక్కఁదనము పెద్ద పెద్దరాసులాయ
కొఱగలతొడలే కొమ్మలాయను
చిఱుఁజెమటలతోడ శ్రీ వేంకటేశుఁడు గూడి
వఱలుచు మించె నీజవ్వనవనమందును ॥ ఇంతు ॥ 219

శుద్ధవసంతం

కలిగెఁగా నీకు నాపె కామనిధానమువలె
యెలమి నీభాగ్య మిఁక నేమిచెప్పేదయ్యా ॥ పల్లవి ॥

వొద్దిక నెట్టనెదుర నుంచుకొని కొలువులో—
నద్దమువలెఁ జూచేవు ఆపెమొగము
గద్దించి తానిచ్చినబాగాలు పుక్కిటఁ బెట్టుక
చద్దివలె దాఁచుకొని చవులుగొనేవు ॥ కలి ॥

అతిముదమున నాపె నడుగుకొంటాఁ బురాణ—
  కతలువలె వినేవు కాంతమాటలు
  తతి నాపెచూపులు పూదండలువలెనే నీమై
  సతము ధావించుక సంతోసించుకొనేవు ॥ కలి ॥

నీకుఁ గానుకవచ్చినవిమ్మపండ్లవలెనే
  పైకొని సారె నంటే వాథాపుచన్నులు
  యీకడ శ్రీ వేంకటేశ యిట్టె నన్ను రతిఁ గూడి
  సాకిరిగాఁ బెట్టుకొని జంటపెండ్లాడేవు ॥ కలి ॥ 220

పాడి

చెల్లఁబో ఆఁటదానికి సిగ్గు దలఁచుకోవద్దా
  చెల్లుబడిగానిచోట చెనకఁగవచ్చునా ॥ పల్లవి ॥

ఆతఁడూ నేనూ మాటలాడుతా నుండఁగానే
  యీతల నీవేల కానుకియ్యవచ్చేవే
  రాతిరిఁబగలు నాకు రమణుఁడై వుండఁగా
  చేతువెత్తి నీవేల చేసలుచల్లేవే ॥ చెల్లఁ ॥

పొందలి నే మిద్దరముఁ బొత్తుల నుండఁగానే
  సదరాన నీవేల కొసరవచ్చేవే
  ముదమున మాలో నేము మొగములు చూచుకోఁగా
  అదన నీకు నిఁక నడ్డాలు రాఁదగునా ॥ చెల్లఁ ॥

కలసి నే మింతలోనే కాఁగిలించుకొనఁగాను
  సొలసి మమ్ముఁ దప్పకచూచే విదేమే
  యెలమి శ్రీ వేంకటేశుఁ డిటు నన్నుఁ గూడినాఁడు
  వెలి నుండి నీ వెంత వెరగందేవే ॥ చెల్లఁ ॥ 221

హిందోళం

ఎందాఁకా సరసమాడే వేమయ్యా
పొందుగా నలపుదీర్చి భోగించరాదా ॥ పల్లవి ॥

చక్కనిజవ్వని నీవు సారెకు నవ్వించఁగాను
చెక్కులునిండాఁ గడుఁజెమరించెను
ఇక్కువ లంటుకొనుచు నీవు యిట్టె పెనఁగులాడఁగా
ముక్కున నిట్టూర్పులు ముంచుకొనెను ॥ ఎందాఁ ॥

గారాపుదానిచేతఁ గతలు చెప్పించుకోఁగా
పేరి పెదవిపైఁ దమ్మచేంట్లు రాలెను
గోరనంటి పయ్యదలో గుబ్బలు గదలించఁగా
జారి కొప్పులో విరులు జల్లనరాలీని ॥ ఎందాఁ ॥

కోమలి నింతలో నీవు కొసరి కాఁగిలించఁగా
అముక విరిబాగులాయ మేనెల్లా
కామించి శ్రీ వేంకటేశ కలికిని నీ వేలఁగా
వేమారు మోవితేనెలు వేడుకలు రేఁచెను ॥ ఎందాఁ ॥ 222 ॥

రేకు 838 రామక్రియ

ఔనయ్యా మంచివాఁడ వతివ నింత నేసితి
కానీవయ్యా యీకె నిట్టె కరుణించు మిఁకను ॥ పల్లవి ॥

మనసిచ్చి నీ వాపెతో మాటలాడఁగానేపో
తనివోనివలపులతమి వుట్టెను
కనుచూపు లటు నీవు కాఁడిపారించఁగాఁబో
కొనసాగి వాక్కొకపె కోరికలు రేఁగెను ॥ ఔన ॥

నాముగొన నీ పూరకె నవ్వులు నవ్వఁగాఁబో
మోమున రతికళలు మొలవఁజొచ్చె
చేముంచి నీవు సారెఁ జెనకఁగానే పో
యేమినెఱఁగనిబాల ఇంత రట్టుకెక్కెను ॥ జాన ॥

ఇంటికే వచ్చి నీవు ఇట్లాఁ గూడఁగాఁ బో
దంటయై ఇంతేసికతలఁ గరఁచె
జంటయై శ్రీ వేంకటేశ సరసమాడఁగాఁ బో
పెంటయైనసంతోసాలఁ బెనగొనె నిపుడు ॥ జాన ॥ 223

హిందోళం

అచ్చివచ్చు నీ కెప్పుడు నంగనతోడిపొందు
కొచ్చికొచ్చి ఇందు కెంతకోరుకొంటా నుంటివో ॥ పల్లవి ॥

సరుస నిలుచుండఁగా సతితురములోనుండి
విరులు నీ మీఁద రాలె వింతలుగాను
గరిమఁ దమకమునఁ గమ్మనవిట్టూర్పులు
వరుసతో నీకు నాలవట్టములాయను ॥ అచ్చి ॥

మాటలాడుకొనఁగాను మనసులేకమై లోలో
వాటములై తగిలెను వావులుగాను
సూటిదప్పకుండా నిన్నుఁ జూడఁగఁజూడఁగాను
కోటికొండలై వలపు గుదిగొనె నీకును ॥ అచ్చి ॥

ముట్టి కొలువుసేయఁగ మునుకొని నీపూజకు
గుట్టునఁ జన్నులు పూవుగుత్తులాయను
ఇట్టె శ్రీ వేంకటేశ ఇటు నన్నుఁ గూడితివి
తొట్టి యాపెకూటమి దోమటాయను ॥ అచ్చి ॥ 224

పాడి

వలపులకు గురైనవాఁడే మన్నించీఁగాక
చెలులతో దూరి దూరి చెప్పఁగనేమిటికి ॥ పల్లవి ॥

తలపోఁతలే నాకు తమకము రేఁచఁగాను
వెలినున్న చిలుకతో విసుగనేలే
పలునాచూపులె నన్ను భ్రమయించఁజేయఁగాను
కలువల నిటు దూరఁ గారణమేమిటికి ॥ వల ॥

జవ్వనమదమె. నాకు చవులు పుట్టించఁగాను
ఇవ్వలఁ బున్నమచంద్రుఁ డేమిసేసునే
నివ్వటిల్ల నాయాసలే నివ్వెరగు నొందించఁగా
పువ్వువిలుతునితోడఁ బోరాడవలెనా ॥ వల ॥

కమ్మి శ్రీ వేంకటేశుఁడే కాఁగిటిలో నుండఁగాను
కొమ్మలాల చలిగాలిఁ గొసరేదేమే
నిమ్మపండ్లంతలై నిక్కి చన్నులు రాఁగా—
నిమ్ముల నాభాగ్యము నెంచిచెప్పవలెనా ॥ వల ॥ 225

నాగవరాళి

నీ కెంతపరాకైనా నెలఁత మరవలేదు
చేకొన్న నీమీఁదిబత్తి చిగిరించుఁగాక ॥ పల్లవి ॥

వేడుకగలవారలు వేసర రెంతైనాను
చూడఁజూడ వలపులు జొబ్బిలుఁగాని
వాడికైనపొందులు వదల వెన్నటికిని
యీడు జోడై మీఁదమీఁద హెచ్చుఁగాని ॥ నీకెం ॥

యెనసిపుండినవారు యెగ్గుపట్ట రేమిటికి
వెనుకొన్న ముచ్చటలు వెలయుఁగాని
మనసువచ్చినచోట మానవు తీరితీపులు
వినయపుఁ బ్రియములు వెగ(గ్గ?)ళించుఁగాని ॥నీకెం॥

సమ్మతించినవారు జడియ రేపనికిని
పుమ్మగిలుకాఁగిళ్ల వొద్దికౌఁగాని
యిమ్ముల శ్రీ వేంకటేశ ఇంతి నిట్టె కూడితివి
చిమ్ము సరసము లింకాఁ జెలరేఁగుఁ గాని ॥నీకెం॥ 226

ధన్నాసి

చెప్పరాదు చూపరాదు చిత్తగించవయ్యా నీవు
ముప్పిరి నింకా నెంత మోపుగట్టీనో ॥పల్లవి॥

కానుకపట్టీఁ జూపులు కలికి నీయెదుటను
వాసలుగఁ జెమటలు పడిసీ మేన
నానఁబెట్టి వెలపుల నవ్వులు నవ్వీ నీతో
పూని మోహ మింకానెంత పోగువోసీనో ॥చెప్ప॥

వెదవెట్టీ మాటలు వేడుకతో నీముందర
గుదిగుచ్చీ సిగ్గులు నీకొలువునను
పొదిగొన్న తమకము పొంచి నీపై దిగఁబోసీ
యెదుటఁ దనకోరిక లింకానెంత చూపీనో ॥చెప్ప॥

విందువెట్టీ మోవితేనె వింతలుగా నిందరిలో
అందిచ్చీ కాఁగిలి నీకు నటు చేతుల
కందువ శ్రీ వేంకటేశ కైకొని కూడితివి
పొంది రతు లింకానెంత భోగించీనో ॥చెప్ప॥ 227

నాదరామక్రియ

ఏమని చెప్పుదునే యిదివో నావలపు
దోమటి మోవితేనెలఁ దొట్టుకొనె వలపు ॥ పల్లవి ॥

తలపోఁతలచేత దట్టమవును వలపు
సొలపులు నెరపితేఁ జుట్టుకొను వలపు
పలుకులఁ గొసరితేఁ బదనెక్కు వలపు
నెలకొని నవ్వితేను నిలుకడౌ వలపు ॥ ఏమ ॥

చెనకులు గనమైతే చిమ్మిరేఁగు వలపు
తనువుసోఁకులను తగులౌను వలపు
పెనఁగఁగాఁ బెనఁగఁగా బెచ్చురేఁగు వలపు
మనసురా మెలఁగితే మక్కళించు వలపు ॥ ఏమ ॥

తప్పకచూచితేనే తలకొను వలపు
ముప్పిరివినయముల ముంచుకొను వలపు
అప్పుఁడు శ్రీ వేంకటేశుఁ డంతలోనె నన్నుఁ గూడె
చెప్పరానిరతులను చెట్టుకట్టు వలపు ॥ ఏమ ॥ 228

రేకు 839

సాళంగనాట

వీఁడె చూడరే యెంతవేడుకకాఁడు
తీఁడుకొనీ మీసాలు తిరువేంగళేశుఁడు ॥ పల్లవి ॥

భూపతిచెరువుకాడ పువ్వులమాకులనీడ
రాపైనమిక్కిలిసింగారాలతోడ
చూపట్టుఁగాంతలనెల్లాఁ జొక్కించి చొక్కించి తరి—
తీపులఁబెట్టీ నిదే తిరువేంగళేశుఁడు ॥ వీఁడె ॥

కట్టుఁగాలువదండ కడుమచ్చికలు నిండ
మట్టుక వున్నదే తిరుమలకొండ
జట్టిగొని సతులతో సరసములాడుకొంటా
దిట్టయై నవ్వులు నవ్వీఁ దిరువెంగళేశుఁడు ॥ పీఁడె ॥

ముప్పిరిగొన్నవీదుల ముంచి మోహముపోదుల
విప్పుచుఁ బైఁజల్లేటిఫిరివాదుల
యెప్పుడు శ్రీవేంకటేశుఁ డితఁడె ఇంతులఁ గంటేఁ
దెప్పరము పెండ్లాడీఁ దిరువేంగళేశుఁడు ॥ పీఁడె ॥ 229

బౌళి

చూడఁ బిన్నవాఁడు గాని జూటుఁదనాలు తనవి
యేడఁజూచినాఁ దానే యేమని చెప్పదునే ॥ పల్లవి ॥

దొంగాడుఁ గృష్ణుఁడు తొయ్యలుల మొగములు
తొంగిచూచీ ముంగురులు దూలాడఁగా
ముంగిట ముద్దులువెట్టి మోవితేనె లానుకొంటా
యెంగిలిసేసీ నిదె యిందరి నొక్కమాఁటె ॥ చూడఁ ॥

వెన్నముద్దకృష్ణుఁడు వేడుకతో జవరాండ్ల —
చన్నులంటి సారె సారె సాముసేసీని
చిన్నిచేతు లటుచాఁచి సిగ్గులురేఁచి చెనకి
సన్నలుసేసి పిలిచి సరసములాడీని ॥ చూడఁ ॥

వుద్దగిరికృష్ణుఁడు వొడివట్టి మానినుల
అద్దుకొని కాఁగిలించి ఆసలురేఁచీ
వొద్దిక శ్రీవేంకటాద్రి నొనగూడి మాచేఁతలు
సుద్దులుగాఁ జెప్పి చెప్పి సొలసి నవ్వీనే ॥ చూడఁ ॥ 230

పాడి

నీవు సరసుఁడవు నే నీవాఁడిగపుదాన
భావించి నీ చిత్తము పట్టరాక కాక ॥ పల్లవి ॥

వాడిపట్టితియ్యఁగా నే నోపననేదానను
అడరి మందెమేళము లౌనని కాక
తడవి చెనకఁగాను తప్పించుకొనేనా
సుడిసి కొనగో రెందుసోఁకునో యనికాక ॥ నీవు ॥

తగిలి నీవు చూడఁగాఁ దలవంచేదానను
వొగి నీతో గర్వమని వుందానఁగాక
పగటున నవ్వఁగాను పరాకయ్యేదానను
[1] చిగిరించేనాలోనిసిగ్గులకుఁ గాక ॥ నీవు ॥

సరసములాడఁగాను సమ్మతించనిదానను
సరికి బేసికి నీతో జరయఁ గాక
యిరవై శ్రీ వేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
వొరసి నానీమన్నన నొద్దికయ్యేఁగాక ॥ నీవు ॥ 231

గౌళ

ఒకటి కినుమడాయ నొద్దిక నీవలపులు
మొకమిచ్చలనాపొందు మున్మఁడించె నిపుడు ॥ పల్లవి ॥

పీడెమిచ్చినాపె నీపై వేడుకలు నేయఁగాను
వాడవారిపైఁ జల్లేవు వసంతము
వోడఁగట్టినదూలమై వొకతె నీకుండఁగాను
ఆడనే వేరొకతెకు నంటుబచ్చలైతివి ॥ ఒక ॥

1. 'నాలోఁజిగిరించేసిగ్గులు' అనుట సహజము.

పాదాలొత్తేయాపె నిన్నుఁ బలుకులఁ గొసరఁగ
పీదివారితో నాదేవు వెడమాటలు
తోదోపుల వేరొకతె తోడునీడై వుండఁగాను
సోదించి వేరొకతెకు సూదిరాయి వైతివి ॥ ఒక ॥

కాఁగిలించుకొన్నయాపె కందువలఁ గరఁగఁగా
లోఁగిటిలోనియాపెకు లోనైతివి
చేఁగదేరొకతె నీకు జిగురుఁగండై వుండఁగా
పాఁగి శ్రీ వేంకటేశ నాపాలిభాగ్య మైతివి ॥ ఒక ॥ 232

లలిత

ఏడకుఁ బోనేల నీకు నిందు రావయ్యా
వాడుదేర నామోము చూడవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

చుట్టమవైనవాఁడవు సుద్దులు చెప్పేవాఁడవు
ఇట్టె మాయింటికి వచ్చి యెనయవయ్యా
దిట్టవైనవాఁడవు తీరనిపంతగాఁడవు
బెట్టగునాచన్నులతోఁ బెనఁగవయ్యా ॥ ఏడ ॥

వలచినవాఁడవు వసమైనవాఁడవు
ఇల నాచేసేసేవలు సేయించుకోవయ్యా
నెలవి నవ్వేవాఁడవు చెందినమేనవాఁడవు
వలసినట్లఁ గూడి వద్దనుండవయ్యా ॥ ఏడ ॥

నమ్మికిచ్చినవాఁడవు నాపాలివాఁడవు
ఇమ్ముల నాకిట్టె కాఁగి లియ్యవయ్యా
నెమ్మది శ్రీ వేంకటేశ నేఁడు నామేలువాఁడవు
కమ్మటి నన్నుఁ గూడి కరుణించవయ్యా ॥ ఏడ ॥ 233

ధాయానాట

చేరి నన్నుఁ జూచి యేల సిగ్గువడేవు
గారవిం చందుకోవయ్యా కప్పురమిచ్చీని ॥ పల్లవి ॥

ముదిత, చన్నుదోయిమొనలు నిన్నుసోఁకఁగా
చెదరిననీనెరుల చిక్కుదీసీని
పెదవులపై తమ్మబేంట్లు రాలఁగాను
కదిసి నీకప్పటి నీకత చెప్పీని ॥ చేరి ॥

పొంచి తనకొప్పులోనిపూవులు నీపై రాలఁగా
కుంచెవేసి నిలుచుండి కొలిచీ నిన్ను
కంచు వాఁగినట్టు పైఁడిగాజులు రవళించఁగా
మంచముపైఁ బాదాలొత్తి మనసు మెప్పించీని ॥ చేరి ॥

పొదిగి బాహులతలె పూవులదండలు గాఁగ
కదిసి నీపై వేసి కాఁగిలించీని
యెదుట శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నీ –
పెదవితేనెల కాపె పెనఁగీ నీతోను ॥ చేరి ॥ 234

రేకు 840

ఆహిరి

నీకు నాకు సరి [1]వాళై నిండె వలపు
కైకొందము రావయ్యా కందువైనవలపు ॥ పల్లవి ॥

యెదురుచూడఁగానే ఇంటికి విచ్చేసితివి
పదనుదప్పకుండాను పండె వలపు
పదలుఁ ఎయ్యేదలోనివట్రువగుబ్బ లంటేవు
యెదుటనే కొటారుకు నెక్కెనిదె వలపు ॥ నీకు ॥

---

1. సరి + పాళై

అట్టె తలవంచఁగానే ఆసమాట లాడితివి
నెట్టుకొన్నకణఁజాల నిండె వలపు
తెట్టఁదెరువున మోవితేనెలు చవిచూపేవు
గుట్టుతోడుత నామనిగ్గులంపులాయ వలపు ॥ నీకు ॥

కవకవనవ్వఁగానే కాఁగిలించుకొంటివి
చివురులో చేఁగలై చిక్కె వలపు
యివల శ్రీవేంకటేశ ఇన్నిటా నన్నేలితివి
జవళిసోబనముల జంటలాయ వలపు ॥ నీకు ॥ 235

ముఖారి

నామనసెందాఁకాఁ జూచినాఁడే నావిభుఁడు తాను
యీమాట గురుతుచెప్పి ఇంటికిఁ బిలువవే ॥ పల్లవి ॥

చెల్లుబడిమాటకు సిగ్గువడ నేమిటికి
వెల్లవిరైనపనికి వెగటుగాదు
పుల్లముగలసినందు కొడఁబాటు మరివద్దు
యెల్లవారు నెఱఁగిరి ఇంటికిఁ బిలువవే ॥ నామ ॥

పక్కన నవ్వినమీఁద పంతమాడ నేమిటికి
మొక్కినవెనక గర్వములు దగదు
నిక్కిచూచినప్పుడే నిండుకొనె నడియాస
ఇక్కువలు సరివచ్చె నింటికిఁ బిలువవే ॥ నామ ॥

చుట్టరికమైనయందు చొప్పులెత్తనేమిటికి
నెట్టుకొంటే వలపులో నెరసేడది
గుట్టుతోడ నన్నిట్టె కూడె శ్రీవేంకటేశుఁడు
యెట్టయెదుటనే వున్నాఁ డింటికిఁ బిలువవే ॥ నామ ॥ 236

కుంతలవరాళి

పతులకు సతులకుఁ బాయరానిజాడ లివి
ఇతవుసేసుకొంటే నేమీ నెంచనేఁటికి ॥ పల్లవి ॥

వయసే చక్కఁదనము వర్ణించి చూచితేను
ప్రియమే వలపులకుఁ బెనుఁబోది
నయగారితనములే ననుపులకు మూలము
చెయిఁజెయిసోఁకులే చెలిమికి గురుతు ॥ పతు ॥

మనసే పొంతనము మచ్చికలుసేసుకొంటే
పెనగొన్నచూపులే పెడరేఁపులు
వినయపుమాటలే వేడుకతగులాయాలు
వినుకలియానందమే వియ్యపుసమ్మంధము ॥ పతు ॥

నెలవులనవ్వులే సిగ్గులలోనిచవులు
వులివచ్చిచెనకులే వొడఁబాటులు
యెలమి శ్రీ వేంకటేశుఁ డింతలోనె నన్నుఁ గూడె
వెలయ మోవితేనెలు వెలలేనివిందులు ॥ పతు ॥ 237

దేవగాంధారి

తప్పు లెంచకుము దండము వెట్టెద
చొప్పుగ నను దయఁజూడుము నీవు ॥ పల్లవి ॥

చనవున నీతో సరసములాడితి
పెనఁగితిఁ గాఁగిటఁ బ్రియమునను
ననుపున నూరక నవ్వులు నవ్వితి —
నెనయఁగ నాగర్వ మేమనఁగలదు ॥ తప్పు ॥

పరుగవలసి నీమనసు గరంచితి —
సరుదుగ మర్మము లంటితిని
సురతవేళలను చొక్కించితి నిను
యిరవుగ నాగుణ మిటువలె నుండె ॥ తప్పు ॥

సంగడిఁ గూచుండి చన్నుల నొత్తితి —
నెంగిలిపెదవుల నెడిరితిని
అంగవు శ్రీ వేంకటాధిప యింమేల —
మంగపతివి నను మన్నించు మిఁకను ॥ తప్పు ॥ 238

రామక్రియ

అన్నియుఁ గూడఁగాను అలమేలుమంగయాయ
కన్నుల నిట్టికొత్తలు కనుఁగొనవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

చిగురుమరుకాశెలు జిగిగలయరఁటులు
సొగసైనయట్టియిసుకదిబ(బ్బ?)లు
తగినబిలము మంచితరఁగలు సింహము
మొగిచినచక్రవాళములపిల్లలు ॥ అన్ని ॥

ఇవళితామరతూండ్లు చక్కనిశంఖము పోఁక
పవడాలు వజ్రాలు పసిడియద్దాలు
నువుఁబూవు కలువలు నూలుకొన్నశ్రీకారాలు
అవిరళమైనవిండ్లు అర్ధచంద్రుఁడూ ॥ అన్ని ॥

తమ్మివిరి నీలాలు తళుకుమెఱుఁగులు
[1] తుమ్మెదలు(ల?)బెదరనితోరపుగుంపు
ఇమ్ముల శ్రీవేంకటేశ యిదె నీవురముమీఁద
నెమ్మదిఁ దావుకొని నిండెను యీసిరులు ॥ అన్ని ॥ 239

1. 'బెదరనితుమ్మెదలగుంపు' అనుట సహజము.

సాళంగం

మఱి తరవాతఁ దానే మన్నించీ నన్ను
యెఱిఁగించి రమణుని నీడకుఁ దోడితేరే ॥పల్లవి॥

వేడుకలు తనపేరు వీనుల వించేఁ గలుగు
సూడిదె కోరిక తన్నుఁ జూచితేఁ గల్గు
ఆడుకొన్నబాసమాట లాడుకొనఁగానే కలుగు
వాడిక తనకాఁగిటఁ గూడితేఁ గలుగును ॥మఱి॥

జమళిసిగ్గులు దన్ను చన్నుల నొత్తితేఁ గల్గు
తమకము దనపొందు దక్కితేఁ గల్గు
సమరతులెల్లా మోవి చవిగొంటేనే కలుగు
చెమటలసాములు చెనకితేఁ గలుగు ॥మఱి॥

మనసు మచ్చిక తాను మన్నించితేఁ గలుగు
ననుపులు నటనలు నవ్వితేఁ గల్గు
యెనసె శ్రీవేంకటేశుఁ డే నలమేల్మంగను
పను లీడేరెను తనుఁబాయకుండాఁ గలుగు ॥మఱి॥ 240

రేకు 841 రామక్రియ

మేరమీరకువె యలమేలుమంగను నేను
యేరీతిఁ బెనఁగనేలే యీతఁడు నామగఁడు ॥పల్లవి॥

చెక్కుల జవ్వాది వడిసీఁ దుడుచుకొనవే
అక్కర నేమిచూచేవు అతనిదిక్కు
వెక్కసపువలపుల వేడుకకత్తె వౌదువు
ఇక్కువ లంటకువే యీతఁడు నామగఁడు ॥మేర॥

కోరి జారినపయ్యదకొంగు చక్కఁబెట్టుకోవే
కూరి మేమిగొనరేవు కొంక కాతని
చేరుగొండితనముల చెలిమికత్తె వొదువు
యీరుదియ్యఁ బేను వచ్చె నితఁడు నామగఁడు ॥ మేర ॥

కు(కొ?)మ్మది పీడె నిదె కొప్పుముడుచుకొనవే
యెమ్మెల కాతనితోడ నేమినవ్వేవు
నెమ్మది నన్నేలె నిట్టె నీవూఁ జుట్టమ వొదువు
ఇమ్మల శ్రీవేంకటేశుఁ డితఁడు నామగఁడు ॥ మేర ॥ 241

భైరవి

మాయింటికిఁ దానే వచ్చి మన్నించుఁగాక
నేయఁగలవిన్నపాలు వేసేదేమే ॥ పల్లవి ॥

నేసవెట్టి యేలినాఁడు చేరి బాసలిచ్చినాఁడు
లాసి మాటలాడినాఁడు లాలించినాఁడు
ఆసలెల్లాఁ జూపినాఁడు ఆలిఁజేసుకొన్నవాఁడు
వేసరించి ఇఁకనేమి వేఁడుకొనేదేమే ॥ మాయిం ॥

మనసుమర్మా లెఱుఁగు మరి నావల పెరుఁగు
తనువుపై త(త్యా?)మెరుఁగు తగవెరుఁగు
ననిచినపొందెరుఁగు నాఁటుకొన్నచూ పెరుఁగు
పెనఁగి యింకా నేను బ్రేమ రేఁచేదేమే ॥ మాయిం ॥

మునుపనే నను(జూచె మొక్కినమొక్కులు చూచె
తనగురుతులు చూచె దయఁజూచె
యెనసె శ్రీవేంకటేశుఁ డే నలమేలుమంగను
చెనకి ఇంకాఁ దనకుఁ జెప్పేటిదేమే ॥ మాయిం ॥ 242

సామంతం

చెలులాల యెట్టిదో యీచెలివలపు
మొలకలపులకలు మోఁపులాయ మేనను ॥ పల్లవి ॥

మొగమెల్లఁ గన్నులై ముంచుకొనెఁ జూడరే
వెగటుగఁ బతిఁజూచేవేడుకలను
నగవెల్లాఁ గప్పురాలై నలుగడఁ జిందెనదే
పగటుల నీకెదిక్కు భావించఁగదరే ॥ చెలు ॥

నిలువెల్లాఁ గళలై నిండుకొనెఁ జూడరే
లలి నాతఁడిచ్చినతమ్ములమువల్ల
పలుకులెల్లాఁ దేనెలై పైపైఁ గురిసీ నదే
నెలఁత యెంతనేరిచె నెట్టుకొని వినరే ॥ చెలు ॥

పురమెల్లఁ జన్నులై పుదుబెక్కెఁ జూడరే
హిరి శ్రీవేంకటేశుఁ బొందినందున
సరులెల్లా గుంపుగట్టె సారె నలమేల్మంగకు
సురతచిన్నలు మించెఁ జొక్కిచొక్కి మెచ్చరే ॥ చెలు ॥ 243

నాగవరాళి

ఇందరిలో సిగ్గయ్యీ నీమాట నాకు
అంది ఇది యెంతజాటు అనేవుసుమ్మీ ॥ పల్లవి ॥

వలచిననీతో వదిగా మాటలాడుదు
తలఁకుఁగన్నుల నిన్నుఁ దప్పక చూతు
బలిమినేసి యట్టె పాదాలఁ బెనఁగుదు
అలరి ఇదెంత రట్టడనేవు సుమ్మీ ॥ ఇంద ॥

నలిరేఁగి వేడుకతో నవ్వు నీతో నవ్వుదు
చలపట్టి నీమోవి చవిగొందును
కలువల వేసి నిన్నుఁ గాఁగిలించుకొందును
అలరి ఇదెంతదంటయని నన్ననుకుమీ ॥ ఇంద ॥

సారె సారె నీమేను చనుఁగవ నొత్తుదును
కూరిమి రతుల నిన్నుఁ గూడుదును
యీరీతి శ్రీ వేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
గారవించి నన్నానోదకత్తె యిదనుకుమీ ॥ ఇంద ॥ 244

నారాయణి

కన్నుల నీసంతోసము గంటిమయ్యా
సన్నల నివెల్ల మాకు సారెఁ జూపవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

నెలవుల నవ్వులు చెక్కుటళ్ళ చెమటలు
కలిగెఁగా నేఁడు నీకుఁ గడుమేలయ్యా
మొలకకెంపులు మోవి, మోమున నిండుఁగళలు
తొలఁకీ నీ వన్నిఁగాను దొడ్డవాఁడవయ్యా ॥ కన్ను ॥

కడగన్నుల నిద్దుర కాయమునఁ బులకలు
తడఁబడీ నీకు నేఁడు తగునయ్యా
అడియాలాలు సందున నక్కునఁ జనులొత్తులు
అదరె జాణఁడవు నీ వౌదువయ్యా ॥ కన్ను ॥

శిరసుపై నేసలు కురుల చెదరులును
పరగె నీయందు నేఁడు బాపురే యయ్యా
యిరవై శ్రీ వేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
సరుగ నన్నేలితివి సరసుఁడవయ్యా ॥ కన్ను ॥ 245

హిజ్జిజి

[1]ఎచ్చట చూచినాను యివిగో నీసుద్దులే
అచ్చుగ నీదాసులే భాగ్యవంతు లందరు ॥ పల్లవి ॥

అన్నిటాఁ జక్కనివాఁడవని నిన్ను నందరు_
నెన్న నీదేవుల సిరు లెక్కుడందురు
సన్నుతి నీసుతుల నెంచఁగ లోకేశు లందురు
పన్ని నీకూఁతురు లోకపావని యందురు ॥ ఎచ్చ ॥

అట్టె నీచేతిచక్రము అతిప్రతాపి యందురు
పట్టినసంకు వేదాలపాఠ మందురు
జట్టిగ నీపానుపు సర్వాదా(ధా?)ర మందురు
వొట్టి నీవాహనము దేవోపకారి యందురు ॥ ఎచ్చ ॥

పరగ నీవున్నచోటే పరమపద మందురు
యిరవై శ్రీవేంకటాద్రి యిక్కవందురు
మరిగి యలమేలుమంగమగఁడవు నీవందురు
ధర నన్ను నీదాసాన (ను?) దాసుఁడందురు ॥ ఎచ్చ ॥ 246

రేకు 842 మంగళకౌశిక

తగ వెఱఁగవద్దా తమకించి చెనకేవు
మగువలతలనేల మహిఁ [2]బూరిగట్టేవే ॥ పల్లవి ॥

కందువ నాతఁడు నాతోఁ గతలు చెప్పఁగాను
సందుసుడినీమాటలు చవులౌనటే
యెందును మావలపులు యేకములై యుండఁగాను
మందమిరియాలు చల్లి మరియేఁటికే ॥ తగ ॥

1. ఇది అధ్యాత్మకీర్తనయే.
2. తలలో పూరిగట్టుట అపవాదుకు పర్యాయముగ తోచుచున్నది.

ఇంగితాన నిద్దరము నేకతములాడఁగాను
తొంగి చూచి యెవ్వతెకుఁ దొరలనేలే
చెంగటనే మాపొందు చెట్టుకట్టి వుండఁగాను
పొంగిపొంగి వుప్పువేసి పొత్తుగలయనేలే ॥ తగ ॥

చేరి శ్రీవేంకటేశుఁడు కోరి నాకు విడెమీఁగా
పోరచివారు చెయిచాఁచఁ బొసఁగునటే
మేరతో నన్నేలె నలమేలుమంగనైనదాన
సారె నడుమఁ బసపు [1]నూర నీకేఁటికే ॥ తగ ॥ 247

బౌళి

నేరుపరినంటాను నిక్కె విందరిలోన
గారవించి రమణునిఁ గరఁగించవలదా ॥ పల్లవి ॥

మలసి మలసి కడుమాటలాడనేర్తునంటా
సొలసే వాతని సారె జూటుఁదనాన
వలచి ఇంతేసిబత్తిగలిగినదానవు
యెలమి నాతనియిచ్చ యెఱఁగఁగవలదా ॥ నేరు ॥

చేరి చేరి నీవప్పటి చెనకఁగనేర్తునంటా
గోరు దాఁకించవచ్చేవు గుట్టుతోడను
కూరిమితో నింతేసికూటమిగలదానవు
బోరున నాతని నిట్టె బుజ్జగించవలదా ॥ నేరు ॥

నవిచి నవిచి నీవు నవ్వఁగనేరుతునంటా
చనుఁగవ దాఁకించేవు సమరతుల
యెనసీ శ్రీవేంకటేశుఁ దే నలమేలుమంగను
ననువలెఁ గాఁగిటఁ బెనఁగఁగవలదా ॥ నేరు ॥ 248

1. పెండ్లికి పసుపు నూరుటా?

బౌళి

సారె నిన్నలమేల్మంగ జవ్వనవనమునను
చేరి యవధరింతు(చుఁ) విచ్చే(య)వయ్య జాజర ॥ పల్లవి ॥

వసంతకాలము వచ్చె వనితమోవి ఇగిర్చె
కొసరేయెలుఁగులను కోవిల గూసె
ముసరీఁ జూపులతేంట్లు [1]మోఁతుగై వలపు పూచె
రసికత నాడుదువు రావయ్య జాజర ॥ సారె ॥

పున్నమవెన్నెలగాసె కన్నుఁగలువలు విచ్చె
పిన్నలై చన్నులనేటిపిందెలు వుట్టె
సన్నపుఁజెమటలను జాలువారెఁ బన్నీరు
చెన్నుమీర నాడుదు విచ్చేయవయ్య జాజర ॥ సారె ॥

మరుఁడు విల్లందుకొనె మచ్చికలు గూడఁజేసె
పొరిపొరి సిగ్గులనేపుప్పొడి రాలె
ఇరవై శ్రీ వేంకటేశ యీకె నిట్టె కూడితివి
సరుగ మీమీఁద మీరే చల్లరయ్య జాజర । సారె ॥ 249

గుండక్రియ

కొత్తకొత్తవలపులకోడెచేఁతలవాఁడు
హత్తి ఇచ్చకములనే అట్టె లోఁగొనెనె ॥ పల్లవి ॥

ననిచితే నామగని నవ్వించెను
పెనఁగులాడఁగలితే బెల్లించెను
మనసిచ్చి మాటాడితే మతి గరఁగించెను
చెనకఁగవచ్చితేను చిక్కించుకొనెనె ॥ కొత్త ॥

1. మోఁదుగకు రూపాంతరమా?

అగపడితేఁజాలు నాసలెల్లా రేఁచెను
నగ నివె పాయరానినంటు సేసెను
మొగము చూచితేను మోహనులు వుట్టించెను
తగులుగా నియ్యావె తలఁపించుకొనెను ॥ కొత్త ॥

సముకముగా నివె చవులెల్లా నించెను
జమళిఁ గూచుండితేనే సాదించెను
అమర శ్రీ వేంకటేశుఁ డలమేలుమంగను నేను
సమరతిఁ గూడె నింకా సరసములాడీనే ॥ కొత్త ॥ 250

కురంజి

ఇద్దరికిఁ జుట్టరిక మీరీతిఁ గలిగె మీకు
చద్దికివేఁడికి సరసములాడరె ॥ పల్లవి ॥

కలువరేకులవంటికన్నులాతఁడు నీపతి
తొలుతనే నీమోముఁజందురుఁ జూపవే
వెలకులేనియట్టిబింబాధరుఁ డాతఁడు
చిలుకపలుకుల రంజిలఁజేయవే ॥ ఇద్ద ॥

మించులనీలమేఘముమేనిచాయవాఁ డతఁడు
కొంచక నీచూపుమెరుఁగులు చల్లవే
పొంచి తామరపువ్వులఁబోలినపాదాలాతఁడు
వంచి తుమ్మిదలకొప్పు వడి సోఁక మొక్కవే ॥ ఇద్ద ॥

గందపుమానికొమ్మలచేతులతఁడు
అందుకొని లతాంగివి అలముకోవే
అందపుశ్రీ వేంకటేశుఁ డలమేల్మంగవు నీవు
చెందితి రిన్నిటా నిఁక నేసచల్లుకొనరే ॥ ఇద్ద ॥ 251

కన్నడగౌళ

ఏమీనెఱఁగనినన్ను నింత సేసెను
నామగఁడై యిట్లానే నన్ను నేలమనవే ॥ పల్లవి ॥

నవ్వులునవ్వి నన్ను నమ్మించెను
పువ్వులు వేసి కొంత బుజ్జగించెను
చివ్వనఁ జెనకి మేను చిమ్మిరేఁచెను
తవ్వితవ్వి వలపులు తలఁపించెను ॥ ఏమీ ॥

లాసి లాసి మెల్లనే మేలములాడెను
వాసికెక్క నాచే సేవలుగొనెను
ఆసలు పుట్టించి విడెమంది యిచ్చెను
సేసచల్లి నన్ను నిట్టె సిగ్గుల నోలార్చెను ॥ ఏమీ ॥

వాడికసేసి నాకు వరుసిచ్చెను
పీడుదోడుగానే మోవివిందు చెప్పెను
కూడె శ్రీవేంకటగిరి గోవిందరాజు
వేడుకల నన్నుఁ గడువెలయించెను ॥ ఏమీ ॥ 252

రేకు 843 సౌరాష్ట్రం

గుట్టుతోడ మరిగించుకొని కూడుచే మేలు
మట్టుమీరఁ బెనఁగితే మరి రట్టుపెట్టవా ॥ పల్లవి ॥

జలజాక్షిచన్నులతో సాములెంత సేసేవు
కొలఁదిమీరినయట్టికొండలు గావా
నలువంక పిడికిట నడుమేమి గొలచేవు
చెలరేఁగేయటువంటిసింహము గాదా ॥ గుట్టు ॥

కొమ్మచూపులనేల గుఱియై పొలసేవు
   పమ్మికొన్న పువ్వులబాణాలు గావా
ఇమ్మల నొరశొరసి యేలపలికించేవు
   కొమ్ము(మ్మ?)మీఁదిమదనునిగుఱ్ఱాలు గావా ॥ గుట్టు ॥

యీకె యలమేల్మంగ నెట్టు గాఁగిటఁ గూడితి
   దీకొని చుట్టుకొనేటితీగే గాదా
   యీకడ శ్రీ వేంకటేశ యేల తురుమందితివి
   చేకొన్న వలపులచీఁకటే గాదా ॥ గుట్టు ॥ 253 ॥

కాంబోది

రావయ్య ఇఁకనైనా రమణి యలమేల్మంగ
   మోవనిపాదాలమీఁద మొక్కీ నీకు ॥ పల్లవి ॥

వదలుఁబయ్యెదతోడ వాడికచేఁతలతోడ
   కదలుఁగన్నులఁ జూచె కలికి నిన్ను
   వుదుటుగుబ్బలతోడ నొరసి వేఁడుకొంటాను
   పెదవులెత్తి ఇంటికిఁ బిలిచీ నిన్ను ॥ రావ ॥

నెలవినవ్వులతోడ చెక్కుటిచేతితోడ
   కొలువుసేసె నీకుఁ గోమలి నేఁడు
   మొలకసిగ్గులతోడ మోహములు చల్లి చల్లి
   వెలయ నిందరిలోన విందుచెప్పీ నీకు ॥ రావ

చెంపచెమటలతోడ చిప్పిలుఁగళలతోడ
   ఇంపువుట్ట సేవసేసె నిదె నీ వొద్ద
   దింపనికాఁగిటితోడ తిరమై శ్రీ వేంకటేశ
   సంపదల విఱ్ఱవీఁగీ నమరతి నీయందు ॥ రావ ॥ 2

లలిత

మఱియేల చెప్పేవే మాతో నీవు
గుఱుతుగా సంతోసించుకొంటిమే నేము ॥ పల్లవి ॥

సంతతము రమణునిచనవు గలిగితేను
పంతమాడఁ జెల్లునే పడఁతి నీకు
చెంతనుండి యాతఁడే నీచెప్పినట్టు సేసితేను
వంతులకు గర్వింపవచ్చునే నీకు ॥ మఱి ॥

గారవించి పతి నీకుఁ గైవశమై వుండఁగాను
చేరి యంతనవ్వినాను చెల్లునే నీకు
మేరమీరి నిన్నేపొద్దూ మెడఁగట్టుకుండఁగాను
ఆరితేరి బిగిసినా నందమౌనే నీకు ॥ మఱి ॥

అలమేల్మంగవు నీవు ఆతఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ-
డలరి నిన్నేలెఁ దగు నన్నియు నీకు
చెలులము నిన్నతఁడు చేకొని మన్నించఁగాను
మెలుపునఁ జూచితిమి మేలే నీకు ॥ మఱి ॥ 255

గౌళ

ఎంత నీవు మోహించినా ఇల్లాల నేను
చెంత నీయానతి నేను సేసేనయ్యా ॥ పల్లవి ॥

పాయక నీవు మన్నించి పలుమారు బోధించినా
సేయరానివిన్నపాలు సేయవచ్చునా
వేయిమారులు నన్ను వేఁడుకొంటివంటాను
నాయముగానిరతులు నడపఁగవచ్చునా ॥ ఎంత

వొయ్యన నీవెటువలె నూరడించి పెనఁగినా –
నియ్యరానియీవులు ఇయ్యవచ్చునా
నెయ్యానఁ బెద్దరికము నీవెంత నేసినాను
చయ్యన మందెమేళాలు జరపఁగవచ్చునా ॥ ఎంత ॥

నగుతాఁ జనవులిచ్చి నన్నింత నీవు గూడినా
తగునీచేఁతలను పొందఁగవచ్చునా
నిగిడి శ్రీవేంకటేశ నే నలమేలుమంగను
తగులై ఇఁక నీవేడ తప్పించుకొనవచ్చునా ॥ ఎంత ॥ 256

రామక్రియ

పిన్నది యిది కన్నెపిన్నది
మన్నించి యెట్లయినా మరిగించుకోవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

జలజాక్షి నీపై నేసచల్లినవెనకనె
మొలచినచన్నుల మొలకలవి
సొలసే కన్నుల నిన్నుఁజూచినవెనకనె
కళలు నెమో(మ్మో?)మునఁ గలిగినవి ॥ పిన్న ॥

వరుసకు నీ వొద్దికి వచ్చినవెనకనె
నిరతపుసిగ్గులెల్లా నేరిచినవి
అరుదుగ నీతో మాటలాడినవెనకనె
గరిమ లేఁతనవ్వులు గడించినవి ॥ పిన్న ॥

యీయలమేలుమంగ నిన్నెనసినవెనకనె
పాయమువచ్చి యీరీతిఁ బరగినది
చాయల శ్రీవేంకటేశ[1] నీయింతైనవెనకనె
కాయపు విలాసాలగని యైనది ॥ పిన్న ॥ 257

1. "నీయొక్క యింతైన వెనకనె" అని విగ్రహవాక్యము.

దేవగాంధారి

నీవైనాఁ జేరఁగవచ్చి నేరుపవయ్య చేఁతలు
యీవేళ నా కనరాదు యే నలమేల్మంగను ॥పల్లవి॥

మొక్కలపుటాసలతో మొగమెత్తి నిన్నుఁ జూచి
చెక్కుచేతితో నింతి సిగ్గువడీని
మక్కువలు చల్లుకొంటా మాఁటలాడఁ బూఁచిపూఁచి
తొక్కుమెట్టుచెమటలఁ దొప్పఁదోఁగీని ॥నీవై॥

జంటనిమ్మపండ్లు నీకు సతి గానుకియ్యవచ్చి
నంటుఁజన్నులు ఛూచుక నవ్వుకొనీని
ఇంటికి రమ్మని నిన్ను నిట్టె పిలువఁగవచ్చి
దంటతనముచాలక తలవంచీని ॥నీవై॥

గట్టిగా నీకాఁగిటఁ గలయఁగఁ దమకించి
గుట్టుతోడ వలపుల గుబ్బతిలీని
యిట్టె శ్రీవేంకటేశ యిద్దరి మమ్ముఁ గూడితివి
నిట్టూరుపులతో నాపె నివ్వెరగందీని ॥నీవై॥ 258

రేకు 844

మాళవశ్రీ

ఒడఁబాటు సేసుకొమ్మీ వొప్పుగా వెనకనైనా
యెడయక వారెంతమోహించినవారో ॥పల్లవి॥

ఇత్తల నేను నిన్ను నేకతానకుఁ దీయఁగ
చిత్తము లెట్టుండునో నీచెలులకును
బత్తినేసి యేపొద్దూ(ద్దూ?) నీపాదాలు నే నొత్తఁగాను
హత్తి వారివారియాసలవి యేమైవుండునో ॥ఒడఁ॥

నెమ్మది నీమన్ననలు నేనే చేకొనఁగాను
కొమ్మలిందరూ నేమనుకొంటా నుందురో
కమ్మి నీకాఁగిలి మీఁదుకట్టుక నేనుండఁగాను
ఇమ్ములఁ దమకము లెట్టోరుచుకొందురో ॥ ఒడఁ ॥

శ్రీ వేంకటేశుఁడ నిన్నుఁ జేరి నేనే కూడఁగాను
కావిరి వారెంతవేళ గాచుకున్నారో
దేవి నలమేల్మంగను నావిన్నపమే విని
యీవలఁ గూడితివి వారెంత మెచ్చుకొన్నా(రో) ॥ ఒడఁ ॥ 259

పాడి

అటువలెఁ జూతమా అదీ నొక్కవేడుక
కుటిలకుంతలు లెంతకూరిమి గొనరేరో ॥ పల్లవి ॥

చిక్కించుక నీమేనఁ జెనకులు నించితేను
ఇక్కువనున్న నీసతు లేమందురో
అక్కున నాచన్నులు నీకచ్చులుగా నొత్తితేను
తెక్కులుగా నిన్ను నెంతదిసంతు లాడుదురో ॥ అటు ॥

వన్నె నారూపులు వ్రాసి వలువ నీకుఁ గప్పితే—
నెన్నిక నీచెలులెల్లా నేమందురో
పన్ని నీమోవి యెంగిలిపరచి పిప్పి నేసితే
కన్నులు (లఁ?) జూచి వారెంత కాఁతాళింతురో ॥ అటు ॥

చిమ్మిరేఁగఁ గూడి నీమై చెమరించఁజేసితేను
యెమ్మెలనీకాంతలు యేమందురో
నెమ్మి శ్రీవేంకటేశుఁడ నే నలమేల్మంగను నీ—
తమ్ముల మిప్పించుకొంటిఁ దామేమి నేతురో ॥ అటు ॥ 260

గౌళ

ఇంతటగాని నీపగ టిందరూ నెఱఁగరా
వింతవాడు చూచి యిది యెంతరాఁగనరా పల్లవి ॥

చిక్కనితేనెలు గార చెలువుఁడు నోరూర
మక్కళించి యెటువంటి మాటలాడేవే
జక్కవ చన్నులు నీవు సారెఁ గదలించుకొంటా-
నుక్కుమీర నెంతేసిపూఁడిగాలు నేసేవే ॥ ఇంత ॥

కొప్పులో పువ్వులు రాల కుచ్చులపయ్యద వేల
ఇప్పుడే యీతనికొలు వేమి సేసేవే
చప్పుడుగా మీఁదమీఁదఁ జవులుగా నెలవుల-
నప్పటి వేసటతేక యదేల నవ్వేవే ॥ ఇంత ॥

చెమట చెక్కుల మించ శ్రీవేంకటేశుఁ డాలించ
భ్రమయించి యెందాఁకాఁ దాటవాడేవే
అమరఁ గూడితి నేనే అలమేల్మంగ నాపేరు
తమి నాతని నీవెంతతతిఁ గాఁగిలించేవే ॥ ఇంత ॥ 261

ధన్నాశి

రాజసపువాని నింతరవ్వ సేతురా
వోజతో గుట్టుసేసుక వుండవలెఁ గాక ॥ పల్లవి ॥

కెలసి నీవిభుఁడు నీకే వలచునంటాను
చెలులతోనెల్లాను చెప్పుకొనేవే
తొలుత నతఁడు నీపొత్తున నారగించెనంటా
చెలరేఁగి సంతోసానఁ జిమ్మిరేఁగేవే ॥ రాజ ॥

వొగ్గి యాతఁ డప్పటి నీవాడివట్టి తీసెనంటా
సిగ్గువిడిచాతనిపైఁ జేయివేతురా
యెగ్గుపట్ట కెప్పుడూ నీయిచ్చలోనే వచ్చునంటా
వెగ్గళించి సరసము వేమారు నాడుదురా ॥ రాజ ॥

యీతఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ డే నలమేలుమంగను
నీతో నవ్వేనంటాను నీలుగనేలే
ఆతుమగా నన్నునేలె ఆస నీకు నిచ్చెనంటా
కాతరించి యిటువలెఁ గాకుసేయనేలే ॥ రాజ ॥ 262

పాడి

అద్దమరేతిరికాడ నౌలే తాను
అద్దో నీకింతచుట్టుమాయఁబో తాను ॥ పల్లవి ॥

వీడెము చేతఁబట్టుక వేళగాచుకొని వుండి
వాడికమాఁట లాడవచ్చెఁబో యీకె
వోడక వేఁడిచెమటనూనినచేతఁ గానిక
తీఁడుకొంటా నిమ్మపండ్లు తెచ్చెఁబో నీకు ॥ అద్ద ॥

దొరతనము సేసుక తోడువెట్టుక యీపొద్దు
వరుసకు నీతో నవ్వవచ్చెఁబో యీకె
గరిమఁ దననిట్టూర్పుగాలిచేఁ గడివోయిన-
[1]సురవొన్నలు సూడిదె చూపించెఁబో నీకు ॥ అద్ద ॥

కలుపుకోలుఁదనాన కడుఁదమిరేఁచుకొంటా
వలపుల నిన్నుఁ గూడవచ్చెఁబో యీకె
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యేనలమేలుమంగను
కలసితిఁ దానొకత గలిగెఁబో నీకు ॥ అద్ద ॥ 263

1. సుర + పొన్నలు.

సామవరాళి

ఎన్నటిచుట్టమో యాకె నెఱఁగ నేను
అన్నిటా నేనే నీకు నాలనంటా నుందును ॥ పల్లవి ॥

నెలఁత యెవ్వతోకాని నిన్నుఁ బొడఁగనవచ్చె
చెలపచెమటలతో సిగ్గులతోడ
చెలులఁ జెప్పు మనుచుఁ జేరి వాకిట నున్నది
తొలుత నీ వాపెమోము తొఁగి చూడవయ్యా ॥ ఎన్న ॥

వావి నీకేమౌనోకాని, వలపులమాఁటలాడి
వేవేగఁ దురుముజార విరులురాల
దేవులవలెఁ దలుపుదెరచి లోనికేతెంచె;
భావించి యాపెగురుతు పరికించవయ్యా ॥ ఎన్న ॥

యెంతవనికోగాని యేకతము గద్దనీని
సంతోసాలు గడునిండఁ జవులురేఁగ
యింతలో శ్రీవేంకటేశ యేనలమేలుమంగను
చెంత నన్నేలితి వాకెఁ జిత్తగించవయ్యా ॥ ఎన్న ॥ 264

రేకు 845 ఆహిరి

చేరి కరుణించుమంటాఁ జేతులెత్తి మొక్కేవు
యీరీతి నాతఁడు నిన్ను నేమిసేసెనే ॥ పల్లవి ॥

సన్నపుటెలుఁగునను సజపుమాట లాడేవు
కన్నులు దేలించుకొంటాఁ గమ్మిచూచేవు
వున్నతిఁ జెక్కుచెమట లూరిచి కడఁ జల్లేవు
యెన్నఁగ నాతఁడు నిన్ను నేమిసేసెనే ॥ చేరి ॥

దప్పిదేరఁ బెదవులపై దైన్యము చూపేవు
కొప్పు వీడఁజేసుకొని గుబ్బతిలేవు
చిప్పిలి విడెమిమ్మంటే చెలిచేత నంపేవు
యిప్పుడే యీతఁడు నీకు నేమిసేసెనే ॥ చేరి ॥

వాడిపట్టి తీసితేను వుసురంటా నలసేవు
వెడమాయలాఁడివి శ్రీవేంకటేశుతో
అదరి నన్నితఁడేలె నలమేల్‌మంగను నేను
యెడనెడ నిన్నుఁగూడీ నేమిసేసెనే ॥ చేరి ॥ 265

ఆహిరి

కొత్తపెండ్లికూఁతురవై గుట్టుసేసుకోవుగాక
మత్తిలి, నీమగఁడట మరియేమిసేసునే ॥ పల్లవి ॥

పంతమాడి యాతఁడు నీ పాదము దొక్కీనంటాను
చెంతనున్నచెలులతోఁ జెప్పుదురటె
మంతనాన నీచన్నులు మళ్లీమళ్లీ చూచీనంటా —
నింతలో సాకిరిపెట్టే విదియేమే నీవు ॥ కొత్త ॥

నేరుపుతోఁ దానప్పటి నీతో నవ్వీనంటా
పేరుకొని వీదాదిఁ బిలుతురటే
చేరిచేరి చేయిముట్టి చెనకవచ్చీనంటా
బీరముతో నానలుపెట్టేవేమే నీవు ॥ కొత్త ॥

అరుదై శ్రీవేంకటేశుఁ డట్టె నిన్నుఁ గూడీనంటా
సొరిది చిలుకలకుఁ జూపుదురటే
వురముపై నేపొద్దునుండేయలమేల్మంగవు
తెరసి మాకు విడేలుపెట్టేవేమే నీవు ॥ కొత్త ॥ 266

నాదరామక్రియ

మునిముచ్చవలపుల ముసగస లేమిటికి
పెనఁగి యచ్చమై యిట్టె బెరయఁగరాదా ॥ పల్లవి ॥

సందడిఁగొలువు సేసి సన్నలు మోవినే చూపి
చిందుకొనేవు చెమట చెక్కులవెంట
పొందు లింత గలిగితే బోరున నేసలుచల్లి
పెందలకాదే నీవూఁ బెండ్లాడరాదా ॥ ముని ॥

చిఱునవ్వు నవ్వుతాను సిగ్గులువడుకొంటాను
కఱఁగేవు లోలోనే కాంతునిఁ జూచి
మొఱఁగులింత నీకేల మోహించినదానవైతే
మెఱసి కాలుదొక్కి మేలమాడరాదా ॥ ముని ॥

పేరటాలవై వచ్చి బిగ్గెఁ బసపు నలఁచి
కోరి చన్నులనొరసుకొనే వాతని
యీరీతి శ్రీవేంకటేశుఁ డే నలమేలుమంగను
చేరి నన్నుఁ గూడె నీవూ సేవనేయరాదా ॥ ముని ॥ 267

సౌరాష్ట్రం

ఏపొద్దూఁ గొలువు నేసీ నింతులతోను
యేపున మేడలోనికి యిట్టె రమ్మనవే ॥ పల్లవి ॥

వింతవారిమాటలై తే వినవేడుకలై యుండు
సంతవారిఁ జూడనై తే జరగు మతి
చింతలపులుసులకు చెలరేఁగి నోరూరు
యెంతలేదు రమణుని నీడకు రమ్మనవే ॥ ఏపొ ॥

నవ్వేవారివద్దనుంటే ననుపులఁ బొదు(ద్దు?)లెక్క-
దవ్వుల సన్నలకై తేఁ దమివుట్టును
పువ్వులవాసనగాలి పొలసితే నాసవుట్టు
వువ్విళ్లూర నెంతలేదు వొద్దికిరమ్మనవే ॥ ఏపొ ॥

మేనవారివావులకు మేలములు పెచ్చురేఁగు
కానికనిమ్మపండ్లకుఁ గడఁగుఁ జేయి
యే నలమేలుమంగను యిట్టె తా శ్రీవేంకటేశుఁ –
డానుక నన్నెలె నిట్టే అప్పటి రమ్మనవే ॥ ఏపొ ॥ 268

లలిత

తానేల సిగ్గువడీని దండకిట్టె వచ్చుఁగాక
యేనెపమూ వేయఁ దనకేమిటికే కొంకను ॥ పల్లవి ॥

చేరి చేఁతసేయక చేతులెత్తి మొక్కితి
మేరతోడ శిరసెత్తి మెచ్చితిఁ దన్ను
నేరము లెంచనేరక నెట్టుకొని పొగడితి
యీరసించేదానఁ గాను యిఁకనేమి సేతునే ॥ తానే ॥

కమ్మి కోపగించక కన్నులనే చూచితి
నమ్మిక లడుగక నవ్వు నవ్వితి
పిమ్మట నలుగక పెనఁగి పాదాలొత్తితి
యెమ్మెలదానఁగాను యేమి సేతునే ॥ తానే ॥

తనకెదురాడక తమ్ములమడిగితిని
మనసునొప్పించక మర్మమంటితి
యెనసె శ్రీవేంకటేశుఁ డే నలమేలుమంగను
యినుమడించె వలపు లేమి సేతునే ॥ తానే ॥ 269

తెలుఁగుఁగాంబోది

ఇంతి నేసినభాగ్యమో యిట్టిది నీకరుణో
యెంతకెంత చెలులము యేమని పొగడెదము ॥ పల్లవి ॥

తలపోఁతలు రేఁచేవు తగ విడే లిప్పించేవు
నెలఁతకు నీకొలువు నిధానము
చలివాయ నవ్వేవు చదుర(రం?)గా లాడేవు
చెలఁగి నీమన్ననలు చిగురులో చేఁగలో ॥ ఇంతి ॥

మొగ మెప్పుడూఁ జూచేవు మోహములు చల్లేవు
మగువకు నీ పొందు లామనిపంటలు
తగుల మాటలాడేవు తనివిఁ బొందించేవు
వెగటులేని మేలాలు వెన్నెలపులుఁగాలు ॥ ఇంతి ॥

చన్ను లేపొద్దూ ముట్టేవు సరసములాడేవు
కన్నెకు నీరతి తరగనిధాన్యము
యెన్నఁగ శ్రీవేంకటేశ యీకె యలమేలుమంగ
యిన్నిటా భోగములు యింటిలోనిసిరులు ॥ ఇంతి ॥ 270

రేకు 846 కన్నడబంగాళం

వేవేగఁ బ్రియాలు చెప్పి వేఁడుకొనీఁగాక నన్ను
చేవమీరి విన్నపాలు సేసేనా నేను ॥ పల్లవి ॥

వెక్కులే నొక్కితిఁగాని చేతిగోర నూఁదనైతి
మొక్కితిఁగాని కాఁకల మొరయనైతి
నిక్కి చూచితిఁగాని నెరసు వెదకనైతి
చి[1]కిం(క్కిం?)చక విన్నపాలు సేసేనా నేను ॥ వేవే ॥

1. ప్రావతంగము

విరులవేసితిఁగాని వెట్టగాఁ జెనకనైతి
సరుగ నవ్వితిఁగాని జంకించనైతి
తిరిగిచూచితిఁగాని దీకొనిమాటాడనైతి
సిరిమించి విన్నపాలు సేసేనా నేను ॥ వేవే ॥

అలమితిఁగాని నే నదలించిదూరనైతి
పిలిచితిఁగానీ మరి బిగియనైతి
యెలమి శ్రీవేంకటేశుఁ డే నలమేలుమంగను
చెలరేఁగి విన్నపాలుసేసేనా నేను ॥ వేవే ॥ 271

రామక్రియ

కాంత నీపై ప్రేమగాని గర్వముగాదు
మంతనాన నెచ్చరించి మన్నించు మీకెను ॥ పల్లవి ॥

సందడిలోఁ గాఁగాను సాగిలి మొక్కమరచె
పందెమాడుతాఁ గానుకపట్ట మరచె
విందువెట్టి వేడుకను విడెమియ్యఁగ మరచె —
విందుముఖితమకము లింతసేసె నిపుడు ॥ కాంత ॥

సేసవెట్టి నిబ్బరాన సిగ్గులువడ మఱచె
ఆసల నవ్వుతా వినయము మఱచె
పాసికూడేసంతోసాన పాదములొత్త మఱచె
యీసతివుల్లాసము లింతసేసె నిపుడు ॥ కాంత ॥

నీమొగము చూచి చూచి నేరుపులెల్లా మఱచె
చేముంచి కాఁగిటి నిఁచి చింత మఱచె
వేమరు నలమేల్మంగవిభుఁడ శ్రీవేంకటేశ
యీమగువ వేగిరము లింతసేసె నిపుడు ॥ కాంత ॥ 272

గౌళ

పట్టరానివయసుతో పచ్చియై వున్నాఁడవు
నెట్టుకొన్నగుట్టు నీకు నేర్పదాయనా ॥ పల్లవి ॥

కందువ నీతో నిందాఁకాఁ గాఁపురము సేసినది
దిందుపడ నీగుణము దిద్దదాయనా
సందడి నందరిలోన చనవుగలిగినది
పొందుగా నాచారాలు బోదించదాయనా ॥ పట్ట ॥

కఱఁగించి నిన్ను నింత కడువలపించినది
మఱి యితరచింతలు మాన్పదాయనా
మెఱయ నీతో నేపొద్దు మేలములే యాడేది
జఱసి నీతులు నిన్నుఁ జదివించదాయనా ॥ పట్ట ॥

యెలమి నీకిన్నిటాను ఇచ్చకురాలైనది
యిల నన్ను నీవేలిన దెంచదాయనా
అలమేలుమంగపతివైన శ్రీవేంకటేశ్వర
కలసిన దిట్టె జలకములార్చదాయనా ॥ పట్ట ॥ 273

దేసాళం

అట్టె తెరవేసుకోరే యాతఁడు నీవు
యెట్టయెదుట సతులు యెవ్వరున్నానేమి ॥ పల్లవి ॥

నిగ్గులచన్నులు గాఁగ నిన్ను నాతఁడు వొగడె
సిగ్గులెంత నెరపేవే చెలియా
వొగ్గి జవ్వనివిగాఁగా నుప్పతించి నీతో నవ్వె
యెగ్గులెంచ నేమిటికి ఇచ్చకము సేయవే ॥ అట్టె ॥

తురుము గొప్పదిగాఁగా దోసిటిసేసలువెట్టి
విరులనేలవేసేవే వెలఁదీ
సరులుపెనగొనఁగ చక్కఁదిద్దె నాతఁడు
సరిఁబయ్యెద ముయ్యక చిక్కనుండఁగదవే ॥ అట్టె ॥

మేలిమి నీమోవిగాఁగా మెచ్చి మెచ్చి చేరవచ్చె
మేలము లాడవే యలమేలుమంగ
యీలీల శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోనె సన్నఁగా
పోలును మీకిద్దరికి భోగించఁగదవే ॥ అట్టె ॥ 274

నాట

ఇట్టివట్టివేసాలు యెంతసేసేవే
పట్టితే బలువుకొద్ది పంతమౌతెఱఁగవా ॥ పల్లవి ॥

నీమగనివద్ద నేను నిలుచుండితినంటాను
యేమే సాదించవచ్చే వెంతపగటే
ఆముకొని యేపొద్దూ నాతనినీపై మోహము
మే మెఱఁగకుండా నీకే మీఁదుకట్టి వున్నదా ॥ ఇట్టి ॥

మనసిచ్చి యాతనితో మాటలాడితినంటా
కనువిచ్చి చూచే వెంతకాఁతాళమే
యెనయ నాతనికాఁగి లిందరుఁ జూడఁగాను
తనివార నీకుఁగానే దాఁచఁబెట్టి వున్నదా ॥ ఇట్టి ॥

యెలమి నేను శ్రీవేంకటేశుఁగూడితినంటా
అలరి సోదించే వెంత ఆసకత్తైవే
అలమే[1]లుమంగపతి యతనిచుట్టరికము
పలుమారు నీకెప్పుడూఁ బాలువెట్టివున్నదా ॥ ఇట్టి ॥ 275

1 శ్రీవేంకటేశ్వరవ్యాఖ్యానమున లా ముకులము రే.

వరాళి

ఎవ్వరిఁ బోలదు నేను యిందరిలోన
నివ్వటిల్ల నాభాగ్యము విచిత్రముగాను ॥ పల్లవి ॥

కందువఁ బెక్కుసతులు గలుగఁగా నీమీఁద
సందడిఁబడె వలపు సారెసారెకు
అందరు నీతో మాఁటలాడఁగా నాడఁగాను
అందందె గుత్తులుగట్టె(ట్టి?) నాడీ ముచ్చటలు ॥ ఎవ్వ ॥

చెలరేఁగి వారు వారిచేతులు చాఁచఁగాను
కలగూరవలె నాయ కాఁగిటిరతి
సొలసి యప్పటిఁ దాము చూడఁగఁ జూడఁగాను
పిలువనిపేరటమై పెరిగొనె వేడుక ॥ ఎవ్వ ॥

సరి నిన్నిందరుఁ గూడి జాణతనాలాడఁగాను
గరివడె నవ్వులెల్లాఁ గడుఁగడును
పరగ నలమేలుమంగపతివి శ్రీవేంకటేశ
నిరతి నన్నేలఁగాను నిండెను సోబనము ॥ ఎవ్వ ॥ 276

రేకు 847

భూపాళం

ఏమని విన్నవించేనే యిఁకఁ దనతో నేను
నేమాన వచ్చేఁగా నన్నుఁ దత్తగింపు మనవే ॥ పల్లవి ॥

మక్కువఁ దనపై నామతికలపోఁతలకు
చెక్కుపై నిడుకొన్ననాచెయ్యే సాక్షి
అక్కరతో విరహపుటసురుసురులకును
ముక్కునఁ బెట్టిననాముత్తెమే సాక్షి ॥ ఏమ ॥

తన్నుఁబాసి నిద్రలేక పగ వేగించినందుకు
కన్నులనుండినయట్టికాటుకే సాక్షి
పున్నతపుఁగోరికల నుమ్మగిలినందుకు
పన్నీటిచెమటలపయ్యదే సాక్షి ॥ఏమ॥

నిబ్బరపుఁబరపుపై నేఁ బొరలాడినందుకు
గుబ్బలగందపుబేంట్లగురు(తు?)లే సాక్షి
ఉబ్బి యలమేల్మంగపతి శ్రీవేంకటేశుఁడు
అబ్బురాన నన్నుఁగూడేయానందమే సాక్షి ॥ఏమ॥ 277

దేశాక్షి

పరుసవేదివంటిది భామలకు నీకరుణ
మరిగిననాచిత్తమే మరవనీదు గాక ॥పల్లవి॥

చేతులెత్తి నాపై నీవు సేసవెట్టితేఁ జాలదా
రీతితో నాయాస కొసరించీఁ గాక
నాతో నీవొకమాఁటు నవ్వితేనే చాలదా
కాతరపునాగుణము కడిమించీఁగాక ॥పరు॥

మనసిచ్చి నీవించుక మాటాడితేఁజాలదా
యెనసేవేడుక పొలయించీఁగాక
చెనకి నీవు నన్నుఁ జూచితేనే చాలదా
తనియనినావలపు తగిలించీఁగాక ॥పరు॥

పొబ్బిడిగా నాయింట నీవుండితేనే చాలదా
గుబ్బలగర్వము నిన్నుఁ గూడించీఁగాక
అబ్బిన శ్రీవేంకటేశ అలమేల్మంగను నేను
వుబ్బించే విది చాలదా వొరసేఁగాక ॥పరు॥ 278

నట్టనారాయణి

చెక్కిటిచే యిఁకనేల చింతలేల
అక్కరతో నాపె నీయలపారించెఁగాక ॥ పల్లవి ॥

జవ్వనపుసతితోడిసరసము
చివ్వన నీమేనెల్లాఁ జెమరింపించె
పువ్వులవసంతాలు పొలయాడఁగా
నవ్వినవ్వి నీమనసు నాము చెక్కిలింపించె ॥ చెక్కి ॥

చక్కెరబొమ్మవంటియీసతిపొందులు
చిక్కించి నీకు వలపు చిమ్మిరేఁగించె
నిక్కినిక్కి యాపెఁ జూచె నీవేడుకలు
చెక్కుల చెనకులఁ సిగ్గువిడిపించె ॥ చెక్కి ॥

అలమేలుమంగతో నెయ్యపురతులు
నిలువెల్ల సింగారమై నీకునమరె
నెలవై శ్రీవేంకటేశ నీతమకము
అలరినచుట్టరికమై తగిలించె ॥ చెక్కి ॥ 279

సింధురామక్రియ

ఏల తప్పించుకొనేవు ఇట్టె నాకాఁగిటినుండి
యేలితివి నే నీకిటు మొక్కరాదా ॥ పల్లవి ॥

పంతమాడరాదుగాక బత్తితోడ నే నీకు
చెంతనుండి వూడిగాలు సేయఁగరాదా
రంతుతోడఁ గడుదూరరాదుగాక వేడుకతో
సంతతము నీమేను చన్నుల నొత్తరాదా ॥ ఏల ॥

జంకించవలదుగాక సరుసఁ బానుపుమీఁద
కొంకక నీపాదములు గుద్దఁగరాదా
మంకు చూపవద్దుగాక మంచనాన సారెసారె
కింకలేక నీమోవియెంగిలి యానరాదా ॥ఏల॥

అలుగఁదగదుగాక ఆసల నీతోఁ గూడి
పొలసి నిన్ను రతులఁ జొక్కించరాదా
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
బెళకకేపొద్దూఁ బ్రేమఁ బెనఁగఁగరాదా ॥ఏల॥ 280

సామంతం

అప్పఁ[1]డు వేంకటరాయఁ డలమేలుమంగఁ గూడి
కుప్పలుగా భోగించీఁ గోడతిరునాళ్లు ॥పల్లవి॥

చీనిచీనాంబరములసింగారపుమేడనుండి
వీనుల సన్నగాశెలు వినుకొంటాను
పూని విహరించి వచ్చి పొందుగా నుయ్యాలలూఁగి
కోనేటిదరి మెరసీఁ గోడతిరణాళ్లు ॥అప్పఁ॥

ఆముకొన్నపన్నీట నద్దినదుప్పటితోడ
దోమటి పూవుదండలు దూలాడఁగా
కోమలపుటెలుఁగులకొమ్మలు లావులువాడ
గోమున నవధరించీఁ గోడతిరుణాళ్లు ॥అప్పఁ॥

అడుగడుగుకు విడేలందుకొంటా సంకీర్తన —
లెడయక భాగవతు లెచ్చిపాడఁగా
గొడుగులుఁ బడగలు బోరి చామరము లిడ
గుడిగొన వినోదించీఁ గోడతిరుణాళ్లు ॥అప్పఁ॥

---

1. ఇది అధ్యాత్మ కీర్తనల చాయలోనిది.

నానావాద్యాలతో నట్టువలు గడించఁగా
పానిపట్టి మంచిమంచి పాత్రలాడఁగా
ఆనుక కోలాటములు అంత నింతఁ జూచుకొంటా
కోనేటిరాయఁడు మెచ్చీఁ గోదతిరుణాళ్లు ॥ అప్పఁ ॥

వరుసతో విణ్ణాపఁజివారు తాళము లొత్తుచు
పొరిఁబొరి ద్రావిడానఁ బొగడఁగాను
విరులు యేకాంగులు వినువీధిఁ జల్లఁగాను
గురుతరముగ మించీఁ గోదతిరుణాళ్లు ॥ అప్పఁ ॥

పప్పులు నిడ్డెనలును పానకాలు ఫలములు
అప్పటప్పటికిఁ బైపై నారగింపుచు
చెప్పరాని మహిమల శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
కుప్పళించీ వాసనలఁ గోదతిరుణాళ్లు ॥ అప్పఁ ॥ 281

రేకు 848 పడమంజరం

సీతలనే వేగెనా నెలఁతలసాము యిది
చేతులెత్తి మొక్కి యేమే నెలవుల నవ్వేవు ॥ పల్లవి ॥

చెమరించె మేనంటా సిగ్గుల నేల లోఁగేవే
తమిరేఁగె మతినంటా తల యేలవంచేవే
తిమిరీ వలపులంటా తెరయేల వొచ్చేవే
రమణునిఁ జూచితేఁ గరఁగరా మానినులు ॥ సీత ॥

కడునుబ్బేఁ జన్నులంటా కప్పనేలే పయ్యెదను
అదరీ నిట్టూర్పులంటా నవేల సీవణఁచేవే
పొడమీఁ బులకలంటా పొందులేల దాచేవే
బడినే మగఁడంటేను భ్రమయరా చెలులు ॥ సీత ॥

భావము దెలిసీనంటా పరాకులేం నేసేవే
దేవు లనేరంటా నెంతతేరి సింగారించేవే
నీ వలమేల్మంగవు నిన్నితఁడే రతిఁగూడె
శ్రీ వేంకటేశ్వరుఁ డొంది చెలఁగరా సతులు ॥ నీత ॥ 282

వరాళి

తలవంచుకొననేల వొందనే వున్నాఁ డాతఁడు
చెలఁగి నోరార నీవే సేయవే విన్నపాలు ॥ పల్లవి ॥

తలపోఁత లెక్కుడైతే తాలిమి గలుగునా
చలము సాదించఁబోతే సరసమౌనా
సొలపులే తరచైతే సొగయునా నేస్తాలు
పిలిచి మాటాడఁగదే ప్రియునితో నీవు ॥ తల ॥

పట్టిగుట్టున నుండేసు వాడిక లౌసగూడునా
దిట్టతనమే పెంచితేఁ బుట్టునా దయ
నెట్టుకొన్న సిగ్గులైతే నిలుచునా మచ్చికలు
చుట్టరికములెల్లాను చూపవే మగనికి ॥ తల ॥

పంతములే నెరపితే భావములు గరఁగునా
వంతువాసు లెంచితేను వలపంటునా
వింతగా నలమేల్మంగ విభుఁడు శ్రీ వేంకటేశుఁ—
డింతలో నిన్నేలె మెచ్చి ఇచ్చకములాడవే ॥ తల ॥ 283

సామంతం

ఎట్టు గల్గెనయ్య యీ యెమ్మెలాఁడి నీకు నేఁడు
చుట్టపువరుసలనే సూడువట్టీ నిన్నును ॥ పల్లవి ॥

సన్నలనే నిను(గొంత సాదించీని
కిన్నెరమీ(టులనే గిలిగించీని
చన్నులమొనలనే జాడచూపీని
యెన్నేసిచే(తలు సేసీ నీపె నీఎదుటను ॥ ఎట్టు ॥

నవ్వులనే తల(పులు నాటువోసీని
రవ్వలమాటలనే కర(గ(జేసీని
జవ్వనపుమే నంటించి చవిరే(చీని
యెవ్వరు నేరిపిరో యీయింతికి నేరుపులు ॥ ఎట్టు ॥

పూని పూని చూపులనే పొందుసేసీని
నాన(బెట్టి నయాలనే నమ్మించీని
యే నలమేల్మంగను నన్నేలితి శ్రీ వేంకటేశ
కానుకిచ్చి తా నెన్న(డు కలసీనో నిన్నును ॥ ఎట్టు ॥ 284

సాళంగం

ఏలినపతివి నీవు ఇల్లాల నేను
తాలిమితో నుందు(గాక తమకించేనా ॥ పల్లవి ॥

మంతనాన బుజ్జగించి మంచిమాట లాడేవు
వింతదాననా నేను విచారించితే
యెంతవడి రాకుండినా నెక్కడెక్కడ నుండినా
వంతము తోడుత నిన్ను బాస లడిగేనా ॥ ఏలి ॥

వీడెము చేతికిచ్చి వే(డుకొనేవు
ఆడుకొనేదాననా నిన్నందరిలోన
యేదోసతుల నంటినా యెన్నిచే(తలు వేసినా
జాడ దెలియక నిన్ను సాదించేనా ఏలి ॥

కలసి రతుల నన్ను గారవించేవు
చలమరిదాననా నీ సముకమున
యెలమి శ్రీ వేంకటేశ యే నలమేలు మంగను
కలసితి మిఁక నిన్నుఁ గమ్మటి నవ్వేనా ॥ఏలి॥ 285

బౌళి

చేసినట్లల్లాఁ జేయవే చెల్లునే నీకు
యేసుద్దులునేల కత లిఁకనేమి చెప్పేమే ॥పల్లవి॥

వచ్చెఁగా రమణుఁడు నీవద్దికి నేఁడు
హెచ్చిన నీతలఁపోత లీడేరెఁగా
యిచ్చెఁగా నీకుఁ జనవు లింతటిలోనే నీ-
యిచ్చకములు ఫలియించె నిఁకనేమి చెప్పేమే ॥చేసి॥

వున్నాఁడుగా యితఁడు నీవొద్దఁబాయక
తన్నుఁదానే నీకోరిక తలకూడెఁగా
విన్నపాలెల్ల వినెఁగా వేడుకతోడ
యెన్నికలు సరివచ్చె నిఁకనేమి చెప్పేమే ॥చేసి॥

కలసెఁగా నిన్ను శ్రీ వేంకటవిభుఁడు
అలమేలుమంగవు నిన్నాదరించెఁగా
అలరి మమ్మేలెఁగా నీయప్పణచేత
యిల నీవే జాణవైతి విఁకనేమి చెప్పేమే ॥చేసి॥ 286

తెలుఁగుఁగాంబోది

ఎంతని పొగడేము నె మింతిభావములు నీతో
చెంతఁ దెరలో నున్నది చిత్తగించు మీకెను ॥పల్లవి॥

విన్నవించనేమిటికి వెలఁదిజవ్వనములు
చన్నులే చెప్పీఁగాక సారె సారెకు
పన్ని చక్కఁదనములు పచారించనేమిటికి
కన్నులతీరులోనే కానవచ్చీ నీకును ॥ ఎంత ॥

వ్రాసిచూపనేమిటికి వనితవొద్దుఁబొడవు
నేసనెట్టఁగానే నీవు చేరి మెచ్చేవు
ఆసవుట్టించనేఁటికి ఆపెగుణా లిట్టివని
చేసేపూడిగాలకు సంతోసించేవు నీవు ॥ ఎంత ॥

తెలుపఁగనేమిటికి తెలవమోహము నీకు
తలిరుఁబోడిఁ జూచితే దయవుట్టీని
అలమేలుమంగపతివయినశ్రీ వేంకటేశ్వర
కలసితి వెంచనేల కాఁగిట నీకున్నది ॥ ఎంత ॥ 287

రేకు 849 ఆహిరి

అప్పుడు చూతముగాక ఆఁటదానిబిగువెల్లా-
నిప్పుడేమి చెప్పేవే ఇందరిలోఁ గతలు ॥ పల్లవి ॥

కూరిమితో రమణునిఁ గొసరి యాడేనంటే
సారె సారె నెన్నిలేవే జాణతనాలు
కోరికోరి సీవాతని గొబ్బుననే వలపించి
నీరువలెఁ గరఁగించనేరవలెఁ గాక ॥ అప్ప ॥

నగినగి మగవాని నాఁటఁజెనకేనంటే
తగఁజేయ నెన్నిలేవే తరితీపులు
మొగము చూపి విభుని మునుకొని తమి రేఁచి
బిగిసి యింటికిని రప్పించవలెఁ గాక ॥ అప్ప ॥

శ్రీ వేంకటేశుఁ గూడి చెలఁగి మెప్పించేనంటే
వేవేగ నెన్నిలేవే వింతరతులు
యీవేళ నన్నేలినాఁడు యేఁ నలమేలుమంగను
సేవల నీవూ నతనిఁ జెందవలెఁ గాక ॥ అప్పు ॥ 288

సామంతం

చిత్తమురానే మెలఁగి సేవ సేయుటగాక
॥ చిత్త ॥ బత్తిగలయీకె నిట్టె పాలించవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

మగవానిపురిగినమానవతులకు మరి
పగచాటఁ జోటేది పంతమేడది
నగుతానే సరసము నటియించేవారికి
తెగువలెట్లఁ జెల్లు దీకొనుట యెట్లు ॥ చిత్త ॥

పతివ(వ్ర?)తలై నయట్టిపడఁతులకును భువి —
నతికడుచుట యెట్టు అలిగేదేమి
రతిసేసి వలపుల్లఁ రమియించేవారికి
మితిమీరఁ బనియేమి మేకు సేయనేల ॥ చిత్త ॥

పెనిమిటివద్దనున్నప్రియురాండ్లకును
కినియఁగ నెట్టువచ్చు కెరలనేది
యెనసితి శ్రీవేంకటేశ యల(యేనల?) మేల్మంగను
చెనకికొసరుటెంత సిగ్గులువడుటేడ ॥ చిత్త ॥ 289

సాడి

ఏల సిగ్గులువడకేవు యెదుటికి రాఁగదవే
॥ ఏల ॥ సోలిగా నీసింగారాలు చూచుఁగాని యీతఁడు ॥ పల్లవి ॥

కొప్పువెట్టుకొంటివిగా కుప్పెసవరముతోడ
కప్పితివిగా పయ్యద కడు(దుఁ?[1]) బోలుగా
చిప్పిలఁ బూసితివిగా చెంపలునిండా జవ్వాది
యిప్పుడె గక్కనఁ బతి నిఁక వలపించవే ॥ఏల॥

కట్టుకొంటివిగా చీర కళబెళమనఁగాను
వొట్టుకొంటివిగా సొమ్ము లొళ్లనిండాను
గట్టిగా నిడుకొంటిగా కన్నులఁ గాటుక
దట్టముగా నీతనికి తమిరేఁచఁగదవే ॥ఏల॥

వేసితిగా విడేలు చెంగావిమోవెల్లాఁ గప్ప
వేసితివిగా మెడను విరిదండలు
వేసర కలమేల్మంగవిభుఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ
డాసతో నన్నేలె నీవూ నంటవే యీతనిని ॥ఏల॥ 290 ॥

ముఖారి

నీవేల దాఁచేవు నీకెంత సంపదైనాను
సోవలుగాఁ గన్నులారఁ జూచేము గాక ॥పల్లవి॥

పొద్దుననే వచ్చి యాపె పొందులెల్లఁ జెప్పఁగాను
గద్దించి యేలనేసేవు కనుసన్నలు
[1]వొద్దనేమా నేము నిన్ను వూరల్లాఁ జుట్టాలైతే
వొద్దికతో వలపులు వుట్టఁబెట్టవచ్చును ॥నీవే॥

కొల్లువులతోఁ దెచ్చి నీగుఱుతు లాపె చూపఁగా
కెలన నీగోరనేల గిఁటుకొనేవు
మలసి నిన్ను దూరేదమా మనసు నీ కందుండితే
కలగూరవేడుకలు గంపఁబెట్టవచ్చును ॥నీవే॥

1. 'తోలంగా' అనియు [illegible] కావచ్చు. [illegible] — [illegible].
[illegible] ॥ 'వొద్దనేమా' అనే [illegible]

తటితోడ నాపె నీపాదములకు మొక్కఁగా
చిఱునవ్వేల దాఁచేవు శ్రీవేంకటేశ
యెఱఁగమా నీవావులు యే నలమేలుమంగను
గుఱిగాఁ గూడితి నేర్పు గూఁటఁబెట్టవచ్చును ॥ నీవే ॥ 291

భైరవి

ఎన్నిచందాలదానవే ఇంతిరో నీవు
ఇన్నేసి నేరుచుకొంటి విందరిలో నీవు ॥ పల్లవి ॥

నిక్కించేవు నీవురము నేఁడు నీపతియెదుట
పిక్కటిల్లి చన్నులిట్టె పెరిగీనటే
పక్కనఁ జెమట పూవుబంతినే అద్దుకొనేవు
చిక్కనినీసింగారము చిందీనటే ॥ ఎన్ని ॥

పొడవుగ నేడలేనిబోలుఁగొప్పు వెట్టితివి
నిడుపులు సాగీనటే నీనెరులు
మడుగుఁజీర మడిచిమడిచి కట్టుకొంటివి
తొడిఁబడఁ బిరుఁదిది దొడ్డాయనటవే ॥ ఎన్ని ॥

వెరగువడి యీతని వేమారుఁ జూచేవు
బెరసి నీకన్ను లింకాఁ బెద్దవౌనటే
పరగ నలమేల్మంగపతి శ్రీవేంకటేశుఁడు
మరిగి నన్నేలె నీకూ మగఁడయ్యీ నటవే ॥ ఎన్ని ॥ 292

నాగవరాళి

ఊరివారిగుణములు వొద్ది మాకేల చెప్పేవు
నేరిచిన ట్టాడిగాలు నేఁ జేసేఁగాక ॥ పల్లవి ॥

యెవ్వరికైనాఁ జనవు లిత్తువు నీవు
నవ్వుతాఁ జుట్టరికము నానవేతువు
వువ్విళ్లూరఁ జేయుదువు వొద్దివారిని
వివ్వటిల్లేనీకతలు నేమెఱఁగమా ॥ ఊరి ॥

పొరుగువారిపొందులు పొగడుదువు
తరమెఱఁగి సేతువు తరితీపులు
వొరసి మాఁటలనే నోరూరింతువు
గరిమ నీవోజలు కన్నవేకావా ॥ ఊరి ॥

మెత్తువేమిటికినైనా మెలుఁతలను
హత్తి కౌఁగిలించుకొందు వంతలోననే
యిత్తల శ్రీవేంకటేశ యేనలమేలుమంగను
పొత్తుల నన్నేలితివి కొత్తలు గావా ॥ ఊరి ॥ 293

రేకు 850 మనోహరి

సతులకుఁ బతులకు సహజమిది
తతెఱిఁగి యెవ్వరికీఁ దప్పించుకోవసమా ॥ పల్లవి ॥

వలపే చక్కఁదనము వర్ణించి చూచితేను
వలపే సింగారమై వన్నెకెక్కును
వలపే చుట్టరికమై వాడికసేయుచునుండు
వలపే చవులుసేయు వడిఁ దరితీపులు ॥ సతు ॥

జవ్వనమే చెలువమై సరసములాడించు
జవ్వనమే భోగమై యాసలురేఁచును
జవ్వనమే పొంతనాలై జంటలుగాఁ పెనఁగించు
జవ్వనమే వేడుకలై సారెఁ దగిలించును ॥ సతు ॥

ఇచ్చకమే మూలధన మెడయనిపొందులకు
ఇచ్చకమే రతులకు నెలయింపులు
ఇచ్చల నలమేల్మంగ నేలిన శ్రీవేంకటేశ
ఇచ్చకమే మోహనమై ఇంపులు వుట్టించును ॥సతు॥ 294

భైరవి

ఏమీ నెఱఁగనిబాల నింతసేతురా
నామోము చూచి ఇట్టె నవ్వులు నవ్వీని ॥పల్లవి॥

కొత్తలుగా వనిత నీకొలువుకు వచ్చితేను
హత్తి చెనకితివట యప్పుడే నీవు
బత్తినేసి యప్పటి నీపాదాలొత్తవచ్చితేను
చిత్తగించి మోవి గంటిసేసితివట ॥ఏమీ॥

మొకము చూచి నీకు మొక్కెనంటా వచ్చితేను
వొకటొకటే నేరిపి వొరసితివి
వెకలియై మచ్చికతో విందుచెప్పవచ్చితేను
వికవిక నవ్వి సిగ్గు వెసరేఁచితివట ॥ఏమీ॥

నీకు నలమేలుమంగ వివాహియ్య వచ్చితేను
యీకడ శ్రీవేంకటేశ యేలుకొంటివి
జోకతోడ వేడుకకు జూజమాడ వచ్చితేను
మేకాని నీచేతలెల్లా మెరయించితివట ॥ఏమీ॥ 295

కాంబోది

తొల్లి నీవుచేసుకొన్నదొరతోడినేస్తమిది
యిల్లిదె యీతఁడే వచ్చి యీడేర్చేఁగాక ॥పల్లవి॥

చిగిరించినవలపు చేగలెక్కకుండునా
తగులైనపొందులు తప్పిపోవునా
నగినచిరునవ్వులు నామువారకుండునా
వెగటువిరహమున వేఁగనేలే యిపుడు ॥ తొల్లి ॥

మేనిమీఁదిజవ్వనము మేరమీరకుండునా
తానకపుకోరికలు దాఁగనిచ్చునా
పూని చూచినచూపులు బుద్ధిపుట్టించకుండునా
సూనాస్త్రములకేల జోడించేవే ఇపుడు ॥ తొల్లి ॥

సిగ్గరినీవేడుకలు చిమ్మిరేఁచకుండునా
అగ్గలపుచక్కఁదన మడఁగించునా
వెగ్గళిం చెలమేల్మంగవిభుఁడు శ్రీవేంకటేశు
డగ్గమై నిన్నేలె నీయాస లూరకుండునా ॥ తొల్లి ॥ 296

కేదారగౌళ

ఊరకున్నవారినేల వొకటొక టడిగేవు
చేరి నీదూతికలు చెప్పేరుగాక ॥ పల్లవి ॥

పనివడి నీతో మాటపెలు కాదుసుముగాక
యెనలేనినీపొందు లెరుఁగుదుమా
చనవున నీసేవలు సారెకుఁ జేసేముగాక
మనసులోనిమర్మాలు మాకుఁ దెలుసునా ॥ ఊర ॥

ఇంతినుండి నీకు నేము పాదాలొత్తుదుముగాక
వింత నీవలపులెల్లా విచారించేమా
చెంతనుండి నీమీఁద సేసలుచల్లేముగాక
వంతు నీచుట్టరికాలు వా(వ్రా?)స్తుకొనేమా ॥ ఊర ॥

వొట్టి రాణివాసాలమై వొద్దనే వుండుముగాక
దిట్టనీగుణములెల్ల దిద్దవచ్చేమా
అట్టె శ్రీ వేంకటేశ అలమేల్మంగపతివి
యెట్టయినా నీరతులు యెంచుకోవచ్చేమా ॥ ఊర ॥ 297

సౌరాష్ట్రం

ఎంతతమకమే నీకు నీతఁ డిట్టే కూడీఁగాక
పంతపునీభావమేల పచ్చిచేసుకొనేవే ॥ పల్లవి ॥

మలయుచుఁ బతితోడ మాటలు నాడఁగానే
చెలియరో నీమేనెంత చెమరించీనే
చలివాసి యతఁడు నీసంగడి నుండఁగానే
చెలఁగి నిట్టూర్పులఁ జిమ్మరేఁగీనే ॥ ఎంత ॥

ననిచి యాతనితోడ నవ్వులు నవ్వుతానే
వనిత నీవింతలోనే వావిచెప్పేవే
కొనచూపుల నాతఁడు కొచ్చి నిన్నుఁ జూడఁగానే
ఇనుమడించినమోహ మెంత యాఁపేవే ॥ ఎంత ॥

వొలిసి శ్రీ వేంకటేశునురమున నుండఁగానే
అలమేలుమంగవు నీ వాసవెంచేవే
పలురతుల నాతఁడు బలిమితోఁ గూడఁగానే
కలికితనము లెంత కడుమెరసేవే ॥ ఎంత ॥ 298

సామంతం

కమ్మి నీ వొకటొకటె గడించుకొనేవు గాక
నమ్మితిఁ దొల్లె నిన్ను నవ్వ లేఁటికయ్యా ॥ పల్లవి ॥

తీరనియాసలతోడ దిష్టించి చూచితిఁ గాక
నేరమెంచి కోపగించ నీ వేమి నేసితివయ్యా
నేరుపుతోఁ గస్తూరి నీమేనఁ బూసితిఁగాక
కారుకొని సోదించఁ గారణ మేమయ్యా ॥ కమ్మి ॥

మన్నించఁగాఁ గతలు వేమారు నేఁ జెప్పితిఁగాక
నిన్ను వెంగెములాడఁగ నీవల్లఁ గల్ల యేదయ్యా
యెన్న నామగఁడవని యెరక సేసితిఁగాక
పన్ని మోవి గంటిసేయఁ బనియేమయ్యా ॥ కమ్మి ॥

గుట్టునఁ గాఁగిటఁగూడి గుబ్బల నొత్తితిఁగాక
నెట్టుకొని సాదించ నీయందు వెలితేదయ్యా
ఇట్టె శ్రీ వేంకటేశ యే నలమేల్మంగను
చుట్టరిక మీఁకఁ జెప్పిచూప నేఁటికయ్యా ॥ కమ్మి ॥ 299

రేకు 851 సాళంగనాట

అంబుజాక్ష నమో ప్రహ్లాద[1] వరద పీ —
తాంబరధర ప్రహ్లాద[2] వరద ॥ పల్లవి ॥

హరివేషావతార ప్రహ్లాదవరద
హరి(ర?)విరించినుత ప్రహ్లాదవరద
అరిదానవాంతక ప్రహ్లాదవరద
పరమపురుష నమో ప్రహ్లాదవరద ॥ అంబు ॥

అమితగుణాకర ప్రహ్లాదవరద
అమరవందిత ప్రహ్లాదవరద
అమృతమయరూప ప్రహ్లాదవరద
ప్రమదాంక నమో ప్రహ్లాదవరద ॥ అంబు ॥

1. 1, 4 చరణముల మూడవపాదము తప్ప, అంతట 'ప్రహ్లాద' అనియే రేకు(వ్రాఁత.
2. ఇక్కడ నుండి మూఁడుపాట లాధ్యాత్మికములు.

అహిరాజశయన ప్రహ్లాదవరద
అహోబలేశ ప్రహ్లాదవరద
సహజ శ్రీవేంకటాచలనివాస నిత్య
బహురవితేజ నమో ప్రహ్లాదవరద ॥ అంబు ॥ 300

మాళవి

వినోదకాఁడై నాఁడు విట్ఠలేశుఁడు
అనాదిదేవుఁడనేయాతఁ డీతఁడా ॥ పల్లవి ॥

మాయరోలఁ గట్టువడి మద్దులు విరిచివేసి
ఆయతమైయున్నయట్టియాతఁ డీతఁడా
పేయలఁ గాచినాఁడు పెరుగువంటకములు
ఆయెడ నారగించినయాతఁ డీతఁడా ॥ వినో ॥

తల్లిబిడ్డ లైనగొల్లతరుణులనెల్లాఁ గూడి
అల్లుకొనఁజేసె వావు లాతఁ డీతఁడా
తొల్లి గోవర్ధనమెత్తి దొరతనాలెల్లాఁ జేసి
అల్లవాఁడె నిలుచున్నాఁ డాతఁ డీతఁడా ॥ వినో ॥

చందముగ రుకుమిణి సత్యభామాదిసతుల-
నందంద పెండ్లాడినఆతఁ డీతఁడా
ఇందిరయుఁ దానుఁ గూడి ఇదె శ్రీవేంకటాద్రిపై-
నందరికి వరాలిచ్చీ నాతఁడీతఁడా ॥ వినో ॥ 301

రామక్రియ

బలవంతుఁ డీతనిబంట్లమై బ్రతుకుదుము
కిలకిలనవ్వీ సుగ్రీవనరసింహుఁడు ॥ పల్లవి ॥

దేవదేవుఁ డితఁడు తేజోరాశి యితఁడు
భావించ నలవిగానిబ్రహ్మ మీతఁడు
శ్రీవల్లభుఁ డితఁడు జీవరక్షకుఁ డితఁడు ॥ బల ॥
కేవలమయినసుగ్రీవనరసింహుఁడు

పరమాత్ముఁ డితఁడు భయహరుఁ డితఁడు
నిరుపమగుణముల నిత్యుఁ డితఁడు
వరదుఁ డితఁడు సర్వవంద్యుఁడు నీతఁడు
గిరిగుహలోనిసుగ్రీవనరసింహుఁడు ॥ బల ॥

లరూపుఁ డితఁడు కరుణానిధి ఇతఁడు
మేలిమిజగత్తులకు మేఁటి యీతఁడు
మూలమై శ్రీవేంకటశైలనిలయుఁ డితఁడు
కీలక మిన్నిటికి సుగ్రీవనరసింహుఁడు ॥ బల ॥ 302

దేశాక్షి

ఇదివో నీరమణుఁడు యెనయవమ్మా
పొదిగి కాఁగిట నిట్టె భోగించవమ్మా ॥ పల్లవి ॥

వనితరో కొత్తగాఁగ వంచినశిర మెత్తవు
ననుపాయ వీక్ష నీవు నవ్వవమ్మా
మునుపనెల్లా కొంకి మోనాననే వుంటివి
మనసు గంటివి ఇఁక మాటాడవమ్మా ॥ ఇది ॥

గుట్టుతోడ ముసుఁగిడుకొని వుండితివి తొల్లి
చుట్టమవైతివి చక్కఁజూడవమ్మ
చిట్టకపునేఁతలతో సిగ్గులు నెరపితివి
అట్టె ఇంతట సరస మాడవమ్మా ॥ ఇది ॥

వాసిఁ బెండ్లికూఁతురవై వంతులిట్టి కోరితివి
ఆసతోడ మోవితేనె లానవమ్మా
బాసడిగి కూడితివి పాయ కలమేల్మంగవు
లాసి శ్రీవేంకటేశ్వరు లాలించవమ్మా ॥ ఇది ॥ 303

ముఖారి

తానేల విఱ్ఱవీఁగీవే తరుణులిందరిలోన
నేనెఱిఁగినవే తననేరుపు లన్నియును ॥ పల్లవి ॥

పంతమాడవచ్చుఁగాక పదనెరిఁగి విభుని—
చెంత నుండి యిచ్చకము నేయవచ్చునా
వంతులకు జంకించవచ్చుఁగాక లోలోన
అంతరంగమెల్లాఁ దానై వుండవచ్చునా ॥ తానే ॥

పెనఁగవచ్చుఁగాక ప్రియము గైకొని నిండుఁ—
జనవుతో వలపులు చల్లవచ్చునా
చెనకఁగవచ్చుఁగాక చెల్లుబడి నేసుకొని
పనిగొని కూరిములు పచారించవచ్చునా ॥ తానే ॥

నాటఁజూడవచ్చుఁగాక నంటున శ్రీవేంకటేశు—
కూటపురతులెల్లాఁ జేకొనవచ్చునా
నీటు చూపవచ్చుఁగాక నిక్కముగా నావలెనే
సాటికి బేటికి మోవి చవిగొనవచ్చునా ॥ తానే ॥ 304

శ్రీరాగం

చెప్పరాదు చూపరాదు చిత్తములో తమకము
కప్పినజవ్వనమిది గంపఁ గమ్మవచ్చునా ॥ పల్లవి ॥

నెలవి నవ్వఁగరాదు చేతులు చాఁచఁగరాదు
యెలమిఁ దనపొందులు యెట్టుసేతునే
బలిమిఁ బెనఁగరాదు పై గోరుసోఁకించరాదు
మొలకవలపు లెట్టు మూఁటగట్టవసమే ॥చెప్ప॥

దగ్గరఁ గూచుండరాదు తాఁకించరాదు పాదము
వెగ్గళించి నేనెట్టు వీడె మిత్తునే
సిగ్గులువడఁగరాదు చెయ్యెత్తి మొక్కఁగరాదు
వొగ్గి నా నేర్పులు వొడిఁబెట్టుకుందునా ॥చెప్ప॥

మో వెంగిలిసేయరాదు మోనాన నుండఁగరాదు
వోవరిలో నెటువలె నూరకుందునే
శ్రీ వేంకటేశుఁడు తానే చేకొని నన్నిటు గూడె
సోవలుగా రతులెల్లాఁ జొప్పులెత్తఁదగవా ॥చెప్ప॥ 305

రేకు 852 దేవగాంధారి

గద్దెమీఁద నుండానవు కాఁపురము సేసేవు
పెద్దరికము చూపక పిరితీసేవా ॥పల్లవి॥

సేవచేసేదానవు చేరి నవ్వేదానవు
నీవేకా ఆతనికి నేరుపుతోడ
చేవదేరి వుండానవు సిగ్గులెల్లా నారితేరి
మావంటిసవతుల మదిఁ దలఁచేవా ॥గద్దె॥

యేకతమాడేదానవు ఇంపుచల్లేదానవు
కోకతోడ నీవేకా చుట్టమవు
చేకొని నీకిన్నిటాను చెల్లుబడి గలిగెను
దీకొని నీతోడివారిదిక్కు చూచేవా ॥గద్దె॥

కలసినదానవు కందువ నున్నదానవు
ఇల నీవేకా యితని ఇంపుదానవు
యెలమి శ్రీ వేంకటేశుఁ డితఁడే మమ్మేల్లి వేలె
నెలపై నీచెల్లెండ్ల మన్నించక మానేవా ॥గద్దె॥ 306

పాడి

చూచినవారికిఁ జూడ[1] సోద్యములై తోఁచీ నివి
కాచుక తిరుగఁగాను కాఁతాళ మవుఁజుమ్మీ ॥పల్లవి॥

నీ మాటలోనిదాన నీవు నాకుఁ గూరుతువు
యేమిటికి వేఁడుకొనే వింతెరఁగనా
కోమలము నామనసు గుట్టుతో దొరవు నీవు
చేముట్టి పెనఁగఁగాను జీరవారీఁ జుమ్మీ ॥చూచి॥

పట్టపుదేవులభావమెల్లా నీసొమ్ము
వొట్టేల పెట్టుకొనేవు వుండఁబట్టదా
మట్టులేదు నాయాస మగఁడవు నీవు నాకు
గట్టిచన్ను లంటఁగాను కాఁకరేఁగీఁ జుమ్మీ ॥చూచి॥

॥ ఇచ్చతురాలను నీకు ఇట్టె నన్నుఁ గూడితివి
పచ్చిగానేలనవ్వేవు పంతగాఁడవా
నిచ్చపెండ్లికూఁతురను నీకు శ్రీవేంకటేశుఁడ
మెచ్చిమెచ్చి మోవానఁగా మిక్కుటమౌఁ జుమ్మీ॥ చూచి॥ 307

సామంతం

కనుఁగొనవయ్యా కలికిని
కొలు[1]వు(కొనుపుః)నఁ జిలుకలకొలికివి ॥పల్లవి॥

1. ఇక్కడ 'గసడదవాదేశము' వింత. 'సోద్య' మనియైనా శాసనప్రాపతంగము.

వదనకమల మటువంచి
పొదిగొనుచూపులఁ బొంచి
మెదలేటికళలను మించి
అదె నీపయిఁ జెలి యాసలునించీ ॥ కనుఁ ॥

మునుకొని చేతుల మొక్కి
నినుపుఁదమకముల నిక్కి
తనియనిమాఁటల దక్కి
పనివడి నీపాదము దాకీ ॥ కనుఁ ॥

పలురాగంబులఁ బాడి
వలవంతల వసివాడి
యెలమిని శ్రీవేంకటేశ పై యాడి
అలమేల్మంగ నిన్నంకెలఁ గూడీ ॥ కనుఁ ॥ 308

మధ్యమావతి

ఎందాఁకా సిగ్గువడే రిద్దరు మీరు
సందడింపువలపులె చవులు గాక ॥ పల్లవి ॥

చలమరితనమేల నరి నాలిమగనికి
వెలలేనికూటమే వేడుకగాక
తలవంచుకొని లోలో తడఁబా ట్లిఁకనేల
నొలపుఁజూపులు నేఁడు సొంపులు గాక ॥ ఎందాఁ ॥

పెట్టనిబిగువులేల ప్రియముగలవారికి
నెట్టుకొన్న నవ్వులే నేర్పులు గాక
రట్టుతో యెదమాఁట వట్టిరాఁపు లవియేల
దట్టపుఁగాఁగిళ్లు శుభదములై యుండుఁగాక ॥ ఎందాఁ ॥

తచ్చనలు చూపనేల తమకించేవారికి
పచ్చిమోవు లొసఁగుచే పంతాలుగాక
యిచ్చగించి శ్రీవేంకటేశ కూడితిరి మీరు
విచ్చలవిడిపొందులే వేడుకలుగాక ॥ఎందాఁ॥ 309

కురంజి

ఇన్నేసి నేరకుండితే నింతులు వలతురా
మన్నించె నన్నింతలోనే మతకము లేఁటికి ॥పల్లవి॥

చూడనేర్చునట లోను చొచ్చి రానేరఁడా తాను
ఆడనుండే అప్పణ లేలడిగంపీని
పాడనేర్చునట తనపదాలు రాకున్నవా
వేడుకయ్యీ నేర్పుమని వేఁడనేలే నన్నును ॥ఇన్నే॥

నేసవెట్టనేర్చునట చెలిమిసేయ నేరఁడా
ఆసవెట్టి నామన సేమరసీఁ దాను
బాససేయనేర్చునట పాయక వుండనేరఁడా
వాసితోఁ బిలిపించుకొనవలెనా తానిపుడు ॥ఇన్నే॥

తమకించనేర్చునట తనివందించనేరఁడా
సముకాన వలపురేఁచఁగ నేఁటికి
కొమరెనై నన్నుఁ గూడె శ్రీవేంకటేశుఁడు
సుముఖుండై ఇంకానేమి సుద్దులడిగీనే ॥ఇన్నే॥ 310

మాళవిగౌళ

ఆపెనేమీ ననరాదు అందములు చేసుకొనీ
యీపాటిచనవు చెలికియ్యవయ్య ఇఁకను ॥పల్లవి॥

చేరి చేరి యింతి నీకు సేవలెల్లాఁ జేయఁగాను
గోరు దాఁకించెనంటాను కొచ్చి చూచేవు
ఆరసి దూరవచ్చునో అవ్వలఁ జెప్పవచ్చునో
వోరుచుక గుట్టుతోడ నుండవయ్య యిఁకను ॥ఆపె॥

అంగన నీవద్ద నుండి ఆకుమడిచియ్యఁగాను
యెంగిలి నేసిచ్చెనంటా నీసడించేవు
ముంగిటఁ జూపవచ్చునో ముంచి కడుగవచ్చునో
చెంగలించి విడెము నేయవయ్య ఇఁకను ॥ఆపె॥

వురముపై నుండి నిన్ను వువిద గాఁగిలించఁగా
సరిఁ బాదా లూఁదెనంటా సారె నవ్వేవు
మరిగి పాయవచ్చునో మచ్చిక శ్రీ వేంకటేశ
సొరిది మోవిచవుల చూపవయ్య యిఁకను ॥ఆపె॥ 311

రేకు 853 ముఖారి

నీవే పాడిపంతాలకు నేరుపరివి
కైవసము చేసుకొని కలపే విద్దరిని ॥పల్లవి॥

మొగము చూచి చూచి మోవిలంచా లొడఁబడి
తగవులుదిద్దేవు తరుణులకు
బిగిసి నీవిక్కువ చెప్పించుకొని వొండొరుల-
జగడాలు దీర్చి తీర్చి సంతసముచేసేవు ॥నీవే॥

పొంచి చనుజక్కవలపొందులపూఁటలు గొని
కంచముపొత్తు సేసేవు కాంతలను
మంచముపై నెక్కించుక మరి తారిఁ దమి(మః)కించి
అంచెల నొక్కటిచేసి ఆదరించేవు ॥నీవే॥

వేడుకనవ్వులు నవ్వి విడె లిప్పించుకొని
జోడుగాఁ గాఁగిటఁ గూడి చొక్కించేవు
వోడక శ్రీ వేంకటేశ పురమున వీఁపునను
చేడెల నిలుపుకొని చెలుములు సేసేవు ॥నీవే॥ 312

బౌళి

ఎప్పటి కప్పుడేకాక ఇఁకనేఁటికే
చొప్పులెత్తి చూచేమంటే సుద్దులెన్ని లేవే ॥పల్లవి॥

చన్నుల నొత్తఁగరాదా సారెకు నవ్వఁగరాదా
చిన్నఁబోయి వుండనేలే చెలియ నీకు
సన్నలుసేసి యతఁడు సరసములాడీని
నిన్నసెల్లా రాకుండినా నేఁడు వచ్చెఁగదవే ॥ఎప్ప॥

కలకలనవ్వరాదా కాఁగిలించుకొనరాదా
తలవంచుకొననేలే తరుణి నీకు
బలిమిసేసి యతఁడు పంతమిచ్చి బుజ్జగించీ
పలుకకుండినవాఁడు బత్తిసేసెఁగదవే ॥ఎప్ప॥

పువ్వులు ముడువరాదా పొందులుచూపఁగరాదా
నివ్వెరగందఁగనేలే నెలఁత నీకు
ఇవ్వల శ్రీ వేంకటేశుఁ డిప్పు డిట్టె నిన్నుఁ గూడె
యెవ్వరిఁ బెండ్లాడినా నీ కిరవాయఁగదవే ॥ఎప్ప॥ 313

వరాళి

ఎదుట నూరకే వుండి యేమి గట్టుకొంటివి
సదరాన వలపులు చవిచూపరాదా ॥పల్లవి॥

పూనినసీచన్నులె పోఁడైననిమ్మపండ్లు
కానుక వట్టఁగరాదా కాంతునికి
తేనెగారేపెదవిపై తీయనిసీమాటలు
వీనులలరఁగ నిట్టి విందు సేయఁగరాదా ॥ ఎదు ॥

నెలవులనవ్వులే చేరఁడేసికప్పురాలు
వులుపా వట్టఁగరాదా వొగిఁ బతికి
తలకొన్ననీచేతులు తామరలవంటివి
పొలుపొందఁ బాదాలొత్తి పూజసేయరాదా ॥ ఎదు ॥

ముప్పిరినీకాఁగిలే ముంగిటినిధానము
కప్ప మియ్యరాదా శ్రీ వేంకటపతికి
అప్పసము నీచెక్కులే అద్దములవంటివి
తప్పక చూపి కూడితి తమిరేఁచరాదా ॥ ఎదు ॥ 314

కేదారగౌళ

కానవచ్చె మీసుద్దులు కన్నులపండువగాను
తానకమైనపనులు దాఁచనేల ఇఁకను ॥ పల్లవి ॥

చెలి నీకొప్పు దువ్వఁగా చిన్నిగోరు సోఁకఁబోలు
పులకలు మేన నిండెఁ బొదిగొనుచు
చెలరేఁగినమాటలు చెవులు నిండఁగఁబోలు
నెలవుల నవ్వులిట్టె చిమ్మిరేఁగీని ॥ కాన ॥

సతి వీడెమియ్యఁగాను చన్నులు నిన్నొత్తఁబోలు
తతిగొని చెమటలు దైవారీని
మతకానఁ గరములు మర్మము లంటఁగఁబోలు
కతలుగా సిగ్గు నీకుఁ గడుమించీని ॥ కాన ॥

వెలఁది మోవితేనెల విందులు వెట్టఁగఁబోలు
కళలు నీమోమునఁ గానుపించీని
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యీకెఁ గలసితి విట్టె
పలుమారు నీరతులు పచ్చిదేరీని ॥ కాన ॥ 315

రామక్రియ

ఇంతేసి కొయ్యతనాలు యేఁటికి నీకు
సంతము గావలెఁగాక చలపట్టవచ్చునా ॥ పల్లవి ॥

చనవరితనమున సతి నీతోఁ బెనఁగఁగ
యెనలేనిపంతమున నేలతిట్టేవు
మనసిచ్చి యాపె నిన్ను మారుకు మారాడితేను
వినవలెఁగాక నీకు వెగ్గళించవచ్చునా ॥ ఇంతే ॥

నవ్వుచేసుకొని నీపై నాతి చేతులు చాఁచఁగా
పువ్వులచెండుననేల పూఁచివేసేవు
చివ్వన నాకె నిన్ను చేఁతకుఁ జేఁత నేసితే
నివ్వటిల్లవలెఁగాక నేరమెంచవచ్చునా ॥ ఇంతే ॥

కలపకోలున నిన్ను కాంత గాఁగిలించఁగాను
అలయించి యాపె నెంత యాసరేఁచేవు
అలరి శ్రీవేంకటేశ ఆపె నిన్నుఁ గొసరితే
చెలరేఁగవచ్చుఁగాక సిగ్గువడవచ్చునా ॥ ఇంతే ॥ 316

నాదరామక్రియ

ఏమిసేయవచ్చు నిఁక నెరిఁగినపనులకు
నామనసు నమ్మికగా నడపుమీ యిఁకను ॥ పల్లవి ॥

మగువతో నిందా(కా మా(టలాడి మా(టలాడి
నగేవు యింతటిలోనే నాదిక్కు చూచి
వొగి మొదల నే నీడ వుండుట తెలియవద్దా
పగటు నీగుట్టెల్లా పచ్చిదేరె నిపుడు ॥ఏమి॥

చెలి నీవు నేడాలేనిచే(తలెల్లా(జేసుకొని
తల(కే వింటిలో నన్ను(దల(చుకొని
యెలమి నామెల(కువ యింతుల నడుగవద్దా
కలిగిననీగుణాలు కానవచ్చె నిపుడు ॥ఏమి॥

కాంత(గూడి తెరదండ(గాచుకున్ననన్ను ముట్టి
చెంత(గా(గిలించితివి శ్రీ వేంకటేశ
వింతలుగా నావునికి విచారించుకోవద్దా
సంతమై నీనేర్పులెల్లా సరివచ్చె నిపుడు ॥ఏమి॥ 317

రేకు 854 నాగవరాళి

చెలపచెమటలతో చింత యే(టికే
పిలిచి ప్రియముచెప్పి పెన(గ(గరాదా ॥పల్లవి॥

యేలే తలపో(తలు యెదుట(బతివుండ(గ
వాలు(జూపుల(జూచి నవ్వ(గరాదా
జాలి(బడ ని(కనేలే చనవిత(డియ్య(గాను
మేలమాడి సారెసారె మెప్పించరాదా ॥చెల॥

హత్తి వుండి మోనమేలే ఆయములు సోక(గ
చిత్తగించి మాటలాడి చేకొనరాదా
కొత్తకొత్తసిగ్గులేలే కొంగువట్టి యీతని-
బత్తినేసి రతులను పనిగొనరాదా ॥చెల॥

మేటివి తలవంచనేఁటికే యలమేల్మంగ
సూటిగ శ్రీవేంకటేశుఁ జూడఁగరాదా
నీటులేమిటికి మీరు నెట్టనఁ గూడితిరిట్టె
యీటుతో మదనరాజ్య మేలఁగరాదా ॥ చెల ॥ 318

దేశి

ఊరకే దూరేవుగాక వొద్దనున్నవారిని
సారె సారె నీవేల జంకించేవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

మరిగించి మరఁగును(న?) మాట లాకె యాడఁగాను
గరిమఁ బంజరాల చిలుకలు నేర్చెను
సొరిదినీకామినులు సుద్దులెల్లాను వినిరి
ఇరవై నీచెలికత్తె లేమినేయరయ్య ॥ ఊర ॥

మోవితేనె చెలియ నీమోవికి నందియ్యఁగాను
పావురాలు నేరుచుక పచ్చిసేసెను
యీవలావలానున్న ఇంతులెల్లాఁ దెలిసిరి
వావిరి సూడిగములవా రేలచెప్పేరయ్యా ॥ ఊర ॥

అలమేలుమంగ నీపైనటు పాటలువాడఁగా
యెలమిఁ గోవిల నేర్చె నీపాటలు
కలసినమీకూటమి కాంతలెల్లా నెరిఁగిరి
మెలఁగి శ్రీవేంకటేశ మేమేమి నేతుమయ్యా ॥ ఊర ॥ 319

సాళంగనాట

పలువేడుకలతోడ బ్రహ్మా[1]దులు గొలువ
కెలని విందులె ఆరగించీ వీధులను ॥ పల్లవి ॥

---

1. 'బ్రంహ్మోదులు' అని రేకుప్రాఁత.

పన్నీట మజ్జనమాడి పట్టుదట్టి గట్టుకొని
వున్నతపుతేరెక్కి వుంటవింటను
కన్నెలచన్నులు దాఁక కస్తూరివుంటల వేసి
మిన్నక దేవుఁడు నేఁడు మెరసీ వీథులను ॥ పలు ॥

తట్టుపుణుగు మైఁ బూసి తగుసొమ్ములు నించుక
దట్టపు సింగారాలతో తమ్మిపువ్వుల
౛ట్టిగొని యిరుమేలగా సతులపై నేసచల్లి
ఇట్టె పెండ్లికి దేవుఁ డేఁగీ వీథులను ॥ పలు ॥

అలమేలుమంగ నురమందుఁ గట్టుకొని నిల్చి
యెలమితో శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
మలసి దేవుళ్లఁ దాను మారుదేరు లెక్కుకొని
వలపులతో దేవుఁడు వచ్చీ వీథులను ॥ పలు ॥ 320

మధ్యమావతి

ఎటువంటివేడుకలో యెలమితో మాకివి
తటుకున మీసుద్దులు తలచే రిందరును ॥ పల్లవి ॥

అందలముమీఁదనుండి అతివమోము చూచి
పందేలువేసుకొంటాఁ బలుమారును
సందడిఁ గొలిచివచ్చేసతులతో నవ్వుకొంటా
పొందుగ నీవేఁగిరాఁగాఁ బొగడే రిందరును ॥ ఎటు ॥

మలఁగుపై నొరగుండి మాటలాడి దేవులతో
వలపులు చల్లుకొంటా వాడవాడల
లలి నూడిగపుకాంతలను సన్న నేసుకొంటా
పొలసి నీవేఁగిరాఁగాఁ బొగడే రిందరును ॥ ఎటు ॥

అంకె పరపుపైనుండి అలమేల్మంగఁ బెండ్లాడి
లంకెలై శ్రీ వేంకటేశ లాలించుకొంటా
వుంకువ నాటపాటలవువిదల మెచ్చుకొంటా
పొంకమున నీవేఁగిరాఁగాఁ బొగడే రిందరును ॥ ఎటు ॥ 321

పాడి

ఏఁటికి మీగుజగుజ లెరఁగరాదు
తేటపరచఁగరాదా దిద్దేము తగవు ॥ పల్లవి ॥

సొలపులమాటలాడి చూపుల నిన్నుఁ గొసరి
తలుపుమాటున నుండి తమకించీని
చెలియ నేమిటి కింత నేసితివి యిటువలె
తెలియఁజెప్పఁగరాదా దిద్దేము తగవు ॥ ఏఁటి ॥

వెక్కసాలు నీకుఁ జూపి వేడుకలు నీపైఁ జల్లి
వక్కణలు నిన్నడిగి వద్దనే వుండీ
అక్కరపడ్డకాంతలనే అలయించే విటువలె
దిక్కయి మమ్మడుగరాదా దిద్దేము తగవు ॥ ఏఁటి ॥

తరితీపు నీకుఁజేసి తడవి యలమేల్మంగ
వరుస నిన్నుఁ గూడి నీవద్దనే వుండీ
సరి శ్రీ వేంకటేశుఁడ సతి నెంత వొరసేవు
తెరవేసుకొనరాదా దిద్దేము తగవు ॥ ఏఁటి ॥ 322

శంకరాభరణం

నిజము నెరపరాదా నేఁడు మాతోను
గజరులు దెలిసితే కాఁతాళించేవు ॥ పల్లవి ॥

శిరసుపై తలఁబాలు చెంపలవెంటఁ గారి (రె?)
తరుణిపేరడిగితే దాఁచేవు నాతో
గొరబైనవుంగరాలు కొంకక నీవేళ్ల నివె
యిరవాయఁ బనులెల్లా నేలలోఁగేవు ॥ నిజ ॥

కుంకుమగుబ్బలొత్తులు కుమ్మెలై రొమ్మున మించె
వుంకువేమిచ్చితివంటే నూరకుండేవు
అంకెఁ బగడాలదండ అదె నీమొల నున్నది
లంకెలఁ బట్టఁబోతే నేలపెనఁగేవు ॥ నిజ ॥

మెడఁగట్టుకొంటి వలమేలుమంగ నింతలోనే
వొడి నెవ్వరున్నారంటే వొట్టువెట్టేవు
నడుమ శ్రీ వేంకటేశ నన్నేలితి విపు డిట్టె
చిడుముడిఁ గదిమితే సిగ్గువడేవు ॥ నిజ ॥ 323

రేకు 855 పడవంజరం

బడలివుందాన నేను పైపై నడియాసల
జడిగొన్న కరుణతోఁ జనవియ్యరాదా ॥ పల్లవి ॥

యెగసక్కే లేలసేసే వేల బయలీఁదించేవు
మగువ నింతే నన్ను మన్నించరాదా
నగవు లేమినవ్వేవు నాలిసేయ నేమిటికి
తగనీవిచ్చినబాస దలఁచుకోరాదా ॥ బడ ॥

చిత్తమేమిసోదించేవు చీఁకటేల తవ్వించేవు
బత్తిగలదాన నింతే పాలించరాదా
కొత్తలేల సేసేవు గుట్టువెట్టే వేమిటికి
యిత్తల నీదొరతన మెంచుకోరాదా ॥ బడ ॥

చెక్కులేల నొక్కేవు సిగ్గులేలాయకట్టేవు
లక్కవంటిదాన నింతే లాలించరాదా
ఇక్కువతో శ్రీ వేంకటేశ నన్నుఁ గూడితివి
చొక్కించినరతు లెంచిచూచుకొనరాదా ॥ బడ ॥ 324

సాళంగం

ఏమని విన్నవించేను ఇదివో నీకు
ఆమనివలపులను ఆరడైతి నేను ॥ పల్లవి ॥

నవ్వులు నీవు నవ్వఁగా నమ్మివుంటిని
పువ్వులను వేయఁగానుఁ బోఁడై(బొండై?)తిని
యివ్వల నీదయ నాపై నెట్టున్నదో
నివ్వటిల్లుఁగోర్కులకు నెలవైతి నేను ॥ ఏమ ॥

పైపైఁ జేయివేయఁగాను భ్రమసితిని
తీపుమోవి చూపఁగా నందితి ముదము
యేపున నిన్నెటువలె నేలేవో నీవు
మాపురేపు నీసుద్దులే మరిగితి నేను ॥ ఏమ ॥

పక్కన నీవు గూడఁగా బతికితిని
చెక్కునొక్కి వేఁడుకోఁగాఁ జెలఁగితిని
యిక్కువ శ్రీ వేంకటేశ యెట్టు మెచ్చేవో
తక్కక నీమన్ననల దాకొంటి నేను ॥ ఏమ ॥ 325

రీతిగౌళ

తెలిపి చెప్పేనంటే తేటతెల్లమి నాగుట్టు
కలసినవాఁడవు కరుణించవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

మోముచూచినవాఁడవు మోహించక మానేవా
కోమలపుదాననై కొసరేఁగాక
చేముట్టినవాఁడవు నేవగొనక మానేవా
దామెనకోరికలతోఁ దమకించేఁగాక ॥ తెలి ॥

నేసవెట్టినవాఁడవు చెనకక మానేవా
ఆసపడ్డదాననై యడిగేఁగాక
బాసయిచ్చినవాఁడవు పైకొనక మానేవా
చేసూటివలపులఁ జిమ్మిరేఁగేఁ గాక ॥ తెలి ॥

యీడ నన్నేలినవాఁడ వింటికిరాక మానేవా
జోడైనదాననయి సొలసేఁగాక
కూడితి విట్టె నన్ను గొబ్బున శ్రీ వేంకటేశ
జాడెఱఁగక మానేవా చాటిచెప్పేఁగాక ॥ తెలి ॥ 326

హిజ్జిజి

ఏల నన్ను నొరసేవు యిందరిలోన
కేలి నిన్నిటా నూడిగెపుదాన నేను ॥ పల్లవి ॥

పంతమాడఁగలనా పతివి నీతో నేను
కాంతను ఇచ్చకమాడఁగలఁగాక
చెంత నీతో బలిమిసేసి చూపవచ్చునా
మంతనాన నోర్చుకుండే మనవచ్చుఁగాక ॥ ఏల ॥

ఁఅంకించేదాననా సరసుఁడవైననిన్ను
అంకెల నవ్వులు నవ్వేయందుకుఁ గాక
సంకెలేక నిన్ను మరి సాదించఁదగవా
వుంక నీవు చెప్పినట్టాడఁబడేఁగాక ॥ ఏల ॥

జీరదీసేదాననా శ్రీ వేంకటేశ నీకు
మేరతోడ నిన్నుఁగూడి మించితిఁ గాక
ఆరజము సేసి నిన్ను అవుఁగాదనఁగలనా
చేరి నీమన్ననలనే చెలఁగుదుఁగాక ॥ఏల॥ 327

మంగళకౌశిక

గయ్యాళితనము నాది కడుశాంతము నీది
ఇయ్యెడ నీమంచితన మేమని పొగడుదు ॥పల్లవి॥

మిక్కిలిదొరవు నీవు మేనదాననంటా నేను
చిక్కఁగా నవ్వితిని సెలవులను
మక్కువతో నందుకును మన్నించితివి నన్ను
యెక్కువ నీగుణములు యేమని పొగడుదు ॥గయ్యా॥

అన్నిటా జాణవు నీవు ఆలనైతినంటా నేను
కన్నుల జంకించితిఁ గాఁతాళానను
వున్నతి నూరకే మెచ్చి వుంగర మొసఁగితివి
యెన్నికైన నీకరుణ కేమనిపొగడుదు ॥గయ్యా॥

గుట్టుతోవాఁడవు నీవు కూడితివంటా నేను
రట్టుసేసితిని మోవి నెట్టన నిన్ను
జట్టిగా శ్రీవేంకటేశ చనవిచ్చితివి నాకు
యిట్టె సేసిననీమేలు కేమని పొగడుదు ॥గయ్యా॥ 328

దేవగాంధారి

నవ్వుగాదు నీచిత్తము నాభాగ్యము
దవ్వుల నిన్నుఁ గొసరఁదగవా నాకు ॥పల్లవి॥

జంకించితి బొమ్మలను సణఁగులు రాలించితి
మంకుఁదనమున నీతో మచ్చరించితి
యింక నీవు నన్ను నేఁడు యెట్టు లాలించేవో కాని
సంకెలేక నిన్ను దూర సంగతే నాకు ॥ నవ్వు ॥

కక్కసించి పిలిచితి గబ్బితనాలు చూపితి
చిక్కించుక కొనగోరఁ జెనకితిని
పక్కన నీవెట్లాను పాలించేవో కాని
వుక్కన బలిమి సేయ నుచితిమా నాకు ॥ నవ్వు ॥

చన్నుల నిన్ను నొత్తితి సమరతిఁ గూడితి
అన్నిటాను రతుల నిన్నలయించితి
యెన్నఁగ శ్రీవేంకటేశ యెట్టు మెప్పించేవో కాని
నిన్ను వరుసలడుగ నేరుపా నాకు ॥ నవ్వు ॥ 329

రేకు 856 భైరవి

నెట్టన నెప్పుడు నాకు నీవే దిక్కు
గుట్టుతోడ నుండఁగానే గురుతాయ వలపు ॥ పల్లవి ॥

నంటున నీవాకెతో నవ్వులెల్ల నవ్వఁగాను
ఇంటికిఁ బిలిచే నిన్ను నిదివో నేను
గొంటరిని పరాకుతోఁగూడేనాతమకము
జంటసేసి పెనచఁగా సకులు నవ్వేరు ॥ నెట్ట ॥

తొడిఁబడ వేరొకతె తొడపై నీకుండఁగ
వాడివట్టి తీసేను వూరకే నిన్ను
అడరి నీయెమ్మెతో నట్టె నాయడియాస
కడఁగి లంకెఁబెట్టఁగా కాంతలు నవ్వేరు ॥ నెట్ట ॥

పొరుగింతితో నీవు పొసఁగ మాఁటలాడఁగా-
నరుదుగాఁ గాఁగిలించే నప్పటి నిన్ను
యిరవై శ్రీవేంకటేశ యిద్దరిభావములు
సరివెట్టి చూడఁగాను సతులు నవ్వేరు ॥నెట్ట॥ 330

సామంతం

వీదులనెల్లాఁ దానే గోవిందరాజు
ఆదిగొని నేసచల్లీ నదె గోవిందరాజు ॥పల్లవి॥

చెక్కుటద్దము లిద్దరు చెలులకుఁ జూపుతాను
వెక్కసమై మెరసీ గోవిందరాజు
చిక్కనివెన్నెలతేట నెలవులఁ జిందుతాను
అక్కరతో మాఁటలాడీ నదె గోవిందరాజు ॥వీదు॥

కదిసి చనుమొనలఁ గాయమొరసుకుంటాను
వెదచల్లీ వలపు గోవిందరాజు
వదనాంబుజముమోవివాసనలు చూపుతాను
అదిమీఁ దొడలు చేత నదె గోవిందరాజు ॥వీదు॥

పరిమళములు చూచి పడఁతులతురుములు
విరుల వేసీని గోవిందరాజు
సురతమర్మములెల్లాఁ జూపి కాఁగిళ్ళనుఁ గూడీ-
నరుదై శ్రీవేంకటాద్రి నదె గోవిందరాజు ॥వీదు॥ 331

ఆహిరి

ఎట్టు మన్నించేవోకాని ఇదివో నీచిత్తము
మెట్టిపట్టుకొని నవ్వ మేనదాననా ॥పల్లవి॥

కొలువుసేసి నిన్నుఁ గొసరుదు నింతేకాక
చలపట్టి దూరఁగ నీసరిదాననా
పిలిచి నీ కప్పటిని ప్రియము చెప్పుదుఁగాక
బలిమిసేయఁగ నీతోఁ బంతగత్తెనా ॥ ఎట్టు ॥

కై కొమ్మనుచు నీకుఁగా నీకొసఁగుదుఁగాక
దీకొని మాఁటలాడఁగ దిట్టదాననా
మేకొని సేవలుసేసి మెప్పించఁగలఁగాక
కాకుసేయ నేమైనాఁ గడదాననా ॥ ఎట్టు ॥

దేవులనై నీచేతఁ దేజము చేకొందుఁగాక
వావాత నానవెట్ట వంతుదాననా
శ్రీవేంకటేశ యిట్టె చేరి నన్నుఁ గూడితివి
సేవతో మొక్కుదుఁగాక జీరదీసేదాననా ॥ ఎట్టు ॥ 332

దేసాళం

చేతికి లోనైతే నీవు సేయకుందువా
నీతెరువచ్చేవారినేర మింతేకాక ॥ పల్లవి ॥

మగువలు విన్నవించేమాటలు వినకతొల్లె
తగవులు చెప్పేవు తలవిశ్వనె
యెగసక్కెఁడ విన్నిటా నేమిచెప్పేదిటు నిన్ను
తగిలేటివారియెడ్డతన మింతేకాక ॥ చేతి ॥

పడఁతులపూడిగాలు పచ్చిదేరకతొల్లె
పుడుగర లిచ్చేవు పూరకై నాను
గడుసుకాఁడవు నిన్నుఁ గాదనేవారెవ్వరు
బడిఁదిరిగేటివారిభాగ్య మింతేకాక ॥ చేతి ॥

చెలులమోవులతేనె చేరికొనకతొల్లె
కలసేవు కాఁగిళ్ళ కందువలనె
యిల శ్రీ వేంకటేశుఁడ వెదురాడేవారెవ్వరు
వలచినమావంటివారితమి గాక ॥ చేతి ॥ 333

ముఖారి

చాటిచెప్పితిమి నీకు జడియరాదు
మాటలివి నాయకుఁడ మఱవరాదు ॥ పల్లవి ॥

సరసమెంతాడినాను చన్నుల నెంత వొత్తినా
తరుణి కిచ్చినబాస తప్పఁగరాదు
విరులనెంత వేసిన వెంగెములెన్నాడినాను
తిరమై చల్లినసేస తియ్యఁగారాదు ॥ చాటి ॥

మునిగోర గీరెనంటా ముప్పిరిఁ బెనఁగెనంటా
వనితపొందులు ఇఁక వదలరాదు
కనుఁగొన నవ్వెనంటా కడునెలయించెనంటా
యెనసి కూడుండి మరి యెడయరాదు ॥ చాటి ॥

మంకులు చూపినందుకు మర్మము లంటినందుకు
కంకణము గట్టి అతికడవరాదు
లంకెలై శ్రీ వేంకటేశ్వర లలనఁ గూడితి విట్టె
అంకెలవలపు లిఁక నడఁచరాదు ॥ చాటి ॥ 334

మాళవిగౌళ

ఎవ్వరికి దొరకును యీభాగ్యము
జవ్వనికి మోవితేనె చవిచూపరాదా ॥ పల్లవి ॥

జక్కవచన్నులమీఁద జారినపయ్యదతోడ
చెక్కులపైఁదొరిగేటిచెమటతోడ
మొక్కిమొక్కి నీకుఁ దనమోహమెల్లా విన్నవించీ
అక్కరగలచెలియ నాదరించరాదా ॥ ఎవ్వ ॥

వాసనపువ్వులతోడివదలుఁదురుముతోడ
ఆసలనిట్టూర్పులయలపులతోడ
పోసరించఁ బాదాలొత్తి పొందులెల్లాఁ దెలిపీని
వాసితోడిసతికిఁ గైవసముగారాదా ॥ ఎవ్వ ॥

జడికొన్నపులకలుజాజుకొన్న మేనితోడి(డ?)
కడలేనిరతి నిండుఁగళలతోడ
అడరి శ్రీవేంకటేశ ఆకె నిన్నుఁ గూడీని
మెడయనికాంతను నీవిట్టె మెప్పించరాదా ॥ ఎవ్వ ॥ 335

తెలుఁగుఁగాంబోది

ఇదివో నానోముఫల మేమిచెప్పేది
కదిసి వోరమణుఁడ కలవుగా నాకు ॥ పల్లవి ॥

సొరిది నామీఁదను నీచూపులు నిండేఁగనక
విరహవేదనచేత వేఁగనైతి
అరుదై యప్పటి మాటలాడితివిగనక
మరుబాణములయలమటఁ బొందనైతి ॥ ఇది ॥

నగవువెన్నెల నీది నాపై వారెఁగనక
తగిలి చీఁకటిచింతఁ దలఁకనైతి
నిగిడి నీమనసుకు నేనే గురైతిఁగనక
జిగిఁ గస్నిటివానలఁ జిక్కువడనైతి ॥ ఇది ॥

నెలవై శ్రీవేంకటేశ నీకాఁగి లబ్బేఁగనక
పలుమారు నలపుల బడలనైతి
చలుప నీమోవితేనెగవి దొరకేఁగనక
పెలుచుఁదమకముల బిరితియ్యనైతి ॥ ఇది ॥ 336

ముఖారి

ఎంచిచూచితే నావల్ల నేమున్నది గుణము
పంచల నాపాలన గడపవయ్య ఇఁకను ॥ పల్లవి ॥

పిలిపించుకొందురా ప్రియుఁడవు నిన్ను నేఁ
దలఁచినప్పుడె రాఁ దగవుగాదా
వలపించితివి తొల్లె వద్దఁ బాయకుండాఁజేసి
విలుకడగాఁ గరుణించవయ్య యిఁకను ॥ ఎంచి ॥

గుట్టుచేసుకొందురా కోరి నే నీకు మొక్కఁగా
నెట్టన నీవే నవ్వుట నేరుపుగాదా
చుట్టమవు నాకు నీపు సుద్దులు నాతోనే చెప్పి
యిట్టె నావ్రత మీడేర్చి యేలవయ్య యిఁకను ॥ ఎంచి ॥

మనసు సోదింతురా మర్మము నాకు నీవు
ఘనుఁడ శ్రీవేంకటేశ్వర కలయరాదా
మునుపే నీయాలను నాముచ్చటెల్లా నీవు విని
యెనసి నాకిట్టె చనవియ్యవయ్య ఇఁకను ॥ ఎంచి ॥ 337

బౌళి

మొక్కే నిదివో నేను ముమ్మాటికి
నిక్కము నీప్రియములే నెరపుమీ విభుఁడ ॥ పల్లవి ॥

యెఱుకగలవాఁడవు యెవ్వరు బత్తిసేసినా
మఱవ వందరి నిట్టె మన్నింతువు
జఱసి నిన్ను నెంత చండిపరచితినో
యెఱఁగనైతి నాతప్పు లెంచకుమీ విభుఁడ ॥ మొక్కె ॥

ఇచ్చకమే ఆడుదువు యేసతితోనైనాను
పచ్చిదేర నవ్వుదువు పంతమిత్తువు
కొచ్చి కొచ్చి నే నెంత కుచముల నొత్తితినో
మచ్చరపుచేఁత లిఁక మానుమీ విభుఁడ ॥ మొక్కె ॥

కడు మెచ్చనేరుతువు కదిసినవారిని
విడువక చనవిచ్చి వెలయింతువు
యెడయక నిన్ను రతి నెంత బడలించితినో
కడఁగి యేలుమీ శ్రీ వేంకటగిరివిభుఁడ ॥ మొక్కె ॥ 338

కాంబోది

ఏమిసేతు నావోజ ఇటువంటిది
కోమలపుదానఁగానఁ గొసరేఁగాక ॥ పల్లవి ॥

నిరతి నెఱఁగనా నీవు నన్ను లాలించేది
కెరలి మోహానఁ దమకించేఁగాక
సరినెంచిచూడనా సతమైననీగుణము
తరవాయి వచ్చుదాఁకాఁ దగిలేఁగాక ॥ ఏమి ॥

తలఁచనా తొల్లి నీవు దక్కి నన్ను నేలినది
అలసినవిరహాన నాదేఁగాక
తెలియనా నీనిజము తేటతెల్లమిగా నేను
తిలకించి చూచి వేడ్కఁ దివిరేఁగాక ॥ ఏమి ॥

ననుచనా విన్నుఁ గూడి నాఁటనుండి కాఁగిట
మనముచొక్కించినదాఁకా మరిగేఁగాక
యెనసితి విటు నన్ను నిదివో శ్రీ వేంకటేశ
తనివి మందెమేళానఁ దడవేఁగాక ॥ ఏమి ॥ 339

నట్టనారాయణి

పాయపుమదమునను భావించి చూడవుగాక
ఆయమెరిఁగినసతి యట్టె నవ్వవలదా ॥ పల్లవి ॥

పరగ నాపె వద్దఁబవళించి వుండఁగాను
సరసములాడేవు సారె నాతోను
మరిగియున్నదాన మాటాడ సిగ్గువడితే
సరినున్నజవరాలు సాదించకుండునా ॥ పాయ ॥

తొలుతే వచ్చినయాపె తొడమీఁదఁ గూచుండఁగా
పలుమారు నామీఁద బత్తి పేసేవు
తలుపుమాఁటుదాన తలవంచుకుండితేను
బలిమిగలదేవులు పంతములు మానునా ॥ పాయ ॥

గట్టిగా నాపె విన్నుఁ గాఁగిలించుకుండఁగాను
ఇట్టె చేతులు చాఁచే విటు నాపైవి
దిట్టవై శ్రీ వేంకటేశ తెరవేసి నేఁ గూడితే
పట్టపుదేవులు విన్నుఁ బంగించఁదగదా ॥ పాయ ॥ 340

శంకరాభరణం

ఇయ్యకొంటి రావయ్య ఇంటికి నీవు
నెయ్యముగలచోటికి నేరము లెక్కడివి ॥ పల్లవి ॥

సిగ్గువడి నీయెదుట చెక్కుపైఁ జెయ్యిడుకొంటే
దిగ్గన నీ వంతలోనే తీసివేసేవు
యెగ్గులెంచఁ దప్పులెంచ నేలసిబ్బితిపడేవు
నిగ్గుల నింత గలిగితే నేరము లెక్కడిది ॥ ఇయ్య ॥

ముక్కుపై వేలిడుకొని ముందర నిలిచితేను
చక్కనుండుమని వేలు సారెఁ బట్టేవు
కక్కసించితినా నిన్ను కమ్మటి నేలలోఁగేవు
నిక్కపుఁజుట్టములైతే నేరము లెక్కడిది ॥ ఇయ్య ॥

తఱితోఁ జన్నులుమోవఁ దలవంచుకొంటేను
గుఱిగాఁ గాఁగిలించేవు కొప్పువట్టి
యెఱఁగవా శ్రీవేంకటేశ నన్నేలితివి
నెఱజాణతనములో నేరము లెక్కడిది ॥ ఇయ్య ॥ 341

రేకు 858 భైరవి

కాకున నేఁ బొరలితి కాతరాన బడలితి
నీకు మొక్కె నాకు బుద్ధి నేరుపఁగఁగలవా ॥ పల్లవి ॥

అద్దమాడఁజాలను అవుఁగాదనఁజాలను
దొడ్డదొరవు నీమాట తోయఁజాలను
పెద్దువెట్టి తొల్లి నీవే వేసాలు నేర్పితివి
యెడ్డతన మిఁక నాకు నెట్టు మానిపేవు ॥ కాకు ॥

మనసులోదానను మచ్చికైనదానను
ఘనుఁడవు నీతో నేను గయ్యాళించను
చనవిచ్చి అన్నిటాను చవులుమరపితివి
యెనలేక నన్ను నెట్టు యీడేర్చేవో ॥ కాకు ॥

వేవేలకు దూర నేను వేడుక చెల్లింతు నేను
శ్రీవేంకటేశుఁడవు చెలఁగింతును
వావులు దెలిపి నాఁడే వలపులు చల్లితివి
కైవసమై నన్ను నెట్టు గరుణించేవో ॥ కాకు ॥ 342

శుద్ధవసంతం

ఎంత గుట్టుగలవాఁడ విదివో నీవు నీ-
యంతరంగురాల నాతో నానతియ్యరాదా ॥ పల్లవి ॥

వలచితినని నాతో వాకున నాడవు గాని
చెలపచెమట లుబ్బీఁ జెక్కున నీకు
నెలకొన్న తమకము నీలోనే దాఁచేవుగాని
వెలయ నిట్టూర్పు వెల్లవిరి నేసీని ॥ ఎంత ॥

చెనకి నన్నుఁ గలయ సిగ్గులువదేవుగాని
మనసులో గుబ్బతిల్లీ మచ్చికలెల్లా
గొనకొన్న చూపులు గురులు నేయవుగాని
తనువునఁ బులకలు గతిగొనీని ॥ ఎంత ॥

పచ్చిదేరేయాసలు బయలు నేయవుగాని
నిచ్చలపువెరగులే నిలువెల్లాను
ఇచ్చకపుశ్రీవేంకటేశ నన్నుఁ గూడితివి
అచ్చపుమదనకళ లవిగో మోమునను ॥ ఎంత ॥ 343

సాళంగనాట

ఇంతదానవౌత నేఁడే యెఱిఁగితిమే
కొంతుని కిన్నిటా నీవే కలిగితివే ॥ పల్లవి ॥

పచ్చిదేరేమోవిమీఁదిపలుకుఁదేనె లొసగ
యిచ్చకురాలవు నీవు యెఱుఁగుదువే
ముచ్చట సెలవినవ్వు ముత్యాలదండలుగట్ట
నిచ్చలానఁ జిన్ననాఁడే నేరిచితివే ॥ ఇంత ॥

సరుస కనుచూపుల చల్లువెన్నెల గాయించి
తరితీపు చూప నీవే దంట వౌదువే
నిరతి గుబ్బచన్నుల నిమ్మపండ్ల సూడిదెలు
సరవితో నియ్య నీవే జాణవవుదువే ॥ ఇంత ॥

జిగిమించుంగరముల శ్రీవేంకటేశు నలమి
మిగులా వలపించఁగ మేఁటివౌదువే
మగఁడు నీవును గూడి మన్నన లిచ్చితి రిట్టె
జగములో మాకేలికసానివిగదవే ॥ ఇంత ॥ 344

సామంతం

ఎఱఁగనివానివలె నేమిచూచేవు
జఱయక కెమ్మోవి చవిచూపఁదగదా ॥ పల్లవి ॥

యెదురుగా నిలుచుండి ఇంతి ప్రియములుచెప్పి
వదలుఁదురుము కదువంచి మొక్కీని
సదరానఁ గొంగువట్టి జాణతనాలెల్ల నాడి
కదిసి యాకెమనసుఁ గరఁగించఁదగదా ॥ ఎఱఁ ॥

కొలువు లట్టె చేసి కూరిములు పైవించి
చలువగాఁ బువ్వుల నేసలువెట్టీని
తలకొన నవ్వునవ్వి తతిఁ గుచగిరు లంటి
లలిమీర మదనకళలు రేచఁదగదా ॥ ఎఱఁ ॥

అంద నుండి చెక్కు నొక్కి అంకెల సన్నలుచేసి
మెందుకొన్నపూదిగాన మెప్పించీని
దండితో నలమేల్మంగఁ దగిలి శ్రీ వేంకటేశ
నిండుకొనఁ గూడితివి నీవు మెచ్చఁదగదా ॥ ఎఱఁ ॥ 345

దేశి

ఇచ్చక మెఱఁగవద్దా ఇంతవాఁడవు
కచ్చుపెట్టుకున్నదానిఁ గాకుసేతురా ॥ పల్లవి ॥

చెలియను నవ్వించఁగా చిరుచెమటలు గారీ
అలయింతురా నీవు ఆఁటదానిని
నెలవులనవ్వులతో సిగ్గులు వడియఁగాను
బలిమి నాపెచన్నులు పట్టవచ్చునా ॥ ఇచ్చ ॥

అట్టె మాటలాడించఁగా నదరము వసివాడీ
పెట్టుమరా గాసి నింత ప్రియురాలిని
చుట్టరికములెల్లాను చూపులనే తెలుపఁగా
గుట్టులేక కొప్పువీడఁ గొంగువట్టితీతురా ॥ ఇచ్చ ॥

సారెఁ గాఁగిటఁ గూడఁగా జడిసీ మైఁబులకలు
మేరమీరుదురా యలమేలుమంగను
యీరీతి శ్రీ వేంకటేశ యీకె నిన్నుఁ గూడఁగాను
పేరెడినరసములఁ బెనఁగ సంగతులా ॥ ఇచ్చ ॥ 346

పాడి

ఎమరాదరాదు నాకు ఇల్లాల నేను
అదన నెన్నఁడు జాణవయ్యేవో యిఁకను ॥ పల్లవి ॥

కాఁపురముసేసి యాకె కతలెల్లాఁ జెప్పఁగాను
యేపుమీర వింటివి నీవిందాఁకాను
రేపుమాపు నిట్లాకే యేపురేఁగి తిరుగఁగ
చేపట్టి బుద్దు లెవ్వరు చెప్పేరు నీ కిఁకను ॥ ఎదు ॥

చెలరేఁగి జవరాలు చేరి నిన్ను నవ్వించఁగా
యెలమి సుకించితివి ఇందాఁకాను
వెలయఁగ నీవిట్లా వేడుకకాఁడవు గాఁగా
చెలఁగి సంసారముసేయు టెన్నఁ డిఁకను ॥ ఎదు ॥

విచ్చనవిడిఁ గలికి వేవేలుగాఁ గూడఁగాను
ఇచ్చగించి నేర్చితివి ఇందాఁకాను
మచ్చిక శ్రీ వేంకటేశ మరి నన్ను నేలితివి
తచ్చివే సిద్దరి మేలు తలఁచేవు యిఁకను ॥ ఎదు ॥ 347

రేకు 859 ధన్నాసి

తనమర్మ మొకరితోఁ దడవేవారు గలరా
పనిలేనివారికేల పచరించేవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

చెల్లుబడిగలచెలి చెప్పినదెల్లా మాట
యెల్లచోటఁ బతికిఁ దోయఁగరాదు
పల్లదాన నిన్ను నాకె పలికినందుకుఁగాను
చెల్లఁబో సతులకేల చెప్పేవయ్యా ॥ తన ॥

వేసపెట్టినమగువ నేసినదెల్లాఁ జేఁత
వాసిఁ బెండ్లికొడుకు వద్దనరాదు
చేసూటి కొనగోరఁ జెనకినంతటిలోనె
యీసరిత లొరులకు నేలచూపేవయ్యా ॥ తన ॥

ననిచికూడినకాంత నవ్వినదెల్లా నవ్వు
వానరి ప్రాణేశ్వరున కొద్దుకోరాదు
యెనసి శ్రీవేంకటేశ యీకె నిన్నుఁ గేరెనంటా
తనిసినవారికేల తలపించేవయ్యా ॥ తన ॥ 348

సాళంగం

ఎఱఁగరా దేవులౌత యేల దాఁచేవు
మెఱయ నాకెమనసు మెప్పించరాదా ॥ పల్లవి ॥

ముచ్చటాడవలెనంటా ముంగిటికి వచ్చె నాకె—
నెచ్చరించి యేల లోనియింటి కంపేవు
వచ్చివచ్చి తొంగిచూచి వాఁటముగా నవ్వీ నీతో
పచ్చడమేల కప్పేవు పైపై నీవు ॥ ఎఱఁ ॥

వూడిగము సేసేనంటా వొద్దనే కూచుండె నాకె
పాడితోడ నీవేఁటికిఁ బని చెప్పేవు
పీడెము చేతఁబట్టుక వేళలుగాచుకున్నది
వాడికెఁ దెరలో నెంతవడి మూసేవు ॥ ఎఱఁ ॥

కందువఁ గూడేనంటా కైదండ ఇచ్చె నాకె
అందముగా మెచ్చి [1]యంత ఆసవెట్టేవు
గందమిచ్చి శ్రీవేంకటేశ పెండ్లాడె నిన్ను
యిందె నన్నేలితివి యేకాంత మేలాడేవు ॥ ఎఱఁ ॥ 349

ఆహిరి

ఘనుఁడవు నీవొళ్ళఁ గపట మేది
నవిచి నీప్రియములు నమ్మివున్నదానను ॥ పల్లవి ॥

---

1. 'ఎంత'ను 'యంత'గా వాడి యతి కూర్చబడినది. 'అద్యః క్రియాను భూతార్థద్యోతిన మాద్యగం వినా నర్వః' అను నియమమును దాటిన వ్యవహారసిద్ధి యిది.

తలపోసి నీనిజాలు తారుకాణించనేఁటికి
నెలవినవ్వులలో నే చేఁగదేరీని
వొలిసినట్లు నీవు వొట్టువెట్టుకోకు మింక
నలుగడ నీసుద్దులు నమ్మివున్నదానను ॥ ఘను ॥

పనివడి నన్ను నొడఁబరచఁగనేమిటికి
కనుసన్నలనే మేలు గానిపించీని
చెనకి పొందులు చూపి చేతులు చాఁచకు మిఁక
నను నెంత పొదిగేవు నమ్మివున్నదానను ॥ ఘను ॥

పైకొని నీవల పింత పచరించనేఁటికి
యీకడ నీకూటమిలో నేరుపడీని
జోకల శ్రీ వేంకటేశ చొక్కించితివి నన్నిఁక
నాకడవాఁడవని నే నమ్మివున్నదానను ॥ ఘను ॥ 350

శుద్ధవసంతం

ఏలోయి సటకాఁడ యెఱఁగనా నీసుద్దులు
పోలించి యాపెవలపు పూసేవు నామీఁదను ॥ పల్లవి ॥

పువ్వులచెండున వేసెఁ బొరుగున నుండి చెలి
ఇవ్వల నాదిక్కు చూచే వేమీ నీవు
నవ్వేవు నీకితవైతే నాచేతి కిటు చూపు
నివ్వటిల్ల నిజాలకు నే వేసేఁగాని ॥ ఏలో ॥

కుంకుమ నీపైఁ జల్లె కొలువుననున్నకాంత
అంకెల నాచేయి దట్టే వప్పటి నీవు
ఁకించే వంతగలితే నింకా నదే నాకు నిమ్మా
కొంకుగొనరెల్లాఁ దేర కోరి చల్లే నిపుడు ॥ ఏలో ॥

మెచ్చి నిమ్మపంటఁ జిమ్మె మేడమీఁదనున్నసతి
కొచ్చి యడిగి కాఁగిటఁ గూడేవు నన్ను
పచ్చిగా శ్రీ వేంకటేశ బత్తి నాపైఁ గలిగితే
మచ్చిక నడె ఇచ్చితే మరివేసే నిన్నును ॥ఏలో॥ 351

భైరవి

ఇట్టిదివో నాగుణము యెరిఁగిపుందువు గాని
గుట్టుతోడ నుందుఁగాని కొసర నిన్నెపుడు ॥పల్లవి॥

యీసడించనోపఁగాని ఇచ్చలాడఁ జాలుదును
నేసినరేపల్లెలోనినేఁతలకును
ఆసగించవచ్చుఁగాని ఆదరించరాదు నిన్ను
వేసాలగందమువారివెలఁదిపొందులకు ॥ఇట్టి॥

నిందలాడఁజాలఁగాని నిన్ను మెప్పించఁగలను
అందపునీమధురలో ఆసుద్దులకు
మందటాడ నేమిటికి మచ్చిక సేయఁదగును
అంది పదారువేలఁ బెండ్లాడినందుకు ॥ఇట్టి॥

కాదననేరఁగాని కలయఁగనేర్తును
సోదించి నీకొలనిలోసుద్దులు విని
సాదించి శ్రీ వేంకటేశ చనవిచ్చి నన్నేలితి—
వాదరించు టొప్పుఁగాని అలఇంచ కిఁకను ॥ఇట్టి॥ 352

సౌరాష్ట్రం

ఎరపరిక మున్నదా యిద్దరిలోన
తరుణిపంతము నీపెద్దరికము గాదా ॥పల్లవి॥

పవ్వళించి నీతొడపై నింతి యున్నదంటా
రవ్వలేల నేసేవు రమణులతో
నివ్వటిల్ల నింతగా మన్నించినవాఁడవు నీవె
జవ్వనివేడుకలకు సమ్మతించఁదగదా ॥ ఎర ॥

కలికి నీయెదుటను గద్దెమీఁద నెక్కెనంటా
కొలువులో నిటులాడుకొందురా నీవు
చెలఁగి వేడుకచెల్లించినవాఁడ విటు నీవె
చెలిదొరతనము నీసింగారము గాదా ॥ ఎర ॥

రతుల నీదేవులు పురముమీఁద మించెనంటా
కతగాఁ జెప్పేవు వూడిగపువారికి
యితవై శ్రీ వేంకటేశ యీకె విట్టె కూడితివి
సతివినోదము నీవు సారె మెచ్చవలదా ॥ ఎర ॥ 353

రేకు 860 రీతిగౌళ

ఎట్టు నేరుచుకొంటిరి ఇద్దరు మీరు
దట్టమైన మీసుద్దు లిందరు మెచ్చేరయ్యా ॥ పల్లవి ॥

సన్నపుగుబ్బలమీఁద చంద్రవంకలుగా నొత్తి
వెన్నెలపులుఁగాలాదే వేడుకకాఁడా
కిన్నెర వాయించేనంటా కెరలినసిగ్గుతోడ
కన్నే మూసుకొనెను నీకంటే జాణయ్యా ॥ ఎట్టు ॥

మమతఁ జెక్కులమీఁద మల్లగా గోరను గీరి
చెమటనీళ్లగట్టేనేదెగాఁడ
తమిఁ బాదాలొత్తేనంటా తనబుజాల నిదుక
కొమరె చెంపల నొత్తుకొనె మేలయ్యా ॥ ఎట్టు ॥

1. ఇది త్రిగీతగలది చిఱుమది వ్వభాగము.

చొక్కపుమోవిపైఁ గస్తూరి నిగరాలు నించి
పెక్కువలపుల మ్మెటిబేరగాఁడ
నెక్కొని శ్రీ వేంకటేశ నిన్నుఁ గాఁగిటఁ గూడీకె
మొక్కలాన నీతమ్మిలానఁ గప్పెనయ్యా ॥ ఎట్టు ॥ 354

బౌళి

కంటిమిగా నీనేఁతలు కన్నులపండువగాను
దంటతన మిన్నిటాను తగునే నీకిపుడు ॥ పల్లవి ॥

చెప్పినటు నేసితఁడు చేతికి లోనై వుండఁగా—
నిప్పుడు గాక నీపగ టిఁక నెన్నఁడే
కొప్పువట్టితీసేవు కొంగువట్టి పెనఁగేవు
చిప్పిలీ నీగర్వ మేమిచెప్పేదే ఇపుడు ॥ కంటి ॥

నెమ్మది నింటిలోఁ బతి నీసొమ్మయి వుండఁగాను
యెమ్మెలు చూపుదువుగా కిఁక నెన్నఁడే
చిమ్మేవు కొనగోర చేతులు పైఁజాఁచేవు
కమ్మికొనీ నీమదము కడలేదే ఇపుడు ॥ కంటి ॥

ఇచ్చలఁ గూడి శ్రీ వేంకటేశుఁడు మన్నించఁగా
హెచ్చి నీపంతములెల్లా నిఁక నెన్నఁడె
మెచ్చుగా నన్ను నేలించి మేలములాడించేవు
రచ్చల నీసంపదలు రాఁగదవే ఇపుడు ॥ కంటి ॥ 355

లలిత

కొత్తపెండ్లి కూఁతురవా కోమలి నీవు
పొత్తుకుఁ బిలువఁగాను పొద్దు గడపుదురా ॥ పల్లవి ॥

---

1. త్రిగీతగంధి చిఱుమిదిన్నభాగము.

చిత్తములోపలిమాట సిగ్గులువడఁక పతి-
కొత్తి విన్నవించఁగదే వువిద నీవు
హత్తి చేయివట్టుకొని యతఁడు పెనఁగఁగాను
ఇత్తల నీవెంతకెంత గుట్టునేసేవే ॥ కొత్త ॥

చేసినసేఁతలకెల్లాఁ జేరి మొగమోడితేను
వ్రాసి చూపఁగదవే వనిత నీవు
వేసవెట్టి నీమగఁడు చెంది తప్పక చూడఁగా
వాసికెక్కి ఇంకాను శిరసు పంతురటవే ॥ కొత్త ॥

తగిలి వేడుకైతే తతి శ్రీ వేంకటేశుతో
నగవే యలమేల్మంగ ననిచి నీవు
జిగి నిన్ను నీతఁడే చెలరేఁగి కూడఁగాను
మిగులా సన్నలు సేసి మేలమాడేవటవే ॥ కొత్త ॥ 356

దేశాక్షి

అప్పుడే యెఱఁగనైతి ననవద్దు
తప్పక రక్షించేటిపెద్దరికముసుమ్మీ ॥ పల్లవి ॥

పట్టినచలముతోడిపంతగాఁడవు నీవు
రట్టుసేయకుమీ రతిదిట్టను నేను
ఇట్టిదొరఁగాఁ జేసి యేలుకొంటివి
నెట్టనఁ బేరుఁగీరితి నీదేసుమ్మీ ॥ అప్పు ॥

ఇన్నిటా బలిమిచూపేయెమ్మెకాఁడవు నీవు
చన్నుల జీర దియ్యకు సతిని నేను
పిన్ననాఁడే మరిగించి పెండ్లాడితివి
ఇన్నిటా మన్నించుచే యెక్కుడుసుమ్మీ ॥ అప్పు ॥

1. ఈ క్రీగీతల గలవి చిత్రమునదిన్నభాగములు.

వెలుపులేనిపొందులవేడుకకాఁడవు నీవు
మఱవకుమీ యలమేల్మంగను నేను
గుఱిగా శ్రీవేంకటేశ కూడితివి
మెఱయ నాపైకరుణ మేలేసుమ్మీ ॥ అప్పు ॥ 357

రామక్రియ

అంగడిమావలపు నీ కనువాయను
వుంగరము వెట్టవయ్య వొక్కమనసాయను ॥ పల్లవి ॥

తమకించి నీవు మందే తగవులు చెప్పఁగాను
అమర సాకి రెవ్వరి నడిగేము
రమణుల మిద్దరము రతికి లోనైతిమి
జమళిఁ బెండ్లాడవయ్య చలము లీడేరెను ॥ అంగ ॥

పొదిగి నీవే మాకు బుద్ధులు నేరుపఁగాను
కదిసి మా కిఁకనేల కాఁతాళాలు
సదరాన నీకు నేము చనవరుల మైతిమి
ఇదె సేసవెట్టవయ్య యెంచినటులాయను ॥ అంగ ॥

శ్రీవేంకటేశ నీవు చేరి మమ్ముఁ గూడఁగాను
చేవదేరె నెవ్వరేమి చెప్పే రింక
భూవనిత యాకె నెప్పుడూ నలమేల్మంగను
నీవే కాఁగిలించవయ్య నిండెను వేడుకలు ॥ అంగ ॥ 358

ఛాయానాట

నిన్నటిపంతాలకు నేఁడేఁటికే
మన్ననలు చేకొనుటే మంచిదివో చెలియా ॥ పల్లవి ॥

వాడివట్టి తియ్యఁగాను వోపననేఁటికే
బడిబడిఁ దిరుగఁగాఁ బాయనేఁటికే
అడియాలా లొసఁగఁగా నానవెట్టవేఁటికే
వాడఁబాటు నేసుకొను టుచితమే వనిత ॥ విన్న ॥

నెలవుల నవ్వఁగాను సిగ్గులింకానేఁటికే
మలపి పెనఁగఁగాను మంతులేఁటికే
వలపులు చల్లఁగాను వాసు లింతయేఁటికే
కలపుకోలుఁదనమె కందువ వోమగువా ॥ విన్న ॥

కాఁగిలించుకొనఁగాను కడపఁగనేఁటికే
మాఁగినమో వియ్యఁగాను మఱఁగేఁటికే
వేఁగదేరఁ గూడె నిదె శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
వీఁగనిరతులఁ గడువెలయవే సకియ ॥ విన్న ॥ 359

రేకు 861 నాగగాంధారి

ఏఁటికి సిగ్గులువడే వెదుటను నన్నుఁ గని
కూటము లిద్దరికీఁ గైకొలుపుదునా ॥ పల్లవి ॥

సముకాన నుండఁగాను సతిమోము చూచి చూచి
తమకించి లోలోనే తడఁబడేవు
చెమరించెఁ జెక్కులెల్లా చిత్తడాయ పచ్చడము
తిమిరేవు ఇద్దరికిఁ దెరవేతునా ॥ ఏఁటి ॥

ఎంతగా మాటలాడఁగ వీనులను విని విని
దొంతరయాసలచేతఁ దొక్కులాడేవు
చింత నిట్టూర్పులు రేఁగి జిగిమించెఁ బులకలు
బంతినే మీఇద్దరికి బాగా లొసఁగుదునా ॥ ఏఁటి ॥

శ్రీగీతలు గలది చిలుముదిన్నలాగాలు.

సారెసారె నవ్వఁగాను సవర నీమోవి సోఁకి
మేరమీరి వేడుకతో నోరూరేవు
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ ఇంతలో నన్నేలితివి
చేరితి రిద్దరికిని నేసె లందిఇత్తునా ॥ ఏఁటి ॥ 360

పాడి

చూడవయ్య ఇవి ఇంతిసొంపులెల్లాను
తోడనే కూచుండవయ్య తొయ్యలిసంగడిని ॥ పల్లవి ॥

నీవు విచ్చేసేవనుచు నెలఁతతోఁ జెప్పితేను
చేవదేరి మిగులానుఁ జెంగలించెను
లేవె (?)గనే పవ్వళించె వోవరి సింగారించె
అవటించి పరిమళా లాయిత్తము సేసెను ॥ చూడ ॥

తనుఁ బెండ్లాడేవనుచు తరుణి కెరిఁగించితే
ఘనమైనసంతోషాన కళ రేఁగెను
మునుకొని ముంగిటను ముత్యాలముగ్గులు వెట్టి
యెనలేని ఆరతు లాఇత్తముగఁ జేసెను ॥ చూడ ॥

నెలకొని తెరలోన నీదిక్కు చూపితేను
నలువంక నెలవుల నవ్వు నవ్వెను
యెలమి శ్రీవేంకటేశ ఇదె నీవు గూడితివి
అలరినమోవివిందు లాయిత్తము సేసెను ॥ చూడ ॥ 361

వరాళి

నమ్మితిఁ దనచిత్తము నాభాగ్యమే
తెమ్మలుగాఁ దనలోనే తెలుసుకొమ్మనవే ॥ పల్లవి ॥

మనసుమర్మ మెరుఁగు మాటలసంగ తెరుఁగు
యెనసి విన్నపములు ఇఁకనేఁటికే
వెనకలు నామేనివి చేఁతలు తనకు దక్కె-
నసరఁ దనసొమ్మయి వున్నదాననే ॥ నమ్మి ॥

చవివించినవాఁడు దానె చనవు దా నిచ్చినదే
యిదె నామతి సోదించే దెందాఁకనే
మొదలఁ బెండ్లాడినాఁడు మోహము సేయించుకొనె
కదిసి కంకణ మిదె కట్టుకొంటినే ॥ నమ్మి ॥

కాయముపైఁ జెయివేసి కళలంటి కూడినాఁడు
యీయెడ నొదఁబరచే దెంతటిపనే
పాయఁడు శ్రీవేంకటాద్రిపతి దా నన్నెప్పుడును
పాయమెల్లాఁ గానుకగాఁ బట్టితి నేఁ గదవే ॥ నమ్మి ॥ 362

శ్రీరాగం

మగువరో ఇందుకే నీమగఁడు మోహించినాఁడు
పగటున రాఁగదవే బాఁతిపడీని ॥ పల్లవి ॥

కప్పురాలవంటినీకందువపలుకులనే
దప్పిదేరి తమకము దైలువారీని
రెప్పలచూపులలో మీరినమెరుఁగులనే
కుప్పళింపువలపులు గురులయ్యీని ॥ మగు ॥

బంగారునిగ్గులు దేరేబాహుమూలపుకాంతుల -
కంగవించి వొడిగట్టి యాసగించీని
కుంగనినీవురముపై కుచదుర్గములనే
సంగతిఁ దావుసేసుక సంతోసించీని ॥ మగు ॥

తేటలై ననీమోవితేనెలవిందులకే
వాటముగ నోరూరి వచ్చియున్నాఁడు
మేటి శ్రీవేంకటేశుఁడు మెచ్చి నీకాఁగిటఁ గూడి
కోటికోటిరతులఁ జొక్కుచు నవ్వీవి ॥మగు॥ 363

కాంబోది

మాపుదాఁకా నొరఁబాటుమాటలు గద్దా
యీపని తొల్లే తానెఱుఁగు రమ్మనవే ॥పల్లవి॥

కూరిమిగలుగుచోట కోప మేమిసేయునే
నేరిచినవారికి నేరమేదదే
ఆరితేరినపొందులు ఐతే వేసటెక్కుడిదే
ఆరజముసేయ కింటి కాతని రమ్మనవే ॥మాపు॥

వేడుకలే సతమైతే విసువు లెందుందునే
పాడితో నడచితేను భయమేఁటికే
వాడికైతే వలపులు వద్దంటే మానునా
యేడసుద్దులు చెప్పిని ఇంటికి రమ్మనవే ॥మాపు॥

చేతికిలోనై వుండఁగా చేసన్న లమరునా
కాతరమే కలిగితేఁ గసటు లేదు
యేతుల శ్రీవేంకటేశుఁ డిప్పు డిట్టె నన్ను నేలె
యీతగవు తా నడపె వింటికి రమ్మనవే ॥మాపు॥ 364

వసంతవరాళి

ఏఁటికి నెంచేవు మమ్ము వితపరివలెనే
నాటకపునీగుణము నానఁబోయీనా ॥పల్లవి॥

అగపడి కొలువులో నతివలెల్లా నుండఁగా -
నెగసక్కెమువలె నన్నేమి చూచేవు
మగఁడవైనా మెత్తనిమనసువాఁడవు నీవు
నగుబాటునీవలపు నాటుకొపీనా ॥ ఏఁటి ॥

కతలుచెప్పినసతులు కాచుకుండఁగా నాతోనే
మతకమువలె నేమిమాటలాడేవు
పతివైనాఁగాని యఁ (యం?) టుబచ్చలివంటివాఁడవు
సతమై నీకొకవంక చవిపుట్టీనా ॥ ఏఁటి ॥

కొమరెలు వరుసకు కోరి వేఁడివుండఁగాను
భ్రమసినట్టె నాకెంత బత్తిసేసేవు
రమణుఁడవైనా మీరవు శ్రీ వేంకటేశుఁడ
తమకపునీరతులకు దారదప్పీనా ॥ ఏఁటి ॥ 365

రేకు 862 శుద్ధవసంతం

ఆసుద్దు లన్నియుఁ జెలి సదుగరాదా
నేసవెట్టితివి నీచేతిదాయ వలపు ॥ పల్లవి ॥

పొంకముగా నెవ్వతెతో పొందుసేసి వచ్చితివో
జంకెనచూపుల నీకె సాదించీని
లంకెల నప్పటి మరి లచ్చన లేమిగనెనో
వుంకువ మోవెంటించితే వొడ్డుకొనీని ॥ ఆసు ॥

మేరమీరి వింతసొమ్ము మేన నీ కెంత వున్నదో
నారుకొన నెలవుల నవ్వు నవ్వీని
పేరుకొని యేవనిత పిలువఁగ వినెనో
వూరకే మాటాడఁగాఁ జెవులు మూసుకొనీని ॥ ఆసు ॥

పురముగంద మెవ్వరివాడల మెత్తినదో
గరిమఁ గాఁగిలించితే కడులోఁగిని
మరిగి శ్రీవేంకటేశ మనసెట్టు దెలిసెనో
సరుగ నిన్నుఁ గూడి సన్న సేసీని ॥ అను ॥ 366

సామంతం

చేపట్టుఁగుంచమపై చేరి ఇట్టె నాతోను
కాఁపురము సేయవోయి గండిగోటకేశవా ॥ పల్లవి ॥

మన్ననలనే చొక్కి మంతనాన నీవొద్ద
కిన్నెర వాయించితిఁ గెల్లురేఁగి
చన్నులపై నీవు శేఁతచందురుల నించితివి
నన్నుల మెచ్చితినోయి గండిగోటకేశవా ॥ చేప ॥

..ంటవాయలేక మోవిచవి చూపి నిన్ను నిమ్మ-
పంటఁ గొని వేసితిఁ బంతముతోను
నంటుచేసి పువ్వుదండ నాపై వేసితివి
కంటిమోయి నీజాడలు గండిగోటకేశవా ॥ చేప ॥

కడుమంచితనములఁ గాఁగిట నిన్నెలయించి
అదరి పెండ్లాడితి నన్నిటా నిన్ను
యెదయక శ్రీవేంకటేశ నన్ను నేలితివి
కదలేదు నీమోహము గండిగోటకేశవా ॥ చేప ॥ 367

లలిత

ఈ గుణాలు మీకె కల విద్దరికివి
చేగదేరఁ దొగదేరు చెలులెల్లా మిమ్మును ॥ పల్లవి ॥

యెగసక్కేలకుఁ బతి యేమేమి సేసినాను
వొగరులాడక పూరకున్నదే సతి
సొగసేయాఁటది యెంత సోఁక సరసమాడినా
వెగటులేకున్న యట్టివిభుఁడేజాణఁడు ॥ ఈగు ॥

అవల రమణుఁ డెంత యగ్గలికఁ దిరిగినా
చవిసేసుకుండేది సకియ
జవరాలు తను నెంతచలము సాదించినాను
అవుఁగాదననివాఁడే అందపురమణుఁడు ॥ ఈగు ॥

కమ్మకొని ప్రియుఁడెంత కాఁగిట నలయించినా
సమ్మతించి వుండేది అప్పపువేషలు
నెమ్మి శ్రీవేంకటేశ నెలఁత రతి మించినా
నెమ్మది మన్నించితిటు నీవే నాయకుఁడవు ॥ ఈగు ॥ 368

సాళంగనాట

మొక్కలీఁడవయ్య నీవు ముద్దు విట్ఠలా మా-
పక్క వాయ వెప్పుడును పండరంగివిట్ఠలా ॥ పల్లవి ॥

చెక్కునిచల్ల లమ్మఁగాఁ జేరి విట్ఠలా మా-
జక్కవచన్నులంటేవు సారె విట్ఠలా
తొక్కేవు మాపాదాలు దొమ్మివిట్ఠలా
పక్కన మై చెమరించెఁ బండరంగివిట్ఠలా ॥ మొక్క ॥

వేళగాచి వచ్చేవు మావెంట విట్ఠలా కడు-
మేలములాడఁ జేరేవు మేటివిట్ఠలా
కోలుముందై చెనకేవు గొంటువిట్ఠలా
పాలుగాంచి(చేఁ)వేళనే పండరంగివిట్ఠలా ॥ మొక్క ॥

సొరిది గచ్చకాయలు చూపి విట్ఠలా
సరిబేసు లాడేవు జాణవిట్ఠలా
గొరబై శ్రీవేంకటాద్రిఁ గూడి విట్ఠలా
పరగ మావద్ద నుంటి పండరంగివిట్ఠలా ॥ మొక్క ॥ 369

మాళవిగౌళ

చక్కఁదనాల మించీ నిచ్చటఁ గృష్ణుఁడు
వెక్కసీఁడు గదవమ్మ వెన్నముద్దకృష్ణుఁడు ॥ పల్లవి ॥

గొల్లెతలఁ గొంగువట్టీఁ గోరి కోరి కృష్ణుఁడు
వెల్లవిరిగా నవ్వీ వేడుకతోఁ గృష్ణుఁడు
పల్లదపుమదమునఁ బచ్చిదేరీఁ గృష్ణుఁడు
వెల్లివలపులు చల్లీ వెన్నముద్దకృష్ణుఁడు ॥ చక్కఁ ॥

మంతనములాడుతానే మరిగించీఁ గృష్ణుఁడు
బంతిమోవు లడిగీని బాలకృష్ణుఁడు
దొంతివెట్టి ముద్దులెల్ల దొరకొనీఁ గృష్ణుఁడు
వింతనేర్పులెల్లాఁ జూపీ వెన్నముద్దకృష్ణుఁడు ॥ చక్కఁ ॥

బలిమిఁ గాఁగిట వించీ పాయకిదే కృష్ణుఁడు
తిలకించి చూపు చూచీ దిట్టకృష్ణుఁడు
కలసి మన్నించె నిదే కైవసమై కృష్ణుఁడు
వెలసె శ్రీవేంకటాద్రి వెన్నముద్దకృష్ణుఁడు ॥ చక్కఁ ॥ 370

బౌళి

చేవదేరె వలపులు చేతిలోని పీడెము
తేవోయి భూపతిచెర్వుతిరువెంగళప్పఁడా ॥ పల్లవి ॥

వీరములాడఁగ నీతోఁ బెనఁగులాడేమా
చేరి నీవు నవ్వఁగానే చెనకేఁ గాక
రారాదా ఇంకనైన రంతులేల మాయింటికి
ధీరుఁడ విన్నిటా నీవు తిరువెంగళప్పఁడా ॥ చేవ ॥

గుట్టుతోడ నుండఁగాను కొంగువట్టి తీసేమా
జట్టిగొని పెండ్లాడఁగా జరసేఁ గాక
పొట్టఁబొరుగబ్బె నీకు పొత్తునఁ గూచుండవోయి
దిట్టవాదు వన్నిటాను తిరువెంగళప్పఁడా ॥ చేవ ॥

చలపట్టికే నీతో సారె బలిమిసేసేమా
అలరి కాఁగిలించఁగా నలమేఁ గాక
సులభమాయఁగదోయి చొక్కపునాతోడిరతి
తెలిసి(సె?) శ్రీ వేంకటాద్రి తిరువెంగళప్పఁడా ॥ చేవ ॥ 371

రేకు 863 ధన్నాసి

నీవేల సిగ్గువడేవు నీకు మోహించె నితఁడు
చేవదేర పొందుసేసి వేసచల్లఁగదవే ॥ పల్లవి ॥

పరగ నీదిక్కు తప్పకచూచీ నితఁడు
గరిమ నీవేళనే కానుకియ్యవే
సరసము లప్పటివి సారె సారె నాడీని
తెరలోనికిఁ బిలిచి తేనెమో వానగవే ॥ నీవే ॥

నసుపునఁ దమి రేఁచి నవ్వులు నవ్వీ నితఁడు
మనసు రంజిల్ల మర్మము లంటవే
పెనఁగుచు నింతలోనే ప్రియములు వచరించీ
చనుఁగవ నప్పళించి జట్టిగొనఁగదవే ॥ నీవే ॥

వూరకే నీవాడివట్టి వుంకువపెట్టీ నితఁడు
గారవపుఁగాఁగిటను కళరేఁచవే
కోరి విజనగరపుకోనేటి శ్రీ వేంకటేశుఁ_
డీరీతి నిన్నుఁ గూడె నిన్నిటాను మెచ్చవే ॥ నీవే ॥ 372

నారాయణి

నమ్మిక గావలె నిన్ను ననిచిసదాఁకాను
కొమ్మ నీపాలఁ గలిగె కొత్తపెండ్లికూఁతురు ॥ పల్లవి ॥
మచ్చిక నప్పు డాకెతో మాటలేమేమాడితివో
యెచ్చుటా మఱవకుమీ యెదలోనను
నిచ్చ నీపొద్దిచెలులు నీవోజ యెఱుఁగుదురు
కొచ్చి యానెలఁత నీకు కొత్తపెండ్లికూఁతురు ॥ నమ్మి ॥
సరవి నేకతమున చనవు లేమిచ్చితివో
తరవాతఁ జెల్లించుమీ తప్పకుండాను
పొరుగిరుగువారు నీభూటకాన కోపుదురు
గొరబుల నీవనిత కొత్తపెండ్లికూఁతురు ॥ నమ్మి ॥
ట్టిగా నన్నునేలి సరి నాపెఁ గూడితివి
ఇట్టె మన్నించుమీ యెన్నికగాను
నెట్టన శ్రీ వేంకటేశ నీదేవులెల్లా దిట్టలు
గుటున నీకన్నెయైతే కొత్తపెండ్లికూఁతురు ॥ నమ్మి ॥ 373

దేసాళం

తనంత నెఱఁగడు తా నీకెమాయ
ఇనుమడిగా మీరే యెచ్చరించరే ॥ పల్లవి ॥

పువ్వులవాట్లు మేనఁ బుప్పొడిచొప్పు లెత్తిచ్చి
యివ్వల నూరకే నిజాలేల చేసీనే
చివ్వనఁ దనమై తానే ఁగిఁ జూచుకోఁడో యేమో
యివ్వల మీరైనాఁ జెలు లెచ్చరించరే ॥ తనం ॥

పన్నీరువసంతాలు పైచారలు చూపిచ్చి
చెన్నుమీర సాకిరేల చెప్పించీనే
అన్నిటా దనసింగారా లద్దములోఁ జూడఁడేమో
యిన్నిటా మీరైనాఁ జెలు లెచ్చరించరే ॥ తనం ॥

కూడినచన్నులతాఁకులకుమ్మ(మ్మొ?)త్తే పట్టియిచ్చి
యీడనే శ్రీ వేంకటేశుఁ డేల దాఁచీనే
యీడుగా నన్నేలె నాయెఱుక దెలియఁడేమో
యీడేరె మీరైనాఁ జెలు లెచ్చరించరే ॥ తనం ॥ 374

శ్రీరాగం

కడలేనికీరితి గట్టుకొంటివి
చిడుముడి నింకా సంతోసించేము నిన్నును ॥ పల్లవి ॥

బలిమికాఁడ వౌదువు పంతమెల్లా నీకుఁ జెల్లె
చలము లింతుల నే సాదించితివి
చెలియభావము నీవు చిత్తగించి మన్నించు
పొలుపుమిగుల నేము పొగడేము నిన్నును ॥ కడ ॥

నేరుపరి వౌదువు నేమాన నడచితివి
యీరీతిఁ గాంతల గెల్చి యీడేరితివి
సారెకు నీవనితకు చనవిచ్చి దయఁజూడు
మేరమీర బత్తిసేసి మెచ్చేము నిన్నును ॥ కడ ॥

తగవరి వాదువు తప్పు దేరుచుకొంటివి
తగిలి చొక్కించితివి తరుణులను
నగుతా శ్రీ వేంకటేశ నలినాక్షిఁ గూడితివి
జగములో జాణవని చాటేము నిన్నును ॥ కద ॥ 375

మధ్యమావతి

చూతము నీనేరుపు సుదతియెదుట నేఁడు
కాతరీఁడ వీగుట్టు కనుకొనవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

పడఁతి మాఁటలనే బయలువందిలి వెట్టె
జడియక నీవది విచారించవయ్యా
వెడఁగునవ్వులనే వెన్నెలలు వెదవెట్టె
కడలేక పోదినేయఁగదవయ్యా ॥ చూత ॥

కుమ్మరింపుఁజూపులనే కుచ్చె నీలాలపేరులు
కమ్మి యిట్టె నీవు మెడఁగట్టుకోవయ్యా
బొమ్మల జంకెనలనే పొదిగి ముసుఁగువెట్టె
పిమ్మటఁ దెలిసి తప్పించుకొనవయ్యా ॥ చూత ॥

జవ్వనమదములు సరుస రాసులువోసె
చివ్వన నింతటనైనా చేపట్టవయ్యా
రవ్వగా శ్రీ వేంకటేశ రమణిఁ గూడితి విటు
ఇవ్వల మమ్మేలితివి ఇట్టె మెచ్చవయ్యా ॥ చూత ॥ 376

పాడి

ఇంతులాల చూడరే యీతనియెగసక్కెలు
రంతునేసి వీఁపుగానరాఁగాఁ దాఁగీని ॥ పల్లవి ॥

అనలువెట్టఁగనేలే అనోరిపెదవుల
కానుకలై లచ్చనలు గానరాఁగాను
మోనాన నుండఁగనేలే ముంచినయాగుట్టుతోనే
ధ్యాన మాపెమీఁదట తగులై యుండఁగను ॥ఇంతు॥

బొమ్మల జంకించనేలే పూఁచి యానొసలనె
కమ్మి లత్తుకచిహ్నాలు గానరాఁగాను
ఇమ్ములను నిట్టచూపులేలే యాకన్నుల—
కమ్మినమదరాగము గప్పియుండఁగను ॥ఇంతు॥

అప్పటిఁ బెనఁగనేలే ఆయురముమీఁదనే
ముప్పిరిఁ జన్నులంటినముద్ర లుండఁగను
యిప్పుడె శ్రీవేంకటేశుఁ డిటు తానె నన్నుఁ గూడె
యెప్పుడూ నాపెఁ దాను యెనసి వుండఁగను ॥ఇంతు॥ 377

రేకు 864 నాగవరాళి

నడుమ వలసితేను నవ్వేము నేము
చిడుముడి నీఁక మీరు సేసినట్టె చెల్లును ॥పల్లవి॥

మగువ కన్నుల మొక్కె మనసున దీవించు
యెగసక్కెమాడెనా యేమిచూచేవు
తగవరి యాపె నీవు తలఁపుకొద్దివాఁడవు
జిగిమీర మీరిఁకఁ జేసినట్టె చెల్లును ॥నడు॥

కొమ్మ నవ్వు గానుకిచ్చె గుట్టుననే అందుకో
పమ్మి విన్నుదూరెనా భయ మేఁటికి
వుమ్మడిఁ జెప్పెంపె నాపె వొడఁబడితివి నీవు
చిమ్మిరేఁగి మీరిఁకఁ జేసినట్టె చెల్లును ॥నడు॥

దేవులై కలలోఁ గూడె దిష్ట మిట్టె సేస చల్లి
మోవనాడెనా నన్ను ముట్టికూడేవు
వావులు చెప్పె నాకె వసమయితివి నీవు
శ్రీ వేంకటేశ మీకుఁ జేసినట్టె చెల్లును ॥ నడు ॥ 378

కురంజి

ఎవ్వరి నేమడిగేవు యెందాఁకాను
రవ్వలేల సేసేవు రతిఁ గూడరాదా ॥ పల్లవి ॥

చిగిరించె వలపులు చేగదేరె సిగ్గులు
నగవు నెలవి నిండె నలినాక్షికి
అగడేల సేసేవు ఆసలేల దాఁచేవు
తగు మీకిద్దరికిని తలఁచుకోరాదా ఎవ్వ ॥

పచ్చిదేరె కళలు బలువాయఁ దమకము
రచ్చకెక్కె విన్నపాలు రమణికిని
కొచ్చి యెంతపెనఁగేవు కోరికలెట్టుండి పేవు
హెచ్చుఁగుంచు లేదు మీకు నెనయఁగరాదా ॥ ఎవ్వ ॥

తారుకాణాయఁ జూపులు తతిగొనెఁ బాయము
పేరతో నీపొందు లబ్బె మెలుఁతకును
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యీగురు లెట్టు మూసేవు
యీరసములేదు మీకు యిచ్చనుండరాదా ॥ ఎవ్వ ॥ 379

అహిరినాట

బాపురే ఆంత గాకుంటె భ్రమతురా గొల్లెతలు
యేపున జాణతనాలు యింతేసి నేర్చితివి ॥ పల్లవి ॥

ప్రియురాలనై నీకు పెక్కుసేవలు సేయఁగా
నయగారిమాటలాడి నవ్వించేవు
బయకారివాఁడవని పడఁతులచే వింటి
నియతితో సరివచ్చె నీగుణములెల్లను ॥ బాపు ॥

అచ్చలాన నే నీకు నాలనై వుండఁగాను
యిచ్చకములెల్లాఁ జేసి యేలయించేవు
తచ్చనకాఁడవని తగుల నిన్నాడుదురు
వచ్చెఁ దారుకాణలు వరుస నీసుద్దులు ॥ బాపు ॥

యేకతాన నే నిన్ను యెలమిఁ గూడుండఁగాను
కాకరితనాలఁ దమి కడురేఁచేవు
మేకులవాఁడవని మెత్తురు శ్రీవేంకటేశ
జోకలతో నీడువచ్చె సొరిది నీకతలు ॥ బాపు ॥ 380

కాంబోది

విన్నపించరే పతికి వెలఁదులాల
సన్నయెరిఁగితేఁ దానే సమ్మతించుఁగాక ॥ పల్లవి ॥

దిట్టయైనయట్టివాఁడు తిట్టితేఁ గోపించునా
నట్టనడుమ నెలవి నవ్వుఁగాక
అట్ట(ట్టఁ?)డైనవాఁడు యాఅడి కట్టె లోఁగునా
జట్టిగొని పైపైని సంతసించుఁగాక ॥ విన్న ॥

కడుజాణఁడైనవాఁడు కదిమితే దూరునా
తడయక పిలిచి యాదరించుఁగాక
చిడుముడి పంతగాఁడు సిగ్గులకు లోనౌనా
విడువనిరతులకు వేగిరించుఁగాక ॥ విన్న ॥

వలచినయట్టివాఁడు వాసులెల్లా నెంచునా
కలసి కాఁగిట నించి కైకొనుఁ గాక
యెలమి శ్రీ వేంకటేశుఁ డితఁ డిట్టె నన్నుఁ గూడె
తలఁపెల్లా నీడేర్చి దక్కియుండుఁ గాక ॥ విన్న ॥ 381

పాడి

ఊరకుండవయ్య నాకు నొక్కమనసాయ
ధీరత నీగుణము సోదించినదే కాదా ॥ పల్లవి ॥

సుదతి నీకేమైనా చుట్టముగాదా తొల్లి
యెదిరించి మాటాడితే నేమాయను
వుదుటున నన్ను నెంత వాదఁబరచవచ్చేవు
కదిసి నీమనసు నేఁ గన్నదేకాదా ॥ ఊర ॥

పొలఁతి యెప్పుడు నీపొరుగింటిదే కాదా
యెలమి నిక్కిచూచితే నేమాయను
కలగొన నిందుకేల కారణాలు దెలిపేవు
వెలయఁగ నీసుద్ది నే విన్నదే కాదా ॥ ఊర ॥

వనిత నీ కెప్పుడును వావి నీవదినే గాదా
యెనసి నేసవెట్టితే నేమాయను
ననుపై శ్రీ వేంకటేశ నన్ను నమ్మించి కూడితి
చెనకి నీవోజ తెలిసినదే కాదా ॥ ఊర ॥ 382

రామక్రియ

మెచ్చితిమి తొలుతే నీమేకులెల్లాను నీ_
యిచ్చకమే చాలదా యింపులు వుట్టించవ ॥ పల్లవి ॥

తీపులు వుట్టించ నీతియ్యనిమోవే చాలదా
మాపురేపుఁ జెలులకు మంతనానను
కోపున నాటలు చూప కొనచూపులే కావా
యేపొద్దు నాసలు చూపి యెలయించను ॥ మెచ్చి ॥

గొరబై వలపించ నీ కొనగోరే చాలదా
సరికిబేసికిని జవరాండ్లకు
సిరులనేసలు చల్ల చిరునవ్వులే కావా
తెరలోనిరతులను తీగెలువారించను ॥ మెచ్చి ॥

కడువేడుకలు రేఁచ కాఁగి లిదే చాలదా
అడరినమావంటిఅతివలకు
బడినె శ్రీవేంకటేశ పలునీసుద్దులే కావా
వుడివోనిరతులను వోలలాడించఁగను ॥ మెచ్చి ॥ 383

రేకు 865 సాళంగనాట

ఔనయ్యా మంచివాఁడ వన్నిటా నీవు
యీనవ్వులవంక నీకు నేమి గూడె నిపుడు ॥ పల్లవి ॥

తచ్చనకాఁడవై నీవు తరుణుల నెగవోసి
అచ్చలాన యెచ్చుగుందు లాడుమనేవు
ఇచ్చకురాండ్లు నీకు నిద్దరు సరేకాదా
కచ్చుపెట్టి యిందు నేమిగట్టుకొనే విపుడు ॥ ఔన ॥

వినోదకాఁడవై నీవు వీరి వారి సన్న నేసి
పెనఁగులాటకుఁ బెట్టి పెచ్చురేఁచేవు
యెనయ నీ కీపెనాపె నితవరులే కారా
పనివడి యిందు నెంతఫల మబ్బె నీకు ॥ ఔన ॥

యెమ్మెకాఁడవై నీవు యిరుమేలా నిడుకొని
వుమ్మడిఁ గాఁగిటఁ గూడి వుబ్బించేవు
కమ్మి యక్కచెల్లెఁళ్లు గారా శ్రీవేంకటేశ
సమ్మతి నీ కెటువంటిచవివుట్టె నిపుడు ॥ ఔన ॥ 384

సామంతం

ఆనతీవయ్యా నాకు నది వినవేడుకయ్యీ
సోనగాఁ గురిసీ నీమై సొరిదిఁ బెంజెమట ॥ పల్లవి ॥

పొట్టఁబొరుగున నీవు పొందులు సేసేయందుకు
నెట్టన నే నవ్వినదే నెపమాయను
ఇట్టె గుట్టుననుండితే నేమనఁగలవాఁడవు
వుట్టిపడీ వలపులవుద్యే(ద్యో?)గాలెల్లను ॥ ఆన ॥

సిరులనాపై నీవు నేసలు వెట్టేయందుకు
సరసము నే నాడుటే సందాయను
తెరలో నుండితే నెట్టు ద్రిష్టించఁగలవాఁడవు
వెరిగిని యడియాసప్రియము లన్నియును ॥ ఆన ॥

మలయుచు నీవు నన్ను మన్నించేయందుకు
సొలసి నేఁ గూడినదే చొప్పాయను
తలవంచితే నెవ్వరిఁ దడవఁగలవాఁడవు
మొలచీ శ్రీవేంకటేశ మోహనములెల్లను ॥ ఆన ॥ 385

వేళావళి

నేగి లేచి నేసేదెల్లా వెలఁదులతోడిపొందే
ఆగడపుతలపోఁత లాఁప నెట్టు వచ్చును ॥ పల్లవి ॥

ఆనోదాన జవరాలు ఆపొద్దటనుండియును
వేసరక చేసీని విన్నపములు
వా(వ్రా?)సుకో[1] పొత్తకాన నివ్వల మఱవకుండాను
యేసుద్దులకైనాను యెచ్చరిక వలెను ॥ వేగి ॥

సారె సారె నీదేవులు సముకాననే వుండి
వూరటలేక చేసీని వూడిగములు
గారవించి రేపటికి కణఁజాలనిండాఁ బెట్టు
దారదప్పకుండాఁ గొంత దాఁపిరికము వలెను ॥ వేగి ॥

తొలఁగక పెండ్లికూఁతురు నిన్నుఁ గలయుచు
గిలిగింపుచుఁ బెంచీ కాఁగిట రతులు
యెలమి శ్రీ వేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
నెలకొన్న నవ్వులకు నేరుపులు వలెను ॥ వేగి ॥ 386

శ్రీరాగం

దయఁ జూచి రక్షించేదే తగవు నీకు
ప్రియములు చెప్పఁగాను పెనఁగఁగనేఁటికి ॥ పల్లవి ॥

జంకెన లెంతచూపినా చలమెంత సాదించినా
అంకెల నీచేపట్టినతఁటదే కదా
వుంకువఁ బెండ్లాడితివి వూడిగము గైకొంటివి
బింక మెంత నెరపినా పిన్నదే కదా ॥ దయఁ ॥

వెక్కసాలెన్నాడినాను వేమారు సొలసినాను
మిక్కిలి నీవు మన్నించేమేనదే కదా
పక్కన నవ్వితి విట్టె బాసలెల్లా నిచ్చితివి
చొక్కి యెంత మీరినా జోడుదే కదా ॥ దయఁ ॥

1. పుస్తకావకు వ్యావహారికరూపము ?

పైపై నెంతగొసరినా వంతా లెట్టు నొడిగినా
యేపొద్దు నిన్నుఁ బాయనిఇంటిదే కదా
రాఁపుగా శ్రీ వేంకటేశ రమణి నేలితి విట్టె
యేపనులు చెప్పినా నీయింపుదే కదా ॥ దయఁ ॥ 387

దేసాళం

ఏఁకరీని మిమ్ముఁ జూచి ఇదెవ్వరోయి
తాఁకించీఁ దనచన్నులఁ దా నెవ్వరోయి ॥ పల్లవి ॥

దేవులు నీవును నిట్టే తెరవేసుకుండఁగాను
యీవల తొంగి చూచీని ఇదెవ్వరోయి
పూవులదండలు మీరు పూఁచి వేసుకోఁగాను
ఆవి మూరుకొనవచ్చీఁ దా నెవ్వరోయి ॥ ఏఁక ॥

చెప్పరానిమాటలెల్లా చేరి మీరాడుకొనఁగా
యిప్పుడే పొంచులు వినీ నిదెవ్వరోయి
విప్పచు సురటి మీరు వేమారు విసరుకోఁగా
దప్పిదేరీ నడుమను తా నెవ్వరోయి ॥ ఏఁక ॥

కలసి మీరిద్దరును కాఁగిటనే కూడఁగాను
మెలుఁగెత్తి పాటవాడీ నిదెవ్వరోయి
అలరి శ్రీ వేంకటేశ అట్టె నన్ను నేలితివి
తలఁపించీ రతులెల్లాఁ దా నెవ్వరోయి ॥ ఏఁక ॥ 388

హిందోళం

అడవయ్య సరిగా నీ వాపెతో వసంతము
వేడుక నవ్వులలోనివెన్నెల వసంతము ॥ పల్లవి ॥

యెడయక నీమీఁద నింతి కొనచూపుల
వడిఁ జల్లీ వలపులవసంతము
వుడుకుఁజెమటలనే వూర్చి కొనగోరఁ జిమ్మీ
కొడిసాగ బుఱ్ఱటకొమ్ములవసంతము ॥ అద ॥

గొరబైనమాటలు కుమ్మరించి కుమ్మరించీ
వరుసఁ జిరుసిగ్గులవసంతము
సొరిది సరసములఁ జూపి మోపి పెనఁగుచు
సరుగఁ జాఁచీ గుబ్బచన్నులవసంతము ॥ అద ॥

పొంచి పొంచి కలయుచు బుసకొట్టునేఁతలనే
వంచీ కౌఁగిటిరతుల వసంతము
యెంచి శ్రీవేంకటేశ నన్నేలితివి ఆకె నీపయి
నించీఁ గలయికలనే నెయ్యపువసంతము ॥ అద ॥ 389

రేకు 866 మాళవశ్రీ

మగవాఁడు వలచితేను మగువలజాడ లిట్టి
అగడుగానేల అడియాసలఁ బెట్టేవే ॥ పల్లవి ॥

ఇచ్చకముతోడఁ బతి ఇంటికిఁ బిలువఁగాను
పెచ్చురేఁగి నీవేల పెనఁగేవే
కచ్చుపెట్టి రతులకుఁ గాచుకుంటితి నిం(విం?)దాఁకా
తెచ్చుకోలై యేల తరితీపుసేసేవే ॥ మగ ॥

ననుపు చూపి యతఁడు నవ్వులు నవ్వఁగాను
గునియుచుఁ దలవంచుకొననేఁటికే
వొనరఁ గానుకలు నీవొసఁగితి విందాకా
పనివూని నీ వెంత బయలీఁదించేవే ॥ మగ ॥

శ్రీవేంకటేశుఁడు చేరి నిన్నుఁ గూడఁగాను
చేవదేర నీవేల సిగ్గువడేవే
యీవల నన్నితఁడే యేలి మన్నించినాఁడు
భావ మెఱిఁగిఁకనేల భ్రమయించేవే ॥ మగ ॥ 390

దేశాక్షి

చెప్పినట్టెల్లాఁ జేసి చేకొని మన్నించుఁగాక
వొప్పుగ నీపొందు మాని వూరకుండఁగలఁడా ॥ పల్లవి ॥

కామించి నీపైవలపుగలిగినరమణుఁడు
యేమే నీమాటకు యెదురాడీనా
గోమున నీరాకలే కోరుక వుండె నిందాఁకా
భామరో యీవేళను పరాకు నేసీనా ॥ చెప్పి ॥

పలుమారు నీకును బాసలిచ్చినవిభుఁడు
తలఁచుకొనక యిట్టె తక్కిఁంచీనా
యెలమి నీకాఁగిటికి యెదురుచూచె నిందాఁకా
తలకొని యేలుఁగాక తా మరచీనా ॥ చెప్పి ॥

చిత్తగించి నీపాలిటిశ్రీ వేంకటేశుఁడు
కొత్తగా భోగించుఁగాక గుట్టు చూపీనా
బత్తినేసి బాగాలిచ్చె నిందాఁకా
హత్తి రతిఁ జొక్కించుఁగా కారడిఁబెట్టీనా ॥ చెప్పి ॥ 391

బౌళి

నేసవెట్టి పెండ్లాడినచెలియ నేను
వేసరక నీవెంత వేడుకొనేవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

పైపైఁ జన్నులమీఁదిపయ్యదేల తీసేవు
రావుగా నొండొకటితో రాసీనవి
మోపులుగా జవ్వనము మూటగట్టుకున్నదాన
చూపెట్టుక మమ్ము నెంత సోదించేవయ్యా ॥ నేస ॥

చెలరేఁగి చెలరేఁగి చేతులేల పట్టేవు
చలివాసి తీగెలుసాగీనవి
మెలుపుఁగాఁగిటి కివే మీఁదెత్తుకున్నదాన
పెలుచఁజేఁతల నేల పెనఁగాదేవయ్యా ॥ నేస ॥

అఁ(అం?)డనె నాపిరుఁదుల కాసలేల నేసేవు
బండికండ్లవలెనే బలుము లవి
నిండుక శ్రీ వేంకటేశ నీ సొమ్ములు నేసితి
దుండగపురతి నెంత దొమ్మినేసేవయ్యా ॥ నేస ॥ 392

ముఖారి

కంటి నీమనసు నేను కడమలేనివాఁడవు
అంటి ముట్టి పెనఁగేవు అలపు లేదెపుడు ॥ పల్లవి ॥

యెంతయినా మన్నింతువు ఇటు నీకు వలచిన—
కాంతలను మొగమోటఁ గాదనఁబోవు
పంతములైనా నిత్తువు బత్తినేసినవారికి
చెంతఁ బెండ్లికొడుకవై సిగ్గువడ వెపుడు ॥ కంటి ॥

చెప్పినట్టు నేతువు చెలిమికత్తెలకును
వుప్పతిల్లు నేస్తమున నోపననవు
కుప్పళింతువు ప్రియము కూటమిగలవారికి
చిప్పిలు మేలువాఁడవై సిగ్గువడ విపుడు ॥ కంటి ॥

కందువలఁ గూడుదువు కామించినమావంటి—
ఇందుముఖుల మేలాన నీదేర్తువు
ఇందరిలో శ్రీ వేంకటేశ నన్ను నేలితివి
చెందినతమకముల సిగ్గువడ వెపుడు ॥ కంటి ॥ 393

బౌళి

ఏకరాజ్య మయ్యె నీకు నింపులాయ నిదే నాకు
రాకవెన్నెలలు వచ్చె రావయ్య లోనికి ॥ పల్లవి ॥

విచ్చనవిడాయ నీకు వేడుకలెల్లాఁ జెల్లె
పచ్చిదేరి నామోవి ఫలమందెను
కచ్చుపెట్టి నెచ్చెలులు కందువఁ బొందుసేసిరి
రచ్చల నిండె వలపు రావయ్య లోనికి ॥ ఏక ॥

నవ్వులు నిజములాయ నారుకొనెఁ బంతములు
ఇవ్వల నాజవ్వనము యీడుజోడాయ
పువ్విళ్లూరె మనసులు వొద్దికఁ బెండ్లిసేనె
రవ్వసేసెఁ దమకము రావయ్య లోనికి ॥ ఏక ॥

కతలాయ నీమాటలు కాఁపురము సతమాయ
తతిఁ గూడె నాకూటమి తనివిచ్చెను
యితవై శ్రీ వేంకటేశ యింపులు పొత్తుగలనె
రతు లిట్టె వొనగూడె రావయ్య లోనికి ॥ ఏక ॥ 394

తోండి

తరుణులసహజాలు తలఁచుకో వోయి నీవు
సరసుఁడవు బుద్ధు లిచ్చట నేము చెప్పేమా ॥ పల్లవి ॥

ఆసలఁబెట్టుదురు అట్టె లోనయినదాఁకా
వాసుల మీరుదురు వలచితేను
బేసబెల్లిచేఁతలఁ బెనఁగుదు రేడనైనా
బాసలు గొందురు తముఁ బాయకుండాను ॥ తరు ॥

కాఁపురాలు సేతురు కాణాచయినదాఁకా
తీపులఁబెట్టుదురు దిక్కుచూచితే
మాపు రేపుఁ బైకొందురు మనసు నమ్మికలకు
రాఁపుగా నవ్వుదురట్టె రతుల కొరకును ॥ తరు ॥

పచ్చిగాఁ జెనకుదురు పరాకు మానినదాఁకా
తచ్చనలు సేతురు తగిలితేను
ఇచ్చట శ్రీ వేంకటేశ ఇటు నన్నుఁ గూడితివి
ఇచ్చకపుసతులు తా మెదురై కలతురు ॥ తరు ॥ 395

రేకు 867. సామంతం

మొక్కవే చెలువునికి ముమ్మాటికి
వెక్కసమైతే సిగ్గులు [1]వెల్లులై విగుడును ॥ పల్లవి ॥

పంతమాడవలెనా పతితోడ సతికిని
వంతుకుఁ బ్రియము చెప్పవలెఁగాక
దొంతులు పేరుచఁబోతే తుదకెక్కుఁ జలములు
సంతోసించితే వలపు చవులై నిలుచును ॥ మొక్క ॥

బిగియఁగవలెనా పెనఁగేటివిభునితో
జిగిమించ నూడిగాలు సేయుట గాక
చిగిరింపించఁగఁబోతే చిమ్మిరేఁగును మంకులు
నగితే మచ్చికలతో నాటుకొను మనసు ॥ మొక్క ॥

---

1. వెల్లువలు రూపాంతరమా?

గుట్టుచూపవలెనా కోరి శ్రీవేంకటేశుతో
ఇట్టె కలయుటే యెన్నికగాక
రట్టుసేయఁబోతే రతులిట్టె పెచ్చుపెరుగు
చుట్టరికమున నుంటే సులభమౌ భోగము ॥ మొక్క ॥ 396

ఆహిరి

పతిఁ బాసి విరహానఁ బడనేలే
మతిలో నున్నాఁ డతఁడు మఱవఁ దలఁచవే ॥ పల్లవి ॥

పున్నమవెన్నెలలవే పూచినవనాలవిగో
కన్నెరో నీవేల యింతకాఁకఁ బొందేవే
పన్నీటియేరులు వారీ పచ్చకప్రము రాలీ
వన్నెలతో నింత వసివాడు లేఁటికే ॥ పతిఁ ॥

చలిగాలి విసరీని జడిముంచె మేఘము
అలయుచు దప్పిఁబడనదేలే నీవు
మొలకపైరులు నిండెఁ బొదలె పిసుకదిబ(బ్బ?)లు
వలవంత విపుడేల వడఁబడేవే ॥ పతిఁ ॥

గందవొడిదుమ్ము రేఁగె కదిసె విరులతావి
అందముగనేల వుస్సురస్సురనేవే
పొందె శ్రీవేంకటేశుఁడు పొంచి ఇంతలోనే వచ్చి
విందు మోవితేనె, నెట్టు వెరగందేవే ॥ పతిఁ ॥ 397

లలిత

ఎదురు మెచ్చ నీసుద్దులేమి చెప్పేది
కదిసి కొసరఁగాను కాకునేతురా ॥ పల్లవి ॥

యింతి నీవు మచ్చికతో నేకతములాడఁగాఁ బూ-
　బంతిఁగొని వేసి యాకె పంతమాడెను
చెంతనుండి నీవందుకు సిగ్గువడవలెఁగాక
　బంతి నుండి నీవు విమ్మ పంట వేతురా ॥ ఎదు ॥

బడినే మీరిద్దరును బాసలు చేసుకొనఁగ
　నడుమఁ బన్నీరు చల్లి నవ్వీ నాపె
తడఁబడి నీ వందుకు తల వంచవలెఁ గాక
　జడిగొని గందవొడి చల్లఁజొత్తురా ॥ ఎదు ॥

కమ్మి వొండొరులు మీరు కాఁగిలించుకొనఁగాను
　దొమ్మి నాపె నిన్నుఁ గూడి తొక్కెఁ ఛాదము
యెంమ్మె(యెమ్మె?)తో నన్నేలే వందు కిచ్చగించవలెఁగాక
　వుమ్మడి శ్రీవేంకటేశ పుర[1] మెక్కుకుందురా ॥ ఎదు ॥ 398

దేసాళం

అవునే భాగ్యమంతురాల వైతివే నీవు
　వివరించి నీసుద్దుఌ వింటిమే నేము

తలఁపులో మెలఁగేటితగినపతి గలితే
　వలపే ధనము గాదా వనితలకు
యెలమిఁ జక్కఁదనాన నిన్నిటాను మించితేను
　విలువ నూరువండుట విజము గాదా ॥ అవు ॥

సరవి సింగారాలతో జవ్వనము సతమైతే
　సురతమే సంపదగా సుదతులకు
ఇరవై ఇన్నిటాఁదన కేకచిత్తమైతేను
　వరుస వేయిటిపై జవ్వాదికొమ్మ గాదా ॥ అవు ॥

1. అంతర్యామితత్వంతమా?

తతితోడఁ గాఁగిటఁ దగిలి పాయకుండితే
　రతియే సామ్రాజ్యము రమణులకు
　ఇతవై శ్రీవేంకటేశుఁడేలె నిన్ను నిట్టయితే
　మితిఁ గోటికిఁ బడగె మించెత్తుట గాదా ॥ అవు ॥ 399

ఆహిరి

వలచినవలపెల్లా వడి నీకే నెలవు
　వలెనని యెచ్చరించవలెనా ఇంకాను ॥ పల్లవి ॥

కన్నులయెదుట నీకుఁ గాచుకవున్నదానను
　విన్నవించవలెనా వేమారు నీకు
　చన్నులు మీఁదెత్తుక యాసలతోడ నున్నదాన
　వన్నెలఁ గానుకలియ్యవలెనా ఇంకాను ॥ వల ॥

అంది మోవితేనెలు నీకని దాఁచుకున్నదాన
　విందుచెప్పవలెనా వింతగా నీకు
　పొంది నీపాదాలపైఁ జూపులు ఏలిపినదాన
　వందనములు సేయఁగవలెనా యింకాను ॥ వల ॥

కలసి మెలసి నీకాఁగిటిలో నున్నదాన
　తలఁపించవలెనా తగవు నీకు
　వెలయ శ్రీవేంకటేశ వేడుకైనయట్టిదాన
　వలనుగాఁ గడునవ్వవలెనా యింకాను ॥ వల ॥400

రామక్రియ

ఏరుపడె నింతలోనే యిదివో నీనిజమెల్లా
　పూరకే బుజ్జగింపుచు నొరసేవు గాక ॥ పల్లవి ॥

అవునయ్య నీగుణాలు ఆదేమంటే నెన్నిలేవు
పువిదలు మొగమోట మన్నారుగాక
తవిలి నవ్వుతా వచ్చి తారుకాణించుమనుచు
కవిసి యేకతమునఁ గదిమేవుగాక ॥ఏరు॥

మేలయ్య మచ్చములు నీమేనఁ జూప నెన్నిలేవు
కోల గాచి పంచెమాడఁ గొంకేరు గాక
వేలఁ జూపి యిట్టె వెల్లవిరిగాఁ జేయుమనుచు
చేలకొంగంటుచు నన్నుఁ జెనకేవు గాక ॥ఏరు॥

కానీవయ్య రతులు వింగడించఁగ నెన్నిలేవు
ఆనందించి నివ్వెరగు లందేరుగాక
మోనాన శ్రీ వేంకటేశ మొక్కుచు మెచ్చుమనుచు
గోనాలగొందుల నన్నుఁ గూడేవు గాక ॥ఏరు॥ 401

రేకు 868 భైరవి

నవిచి నీమాటలు నమ్మితి నేను
చెనకనేమిటికి నీచిత్తము నాభాగ్యము ॥పల్లవి॥

యెంచిచూచితేఁ గోరిక లెంతైనాఁ గలవు
అంచెఁ గడువలచినయట్టివారికి
పెంచి నాతమకము పిక్కటిల్లె యీమనసు
చించిచెప్పరాదు నీ చిత్తము నాభాగ్యము ॥నవి॥

సేయించుకొంటె బాసలు చేటలకొల(లఁ?)దులు
చాయలఁ బొందులునేసేసరసులకు
పాయరానిజవ్వనము పట్టరాదు కానికెగా
చేయెత్తి మొక్కేను నీచిత్తము నాభాగ్యము ॥నవి॥

కుమ్మరించితే రతులు కోటానఁగోట్లు
నెమ్మనము గలసిన నీకు నాకును
ఇమ్ముల శ్రీవేంకటేశ ఇఁక నీపై సిగ్గు గొంత
చిమ్మరాదు సారెకు నీచిత్తము నాభాగ్యము ॥వని॥ 402

పాడి

కంటిని మన్ననలెల్లాఁ గడపరాయ మొల-
గంట లెంతవాయించేవు కడపరాయ ॥పల్లవి॥

కప్పుర మీఁగదవోయి కడపరాయ మోవి-
కప్పు లేల రేఁచేవు కడపరాయ
కప్పవోయి పచ్చడము కడపరాయ నీకుఁ
గప్పము నావలపులు కడపరాయ ॥కంటి॥

గరిసించకు రతిఁ గడపరాయ నీ-
కరుణెల్లా నాసొమ్ము కడపరాయ
కరఁగించకు మనసు కడపరాయ నాకు
గ్గరిడీ నీకాఁగిలి కడపరాయ ॥కంటి॥

కలసి కాఁగిట విట్టె కడపరాయ నన్నుఁ
గలికిఁ జేసితి వింత కడపరాయ
కలకాలమును మాకుఁ గడపరాయ
కలవు శ్రీవేంకటాద్రి కడపరాయా ॥కంటి॥ 403

మాళవిగౌళ

ఎమ్మెలు మాముందర నీ వెంత చూపేవే
బొమ్మల జంకించి రతిఁ బొదిగేవు నీవు ॥పల్లవి॥

చనవరి వౌదువే సరిఁ బతిబుజముపై—
నొనరఁగఁ జెయివేసుకుందానవు
ననుపు గలదె నీకు నంటున నీతని నిట్టె
కొనగోరఁ జెనకుచుఁ గొసరేవు నీవు ॥ఎమ్మె॥

చుట్టమ వౌదువె కాంతుఁ జొక్కించి మెడసంది నీ—
వొట్టుక గద్ద మానించుకుందానవు
ఇట్టిగొంటివె యీతనిజంటఁ బాదము పాదాన
మెట్టి బలిమి చూపుచు మేలములాడేవు ॥ఎమ్మె॥

దేవులవౌదువె నీవు తెప్పలఁ దేలఁగఁ గూడి
శ్రీవేంకటేశుపొత్తునఁ జెలరేఁగేవు
తావుకొంటివే నేఁ డితని నన్నుఁ బెండ్లి నేసి
వేవేలువేడుకలతో వినోదాలాడేవు ॥ఎమ్మె॥ 404

గంభీరనాట

ఎమ్మెలునేతులు నేఁడు యీకెతోఁడనా
యిమ్ములఁ నీసుద్దులు నే మెఱఁగనివా ॥పల్లవి॥

ముచ్చపైనగుట్టుతోడి ముదితను ఇంతేసి—
పచ్చిదేర నవ్వేవు పంతమా నీకు
అచ్చలాన సిగ్గువడేయాఁటదానితో నింత—
పెచ్చువెరిగేది నీకుఁ బెద్దరికమా ॥ఎమ్మె॥

సాదుఁదనాన విల్లాలై సంగడినే వుండఁగాను
పీదిలోనఁ జెనకేవు వేడుకా యిది
ఆదరించి ఇచ్చకములాడేదానితో నింత—
తోదోపులాడేది దొరతనమా ॥ఎమ్మె॥

వాడికాననుండేటివువిదపయ్యాద దీసి
కదుఁ జన్ను లంటేవు గర్వమా నీకు
అదరి శ్రీ వేంకటేశ అలమేలుమంగఁ గూడి
జడిగొని మెచ్చేదే జాణతనమా ॥ ఎమ్మె ॥ 405

కుంతలవరాళి

ఎంత లేదు నీసుద్దు లేమిచెప్పేది
వింతవానివలెనే నివ్వెరగందేవు ॥ పల్లవి ॥

బలురాణివాసమై లోపలనే వున్నది గాక
చలము సాదించెనా సతి నీతోను
వెలినుండి నీవే వచ్చి వేఁడుకొనఁగా వద్దనెనా
అలరి యీడనుండే యాఱడిఁబెట్టేవు ॥ ఎంత ॥

యిల్లాలుగనక తా నిలువను(న?)న్నది గాక
కల్లరివని కొంకెనా కాంత నీతోను
వొల్లనే నీవు వద్దఁ గూచుండఁగా వద్దనెనా
వుల్లము దెలియ నీవు వొరసి చూచేవు ॥ ఎంత ॥

యిచ్చ నీదేవులుగన కెదుట జంకించెఁ గాక
మచ్చరమా అలమేలుమంగ నీతోను
కొచ్చి శ్రీ వేంకటేశుఁడ కూడితివి వద్దనెనా
మెచ్చుచు నీలోనే నీవు మేకులఁ బెట్టేవు ॥ ఎంత ॥ 406

తెలుఁగు కాంబోది

మగవాఁడ విన్నిటాను మరిలేదు వెరపు
సొగిసి యేదఁ జూచినా చుట్టములే నీకు ॥ పల్లవి ॥

పలచనియెలుఁగునఁ బాడీ నెవ్వతో కాని
 కెలన నుండి ఆలకించేవు నీవు
 పిలిపించుకొనరాదా ప్రియమైతే నీకదకు
 మలసి యీడానాడ మఱఁగేల నీకు ॥ మగ ॥

'పొరుగిరుగుల నుండి పొలసీ నెవ్వతొకాని
 సొరిది నీమేడలెక్కి చూచేవు నీవు
 అరసి మాఁటాడరాదా ఆస నీకుఁ గలితేను
 సిరులనవ్వుల వట్టిసిగ్గులేల నీకు ॥ మగ ॥

యిదివో సన్నలు సేసీ నింటిలో నెవ్వతొకాని
 కదియ నూఁకించేవు కంమ్మ(కమ్మ?)టి నీవు
 అదన శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ నేను
 వదలక కూడితివి వంతులేల నీకు ॥ మగ ॥ 407

రేకు 869 ఆహిరి

చెలులాల యేమిసేతుఁ జెప్పఁగదరె
 తలపోఁతలే చిత్తము తడఁబరచీని ॥ పల్లవి ॥

మాటాడునొకో పతి మనసిచ్చి వొకపరి
 యీటునఁ జేతికి విడె మిచ్చునొకో
 గాఁటపునాచన్ను లంటి కందువఁ జెనకునొకో
 వాటపునాకోరికలు వలలఁ బెట్టీనే ॥ చెలు ॥

తప్పకచూచునొకో తతిగొని రమణుఁడు
 కప్పురము నోరికిచ్చి కలసునొకో
 దప్పిదేర నవ్వు నవ్వి దండకు వచ్చునొకో
 చిప్పిలుఁదమకములు చిమ్మిరేఁచీనే ॥ చెలు ॥

చెలఁగి మోవిచ్చినాకో శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
అలమేల్మంగనైనన న్నలము నొకో
కలపుకోలుగ నుఁడి కతలు చెప్పునొకో
నలి నింతలోనె విచ్చేసి నన్నుఁ దానె కూడెనే ॥ చెలు ॥ 408

ముఖారి

కొమ్మ నీచక్కఁదనము కోటిసేసును
ఇమ్ముల నీపతిభాగ్య మెంతని చెప్పేదే ॥ పల్లవి ॥

నెలవి నవ్వినవ్వు చెక్కిటఁ బెట్టినచెయ్యి
చెలి నీమొగమునకు సింగారమాయ
తిలకించి చూచేచూపు తేనెగారేమోవిమాట
కలికితనాలకెల్లా కందువలై తోఁచెను ॥ కొమ్మ ॥

మొనచన్నులకదలు మొగిఁ గమ్మలతళుకు
వనిత నీవయసుకు వన్నెవచ్చెను
పొనుగులేఁతసిగ్గులు బొమ్మముడిజంకెనలు
తనివోనియాసలకుఁ దగినగురుతులు ॥ కొమ్మ ॥

బలుపిఱుఁదులసొంపు పాదపుమట్టెలరొద
అలమేల్మంగ నీరతి కడియాలము
లలి శ్రీవేంకటేశుఁ గలయునీచేతులగోళ్లఁ—
దలకొన్నరాఁకులు తారుకాణలు ॥ కొమ్మ ॥ 409

సామంతం

ఘాటలేల రావయ్యా మా యింటికి
॥ [illegible] యీటువెట్టి కొసరితే నిఁదరును నగరా ॥ పల్లవి ॥

కూర వండి కసవేరఁగూడునా నిన్ననేల
గోరగిరితే నేరాను కూచుండవయ్యా
చేరలాను దోసిటాను సేసవెట్టి పెండ్లాకి
ఆరజము సేయఁబోతే నందరును నగరా ॥ మాట ॥

మంచమెక్కి వావులెంచ మరేల జంకించ నిన్ను
కంచుఁ బెంచు సరిగాదు కానీవయ్యా
కొంచనేల యెంచనేల కుసుమాస్త్రబారిఁ జిక్కి
అంచెలఁ గాఁతాళించితే నందరును నగరా ॥ మాట ॥

నానఁబెట్టితే గొడ్డలి నయమౌనా బలిమేల
తేనెమోవి తీపుగాదా తెలిసే నీ(వ?)య్యా
నే నలమేల్మంగను నీవు శ్రీవేంకటేశుఁడ-
వాన దోసి కూడితివి అందరును నగరా ॥ మాట ॥ 410

రీతిగౌళ

వేడుకయ్యా మీయిద్దరి వినోదాలుఁ జూడ మాకు
తోడనే మోవిపై గురుతులు నించరాదా ॥ పల్లవి ॥

బలిమి చూతము గాని పతిచెక్కులమీఁదట
ములువాఁడికొనగోరు మోపరాదా
మలసి నీవతనిమర్మ మెరుఁగుదు సందుపు
కిలకిలనవ్వేఅట్టు గిలిగించరాదా ॥ వేడు ॥

యెట్టిదో నీచనవు నే నెరిఁగేఁ గాని యతని
దిట్టవై పచ్చితిట్లు తిట్టఁగరాదా
ముట్టిన మీజాణతనములు గానవచ్చుఁ గాని
గుట్టుతోడ పూబంతిఁ గొని వేయరాదా ॥ వేడు ॥

మెచ్చెను నీపగటు యెమ్మెలకు శ్రీ వేంకటేశు
యెచ్చరికగాఁ బాదాన లచ్చించరాదా
యిచ్చ నలమేల్మంగనయిననన్నుఁ గూడె నాతఁ-
డిచ్చకుఁడై నిన్ను నేలె నెమ్మె చూపరాదా ॥ వేదు ॥ 411

కాంబోది

ఏమయ్య నీవు దొల్లి యెఱఁగనితగవా
చేముంచి మావిన్నపము చిత్తగింతువు గాక ॥ పల్లవి ॥

నమ్మినట్టివారిని నగుఁబాటు సేతురా
నెమ్మది నందరిలో మన్నింతురు గాక
సమ్మతించి వుండఁగాను జరపేవా వినోదాలు
యిమ్ముల లాలించి కీర్తి కెక్కింతువు గాక ॥ ఏమ ॥

మరిగి కొల్చినవారి మంకులఁ జేయుదురా
వొరి మంచిగుణాలు నేర్పుదురు గాక
సరివలచినవారిఁ జలము సాదింతురా
పరగ లోలో నొడఁబరతురు గాక ॥ ఏమ ॥

తైవసమయినవారిఁ గాకునేయఁ జెల్లునా
నీవే యెరిఁగి కరుణింతువు గాక
యీవేళ శ్రీవేంకటేశ యీకె యలమేలుమంగ
దేవులై నీకు మొక్క దీవింతురు గాక ॥ ఏమ ॥ 412

దేవగాంధారి

తెలుసునో తెలియదో దిష్టముగ రమణుఁడ
పిలుతుఁజుమ్మీ కృపవెట్టేవని; కాని ॥ పల్లవి ॥

మునివేళ్ల సోఁక నీకు మొక్కుఁదుఁజుమ్మీ నేను
కొనగోరు దాఁకీనంటాఁ గొంకేఁ గాని
ననుపుచేసుక నీతో నవ్వుదుఁ జుమ్మీ ఇట్టె
వొనరఁ దగిలీనని వూరకుండితిఁ గాని ॥ తెలు ॥

పచ్చిదేరఁ బెండ్లాడి పాదము దొక్కుదుఁ జుమ్మీ
వొచ్చెమనేవని వూరకుందానఁ గాని
ముచ్చటదీర నీమోవి చవిచూతుఁజుమ్మీ
మచ్చమంటేనని యనుమానించితిఁ గాని ॥ తెలు ॥

చెలరేఁగి కతలెల్లాఁ జెప్పుదునుమ్మీ యెవ్వతెఁ—
దలఁచుకొందువో యని తక్కితిఁ గాని
లలి శ్రీవేంకటేశ నే నలమేలుమంగను
కలసితి విందుకె నేఁ గానిమ్మంటిఁ గాని ॥ తెలు ॥ 413

రేకు 870 శంకరాభరణం

గోవులఁ గాచి యలసీ గోవిందుఁడు
గోవాళితనాలు సేసీ గోవిందుఁడు ॥ పల్లవి ॥

పానుపుమీఁదటఁ దాను పవళించి వున్నవాఁడు
గోనాలగొంది నిదె గోవిందుఁడు
ఆనుక చేతులు చాఁచీ నట్టె చన్నులమీఁద
పూని యేదోనుండి వచ్చి భోగించీ గోవిందుఁడు ॥ గోవు ॥

బట్టబాయిట నింతులఁ బాదాలు విసుకుమనీ
గుట్టు సేయఁ డించుకంతా గోవిందుఁడు
ఁట్టిగొని మోవితేనె సారెకు నియ్యఁగ వచ్చి
చుట్టమువలెనే వచ్చి సొలసీ గోవిందుఁడు ॥ గోవు ॥

యెలమిఁ దెరవేసుక ఇద్దరిఁ గాఁగిటఁ గూడీ
కొలువులోపలనే గోవిందుఁడు
వెలయ గొల్లెతలము వేడుకతో మమ్ము నేలె
అలరిన శ్రీవేంకటాద్రి గోవిందుఁడు ॥ గోవు ॥ 414

పాడి

ఇంకనేల మరఁగులు ఇన్నియు బాఇటఁబడె
సంకెలేక ఇంతలోనే చన్నులంటఁగాను ॥ పల్లవి ॥

రవ్వలాయ నావలపు రామలెల్లా నెరిఁగిరి
నవ్వు లీడనే నీవు నాతో నవ్వఁగా
జవ్వనులు తమలోన సన్నలు చేసుకొనిరి
పువ్వులవాట్ల నీవు పొంచి వేయఁగాను ॥ ఇంక ॥

పచ్చిదేరె నాపయసు పనులు వెల్లవిరాయ
విచ్చనవిడిని నీవు విడెమియ్యఁగా
కచ్చుపెట్టి సవతులు కడువెంగె లాడేరు
మచ్చికల నీవు నాతో మాటలాడఁగాను ॥ ఇంక ॥

వగలాయ నీకు నాకు తలపోఁత లీదేరె
తగవుతో నీవు నన్ను దయఁజూడఁగా
మిగులా నాతోడివారు మెచ్చేరు శ్రీవేంకటేశ
మగఁడవై పలుమారు మన్నించఁగాను ॥ ఇంక ॥ 415

బౌళి

ఇందుకె నవ్వు వచ్చీ నిగివో మాకు
కందువ నుండి తానేల కన్నుల మొక్కీని ॥ పల్లవి ॥

ముంగిట నుండి నీవు మోము దప్పకచూచితే
అంగడినుండినచెలి యాసచేసెను
ఇంగిత మెఱిఁగితేను ఇద్దరికిఁ దగవే కా
సంగడినున్న యాకేల సరసమాడీని ॥ ఇందు ॥

గొరబుగా నీవు వీధి గుఱ్ఱమునెక్కి యాడితే
పొరుగుననున్న యాకె పొందు గోరీని
అరసితే నిద్దరికి నమరుఁగా యీ చేఁతలు
విరులుగోసే యాకేల వేడుకపడీని ॥ ఇందు ॥

వొంటి నీవు పానుపుపై నూరకె పవ్వళించితే
వెంటవచ్చే యాకె నిన్ను వెసఁ గూడీని
అంటేఁ జెల్లుఁగా యిద్దరి కందమౌ శ్రీవేంకటేశ
యింట నున్నరితి వేడో యాకె తా మెచ్చీని ॥ ఇందు ॥ 416

వేళావళి

ఘనుఁడ నీనేరుపులు కనే మింటలోననే
పనిమాలినపని పంతము లేలాడేవు ॥ పల్లవి ॥

తెరమఱఁగున నుండే తేనెలమాటలాడీ
ఇరవై యెవతె నెంత మెలయించునో
పటుడై తరితీపులఁ బనులుపంచేవా నీవు
యెరవుల నీమనసు యెట్టున్నదో ॥ ఘనుఁ ॥

మోము వంచుకొని వుండే ముత్యపునవ్వులు నవ్వీ
సాము సేసితే నీకెంత చవిరేఁచునో
ధామవిలాసములకు భ్రమయకుండేవా నీవు
నీమహిమ దెలియదు నెట్టుకొనె వలపు ॥ ఘనుఁ ॥

కాఁగిలించుకొని వుండే కరఁగించీ నిక్కవలు
మాఁగినమోవి నొస్తే నీమర్మ మెట్టుంటునో
చేఁగదేరి యాపె నన్ను శ్రీ వేంకటేశ యేలితి
దాఁగదు నీతమకము తతి చెప్పఁగొత్తలు ॥ ఘనుఁ ॥ 417

భైరవి

ఎడమాట లేమిటికి నెందాఁకాను
బడివాయకుండరయ్య పదఁతియు నీవును ॥ పల్లవి ॥

తెలియ నింతికి నీకు దేహములు రెండైతే
తలఁ పొక్కటే కాదా తగులైనది
పిలిచితే మీకి(యి?)ద్దరిపేరులు వేరులైతే
వల పొక్కటే కాదా వర్ణింపను ॥ ఎడ ॥

చక్కఁదనా లిద్దరికి సరికిబేసికినైతే
చొక్కఁజేసేపొందికలు జోడే కావా
ఇక్కవైనచూపులు యెదురుబడి నైతే
యెక్కువతమకములు యీడైనవే కావా ॥ ఎడ ॥

.రదిమీసుద్దులు పెన్నుద్దులై వుండినాను
యీరసములేనిరతి యేకమే కాదా
యీరీతి శ్రీ వేంకటేశ యెనసితి రీపె .వు
పోరచి మోవితీపులు పొత్తులవే కావా ॥ ఎడ ॥ 418

ముఖారి

నవ్వవే నెలవులను నంటుతోడను
చివ్వనఁ దమకమునఁ జిమి(మ్మి?)రేఁగీ నితఁడు ॥ పల్లవి ॥

రంతుసేసి పతిని నేరము లెంతురటవే
అంతరంగమెఱిఁగినయాఁటదానవు
వింతదానవా నీవు విడె మందుకొనవే
దొంతరప్రియములెల్లా దొరలించీ నితఁడు ॥ నవ్వ ॥

బలిమిని మగవాని బాసగొందురటవే
అలరినచుట్టరికపాఁటదానవు
లలిఁ బోరచిదానవా లాచి దండఁ గూచుండవే
వెలలేనివేడుకలు వెదవెట్టీ నితఁడు ॥ నవ్వ ॥

శ్రీవేంకటేశ్వరుని సిగ్గువరతురటవే
ఆవటించి కాఁగిటిలో ఆఁటదానవు
వావి నెరవులదానవా మోవి చవిచూపవే
చేవమీర వేఁడుకొని చెక్కునొక్కీ నితఁడు ॥ నవ్వ ॥ 419

రేకు 871 ముఖారి

కరుణించవయ్యా మమ్ముఁ గంధమురాయ
పెరదేవునికాలువపెద్దకంథము రాయ ॥ పల్లవి ॥

కలికిలనవ్వు దేరెఁ గంధమురాయ ఇంతి—
కలికితనాలు చూడు కంథమురాయ
బలిమికాంత తొడెక్కెఁ గంధమురాయ నీపైఁ
గలువదండలు వేసెఁ గంధమురాయ ॥ కరు ॥

కనకపువన్నె మేనికంథమురాయ ఇంతి
కనుఁగవలనే మొక్కెఁ గంధమురాయ
ఘనుఁడ వన్నిటా నీవు కంథమురాయ
ననుకో వలపులెల్లాఁ గంధమురాయ ॥ కరు ॥

కందర్పకోటిరూప కంభమురాయ ఇంతిఁ
గందువలఁ గూడితివి కంభమురాయ
గంవ మిచ్చి నన్నేలితి కంభమురాయ మేలు
గందము శ్రీ వేంకటాద్రి కంభమురాయ ॥ కరు ॥ 420

బౌళి

నీవు నేసినచేఁతలు నీవే తెలుసుకోరాదా
కావరపుచలములు గాత నేసుఁ గాక ॥ పల్లవి ॥

పంతమాడఁదగదా పడఁతి నీతోడుత
వింతదానితో నీవు వెస నవ్వఁగా
దొంతులై నవలపులు దొరతనా లెరుఁగుగా
బంతిఁ దగ వెంచమికిఁ బచ్చి నేసుఁగాక ॥ నీవు ॥

జంకించఁదగదా సకియకు నిన్నుఁ జూచి
పొంకముగ వింతవారిపొందు సేయఁగా
సంకెలేనితమకము సత్తువ లెరుఁగునా
లంకె పరాకై నందుకు లలి రేఁచుగాక ॥ నీవు ॥

కొసరఁగఁదగదా కొమ్మ శ్రీ వేంకటేశుఁడ
వెసఁ బొరుగాపెఁ గూడి [1]విందియ్యకోఁగా
పసగానిజవ్వనము వంచన చూచునా తను
యెసగికూడినమేలు కిచ్చగించుఁగాక ॥ నీవు ॥ 421

పాడి

[2]ఎప్పుడు వత్తువోయంటా యెదురుచూచె నీకు
కప్పురవిడెము గక్కన నియ్యవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

---

1. విందియ్యఁగా కోఁగా?. 2. దీనిబావము అపాతరమణీయముగ మవనున మొదటను: పదాన్వయము తోఁచుదురుట లేదు.

బయలుపందిలివెట్టి పడఁతి నెన్నడు మను
ప్రియమున నీపై నేసవెట్టే నంటాను
నయమునఁ బచ్చతోరణము గట్టెఁ గరముల
రయమున నింటి కిట్టె రావయ్య నీవు ॥ ఎప్పు ॥

పొందైనకుచములనుబూజగుండలు దెచ్చె
అందముగఁ గాఁగిలించేనంటా నిన్ను
విందాయితమునేసె వేడుకఁ దనమోవిని
కుందణ(న?)పుమంచముపైఁ గూచుండవయ్యా ॥ ఎప్పు ॥

తోరపుఁబెండ్లిపీఁటగా తొడలనే పొసఁగించె
ఆరసి రతి కాయితమంటాను నీకు
చేరి కూడితి వీకెను శ్రీవేంకటేశుఁడ నేఁడు
గారవించవయ్య ఇఁక గనముగా నీవు ॥ ఎప్పు ॥ 422

కొండమలహరి

ఇల్లాలయినదాని కిది గురుతు
చెల్లుబడి నాది నీచిత్తము నాభాగ్యము ॥ పల్లవి ॥

పంతువెట్టుకొం నీకు వలచినదానను
పంతమాడవచ్చునా బలిమితోను
చింతదీర నెప్పుడు నీసేవలెల్లాఁ జేయఁగాను
చెంత నుంటి ఇఁకను నీచిత్తము నాభాగ్యము ॥ ఇల్లా ॥

యెనయ జవ్వనము మీఁదెత్తుకున్నదానను
పెనఁగఁగవచ్చునా బింకాన నీతో
మనసిచ్చి యెప్పుడు నీమాటలోనిదాననై
చెనకఁగా నిఁక నీచిత్తము నాభాగ్యము ॥ ఇల్లా ॥

దిట్టతనమున నీకు దేవులనై నదానను
రట్టు సేయవచ్చునా యిట్టి నీతోను
ఇట్టె శ్రీవేంకటేశ యెనసితివి: నీవు రాఁగా
చిట్టకము తెలిసెఁ నీచిత్తము నాభాగ్యము ॥ ఇల్లా ॥ 423

రామక్రియ

తానే తేరీఁగాని తరవాతిపనులెల్లా
మోనముతోడుతనే మోము చూపుమనవే ॥ పల్లవి ॥

సరసమాడఁగాఁ దన్ను సమ్మతిఁ జేకొందుఁ గాక
గరిమలఁ బెనఁగుచుఁ గాదనేనా
మరిగితి నెన్నిమాట లాడించీనే
మురిపెపుఁజూపులను మోము చూపు మనవే ॥ తానే ॥

నగవులు నగఁగాను నంటున మొక్కుదుఁ గాక
వెగటులు వచరించ వింతదాననా
అగడున నెంతేసియాసలు రేఁచీనే
మొగి విచ్చుక మన్నించి మోము చూపుమనవే ॥ తానే ॥

మాటలు తానాడఁగాను మక్కువఁ గూడుదుఁ గాక
చీటికిమాటికిఁ గొచ్చి సిగ్గు రేఁచేనా
యీటున శ్రీవేంకటేశుఁడేలెఁ గతలేమిటికే
మూటవలపుల నాకు మోము చూపుమనవే ॥ తానే ॥ 424

నట్టనారాయణి

ఎంత యిచ్చకురాలో యేమి చెప్పేది
బంతినే నీకెరుకగా పాటవాడీ నొకతె ॥ పల్లవి ॥

యెన్నికతో నాకె నీవూ నేకతమాడఁగాను
కన్నులనే సన్న సేసీ కాంత యొకతె
వెన్నెలబయట మీరు వేడుకలు జరుపఁగా—
నున్నతితో నీపైఁ బువ్వుల వేసీ నొకతె ॥ ఎంత ॥

గుట్టున నీ వాకెవద్దఁ గూచుండఁగా నెచ్చరించి
అట్టుగాఁ జన్నులనే జఱసీ నొకతె
పట్టెమంచముమీఁద బాగాలు మీ రందుకోఁగా
చుట్టుక నిన్నెలయించి చూచీ నొకతె ॥ ఎంత ॥

పచ్చిగా నీ వాకెఁ గూడి పరవశమై చొక్కఁగా
కుచ్చి నిన్ను గోర నూఁది కూడె నొకతె
మెచ్చి శ్రీ వేంకటేశుఁడ మేడలో మీరుండఁగాను
తచ్చి బాసలు గొని మందర నున్న దొకతె ॥ ఎంత ॥ 425

రేకు 872 సాళంగం

చిత్తగించవయ్య యీపెచేఁతలెల్లాను
గుత్తపురతులు చూడ కొత్తలాయ నిపుడు ॥ పల్లవి ॥

నెలవుల నగవులు చిప్పిలులేఁతసిగ్గులు
మొలకవలపు నీపై ముంచీఁ జెలి
పిలుపులకొసరులు పెనఁగేటిసరసాలు
పలుమారు నీమీఁదఁ బచరించీని ॥ చిత్త ॥

బొమ్మముడిజంకెనలు పొద్దువోనిఅలపులు
చిమ్ములకనుచూపులు చిలికీఁ జెలియ
వుమ్మగిలుకోరికలు వుసురసురుఁగాఁకలు
కుమ్మరించి నీయెదుట కుప్పలువోసీని ॥ చిత్త ॥

సన్నలలో మాటలు జవళిఅడియాసలు
వన్నెలుగా నీమీఁద వంచీఁ జెలి
యెన్నఁగ శ్రీ వేంకటేశ యెనసితి వింతలోనె
కన్నె వేడుకలు నీకుఁ గానుక వట్టీని ॥ చిత్త ॥ 426

నాట

చండిసేసి పెనఁగకు సతమౌ నిట్టె
నిండుక వుండినదే నేరుపువో చెలియా ॥ పల్లవి ॥

తారుకాణగాఁగ నాతనికి విన్నవించవే
వూరకుండినా అది వాడఁబడ్డట్టే
వోరలేక నేరుపున నొడఁబరచవే చేరి
గారవించి చూచినాను కైకొన్నట్టే ॥ చండి ॥

కొలువులో నాతనిఁ గూరిములు గొసరవే
తెలిసి నవ్వినా సమ్మతించినయట్టే
పలుమారు పేరుకొని బత్తితోడఁ బిలువవే
యెలమి నూఁకొనినాను ఇయ్యకొన్నయట్టే ॥ చండి ॥

శ్రీ వేంకటేశ్వరుని చేతికిఁ గానుకియ్యవే
వావిరి నందుకొనినా వచ్చినయట్టే
యీవేళ నన్నుఁ గూడె యీడకుఁ దానె విచ్చేసి
వావులు చెప్పించుకోవే వలచినయట్టే ॥ చండి ॥ 427

కన్నడగౌళ

ఇన్నియు నీకు నేరిపె నీతఁడే కదే
కన్నెతనము వెలసెఁ గాఁగిలించఁగాను ॥ పల్లవి ॥

?రసేల వంచేవే సిగ్గులేల పెంచేవే
సిరులనవ్వుతోఁ బలె నేసవెట్టఁగా
తెర యేల వేసేవే గురులేల వా(వ్రా?)సేవే
పొరిఁ బువ్వులు ముడిచి పూజించఁగాను ॥ ఇన్ని ॥

?ట్టులేల పెట్టేవే పూరకేల తిట్టేవే
?ట్టిగొని యీతఁడు చన్నులంటఁగా
గుట్టులేల పెట్టేవే కొసరేల కలపేవే
చుట్టరికాన నిన్నుఁ ?ొక్కించఁగాను ॥ ఇన్ని ॥

పాదమేల తొక్కేవే పైపైనేల మొక్కేవే
యీదెస శ్రీవేంకటేశుఁ డేలుకోఁగాను
పోదులేల నెరపేవే పొందులెన్ని గరపేవే
ఆదిగొని నన్నేలి నీకప్పగించఁగాను ॥ ఇన్ని ॥ 428

రామక్రియ

కంటివయ్య యీభాగ్యము కన్నులతుదల నేఁడు
?ంటమాటలు మోవుల చవులా ఇవి ॥ పల్లవి ॥

చెలరేఁగి నవ్వేవు చెలికి పీడె మిచ్చేవు
వలపులపెడరేఁపువాడికా ఇది
పిలిచేవు పేరుకొని ప్రియములు చెప్పేవు
తలపోఁతమచ్చికల తగులా ఇది ॥ కంటి ॥

చనవాపె కొసగేవు సంగడినే కూచుండేవు
మనసులు గలసినమర్మమా యిది
మొనగోర సూఁదేవు ముచ్చటలు జరపేవు
తనియనిజవ్వనమదములా యివి ॥ కంటి ॥

కదుఁదమకించేవు కాఁగిలించి కూడేవు
జడియనిరతులలో చలమా యిది
యెదనెద శ్రీ వేంకటేశ నన్ను నేలితివి
గుడిగొన్న వేడుకలగురుతా యిది ॥ కటి ॥ 429

సౌరాష్ట్రం

వివేకించుకొనవయ్యా వింతవింతలాగులు
కవగూడినగుట్టిది గర్వానకా ॥ పల్లవి ॥

చెలిబొమ్మలజంకెన సింగారాన కింతేకాక
చలములు నీతోడ సాదించుటకా
మొలచినచిరునవ్వు మురిపేన కింతేకాక
సొలసినకోపము చూపుటకా ॥ వివే ॥

అంగనవివ్వెరగులు అణఁకువ కింతేకాక
పంగించి నీతో సరిపంతమునకా
ముంగిటినిట్టూర్పులు మోహమున కింతేకాక
వెంగెములు నీమై భావించి సోదించుటకా ॥ వివే ॥

వనితచెనకులెల్లా వలపించుటకుఁ గాక
కినిసి ని న్నింతలోనే గెలుచుటకా
యెనసె నీకె శ్రీ వేంకటేశ నీచనవే కాక
అనుఁగురతుల ని న్నలయించుటకా ॥ వివే ॥ 430

శంకరాభరణం

ఔనె భాగ్యవంతురాల వన్నిటా నీవు
దీననే తలఁపెల్లాఁ దెలిసె మాకు ॥ పల్లవి ॥

చనవులు నెరపేవు సలిగెలు మెరసేవు
గొనకొని పతితోడ కొలువులోనె
ననుపులు నేసేవు నవ్వులు నవ్వేవు
ఘనమైననీయెమ్మెలు కంటిమే నేము ॥ఔనె॥

పలుమారుమురిసేవు పంతములు చూపేవు
సొలసి యాతఁడు మోము చూడఁగానే
కళల విఱ్ఱవీఁగేవు కనుసన్నలు నేసేవు
చెలియ నిన్నిట్టె సంతసించితిమే నేము ॥ఔనె॥

చుట్టమవై కలసేవు సుద్దులెల్లాఁ జెప్పేవు
గట్టిగా శ్రీవేంకటేశుకాఁగిటనే
మెట్టేవు పాదములు మేనరికమే పెంచేవు
గుట్టున నన్నితఁడేలె కోరితిమే నేము ॥ఔనె॥ 431

రేకు 873 వరాళి

అలిమగనిసందికి నడ్డమున్నదా
మేలములాడఁగదవె మేకు లేఁటికి ॥పల్లవి॥

తలవంచుకొననేల దండనే కూచున్నవాఁడు
చెలువుఁ జూడఁగదే సిగ్గులేఁటికి
వలవనిమోనమేల వచ్చి తా వేడుకపడి
పలుకఁగదవే వట్టి పంతమేఁటికి ॥అలి॥

సన్నలుఁ జాయలునేల సమ్మతించి వున్నవాఁడు
విన్నవించఁగదవే విప్పెర గేఁటికి
యెన్నిక లింతేసేల యింటిలోనికిఁ బిలిచి
చన్నుల నొత్తఁగదవే జాగు లేఁటికి ॥అలి॥

వారయఁగ నిఁకనేలే వాడివట్టుకున్నవాఁడు
గారబుగా నవ్వఁగదే కొసరేఁటికి
ఇరవై శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోనె నిన్నుఁ గూడె
సరిమో వియ్యఁగదవె సాములేఁటికి ॥ అలి ॥ 432

కన్నడగౌళ

వేగిరించ నాకేల వేసరనేల
చేగదేర మొక్కఁగా నీచిత్తము నాభాగ్యము ॥ పల్లవి ॥

నిన్నుఁ జూచి చూచి నేను నేరము లెంచనేర
సన్నలనే చలములు సాదించనేర
కిన్నెరమీటుచు నిన్ను గిలిగించి పాడిపాడి
విన్నపము సేసుకోఁగా వెసఁ గరుణించేవు ॥ వేగి ॥

తలవులు పెట్టి పెట్టి తమి నలయించనోప
గుఱిలేనిమాటలకుఁ గొసరనోప
అఱిముఱి నీపై వల పాకులలో వా(వ్రా?)సి వా(వ్రా?)సి
యెఱుకసేసి యంపఁగా నిట్టె నన్నేలేవు ॥ వేగి ॥

పొలసి పొలసి సారె బొమ్మల జంకించఁజాల
బలిమిసేసి నిన్నుఁ బంగించఁజాల
యెలమి శ్రీవేంకటేశ ఇదె నీకాఁగిటఁ గూడి
నిలుచున్నదాన నిఁక నీవే మెచ్చేవు ॥ వేగి ॥ 433

దేశాక్షి

చేరి నీమొగము చూచి సిగ్గయ్యీ నాకు
తారుకాణలాయ అన్నిఁ దలఁచుకోరా ॥ పల్లవి ॥

నెలఁతను లాలించేవు నెరులచిక్కు దీసేవు
వలపులు రేఁచేవు వద్దఁ గూచుండి
పిలిచినాఁ బలుకవు పిక్కటిల్లుఁబరాకుతో
చెలులెల్లా నవ్వేరు చిత్తగించరాదా ॥ చేరి ॥

పూవులదండ వేసేవు పొంచి వాడివట్టేవు
వావులు చెప్పిచూపేవు వద్దఁ గూచుండి
చేవట్టితీసినా రావు చెంతనే నివ్వెరగంది
దేవుళ్లే నిన్ను నవ్వేరు తెలుసుకోరాదా ॥ చేరి ॥

కన్నులనే సొలసేవు కాఁగిలించి కూడేవు
వన్నెలమోవి యిచ్చేవు వద్దఁ గూచుండి
యిన్నిటా శ్రీవేంకటేశ యేలితి వాకెను నన్ను
కన్నెలే నిన్ను నవ్వేరు కనుకొ(ఁగొ?)నరాదా ॥ చేరి ॥ 434

సాళంగనాట

తోడఁ బెండ్లియాడవద్దా దోమటి దొడుకవద్దా
జోడు గూడి వుండవద్దా సుద్దులేమి చెప్పేవే ॥ పల్లవి ॥

సంతమాట లాడేవు సణఁగులు రాలిచేవు
యెంత లేదు నీపగటు యేమిచెప్పేదే
పంతాలాడేవు విభుఁడు బత్తి నాపైఁ జేసెనంటా
నింతగలదానవు నాఁ దేడనుంటివే ॥ తోడ ॥

సన్నలనే సొలసేవు చలములు మెరసేవు
ఇన్నిటా నీదొరతన మేమి చెప్పేదే
కన్నులనే జంకించేవు కాంతుఁడు నావాఁడంటా
యెన్నికగలదానవు యేమరఁదగునా ॥ తోడ ॥

సందడి శ్రీ వేంకటేశు సారెసారెఁ గూడేవు
ఇందరిలో నీనేర్పు లేమిచెప్పేదే
మందలించేవు యీతఁడు మచ్చిక నన్నేలెనంటా
పొందైనదాన విట్టె బుద్ధి చెప్పవలదా ॥ తోడఁ ॥ 435

బౌళి

పాడరే సోబనాలు పడఁతులాల
వేడుక లిద్దరికిని వెలసెఁ జూడరే ॥ పల్లవి ॥

కొండలే పీఁటలుగాఁ గూచున్నా రెదురుబడి–
నండఁనే నారసింహుఁడు నాదిలక్ష్మియు
వెండిఁబైఁడినిండుకొన్న వేదాద్రిగరుడాద్రుల
పెండిలాడే రిద్దరును ప్రియములఁ జూడరే ॥ పాడ ॥

భవనాశిజలములఁ బాయక తోడ నీళ్లాడి–
రివలా నవలాఁ దాము యేటిదరుల
జవళి మంచిపూవుల సరిసేసలు వెట్టుచు
తవిలి సుముహూర్తానఁ దప్పక చూచేరు ॥ పాడ ॥

పొందుగఁ గనకావతిభోగావతినదుల
సందడివసంతముగాఁ జల్లులాడుచు
అందమై శ్రీ వేంకటాద్రి నహోబలాన నొకః–
చందమునఁ గూడి కూడి సరసములాడేరు ॥ పాడ ॥ 436

ఆహిరి

మఱఁగులేఁటి కింతట మన్నిఁచవయ్యా
చిఱుతనీసేసలు చిత్తగించవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

మచ్చువేసి మాటలాడి మగువను వలపించి
రచ్చలఁ బెట్టితి వింక రావయ్యా
యిచ్చకములే సేసి యీవిగా మోవి యొసఁగి
లచ్చనలు నించితి వెల్లవారు నెరిఁగిరి ॥ మఱఁ ॥

సయగారాలెల్లాఁ జూపి నంటున నవ్వులు నవ్వి
దయతోఁ బెండ్లాడితివి తలఁచవయ్యా
ప్రియములు పచరించి బిగువుఁజన్నులు ముట్టి
క్రియలు మరిపి సిగ్గు బయలుసేసితివి ॥ మఱఁ ॥

చూపులనే యాసరేఁచి సొమ్ములు మేనఁ బెట్టి
తీపులనే కూడితివి తెలియవయ్యా
మేపున శ్రీ వేంకటేశ యిన్నిటా నేర్పరిఁ జేసి
చేపట్టితి విందుకు నీచెలులు మెచ్చేరు ॥ మఱఁ ॥ 437

రేకు 874 శుద్ధవసంతం

ఆయనాయఁ దనిసితి మన్నిటాను
యీయెడ నీవోజలు యెఱఁగమా తొల్లి ॥ పల్లవి ॥

యెన్నిసుద్దులు చెప్పేవు ఇచ్చక మెంత సేసేవు
పున్నతి నిందాఁకా నెందోవుండి వచ్చి
సన్నలేల చూపేవు సరస మేమాడేవు
యిన్నేసి నీవేసాలు యెరఁగమా నేము ॥ ఆయ ॥

నవ్వు లెందాఁకా నవ్వేవు నయ మెట్టు గురిసేవు
యెవ్వరెవ్వరికో కాఁగిలిచ్చి వచ్చి
పువ్వు లెక్కడి విచ్చేవు పూసేవు గంద మప్పటి-
నివ్వల నీమతకము లెఱఁగమా నేము ॥ ఆయ ॥

కుచము లేలంచేవు గోరెంత దీసేవు
పచరించే వెవ్వతెతోనో పలికి వచ్చి
రుచులుగాఁ గూడితివి రొక్కము శ్రీవేంకటేశ
ఇచట నీవినోదాలు యెఱఁగమా నేము ॥ అయ ॥ 438

దేశాక్షి

నెట్టుకొని మన్నించేది నీచేతి దింతేకాక
బట్టబయ లీఁదించఁగా భ్రమసే దేమరుదు ॥ పల్లవి ॥

వెలలేనిమాటలు వేవేలు నీ వాడఁగాను
వలవకుందురా యెట్టివనితలైనా
యెలమిఁ జక్కఁదనాలు యెదుటనే చూపఁగాను
బలిమి జవ్వనులెల్లా భ్రమసే దేమరుదు ॥ నెట్టు ॥

పురిగొని నీ వేపొద్దు పొరుగున నుండఁగాను
మరుగకుందురా గొల్లమంకులైనా
ఇరవైనచుట్టమవు ఇక్కువలు ముట్టఁగాను
పరిపరివిధముల భ్రమసే దేమరుదు ॥ నెట్టు ॥

కడు నీవు బుజ్జగించి కాఁగిలించుకొనఁగాను
అడరి చొక్కకుందురా అచ్చరలైనా
నడుమ శ్రీవేంకటేశ నన్ను నిట్టె కూడితివి
బడి నిన్నుఁ జూచేవారు భ్రమసే దేమరుదు ॥ నెట్టు ॥ 439

లలిత

నీతి విచారించుకోవే నీలో నీవే
కాతరించి దూరుదురా కలికిరో నీవు ॥ పల్లవి ॥

సారెఁ బతిసముకాన సతులతో నవ్వఁగాను
వూరకే వుండుదురా వొద్దివారెల్లా
కోరి నీ వందుకుఁగాను కొడిమెలు గట్టేవు
ఆరజకత్తెవుగదే అంగనరో నీవు ॥ నీతి ॥

గద్దెమీఁదనుం డాతఁడు కప్పురము లియ్యఁగాను
గద్దించి వొల్లమందురా కామినులెల్లా
వద్దనుండి ఇందుకుఁగా వావు తేరుపరచేవు
సుద్దులకత్తెవుగదే సుదతిరో నీవు ॥ నీతి ॥

శ్రీ వేంకటేశుఁడు మెచ్చి చేరి కాఁగిలించఁగాను
దేవుళ్ళఁ గామందురా పొందినవారెల్లా
నీవుఁ గూడి యిందుకుఁగా నిండుఁజుట్టాలఁ జేసేవు
వోపలకత్తెవుగదే వువిదరో నీవు ॥ నీతి ॥ 440

నారాయణి

ఇరుగుపొరుగు వింటే నీఁక నేమందురో కాని
సరి నూడిగపువారు శిరసులు వంచిరి ॥ పల్లవి ॥

నిలుచుండి మోవి యిచ్చి నెలఁతనుఁ గాఁగిలించి
అలరించేవు రతుల నందగాఁడవై
చెలులు మి మ్మిట్టు చూచి సిగ్గులువడుచు లోలో
తెలిఁగన్నులతోడుత తెరవేసుకొనిరి ॥ ఇరు ॥

తొడలపై నెక్కించుక తొయ్యలితో దోమట్లు
దొడికేవు కూటములఁ దోడుతోడనె
బడినున్న పేరటాండ్లు భావములెల్లాఁ దెలిసి
తడఁబాటుతో నవ్వు దాఁచి గుక్కుకొనిరి ॥ ఇరు ॥

వొత్తగిలి పవ్వళించి వువిదఁ బైపైఁ గలసి
పొత్తరగించితివి బువ్వముగాను
ఇత్తల శ్రీ వేంకటేశ యెరిఁగి నన్నుఁ గూడఁగా
సత్తుగా సవతులెల్లా సన్నలు గావించిరి ॥ ఇరు ॥ 441

దేసాళం

వేడుకయ్యా నాకు నేఁడు వెరప మీకేఁటికి
కూడుక వుండఁగరాదా గుట్టు దెలిసేను ॥ పల్లవి ॥

అద్దమరేతిరి నీవు ఆపెతో మాటలాడఁగా
వొద్దికి నే వచ్చితేనే వూరకుంటిరి
వద్దనేనా నే మిమ్ము వలపుగలంత మీలో
సుద్దులు చెప్పుకోరాదా సొరిది నే వినేను ॥ వేడు ॥

అంకెలుగా సన్నలు మీరట్టె నేసుకోఁగా నే మీ-
వంక చూచితే తల వంచుకొంటిరి
కొంకనేల నాయదకు కోరినట్టెల్లా మీకు
పొంకము లెంచుకోరాదా పొసఁగ నే మెచ్చేను ॥ వేడు ॥

కందువ మీరిద్దరును కాఁగిటిలో నవ్వుకోఁగా
సందడిలో నే మొక్కితే జట్టిగొంటిరి
అందుకేమి శ్రీ వేంకటాధిప నన్నేలితివి
పందేలు వేసుకోరాదా బలిమి నే చూచేను ॥ వేడు ॥ 442

పాడి

నే నేమందునోయంటా నీ వనుమానించనేల
పూని అప్పణ ఇచ్చేను పొందవయ్య సతిని ॥ పల్లవి ॥

సరి పరపుపై నుండి సతి తెరవేసుక
పెరరేఁచీ వలపులు బెట్టి (ట్టు?) మాటాడి
యిరవిదె నీకు దండ కిట్టె విచ్చేయవయ్యా
పరగఁ బాళుండితేను పట్టలేవు మనసు ॥ నేనే ॥

పుక్కిటివిడెముతోనే పొలఁతి పులగుపొంత
కిక్కిరించీఁ దమకము కేరినవ్వుతా
అక్కరగలవు నీవు అట్టె కాఁగిలించవయ్యా
అక్కున నిడుకో కిటు ఆఁపలేవు వయసు ॥ నేనే ॥

పచ్చడములోను చొచ్చి భామ కుచముల నొత్తి
యిచ్చకపుసన్న సేసి యెనసీ లోలో
కుచ్చి శ్రీ వేంకటేశ కూడితి విట్టె నన్ను
విచ్చనవిడి గాకుంటే విడువలే వాసను ॥ నేనే ॥ 443

రేకు 875 నాగవరాళి

కంటిమి నీగుణమెల్లా కన్నుల తుదల నేఁడు
గొంటరిచేఁతలెల్లాను కుమ్మరించే విపుడు ॥ పల్లవి ॥

సాదించేవానివలెనే సతిమోము చూచేవు
తోదోపులాడి యట్టే కందువలంటేవు
సోదించేబాగుననే చొచ్చే వేకటానకు
పాదుగా నెన్నిమాయలు పచరించే విపుడు ॥ కంటి ॥

సొరిఁ దిట్టేవానివలె పొలఁతితో మాటాడేవు
వొరటుచూపేయట్టు వొడివట్టేవు
సొరిది గద్దించేరీతి సొమ్ములు గొని వేసేవు
గరిమ నెన్నిసటలు కల్పించే విపుడు ॥ కంటి ॥

మెచ్చేటివానివలెనే మెలుఁతఁ గాఁగిఁలించేవు
లచ్చనలు నించేయట్టే లాలించేవు
ఇచ్చట శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
యిచ్చకపుబయకారా లెన్ని సేసే విపుడు ॥కంటి॥ 444

ఆహిరి

ఎప్పుడు భేదము లేదు ఇద్దరికిని
చప్పుడు సేయకుండితే చనవిచ్చీ నతఁడు ॥పల్లవి॥

పెలుచైనవానికిఁ బ్రియములు చెప్పితేను
కలుచపడుఁ గాక సంగతెరుఁగునా
తలఁచుకొనీఁ దానే తరి నాకిచ్చినబాస
మలసి వూరకుండితే మంకుదేరీ నతఁడు ॥ఎప్పు॥

గడుసైనవానికిఁ గానుక లిచ్చితేను
బెడసరమే కాక వొడఁబడీనా
తడవీఁ గాక తానే తగిననా సేవలు
బడివాయకుండితేను పంతమిచ్చీ నతఁడు ॥ఎప్పు॥

నాలియైనవానికి నవ్వులు నవ్వితేను
పేలరితనమే కాక పెంపెరుఁగునా
వేళెరిఁగి తా నన్ను శ్రీవేంకటేశుఁ డిటు గూడె
తాలిమితో నుండితేను దయఁజూచీ నతఁడు ॥ఎప్పు॥ 445

దేసాళం

ఏల నన్నొడఁబరచే విటు నిన్నుఁ గాదనేనా
మేలమెరిఁగినవారి మెప్పించరాదా ॥పల్లవి॥

జాడల నాతో నీవు సమ్మతించఁ జెప్పేవు
ఆడరాదా తగవు నీ వాపెతోను
వేడుకకాఁడవు నీవు వెలఁదు లొద్దనున్నారు
పాడిపంతములెల్లాఁ బచరించరాదా ॥ఏల॥

గుట్టున నన్నెంత వేఁడుకొనేవు సారె సారెకు
అట్టె పెనఁగరాదా ఆపెతోను
చుట్టరికము నేర్తువు చూచే రూడిగపువారు
నెట్టుకొన్న సంతోసాలు నెరపఁగరాదా ॥ఏల॥

పోదిసేసి నన్ను నెంతపొదిగే విందుకుఁగాను
ఆదరించి కూడరాదా ఆపెతోను
యీదెస శ్రీవేంకటేశ యేలితి వాపెను నన్ను
పాదుగా సవతులలోఁ బాలించరాదా ॥ఏల॥ 446

శ్రీరాగం

సంగడికి రాఁగదవే సరిచూచేను
యింగిత మెరుఁగుకొంటే నిద్దరికిఁ గూడెను ॥పల్లవి॥

తుంమి(తుమ్మిఁ)దలు వ్రాయఁబోతే తొయ్యలి నీతురుమాయ
నెమ్మిఁ జందురు వా(వ్రా?)సితే నీమోమాయనే
వుమ్మడి సంపెంగ వ్రాయ మన్నతి నాసికమాయ
కమ్మఁగలువలు వ్రాయఁ గన్నులాయను ॥సంగ॥

గక్కన శంఖము వ్రాయఁ గన్నెరో నీగళమాయ
జక్కువల వ్రాయఁగా నీచన్నులాయను
అక్కరఁ దామరలు వ్రాయఁగ నీకరములాయ
నిక్కి సింహము వ్రాయఁగా నీనడుమాయను ॥సంగ॥

పులిసము వ్రాయఁగాను పొలఁతి! నీపిరుఁదాయ
తెలియ నరఁటులు వ్రాసితేఁ దొడలాయ
కలసితివి శ్రీ వేంకటేశ్వరుఁడనుఁ దాను
బలుచిగురులు వ్రాయఁ బాదాలాయను ॥సంగ॥ 447

పాడి

ఒద్దికలోఁ గూడిమాడి వుండరాదా
సుద్దు లేమి చెప్పేవే సులభాన నీవు ॥పల్లవి॥

ఇప్పుడే యెప్పుతెతోనో యీవిభుఁడు నవ్వెనంటా
చెప్పుడుమాటలకేల చెవియొగ్గేవే
కొప్పు జారివున్నదంటా కొంగు పసపాయనంటా
చొప్పులేల యెత్తేవే సొలయుచు నీవు ॥ఒద్ది॥

కోడెపనికలతోడ గుట్టునఁ బెనఁగెనంటా
వేడుకచేఁతలకేల వెరగందేవే
వాడినది మోవియంటా వడిసీఁ జెమటలంటా
ఆడిక లేలాడేవే అందరిలో నీవు ॥ఒద్ది॥

కన్నె పెండ్లికూఁతురు కైదండ వట్టెనంటా
సన్నలరతులకేల సాదించేవే
ఇన్నిటా శ్రీ వేంకటేశుఁ డేలెనంటా మెచ్చెనంటా
నిన్ను నేల పొగడేవే నెట్టుకొని నీవు ॥ఒద్ది॥ 448

వరాళి

కొనియాడేమే నిన్ను కొత్తలుగాను
చనవరి వైనందుకు సరివచ్చె నిపుడు ॥పల్లవి॥

ఇప్పుడేమాయనే ఇదిగో ఆతఁడున్నాఁడు
చిప్పిల నీపంతము చెల్లించుకోవే
చెప్పకొన నేఁటికే చెలరేఁగి నీయెమ్మెలు
తప్పక చూచినందే తారుకాణ గంటిమే ॥ కాని ॥

కాదనేనటవే కదిసెను రమణుఁడు
పాదుగా నీయిచ్చలను బాసగొనవే
తోదోపు లేఁటికే తొక్కితివి పాదము
ఆదరించినప్పుడే ఆయాలు గరఁగెనే ॥ కాని ॥

చెల్లదటవే నీవుచేసినచేఁతలెల్లా
యిల్లిదె శ్రీ వేంకటేశు నిట్టె కూడవే
పల్లదాలేఁటికే నన్నుఁ బైకొని యీతఁడె కూడె
వొల్లనే నే నవ్వితేనే వొడఁబాటులాయనే ॥ కాని ॥ 449

రేకు 876 మంగళకౌశిక

భామల చయ్యాటాలు నీభాగ్య మాయను
యేమరక నీమే లొక టినుమడి సేసెను ॥ పల్లవి ॥

ఇద్దరుసవతులును యెదిరించి పెనఁగఁగా
వద్దని నడుము చొచ్చి వారించితివి
కొద్దితో నాలుగుచనుగుబ్బలు నీమేనను
చద్దికి వేఁడికి నొత్తి సమరతి సేసెను ॥ భామ ॥

చెలు లొకరొకరిపై చేతులు చాఁచుకోఁగా
తొలఁగకడ్డమై మాన్ప దొరకొంటివి
కెలఁకుల నెదురుగాఁగిళ్ల నీమెడఁ దగిలి
వెలలేనివలపులు వేడుకలు సేసెను ॥ భామ ॥

కన్నుల నీకె నాకె కడుజంకించి చూడఁగా
కన్నెలకు గురై నిల్చి కలసితివి
నన్నేలి శ్రీ వేంకటేశ నడుమ నీ వుండఁగాను
అన్నిటాఁ గల్వలై నిన్ను నవే పూజసేసెను ॥ భామ ॥ 450

హిందోళం

చెలి నిన్ను దూరీని చెప్పవయ్య యీతగవు
తలఁపించఁగలఁ గాక తమిరేఁచవచ్చునా ॥ పల్లవి ॥

వెలఁదిమాటలు నీకు విన్నవించఁగలఁ గాక
వలపించ నావసమా వరుసతోను
చెలఁగి నీకుఁ బ్రియము చెప్పఁగ నేఁ గలఁ గాక
బలిమిసేసి నిన్నుఁ బిలువఁగవచ్చునా ॥ చెలి ॥

కాంత ఇచ్చెనని నీకుఁ గాను కియ్యఁగలఁ గాక
వంతులకు మెడఁగట్టవచ్చునా నిన్ను
మంతనాన నీకెఁ దెచ్చి మాటాడించఁగలఁ గాక
వింతలుగా నిన్ను వెంటవెంటఁ దిప్పవచ్చునా ॥ చెలి ॥

తరుణికి నీకుఁ దెర తగ వేయఁగలఁగాక
సరిఁ బెట్టి కాఁగిలింపించఁగవచ్చునా
గొరబై శ్రీవేంకటేశ కూడితి విట్టె యీకెను
యిరవై మెచ్చఁగలఁగా కెదురాడవచ్చునా ॥ చెలి ॥ 451

లలిత

కానవచ్చీ మీవోపికలు మాకెల్లా
నానఁబెట్టేరు వలపు నంటున నిందరును ॥ పల్లవి ॥

వాళజొత్తుమాటలు వొకరొకరాడుకొని
జలజాక్షులు నీపై వసంతమాడేరు
పలుమారు నందరును బాసలు చేసుకొని
నొలసి సొలసి నీతో జూజాలాడేరు ॥ కాన ॥

సరినుండి తమలోన సన్నలు సేసుకొని
మొరయుచు నీతో సాములు నేసేరు
తొరలింపుమాటలు తొలుతే పదరుకొని
వరుసవంతులకు రవ్వలు నేసేరు ॥ కాన ॥

ముసిముసినగవులతో మొగములు చూచుకొని
అసము దించక కూడి ఆయాలంటేరు
యెసగి శ్రీ వేంకటేశ యింతలో నన్నేలితివి
పొసఁగ నందరు నీకుఁ బొందులు చూపేరు ॥ కాన ॥ 452

బౌళి

తమకించి నిన్నేమైనాఁ దడవితినా
అమరించుకొని నీవే ఆడుకొనేవు గాక ॥పల్లవి॥

పొగడిననోరనే పూఁచిపట్టి నేనిఁక
యెగసక్కెలాడేనా ఇప్పుడే నిన్ను
వెగటుఁజేఁతలు నేసి విచారించుకొని నీవే
పగటున వెంగేలుగా భావించేవుగాక ॥ తమ ॥

సేవ నేసినచేతనే చెలరేఁగి నే నేఁడు
లావు చూపి పెనఁగేనా లలి నీతోను
కావరించి యాదోవారికాఁగిట నలసి వచ్చి
వోవరిలో నాచొప్పులే వూహించేవుగాక ॥ తమ ॥

సమ్మతించి కూడిననాచన్నులనే వొత్తి వొత్తి
నెమ్మది నీకు దాఁచేనా నేరుపు నేను
వుమ్మడి శ్రీవేంకటేశ వూరఁబొత్తులవాఁడవై
కుమ్మరింపుటాసలను కొసరేవుగాక ॥ తమ ॥ 453

ధన్నాసి

రమణుఁడ చిత్తగించు రతికెక్కె నీదేవులు
సముకపుమాటలు సమ్మదములాయను ॥ పల్లవి ॥

అదే నీచక్కఁదనాన కద్దము చూపినట్టు
పొదిగొని మెరసీని పొలఁతిమోము
కదిసి నీలాలబంతి కానుకగాఁ బట్టినట్టు
యెదుట నీకెతురుము యెక్కుడై కాన్పించెను ॥ రమ ॥

బడి నీసింగారానకు పైఁడికుండ లెత్తినట్టు
కడుమించీ నివిగో కాంతగుబ్బలు
వెడ నీకోరికలు తీవెలువారి వుండినట్టు
కడఁగి యీకెచేతులు కనుపట్టి వున్నవి ॥ రమ ॥

చుట్టుగా నీవలపు రాసులుగాఁ బోసినయట్టు
వొట్టి యీకెపిరుఁదులు వొనరినవి
యిట్టె శ్రీవేంకటేశ యీకెతో ననిచినట్టు
జట్టిగా నీమెపాదాలజంట చిగురున్నది ॥ రమ ॥ 454

మాళవిగౌళ

ఎంత మోహించినాఁడే నే నేమిబాఁతే తనకు
మంతనములాడీని మాఁటికి మాఁటికిని ॥ పల్లవి ॥

బలిమి నాగుబ్బలపై బన్నసరికంఠమాల
పలుమారు లెక్కవెట్టీ పయ్యద దీసి
మెలుపుతోడ నానలిమీఁదికస్తూరిబొట్టు
కొలఁదికి దిద్దీ తనకొనగోరను ॥ఎంత॥

చందపునాకొప్పులోనిసంపెంగపూవులు
చెంది వాసనచూచీని ముందల వట్టి
ముందరినాకుచ్చెలపై మొలనూలిమొగపులు
అందములు చూచీఁ దనహస్తమునను ॥ఎంత॥

పరగ నాముంజేతులపగడాలచేఁకట్టు
గొరబై విలువసేసీ కొంగు పైఁ గప్పి
యిరవై శ్రీవేంకటేశుఁ డేలె నన్నుఁ జెలులార
[1]అరిదీఁ దమ్మల మిది యట్టె నాపుక్కిటను ॥ఎంత॥ 455

రేకు 877 భైరవి

చిత్తగించవయ్యా నీసింగారపుదేవులను
హత్తి కరుణించరాదా ఆసపడీని ॥పల్లవి॥

వింటారాఁ దనమీఁద నీవు బత్తిగలవని-
యంటనున్నచెలితోడ నానతిచ్చీని
పంటఁబడి నీవుండినపర పిది తనదని
వెంటియును తనపెనువేలఁ జూపీని ॥చిత్త॥

చనవున నిద్దరికి సమద్రిష్టాయనని
తనపొరుగాపెతోడఁ దలపోసీని
ననిచినయట్టిప్రాణనాథుడవు నీవని
వానరఁ జేకానికలు వొడిఁబెట్టి పంపీని ॥చిత్త॥

1. 'ఆశ్చర్యపడుట' యని. 2. 'సాక్షిమునోరను' అన్వయ ప్రయోగము.

బెట్టినీనోరను తనపేరు నుడిగేవని
చుట్టపువనితతోఁ బొంచు లాలించీని
యిట్టె శ్రీ వేంకటేశ యేలితివి మగువను
గుట్టుతోడఁ దనకు నిన్నే గురిసేసీని ॥ చిత్త ॥ 456

సాళంగనాట

ఎందరు చెప్పినా విన వేమిచెప్పేది
యిందె తగవు దేరె నేమిచెప్పేదే ॥ పల్లవి ॥

వంతువరుసలు గాక వద్దఁ గాచుకుందానవు
యెంతలేదు నీయాసోద మేమిచెప్పేదే
మంతనములాడితివి మరి మాటలాడేవు
యింత గద్దా యేఁకట యేమిచెప్పేదే ॥ ఎంద ॥

వుమ్మడిఁ బెండ్లాడియును వొడివట్టి తీసేవు
యెమ్మెలు చూపవలెనా యేమిచెప్పేదే
నమ్మికలు గైకొంటివి నవ్వుతానే కొసరేవు
యిమ్ముల నీదేరెఁ బంత మేమిచెప్పేదే ॥ ఎంద ॥

పట్టపుదేవివై యుండీఁ బలుమారుఁ దనియవు
యిట్టె పెంచేవు మేలు యేమిచెప్పేదే
చుట్టమైననన్ను నేలె నచ్చుగ శ్రీ వేంకటేశుఁడు
యిట్టె నీనామంచితన మేమిచెప్పేదే ॥ ఎంద ॥ 457

సింధురామక్రియ

మెచ్చేరయ్య నాయకుఁడ మెలుఁత లీవేళ నిను
విచ్చలను వలవఁగ నీవే నేర్తువయ్యా ॥ పల్లవి ॥

యిట్టుండవలదా యింతిమీఁది మోహము
వొట్టుగా నాకుమడిచి యొసఁగితివి
చుట్టమవైనందుకు సుద్దులిన్ని చెప్పవద్దా
గుట్టునేయ కింత నిండుఁగొలువులోను ॥ మెచ్చే ॥

ననుపింత గావలదా నలినాక్షితోడుత
యెనయుచుఁ దొడమీఁద నిడుకొంటివి
చనవిచ్చినయందుకు సరసమింతాడవద్దా
పనివడి యీకెయీడుభామలముందరను ॥ మెచ్చే ॥

యీరీతి నవ్వవలదా యేణాక్షితోడుత
గారవించి కాఁగిటఁ గలసితివి
ఆరయ శ్రీవేంకటేశ అందమిటు చూపవద్దా
సారెకు మోవిచ్చితి విచ్చటఁ బాన్పుమీఁదను ॥ మెచ్చే ॥ 458

తెలుఁగుఁగాంబోది

నావల్లఁ గడమ లేదు నమ్మితి విన్ను
కైవసమై యీచెలినిఁ గరుణించు మిపుడు ॥ పల్లవి ॥

అలివేణి నిన్నుఁ బాసి అలసినఅలయిక
తెలిపి చెప్పితిఁజుమ్మీ తెల్లమిగాను
చెలరేఁగి మీరు తొల్లి నేసుకొన్నబాసలు
తలఁపించితిఁజుమ్మీ తారుకాణగాను ॥ నావ ॥

యేపున విరహవేళ వింతిపాన్పుపై చిగురు
చూపితిఁజుమ్మీ నేను సూడిదెగాను
తీపులపీమోవి యిచ్చి తేకువ మన్నించుమని
చేపట్టి మొక్కితిఁజుమ్మీ వెల్లవుగాను ॥ నావ ॥

పోదిమి నిద్దరికిని పొందుసేసి కూడించి
వేఁడుకొంటిఁజుమ్మీ నిన్ను వేడుకగాను
నేఁడు శ్రీవేంకటేశుఁడ నీవే దయఁ గాచితివి
పేఁడితిఁజుమ్మీ వలపు పెక్కువగాను ॥ నావ ॥ 459

శంకరాభరణం

లెస్సాయఁగా నేఁడు నీలెక్కలేనిసరసాలు
అస్సారముగా వలపు లారడిఁబెట్టేవు ॥ పల్లవి ॥

నమ్మికిచ్చి తెచ్చి నేఁడు నలినాక్షిఁ బెండ్లాడి
వుమ్మడి జూజాలాడేవు వూరిలోనెల్లా
సమ్మతిగాఁ జన్నులంటి జవ్వనము పెడరేఁచి
పమ్మి పరాకుసేసుక పాటలువాడేవు ॥ లెస్సా ॥

ఆసలెల్లాఁ బెట్టి పెట్టి ఆయములు గరఁగించి
తోసిపార గుబ్బల వీదులఁ దోలేవు
బాసనేసి యేకతాన పలురతులెల్లా నేర్పి
వేసాలకు సాములు వేమారుఁ జేసేవు ॥ లెస్సా ॥

తేటమాటలాడి మోవితేనియ చవిచూరపి
పాటించి పానుపుమీఁదఁ బవళించేవు
గాఁటాన శ్రీవేంకటేశ కలికి నేలితి విట్టె
నాటకపుసిగ్గులను నవ్వులు నవ్వేవు ॥ లెస్సా ॥ 460

నాదరామక్రియ

వోజకు వచ్చినవాని నొడికానఁ గూడరాదా
సాజము దెలుసుకోవే చలపట్టనేఁటికి ॥ పల్లవి ॥

కలసిమెలసి నీతోఁ గాఁపురము సేసేవాని
తొలుతటిచేఁత లెంచి దూరనేఁటికి
చెలరేఁగి నీకు నిట్టె చెప్పినట్టు సేసేవాని
బలిమిని చొప్పులెత్తి పచ్చిపేయనేఁటికి ॥ వోజ ॥

నవ్వుతాఁ దెగడుతాను ననుపై వుండెడివాని
వువ్విళూర్ల మర్మాలెత్తి వొరయనేలే
చివ్వన నిచ్చకములే సేసుక నడచేవాని
రవ్వగా సిగ్గువరచి రచ్చ వేయనేఁటికే ॥ వోజ ॥

కన్నుసన్నలనే నిన్నుఁ గాఁగిట నేలినవాని
పిన్ననాఁటిసుద్దు లవి పేరుకోనేలే
యిన్నిటా శ్రీవేంకటేశుఁ డితఁడే మన్నించె నేఁడు
కిన్నెర మీఁట గోర గిలిగించ నేఁటికే ॥ వోజ ॥ 461

రేకు 878 పడవంజరం

కన్నవిన్నకొత్త గాదు కలికితన మీకెది
మన్ననలెల్లా నిచ్చి మందలించవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

నానఁబెట్టి వెలవుల నవ్వు నీముందరఁ బోసి
కానుకలు వట్టీఁ గనకపుగుబ్బలు
సానఁబట్టినచూపుల జాజరలాడీని నీపై
పూనిననీయింతినేరుపులు చూడవయ్యా ॥ కన్న ॥

వాడిఁగట్టుకొని సిగ్గు లూరక నీపైఁ జల్లి
ముడుపులు గట్టిచ్చీని ముద్దుమాటలు
కడలేనిమురిపేల కంటుకముగ్గులు వెట్టీ
తడయక యీకెజాణతన మెంచవయ్యా ॥ కన్న ॥

గాడిఁగట్టి మోము చంద్రకళలెల్లాఁ దోడుచూపి
సూడిదెవట్టీఁ దనసొంపురతులు
యీడుగా శ్రీ వేంకటేశ యెవనె విన్నిటా నిన్ను
వేడుకచుట్టరికము వెలయించవయ్యా ॥ కన్న ॥ 462

బలహంస

బలిమి నేయకు మీఁక వచ్చిదేరీని
తిలకించి చూచితే నే దీకొనేనా ॥ పల్లవి ॥

కడుఁబెనఁగకు మేనిగంధపుబేంట్లు రాలీ
వొడివట్టి తియ్యకు నవ్వులు వచ్చీని
పిడికిటితలఁబాలపెండ్లికూఁతురను నేను
యెడయక నీ వెట్టున్నా యెగ్గులెంచేనా ॥ బలి ॥

బెట్టిమాట లాడకు పెదవికెంపులు రేఁగీ
మట్టుమీరి చూడకు మర్మము లంటీని
పట్టపుదేవులనైనపాయరాన్నిసతి నేను
చుట్టమ వెందరికైనా సూడువట్టేనా ॥ బలి ॥

పందెములు వేయకు పైపై నందు లదరీ
నందు లంత దూర కలసత లుబ్బీని
కందువ శ్రీ వేంకటేశ కలసినసతి నేను
విందు లెందు చేకొనినా వెంగెములాడేనా ॥ బలి ॥ 463

సామంతం

ఏఁటికిఁ జింతించేవు యెఱఁగవా నామనసు
చీటికిమాటికి లోలో సిగ్గులు నాసాజము ॥ పల్లవి ॥

మొగమోటగలదాన ముందుముందే దూరనేర
నగుతానుండేదిది నాసాజము
తగవుదప్పవిదాన తప్పిబ్బులకు నోవము
అగపడి మెచ్చు మెచ్చే దదియు నాసాజము ॥ఏఁటి॥

వినయముగలదాన వెంగెములాడఁగనేర
నవిచి మాటలాడేది నాసాజము
మనసు నమ్మినదాన మర్మము లెత్తఁగ నోప
చనవులు మెరసేది చక్కని నాసాజము ॥ఏఁటి॥

కడు బత్తిగలదాన కాఁతాళించుకొననేర
నడుమఁ గాఁగిలించేది నాసాజము
అడరి నన్నేలితివి అంతలో శ్రీ వేంకటేశ
యెడసి పాయఁగనోప యిదే నాసాజము ॥ఏఁటి॥ 464

నాట

ఎవ్వరు నిన్నేమనేరు ఇంత దొడ్డవాఁడవు
చివ్వన నాపెచే సేవచేయించుకోరాదా ॥పల్లవి॥

జాటరితనము నేర్చు సుద్దులు చెప్పఁగనేర్చు
కూటమికి నాపె విన్నఁ గొసరనేర్చు
యేఁటికి బాఁతి నేను ఇచ్చకమాడేదానను
చోటిచ్చి యాపె నొద్దఁ గూచుండఁబెట్టుకోరాదా ॥ఎవ్వ॥

సరసమాడఁగనోపు సన్నలు నేయఁగ నోపు
ఇరవుగా నాపె యెలయించఁగ నోపు
వెరయ నిందేమున్నది వూడిగపుదాన నేను
తెరవేసి సీసూటికి తిద్దుకొనరాధా ॥ఎవ్వ॥

వలపించ తానెరుఁగు వాడికలెల్లా నెరుఁగు
కలసి నిన్నాపె పొసఁగఁగ నెరుఁగు
యెలమి నన్నేలితివి యిప్పుడే శ్రీవేంకటేశ
కలికి యాపెఁ బెద్దరికము సేయరాదా ॥ ఎవ్వ ॥ 465

వరాళి

ఏల గడించుకొనేవు యేమి నీవు దూరేవు
వాలుకచూపులు గాక వాండ్లా ఇవి ॥ పల్లవి ॥

మంతనాన నేనాడేమాట సహజమే కాక
అంతలోనే నిన్ను వెంగెమాడుటా ఇది
చెంత నాకన్నుబొమ్మలపింగార మిట్టే కాక
పంతాన నిన్ను జంకించేపగటా ఇది ॥ ఏల ॥

నటనల నావెలి (నెలవి?)నవ్వేజాదే కాక
సటలను నీతో నెగసక్కెమా ఇది
ఘటన నే నిలుచుండేకట్టడే ఇదికాక
మటమాయవొడ్డారాల మారుకొనుటా ఇది ॥ ఏల ॥

నెలవై నాకాఁగిటిలో నేరుపు లివే కాక
అలయించేనని పెనఁగాడుటా ఇది
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
కలపుకో లిది గాక కదుసాదింపా ఇది ॥ ఏల ॥ 466

మధ్యమావతి

ఎటువంటిజాణతన మేమి నేరుచుకొంటివి
సట లేల నేనేవు చలమా యిది ॥ పల్లవి ॥

నిలుచుండి పాదముల నిన్ను నింతి పెనఁచఁగా
కలయకానవెట్టేది గర్వమా నీకు
చెలరేఁగి గోర నొత్తి చేరి సన్న సేయఁగాను
పలుజీరలు సేసేది పంతమా యిది ॥ ఎటు ॥

ముప్పిరి నాకుమడిచి మోవితేనె లందియ్యఁగాను
తప్పించుకొనేది దొరతనమా నీకు
కొప్పువట్టి తీసి నిండుఁగ్రొవ్విరులు ముడువఁగా
వుప్పతించి తిట్టేది వుదుటా యిది ॥ ఎటు ॥

వుపరిసురతమున వూడిగము సేయఁగాను
వుపమించి నీవు గూడేవొరపా నీకు
యిపుడె శ్రీవేంకటేశ యీచెలి నీకు మొక్కఁగా
నెపముగా దీవించేవు నేరుపా యిది ॥ ఎటు ॥ 467

రేకు 879 ధన్నాసి

కంటిమమ్మ యిన్నాళ్లకు కతలుగా మీసుద్దులు
జంటలై నఇటువంటిచనవు గలిగెనా ॥ పల్లవి ॥

చేయిమీఁదఁ జేయివేసి చెక్కునొక్కేవు విభుని
చాయల నాతఁ డింతేసి చనవిచ్చెనా
ఆయములంటి యాతని నప్పటి గోరనూఁదేవు
పాయక ఇద్దరికిని పాటి(త?)చూట్టరికమా ॥ కంటి ॥

మంతనాన నాతనిని మాటలోనే తిప్పేవు
పంతాన నీకిటువంటిబాస సేసెనా
బంతినే మీపై మీరు పాదాలు చాఁచుకొనేరు
సంతతము మీ కిట్టిసంగాతాలా ॥ కంటి ॥

చేరి శ్రీవేంకటేశ్వరు చెలరేఁగి కూడేవు
నేరుపు లీతఁ డిన్నేసి నీకు నేర్పెనా
యీరీతిఁ దా నన్ను నేలె ఇందుకే నీవు మెచ్చేవు
కారణాలు మీకు మీకుఁ గలిగినవా ॥కంటి॥ 468

నారాయణి

ఓరుపే నేరుపందురు పువిదలకు
తారుకాణించేఁ గాని తడవకురే ॥పల్లవి॥

మొగము చూచినవాఁడు ముచ్చటాడక మానీనా
నగినవాఁ డిందురాక నాలినేసీనా
మగువలాల మనమనసు చూచీ నతఁడు
వెగటుగా మీ రింక వెంగెములాడకురే ॥ఓరు॥

చేసన్న చేసినవాఁడు చెప్పకుండీనా ప్రియము
ఆసకొనినవాఁడు ఆదరించఁడా
యీసులేలే చెలులాల యేఁటికో వున్నాఁ డతఁడు
రాసికెక్కించి మీరిఁక రాఁపులు సేయకురే ॥ఓరు॥

చేయిచాఁచినవాఁడు నేస చల్లక లోఁగీనా
కాయము ముట్టినవాఁడు కళ రేచఁడా
యీమెడ శ్రీవేంకటేశుఁ డేలె నన్ను నింతలోనె
చాయల సన్నల నింక సాదించకురే ॥ఓరు॥ 469

పాడి

ఎటువంటిమర్మములో ఇంతికి నీకు
తటుకున నడిగినఁ దలఁపేమీఁ జెప్పదు ॥పల్లవి॥

పొంతమున్నచెలిమీఁదఁ బొరలి పొరలి నవ్వీ
మంతనాన నీవాడినమాటఁ దలఁచి
దొంతిపులకలు రేఁగఁ దోడతోడ వెరగందీ
చెంత నీవునేసినట్టిచేసన్నలు దలఁచి ॥ ఎటు ॥

సొలసి ముంజేతిచిల్కఁ జూచి చూచి సిగ్గువడీ
బలిమి నీవిచ్చినబాసలు దలఁచి
నిలువెల్లాఁ జెమరించ నిట్టూర్పు నిగుడించీ
మలసి మన్నించినమన్ననలు దలఁచి ॥ ఎటు ॥

కమ్మవిరిపాన్పుపై కరఁగి కరఁగి చొక్కీ
చిమ్ముల నీవునేసినచేఁతఁ దలఁచి
నెమ్మది శ్రీవేంకటేశ నిన్నుఁగూడి మొక్కి మొక్కీ
కమ్మినరతులలో కంమవలు దలఁచి ॥ ఎటు ॥ 470

భైరవి

వేఁడుకొవి వేఁడుకొవ వేసరితి మిద్దరివి
నేఁడు గరుణించఁదొకా నేరుపులమరుఁదు ॥ పల్లవి ॥

చెక్కు లెంతనొక్కినాను సేవ లెంతచేసినాను
మక్కువ గలుగుదాఁకా మన సొగ్గదు
మొక్కులెన్ని మొక్కినాను ముచ్చటలెంతాడినాను
అక్కర గలుగుదాఁకా నందవు పొందికలు ॥ వేఁడు ॥

సన్నలెన్ని చేసినాను చవులెన్ని పుట్టించినా
యెన్నిక లొనరుదాఁకా నింపు పుట్టదు
విన్నప మెంతసేసినా వేడుక లెంతచూపినా
కన్నుల కింపవుదాఁకా కలుగదు ప్రియము ॥ వేఁడు ॥

కతలెన్ని చెప్పినాను కప్పుర మెంతిచ్చినాను
రతి సమకొనదాఁకా రాఁపు మానదు
ఇతవై శ్రీవేంకటేశుఁ డింతియును నెనసిరి
పతివచ్చినందాఁకాఁ దప్పవు పంతములు ॥ వేఁడు ॥ 471

సామంతం

కన్నుల మొక్కేము నీకుఁ గడపరాయ నన్నుఁ
గన్నెనాఁడె యేలితివి కడపరాయ ॥ పల్లవి ॥

కందర్పగురుఁడ వోకడపరాయా మాకు
గంద మీయఁగదవోయి కడపరాయా
కందము నీగుణములు కడపరాయా తొంటి-
కందువకు రాఁగదోయి కడపరాయా ॥ కన్ను ॥

కలువపూవుల వేసి కడపరాయా నేఁ
గలికి నంటా మెచ్చేవు కడపరాయా
కలకాలముఁ బాయకు కడపరాయా నీ-
కలపుకో లెరుఁగుదుఁ గడపరాయా ॥ కన్ను ॥

గరిమ శ్రీవేంకటాద్రి కడపరాయా నన్నుఁ
గరుణించి కూడితివి కడపరాయా
గరిమెలు నేరుతువు కడపరాయా నా-
గరువ మీడేర్చితివి కడపరాయా ॥ కన్ను ॥ 472

గౌళ

పట్టిపిగ్గులు పడనేల వనితలలోననెల్లాఁ
జట్టిగొని కెమ్మోవి చవిచూపవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

వారసేవన్నులతోడ వాదివట్టితివి నాకె
గరిమ నీవిందుకుఁ జెనఁగకువయ్యా
పరగఁ బయ్యెద జారఁ బరువున వచ్చె నిదె
యిరవుగా విందుకుచెప్పి నియ్యకొనవయ్యా ॥ వట్టి ॥

వీడినతురుముతోడ విన్నపాలునేసీ నాకె
తోడఁదోడ నీవిట్టె తోయకువయ్యా
వేడుకఁ బెంజెమటతో విదెమియ్యవచ్చె నిదె
జాడతోడ నీవు చేయిచాఁచి యందుకోవయ్యా ॥ వట్టి ॥

బుసకొట్టునూర్పులతోఁ బూవులు గొమ్మనీ నాకె
కొసరుఁగూరిమితోఁ జేకొనవయ్యా
యెసగ శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను విట్టె
పొసఁగ నిద్దరుఁ దలపోసి చూడరయ్యా ॥ వట్టి ॥ 473

రేకు 880 సాళంగం

వీఁపు గానరాఁగా దాఁగేవిధము నేర్చుకొంటివి
మాపుదాఁకా నిందులోన మఱపున్నదా ॥ పల్లవి ॥

చొక్కపునీవూరిలోనిచుట్టరికా లడిగితే—
నెక్కడెక్కడో మాటలెల్లా నాడేవు
పక్కన నీవెంతేసిపరాకులు నేసినాను
మక్కళించి మాకింతలో మరపయ్యీనా ॥ వీఁపు ॥

గుట్టున నీమేనిసొమ్ముగురుతు లడిగితేను
చుట్టి చుట్టి జూజాలు చూపేవు మాకు
గట్టువాయ(యి?)వై మతకము లెంతనేసినాను
నెట్టన నీపాటికి నేము భ్రమనేమా ॥ వీఁపు ॥

కూడితివి రతినేర్పు యీడ నేర్చితివంటేను
చూడఁ జూడఁ గళలంటి చొక్కించేవు
యీడనె శ్రీవేంకటేశ యెన్నివేసాలు సేసినా
జాడల సీసటలకు సమ్మతించేమా ॥ వీఁపు ॥ ॥ 474

కన్నడగౌళ

[1]ఎంత గారవించేవు యేమిటాఁతి నే నీకు
దొంతరబత్తి సేయఁగ దొరనైతిని ॥ పల్లవి ॥

భావించి చూచితేఁ దొల్లి పదచుదానను నేను
నీవు మన్నించి యేలఁగా నెలఁత నైతి
వావి దెలుసుకొంటేను వదినమాత్రము నేను
దేవులఁ జేసుకొనఁగ దిట్ట నైతిని ॥ ఎంత ॥

గట్టిగా విచారించితే కడుముద్దరాల నేను
నెట్టన బుద్ధిచెప్పఁగా నేర్పరినైతి
చుట్టరిక మెంచితే మెచ్చుగ మరఁదల నేను
పట్టముగట్టఁగ నింతప్రౌఢ నైతి ॥ ఎంత ॥

చెంగటఁ బాలుఁలధి సేరి నీవురమున-
నంగవించఁగా నలమేల్మంగనైతిని
రంగగుశ్రీ వేంకటేశ రతి గూదేమేనదాన
ముంగిటినీకృపచేత మోహవతి నైతి ॥ ఎంత ॥ 475

శ్రీరాగం

ఏఁటికి దూరేవు చెలి నింతలో నీవు
కోటికిఁ బడగెత్తినగురుతులు గావా ॥ పల్లవి ॥

1. ఇందులో వివాదవిషయసరళి విచారింపవలసియున్నవి.

మచ్చికగలిగినట్టిమగువ గనక గోర-
నెచ్చరించి గీరితే నేమాయను
ముచ్చట నీయందుఁగలమోహపురాసులకెల్లా-
నచ్చముగఁ బెట్టినట్టిలచ్చనలు గావా ॥ఏఁటి॥

తీపులు మరిగినట్టితెఱవ గనక మోవి-
నేపున గంటినేసితే నేమాయను
పైపై నీజవ్వనపు బండారమునకెల్ల
కాపుగాఁ బెట్టినమాణికపుముద్ర గాదా ॥ఏఁటి॥

అట్టె చనవరియైన యలమేల్మంగ గనక
యెట్టు పాదాలఁ జిమ్మినా నేమాయను
దిట్ట శ్రీవేంకటేశ రతిమహోత్సవాలకు
కట్టినతోరణపుసింగారాలు గావా ॥ఏఁటి॥ 476

నాగవరాళి

ఎవ్వరు నెరఁగరంటా యేల బొంకేరు
సవ్వేరు మిమ్ముఁ జూచి నలినాక్షులెల్లను ॥పల్లవి॥

చెలియనుదుటిమీఁదిచిన్నారికస్తూరిబొట్టు
చెలువుమీరఁగ నీచెక్కుల నంటె
నిలువునామము నీది నెలఁతనుదుట నంటె
తిలకొన్నగురుతులు తారుమారులాయను ॥ఎవ్వ॥

కాంతకన్నులఁ బెట్టినకాటుకెల్లా నీమోవి-
వింతబాగులై నేఁడు వెలయున్నది
రంతుల నీబాహుపురి రమణిసందిటఁ జిక్కె-
యింతలోనే మీచేఁత లివ్వ లవ్వలాయను ॥ఎవ్వ॥

త్రిగోఁచలు గల యతిరము బిలుము బిన్నది. నే మాహించినది.

సరి నలమేల్మంగచరణములలత్తుక
  సొరిది నీవురమునఁ జూపట్టెను
  గరిమ శ్రీ వేంకటేశ కౌస్తుభ మింతికి సొమ్మై
  దొరసె మీవలపులు తోడునీడలాయను ॥ఎవ్వ॥ 477

భవుళి

ఇందాఁకా సరివచ్చె నింపులెల్లాను
  కందువ నీజాడ లింకఁ గనుఁగొనేఁ గాని ॥పల్లవి॥

నెమ్మిఁ బెండ్లాడినదాఁకా నీచేయి మీఁదైనదాఁకా
  నమ్మిక లిచ్చితి విట్టె నాకు నీవు
  దొమ్మినతులు గూడిరి దొరతనమెక్కె నేఁడు
  యెమ్మెల నీతలపోఁత లిఁక నెట్టోకాని ॥ఇందాఁ॥

చివ్వనఁ గరఁగుదాఁకా సిగ్గులువీడినదాఁకా
  నవ్వులు నవ్వితివిగా నాతో నీవు
  జవ్వనము నాకు నిండె జాణఁడవైతి విపుడు
  ఇవ్వల నీపొందులెట్లా నీదేరినో కాని ॥ఇందాఁ॥

కళలు రేఁగినదాఁకా కైవసమైనదాఁకా
  నలుగడఁ గూడితివి నన్ను నీవు
  అలమేలుమంగను నీవదె శ్రీ వేంకటేశుఁడ—
  విల నీరతు లేరీతి హెచ్చీనో కాని ॥ఇందాఁ॥ 478

సాళంగనాట

కోడెకాఁడు వీఁడుగదె గోవిందరాజు
  జోడైన సకులుఁ దాను చొక్కుచున్నాఁడు ॥పల్లవి॥

క్రీగీతలు గల యక్షరములు చిలుము దిన్నవి. నే నూహించినవి.

పరగఁగ మేలుకొని పవ్వళించివున్నవాఁడు
సొరిది దేవుళ్లకు చోటిచ్చినాఁడు
యిరవై మోవివిందుల కెదురుచూచుచున్నాఁడు
తరుణులరతులెల్లాఁ దలపోయుచున్నాఁడు ॥ కోడె ॥

చెప్పరానిసిరులతో సింగారించుకున్నాఁడు
వుప్పతిల్లుఁదమకాన నుబ్బుచున్నాఁడు
కుప్పెఁడుజవ్వాది మేనఁ గుప్పళించుకున్నవాఁడు
అప్పసము సరసములాడుచున్నాఁడు ॥ కోడె ॥

సారె సారె వలపులు చల్లుకొంటా నున్నవాఁడు
వూరడిం చందరిఁ గలయుచునున్నాఁడు
యీరీతి శ్రీవేంకటాద్రి నిరవై తిరుపతిలో
కూరిములు నెరపుచు కొలువున్నాఁడు ॥ కోడె ॥ 479

రేకు 881 ముఖారి

ఏఁటికి దాఁచేవు మాకు నిందు కిట్టె వద్దనేమా
జూటరివలపులు మెయి చొక్కించీని ॥ పల్లవి ॥

ఇవ్విటా నాపెనీసంది యెరుకగలందుకు
కన్నులచూపులలోనే కానవచ్చెను
పన్ని యాపెచే నీమాటపట్టు వుచ్చుకొన్నందుకు
మన్నించినందులోనే మాకల్లాఁ దెలిసెను ॥ ఏఁటి ॥

అంగవించి మీరు చుట్టాలై వుండినయందుకు
యెంగిలిపొత్తు గూడిన నెరిఁగితిమి
అంగము లొకరొకరి అంటి పెనఁగినందుకు
వుంగరాలు వీడుజోడై వుండఁగానే కంటిమి ॥ ఏఁటి ॥

వొగ్గి ఆలుమగఁడునై వొద్దికై వుండినందుకు
సిగ్గులువడినయందే చిమ్మిరేఁగెను
అగ్గమై యలమేల్మంగనైనందుకు సన్నెలితి
తగ్గక శ్రీవేంకటేశ తమి చొప్పులెత్తెను ॥ఏఁటి॥ 480

లలిత

అందులోనే కానవచ్చీ నన్నిపనులు మాకు
సందడి నేమిచెప్పినా సమ్మతి గాదెపుడు ॥పల్లవి॥

పడఁతిమీఁద నీకు బత్తే గలిగితేను
ఉడుగ కాపెపాదాలు వొత్తుమా చూతము
బడిబడి నీవిచ్చినబాసలే నిజమైతే
గుడిగాని వీఁ పెక్కించుకొమ్మా నేఁడు చూతము ॥అందు॥

సొగిసి మీయిద్దరికి చుట్టరికమే కలితే—
నొగి నెంగిలిపొత్తుకు నొగ్గుమా చూతము
మగువచేఁతలకు నీమర్మములు గరఁగితే
తెగువతో గోళ్ల నొత్తించుకొమ్మా చూతము ॥అందు॥

యెలమి నాపెకు నీకు నెరవులు లేకుండితే
బెళకకుండా ముద్దులు పెట్టుమా చూతము
అలమేలుమంగ నేను ఆపె నీకుఁ బ్రియమైతే
కలసి శ్రీవేంకటేశ కైకొనుమా చూతము ॥అందు॥ 481

పాడి

ఇంతులాల చూడరమ్మ యెటువంటితమకమో
ఇంతలేకుండితే నిది యేఁటిజాణతనమే ॥పల్లవి॥

పొలఁతిరూప మితఁడు బొమ్మచేసి మోము చూచి
తలపోసి గోడ చిత్తరువు వ్రాసి
పలుమారు నప్పటిని బయలులో భావించి
అలరి అట్టె భ్రమసి కలలోనఁ గనీని ॥ ఇంతు ॥

వనితచక్కఁదనము వర్ణించి నవ్వు నవ్వి
తనలోనే మాటలాడి తప్పక చూచి
వెనుకొని చప్పుడైతే పీసుల నాలకించి
వినయాన మూలమూల వెదకి చేచాఁచీని ॥ ఇంతు ॥

వావి దానే యేర్పరచి వలపు పైఁ జల్లుకొని
మోవితేనెకు నోరూరి ముంచు గుక్కిళ్ళు
శ్రీ వేంకటేశుఁడే తాను చెలి యలమేలుమంగ
వేవేగ నురమెక్కఁగా వేమారు గూడీని ॥ ఇంతు ॥ 482

నారాయణి

ఊరకేల దూరేవు వూరివారిని
వీరములాడితిఁగాక పెనఁగితినా ॥ పల్లవి ॥

రవ్వలు సేసితినా రచ్చల వేసితినా
నవ్వినవాఁడవు నీవే నాతితోను
ఇవ్వల నేఁ దిది చూచి ఇంతులెల్లా నాడుకొంటే
దవ్వులనే వింటిఁ గాక తడవితినా ॥ ఊర ॥

పల్లదీఁడవంటినా పచ్చిచేఁత చూపితినా
చల్లినవాఁడవు నీవే సతిపై నేస
చల్లఁగా నిందుకిందరు సన్నలు సేసుకోఁగా
వొల్లనే చూచితిఁ గాక వొరయవచ్చితినా ॥ ఊర ॥

యీడులువెట్టితినా యెరుక నేసుకొంటినా
కూడినవాఁడవు నీవే కోమలాంగిని
తోడనె శ్రీ వేంకటేశ తొల్లె యలమేల్మంగను
పీడె మందుకొంటిఁగాక వేగులు వెట్టితినా ॥ తూర ॥ 483

బౌళి

ఏల తమకించేవే యెరఁగవా యీకతలు
కోలుముందై తిట్టు నొండె గోరనైనా గీరును ॥ పల్లవి ॥

మగవానితోఁ బలుమరు మాటలాడఁబోతే
వొగరులాడును వొండె వొడివట్టును
నగవులు వచరించి ననుపు నటించఁబోతే
మొగిఁ బరాకౌ నొండె మోనాన నుండును ॥ ఏల ॥

వచ్చి వచ్చి నిజముగా వలపులు చల్లఁబోతే
రచ్చ నాడుకొను నొండె రాఁపు నేసును
ఇచ్చకము నేసి కడునింపులు చూపఁగబోతే
తచ్చనలు చూపు నొండె తరితీపు నేసును ॥ ఏల ॥

బలిమిఁ గాఁగిట నించి పట్టి పెనఁగఁగఁబోతే
చలమైనా రేఁచు నొండె సన్నైనాఁ జేసు
యెలమి శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోనె విన్నుఁగూడె
వెలయ మన్నించు నొండె వేడుకైనా వించును ॥ ఏల ॥ 484

ఆహిరి

చక్కఁగా నానతీవయ్య సమ్మతించేఁ గాని నేము
చిక్కటిల్లఁ గోరికలు పెనగొనెనా ॥ పల్లవి ॥

యెలమి మీరిద్దరును యేకతాన నుండితిరి
 చెలియ విన్నపములు చెవిఁబట్టెనా
నలువంక మీలోనే నవ్వుకొంటా నుండితిరి
 తలకొన్నవలపులు తారుకాణలాయనా ॥చక్క॥

పరగ నిద్దరు నుండి పందేలు వేసుకొంటిరి
 తరుణిసరసము చిత్తమువచ్చెనా
మరుగుచు నొడఁబాటుమాట లాడుకొంటిరి
 యెరవులేనిపొందు లియ్యకొంటిరా ॥చక్క॥

వేడుకతో నీవునాకె విడేలందుకొంటిరి
 చేడెకు నీకాఁగిటిలో సిగ్గుదేరెనా
యీడనె శ్రీ వేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
 యీడుతో నీననుపుఁ యిరవాయనా ॥చక్క॥ 485

రేకు 882 ముఖారి

అనుకొనఁగాని నీతో నందరివలె
 వినయములేనిది వెలఁదా యది ॥పల్లవి॥

పంతములాడుకొనేది పలుమారు నవ్వేది
 అంతరువెరిఁగినట్టియాఁటదా యది
వంతులకుఁ బెనఁగేది వాసులకుఁ దిరిగేది
 కాంతునిఇచ్చయెరిఁగేకామినా యది ॥అను॥

వేసాలఁ బొరలేది వెంగెములు నెరపేది
 నేసవెట్టిపెండ్లాడినచెలియా యది
బాస సేయించుకొనేది బలుములు చూపేది
 దోసానకువెరచినతొయ్యలా యది ॥అను॥

అట్టడిపై మెరసేది పట్టి రచ్చకుఁ దీసేది
గుట్టుగలిగినయట్టికోమలా యది
ఇట్టె శ్రీ వేంకటేశ యేలితివి నన్ను విట్టె
ఘట్టై ఇఁక మెచ్చకుంటే మగువా యది ॥ అను ॥ 486

రామక్రియ

అదరిపాటున వచ్చి ఆయములంటీఁ దాను
పుదుటున మందుముందె వుంగరము వెట్టెనా ॥ పల్లవి ॥

పువ్వుల వేసీ నూరకె పుప్పొడి చల్లీఁ దాను
చివ్వనఁ జుట్టరికముఁ జెప్పుమనవే
నవ్వులు నవ్వీ వింతలో నమ్మికలిచ్చీఁ గమ్మటి
మవ్వముగాఁ దొల్లి పెండ్లిమాట లాడించెనా ॥ అద ॥

కొంగువట్టీ నప్పటిని కుచములంటీ నిదివో
అంగడిఁ బైడి మూడిచి అంపెనా నేఁడు
యెంగిలిపొత్తుకు వచ్చీ యేడనైనాఁ దమకించీ
అంగవించి శోబనపుటక్షత లిప్పించెనా ॥ అద ॥

తప్పకచూచీ నదివో తతిగాని పొందుసేసీ
అప్పుడే పొంకవెట్టెనా అవునా తాను
కప్పి శ్రీ వేంకటేశుఁడు కంటువఁ దానె పెండ్లాడీ
చొప్పుగా నింతులచేత శోబనఁ బాడించెనా. ॥ అద ॥ 487

వరాళి

రమణుఁడవు నీవు రమణి నేను
తమితోడ నీవు నాకు దక్కివుండవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

తలఁచి నీవె నన్ను దయఁజూచుట గాక
చెలరేఁగి విన్నపాలు సేసేదాననా
నెలకొన్నబుద్ధి నీవే నేసుపు టింతేకాక
చలపట్టి నీతోను సాముసేసేదాననా ॥ రమ ॥

మంతనానఁ ఁనవిచ్చి మన్నించుట గాక
చెంతల చుట్టరికము చెప్పేదాననా
వంతులకు నీవె నాపై వలపు చల్లుట కాక
పంతాన నిన్నుఁ జెనకి పచరించేదాననా ॥ రమ ॥

నిక్కముగా నన్ను నేలి నీవే మెచ్చుట గాక
చెక్కునొక్కి యెమ్మె మెరసేటిదాననా
యిక్కువ శ్రీ వేంకటేశ యిటు నన్నుఁ గూడితివి
మొక్కెదానఁ గాక నీతో మొనచూపేదాననా ॥ రమ ॥ 488

సామంతం

ప్రియముగలిగినట్టిపెండ్లికొడుకవు నీవు
నయముతో మొక్కు మొక్కీ నవ్వు నవ్వరాదా ॥ పల్లవి ॥

రెప్పలెత్తి చూచి నీతో రెట్టింపుమాట లాడి
చిప్పిలుఁజెమట చిందీ చెక్కులవెంట
వుప్పతించి తిట్టరాదు వొడివట్టి తియ్యరాదు
కప్పురగందికి మచ్చికలు చూపరాదా ॥ ప్రియ ॥

చిగురుమోవి వంచి చేయిఁజేయి నప్పళించి
జిగిమించేవలపులు చిమ్మిరేఁచీని
తగవులఁ బెట్టరాదు తరితీపుసేయరాదు
మగువకు ఁనవిచ్చి మన్నించరాదా ॥ ప్రియ ॥

కందువతోఁ జన్నులంటి కడుబిగ్గఁ గాఁగిలించి
సందడి మర్మములంటి చల్లీ నూర్పులు
ఇందులో శ్రీ వేంకటేశ యెంచరాదు పంచరాదు
మందగజగమనకు మనసియ్యరాదా ॥ప్రియ॥ 189

నాట

ఆయనాయ నీమాటే యనరే ఆతనితోను
యేయెడాఁ దనవిద్యలు నిందరుఁ జూడనివా ॥పల్లవి॥

పుదుటున నానతియ్యకుండితే మానేఁగాక
యెదలోనితనయెన్ని కెరఁగనిదా
చెదరక తాఁ గొత్తలునేసితేఁ జేసేఁగాక
మొదలనే తనతో సాములు నేఁ జేయనివా ॥ఆయ॥

ఇక్కడఁ దా నమ్మిక నాకిచ్చితే నిచ్చేఁగాక
చొక్కపుఁదనగుణము సోదించనిదా
అక్కరతో నాచన్నులంటితే నంటేఁగాక
మక్కువఁ దనగోరితో మారుమలయనివా ॥ఆయ॥

బెట్టియానలెల్లా నేఁడు పెట్టితేఁ బెట్టేఁగాక
నెట్టనఁ దనసుద్దులు నే విననివా
ఇట్టె తా శ్రీవేంకటేశుఁ డేలితే నేలేఁగాక
చుట్టపుతనమేలు నేఁ జూడనిదా ॥ఆయ॥ 490

తెలుఁగు కాంబోది

ఎవ్వరు నేమినేతురు యేల దూరేవు చెలుల
జవ్వన మిదెకద చవులు పుట్టించేది ॥పల్లవి॥

కనుచూపులేకద కమ్మరఁగమ్మర లోలో
 పొనుగకుండా నాసలు పుట్టించేవి
వినుకలి యిదేకద వెక్కసమై వలపించి
 తనవోనితమకము దైలువారించేది ॥ఎవ్వ॥

ఆదేటిమాటలేకద ఆయములు సోఁకించి
 వేడుకలు మీఁదమీఁద వెలయించేవి
కూడినకూటమేకద గుణములు పెదరేఁచి
 వాడికలు నెలకొల్పి వసముచేసేవి ॥ఎవ్వ॥

సరసములివేకద సమ్మతులుగాఁ జేసి
 బిగుమకాఁగిటిలోనఁ బెనఁగించేవి
యిరవై శ్రీవేంకటేశుఁ డేలె నిన్ను నింతలోనె
 గొరబుగుబులేకద కొనలు సాగించేవి ॥ఎవ్వ॥ 191

రేకు 883 నాగవరాళి

చిత్తగించవయ్యా నన్ను చెలువుఁడవు
 బత్తిసేయఁగా వలపు పైకొనీని ॥పల్లవి॥

అదరి యెదమాటాడ నటు చెలి నంపేనంటే
 తడవనీయదు సిగ్గు తతిగొనీని
వొడఁబరచ నీయింటి కొగి నే వచ్చేనంటే
 తడఁబడీ నడుగులు తమకాసను ॥చిత్త॥

గక్కన నిన్ను నేఁ గాఁగిలించుకొనేనంటే
 అక్కజపు హారములు అడ్డమయ్యీని
చిక్కించుక నీకు నేఁడు చేతులెత్తి మొక్కేనంటే
 పక్కనఁ జన్నులమీఁద పయ్యెద జారీని ॥చిత్త॥

దిట్టనై నీమోవితేనెతీపు చవిగానేనంటే
అట్టె కడుఁ బరవశమందీ మనసు
యిట్టె శ్రీ వేంకటేశ యేలితివి నన్ను, నిట్టె
చుట్టరిక మెంచేనంటే సొంపులెత్తీఁ గళలు ॥చిత్త॥ 492

ఆహిరినాట

నీవెఱఁగనితగవు నే విన్నవించేనా
వేవేలై నాఁ డమలోన వేసరింతురా ॥పల్లవి॥

కడువలచినవారు కదియవత్తురు గాక
యెడమాట లాడింతురా యింతులచేత
యెడయలేనివారు యింపులు సేతురు గాక
జడియక బొమ్మలను జంకింతురా ॥నీవె॥

పాయరానియట్టివారు పైపై నవ్వుదురు గాక
చాయలా సన్నలా నింత సాదింతురా
ఆయమెఱిఁగినవారు అట్టె మెప్పింతురు గాక
కాయకపుచేఁతలను కాకు సేతురా ॥నీవె॥

తగులాయమైనవారు తతిగొనుందురు గాక
పగటున కాఁతాళించి పచ్చిసేతురా
నిగిడి శ్రీ వేంకటేశ నెలఁతఁ గూడితి విట్టె
అగడుగా రతులలో నలయింతురా ॥నీవె॥ 493

ముఖారి

ఎట్టు దెలియఁగవచ్చు నెదలోనిమీసుద్దులు
జట్టిగొన్నలోలోనిజాణతనా లేఁటివో ॥పల్లవి॥

పవళించి నీవుండఁగా పానుపువద్దఁ గూచుండి
చెవిలో విన్నప మేమి సేసీ నీకాపె
తవిలి నీమొగము తప్పకచూచి యప్పటి
నవముగా సన్న సేసిసవ్వీ నది యేఁటిదో ॥ ఎట్టు ॥

పైకొని నీవింతులచే పాటలు వినుకొనఁగా
ఆకుమీఁద నేమి వా(వ్రా?)సియంపీ నీకాపె
జోకతో నంతటిలోనే సొరిది నాయము లంటి
రేకలు దీసి యెచ్చరించీ నది యేఁటిదో ॥ ఎట్టు ॥

కొలువుకూటములోన గుట్టుగా విచారించుకోఁగా
చెలిచే నీకేమి బుద్ధిచెప్పించె నాపె
యెలమి శ్రీ వేంకటేశ యిట్టె నన్ను నేలితివి
తలుపుమాఁటున నాకె తలపించె నేఁటిదో ॥ ఎట్టు ॥ 494

పాడి

ఈతఁడు చలమరౌత యెఱఁగవా తొల్లి నీవు
చేతులెత్తి మొక్కి ఇట్టె సేవసేయరాదా ॥ పల్లవి ॥

తడఁబడువిభుఁడు తనపై నానవెట్టి
వాడివట్టి తియ్యఁగాను వోపనందురా
జడిసి వొడ్డాణము జారెఁ గుచ్చుల పీడె
[1]కడఁగీతసిదుప్పటి గప్పుకొనరాదా ॥ ఈతఁ ॥

రాఁపుల నింటికి వచ్చి రమణుఁడు నీతోను
కాఁపురము సేయఁగాను కాదందురా
పైపైఁ గొప్పు వదలె భావము నివ్వెర గందె
తీపులమోవి యొసగి తెరవెయ్యరాదా ॥ ఈతఁ ॥

---

1. కడఁగి + ఈతవి

యెన్నిక శ్రీ వేంకటేశుఁ డేకతాన నిన్నుఁ దీసి
చన్నులంటి కూడఁగాను చాలునందురా
కన్నులఁ దేటలుమించెఁ గళలు మోమున నిండె
అన్నువ గోర నూఁది యాదరించరాదా ॥ ఈతఁ ॥ 495

దేసాళం

మగవానితో నింత మారుకొందురా
తగవులేలడిగేవే తతిగాని నీవు ॥ పల్లవి ॥

గొప్పలై ననీచన్నులు కోరి పిసికెనంటా
తప్పులేల యెంచేవే సందడిఁ బతిని
ముప్పిరిగా లచ్చెనలు మోవిమీఁద నున్నవంటా
చొప్పులేల యెత్తేవే సోదించి నీవు ॥ మగ ॥

చెంత నుండి యీతఁడే చేరి కొంగువట్టెనంటా
పంతాలేల దువ్వేవే పలుమారును
మంతనాన నాతఁడు మర్మములు ముట్టెనంటా
రంతులేల నేసేవే రచ్చలోనను ॥ మగ ॥

కగ్గురేక యీతఁ డిట్టె కాఁగిలించుకొనెనంటా
సిగ్గులేల నెరపేవే చెలులఁ జూచి
అగ్గమై శ్రీ వేంకటేశుఁ డదె తానె నన్నుఁ గూడె
అగ్గలపురతి నెంత అలయించేవే ॥ మగ ॥ 496

శంకరాభరణం

ఔనయ్యా నీదేవులంటా నలయి కెఱఁగవద్దా
తానకమై నేమెల్లా నింతకు నోపఁగలమా ॥ పల్లవి ॥

బత్తితోడ నీకుఁ జెలి పాదములు గుద్దఁగాను
గుత్తపుచనుగుబ్బలు గునిసీనవె
తత్తరానఁ జేసురటి తడఁబడ విసరఁగా
చిత్తడిచెమట గారీఁ జెక్కులవెంటను ॥ఔన॥

అంది యంది యప్పటి నీ కాకుమడి చియ్యఁగాను
కందువలఁ గంకణాలు గల్లనీ నివె
సందడి వింజామర సారెసారె వేయఁగాను
పొంది నిట్టూర్పులు రేఁగి పుక్కిటిబంటిగను ॥ఔన॥

కడఁగి నీమేన నిండాఁ గస్తురి యలఁదఁగాను
మెడనున్నమాణిక్యాలు మెరిచీ నవె
తడవి శ్రీవేంకటేశ తగ నన్ను నేలితివి
పడఁతి నివ్వెరగందీఁ బరవశమునను ॥ఔన॥ 497

రేకు 884 ధన్నాసి

పాయరానిమగఁడవు పట్టపుదేవుల నేను
రాయిడి సేయకుమీ రవ్వసేసి యిఁకను ॥పల్లవి॥

మాఱుకొని నినుఁ బిల్చి మాటలాడితిని
ఆఱడిఁ బెట్టకుమీ అందరిలోన
వేఱులేక నీకు మొక్కి వేఁడుకొంటిఁ గమ్మటిని
పీఱిడిఁ జేయకుమీ వేగిరించి నన్నును ॥పాయ॥

నెలవుల నవ్వి నీకు చేసన్న సేసితి
వెలుపలఁ జెప్పకుమీ వెక్కసానను
మొలకచన్నుల నొత్తి ముచ్చట మాటాడితి
చలానఁ బెనఁగకుమీ సారెసారె నిపుడు ॥పాయ॥

కచ్చుపెట్టి చ్చి కాఁగిలించుకొంటిని
పచ్చి ంమి నన్ను పంతమునను
అచ్చుఎలమేలుమంగనై నన్ను సేలితివి
ఇచ్చకపుశ్రీ వేంకటేశఇమ్మీ చనవు ॥పాయ॥ 498

రామక్రియ

మగువగుంపెన నీకు మంచిదాయను
తగవులఁ బెట్టఁగానే తమి రేఁగెను ॥పల్లవి॥

చలము సాదించేనంటా సతి నిన్ను జంకించితే
చెలరేఁగి లోలోనిసిగ్గు వేరెను
బలిమి నీవు సేయఁగాఁ బట్టిపెనఁగఁ జూచితే
యెలమిఁ జన్నులపై పయ్యెద జారెను ॥మగు॥

తరితీపు సేసేనంటా తగుల మాటలాడితే
గొరబైనవలపు లుంకువలాయను
కెరలించేనంటా నిన్ను కెంగేలు వట్టితేను
సురతకాంక్షలకును చోటాయను ॥మగు॥

కదునలయించేనంటా కాఁగిట బిగించితేను
జడిగొన్నవేడుకలు సతమాయను
అదరి శ్రీ వేంకటేశ అలమేలుమంగ యిట్టె
కడఁగి వురమెక్కితేఁ గాణాచి ఆయను ॥మగు॥ 499

నాదరామక్రియ

పోరానిచుట్టరికము పొంచి యాతనికి నీకు
సారెఁ బ్రియముచెప్పఁగా సాదింతురటవే ॥పల్లవి॥

చిప్పిలఁ బతి నవ్వఁగా చెలి యేల జంకించేవే
కప్పురాన వేయఁగాను కాఁకలేల చల్లేవే
కుప్పళించి మొక్కఁగాను గొణఁగి యేల తిట్టేవే
వొప్పుగ విడెమియ్యఁగా నొల్లనందురటవే ॥ పోరా ॥

తగిలి నిన్నుఁ జూడఁగా తలవంచుకొననేలే
సొగిసి గోర సూఁపఁగా సొలయనేలే
చిగురుమోవి ఇయ్యఁగా సిగ్గులువడఁగనేలే
తగవు నడపఁగాను తమకింతురటవే ॥ పోరా ॥

పాపటకు దువ్వఁగాను పంతములాడఁగనేలే
చేపట్టి మన్నించఁగాను చిమ్మిరేఁగ నీకేలే
యేపున శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోనె నిన్నుఁ గూడె
వోపి రతిఁ జొక్కించఁగా నొద్దుకొందురటవే ॥ పోరా ॥ 500

సామంతం

నీపైనా నాసతివయ్య నీకేల యింతేసిసిగ్గు
భావించ నలవిగాదు పంత మదియేఁటిదో ॥ పల్లవి ॥

చేతిమీఁదఁ జేయివేసి చెలి నిన్ను మెచ్చిమెచ్చి
మేతులకు నవ్వు నవ్వె నేఁటికో కాని
దూతిక మొగము చూచి తొడసే సన్నలు సేసి
కాతరపుమాట లేమికారణాన నాడెనో ॥ నీపై ॥

గుబ్బలు నీమేన నూఁది కొసరి కొసరి ఇంతి
వుబ్బున మొక్కులు మొక్కె నూహ యేఁటిదో
గబ్బియై ముంజేతిచిలుకతో నేకతము చెప్పి
అబ్బురాన నంది పండు అది యేఁటికిచ్చెనో ॥ నీపై ॥

పురముపైఁ గూచుండి వొగి నలమేలుమంగ
అరుదుగాఁ గానుకిచ్చె నదియేఁటికో
ఇరవై శ్రీ వేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
సరిగా నేపని కాపె చవులు వుట్టించెనో ॥ నీవై ॥ 501

బౌళి

మగవాఁడు మెత్తనైతే మరి యపకీర్తి గాదా
తగవు నెరపకుంటే తరుణులు మెత్తురా ॥ పల్లవి ॥

నీపదాలు వాడి ఇంతి నిన్నుఁ గాఁగిలించెనంటా
కోపగించి నీదేవులు కొంగువట్టెను
చూపెట్టుక వున్నాఁడవు చొక్కి విడిపించవద్దా
యీపాటివాఁడవైతే యెవ్వరు నమ్మేరు ॥ మగ ॥

సేవసేసేఅఁటది చేరి పాదా లొత్తెనంటా
వోవరిలోఁ దనవద్ద నుంచుకొన్నది
నీవద్దికి నంపుమని నేఁ డాపెకుఁ జెప్పకుంటే
యీవలావలిపొందు లెట్టు జరగీని ॥ మగ ॥

నాటక్క(క?)సాలమగువ నవ్వి నిన్నుఁ గూడెనంటా
మేటియలమేల్మంగ మీరనియ్యదు
నీటున శ్రీ వేంకటేశ నీవె తెచ్చుకొనవలె
మాటపట్టు లెటువలె మచ్చిక రేఁచీని ॥ మగ ॥ 502

కన్నడగౌళ

ఇప్పుడేమి వేగిరము యిన్నియు నయ్యీఁగాక
కప్పుర మవదరించు కామక వట్టినది ॥ పల్లవి ॥

అలసివచ్చిననిన్ను నంత మాటాడించ నేల
వెలయఁగఁ బవళించు విసరే నేను
వలపులదిష్టిదాఁకి వాడివున్నది నీమోము
బలిమినైనా నిద్రించు పాదాలు గుద్దేను ॥ఇప్పు॥

చెమటవెట్టినమేను చేతుల నంటఁగనేల
తమితో నూరకుండు గందము వూసేను
సమరతి నోలలాడి జారివున్న దిదె కొప్పు
అమర నాతొడపైఁ బె[1]ట్టలరులు నించేను ॥ఇప్పు॥

పచ్చిపులకలచెక్కుపై గోర నూఁదనేల
గచ్చులముసుఁ గిదుకో కాఁగిలించేను
కుచ్చి శ్రీ వేంకటేశుఁడ కూడితివి నన్ను నిట్టె
తచ్చి నాకు పేూ వాసఁగు దప్పులు దీర్చేను ॥ఇప్పు॥ 503

రేకు 885 దేశాక్షి

నాపంతము లీడేరె నన్ను మన్నించితివి
వోపిక నీవేమిచ్చినా వొల్లనన నిఁకను ॥పల్లవి॥

మాయింటికి వచ్చితివి మాచే మొక్కించుకొంటివి
నీయింతు లేమైనాననీ యిఁకను
చేయి నాపై వేసితివి చెప్పినట్టు సేసితివి
వేయి చెప్పినా నీసుద్దులు వినే నే నిఁకను ॥నాపం॥

విందు లారగించితివి పీడె మందుకొంటివి
అందులకే నే నవ్వేను అట్టే ఇఁకను
గందము మైఁ బూసితివి కంకణము గట్టితివి
యెందుకైనా నీసేఁతకు ఇయ్యకొనే నిఁకను ॥నాపం॥

1. పెట్టు + అలరులు

నమ్మించితివి నన్ను నాపై సేస వెట్టితివి
వుమ్మడి నొకమనసై వుండే నీకను
నెమ్మది శ్రీవేంకటేశ నే నలమేలుమంగను
సమ్మతి మోవిచ్చితివి చవిగొనే నీకను ॥ నాపం ॥ 504

గౌళ

ఇయ్యఁగదె కానుక నీయెదుట నున్నాఁ డతఁడు
నెయ్యపుమాట లాడఁగా నేనోపనందురా ॥ పల్లవి ॥

దవ్వులనుండి యాతఁడు తగుల నిన్నుఁ జూచితే
నవ్వేదురుగాక వదనము వంతురా
పువ్వులచెండున నిట్టె పూఁచి నిన్ను వేసితేను
వువ్విళ్లూర మొక్కుటగా కూరకవుండుదురా ॥ ఇయ్య ॥

మలసి సొలసి నీతో మాట లాతఁ డాడఁగాను
చెలిమి సేతురు గాక చేరకుందురా
పిలిచి నిన్నుఁ బేరుకొని ప్రియములుచెప్పఁగాను
కొలువుసేతురుగాక గుట్టునఁ గొంకుదురా ॥ ఇయ్య ॥

శ్రీవేంకటేశుఁడు నిన్నుఁ జిత్తగించి కూడఁగాను
భావించ చలమేల్మంగవు పదరుదురా
చేవమీరి నీకితఁడు సేస లిట్టె పెట్టఁగాను
వేవేలై మెత్తురుగాక వెంగెము లాడుదురా ॥ ఇయ్య ॥ 505

ఆహిరి

ఇటువలె విన్నవించరే ఇంతులాల పతితోను
తటుకున నీ(విం?)పై తే దండకు రమ్మనరే ॥ పల్లవి ॥

మనసువచ్చినయంతె మాఁటలు
కనుచూపు నాఁటినంతె కాంక్షలు
తనువులు సోఁకినంతె తమకములు
వినయములు గలయంతె వేడుకలు ॥ఇట॥

సరసములాడినంతె సంగాతాలు
సరుసఁ గొలిచినంతె సలిగెలు
మరిగియుండినంతె మంతనాలు
హరుషమైనయంతె ఆదరింపులు ॥ఇట॥

సముకముగలయంతె చనవులును
సుముఖత్వమైనయంతె చుట్టరికము
రమణుఁడు శ్రీవేంకటరాయఁడు దాను
అమర నన్నేలె నేను అలమేలుమంగను ॥ఇట॥ 506

వరాళి

నిగిడి నేఁ గంటిఁగా నీసరితలెల్లాను
ముగురెరిఁగినపని మూఁడులోకా లెఱుఁగు ॥పల్లవి॥

వరుస నాపెఇంటికి వచ్చేనని నీవు రాఁగా
గొరబుగా నొకతె నీకొంగు వట్టెను
మెరవులవాఁడవై యేమని బొంకఁగలవు
వెరవున నాకె ఇందు వెదక వచ్చినను ॥నిగి॥

వింతగాఁ దొల్లి టాపెకు విడెము నీవంపఁగాను
అంతలోనే యాకె వచ్చి అందుకొనెను
బంతి నుండి యెట్టు వొడఁబరచఁగ నేరుతువు
యింతలో నాకె దెలిసి యాడకు వచ్చినను ॥నిగి॥

అప్పటాపెఁ బేరుకొని అట్టె నీవు విలువఁగా
   వొప్పుగా నడుమ నీకె వూఁకొనెను
చెప్పి లలమేల్మంగను శ్రీ వేంకటేశ యేలితి—
   విప్పు దాకె వచ్చితేను యిందరిఁ గూడితివి ॥ విగి ॥ 507

లలిత

కాంతకు నీకును నేల కాఁతాళాలు
   వింతవారెల్లా నీకు వెక్కసమయ్యేరా ॥ పల్లవి ॥

సారెసారె నీదేవులై జంకించ వచ్చేఁగాక
   తేరసతులెల్ల నినుఁ దెమలించేరా
నేరుపరిగనక తా నిన్ను వెంగేలాడేఁగాక
   వూరివారెల్లా నిట్టె వొరయవచ్చేరా ॥ కాంత ॥

వడి నీమోహపుటింతి వట్టినేరా లెంచేఁగాక
   కడవారెల్లా నిన్నుఁ గక్కసించేరా
అడియాలమైనయాపె అనలెల్లాఁ బెట్టేఁగాక
   బడిబడివారెల్లా వాడివట్టేరా ॥ కాంత ॥

నెట్టన నలమేల్మంగ నీవురాన నిల్చేఁగాక
   వొట్టఁబొరుగువారెల్లా బోదించేరా
ఇట్టె శ్రీ వేంకటేశ ఇటు నే మొక్కితిఁగాక
   చుట్టపువారెల్లా వింతనోదించేరా ॥ కాంత ॥ 508

కేదారగౌళ

ఇంతి నీతో నవ్వేఁగాను మొదురుగా నసుపులు
   దొంతివెట్టి వలపులు దోమటి దొడికేవు ॥ పల్లవి ॥

వావి నిన్ను నడిగేటివనితఁ జూచి నీవు
మోవితేనె లడిగేవు మొక్కలీఁడవై
కావికన్నులఁ జూచి కడుఁజొక్కఁగాఁ బిల్లఁ-
గోవిరాగాల నప్పటిఁ గొచ్చి కరఁగించేవు ॥ ఇంతి ॥

పేరు చెప్పుమని నీతోఁ బెనఁగఁగా నాపెచెక్కు-
గోరు దాఁకించేవు నీవు కోడెకాఁడవై
వూరుఁజెమటలతోడ వొగి మొక్కఁగా ముత్తెల-
పేరులెల్లా మెడవేసి ప్రేమము రేఁచేవు ॥ ఇంతి ॥

ఆటలాడ రమ్మనుచు నలమేల్మంగ దూరఁగా
పాటలు పాడుమనేవు పల్లదీఁడవై
గాఁటపు శ్రీవేంకటేశ కలయఁగా సమరతి-
తేటలనే మెప్పించి తీపు పుట్టించేవు ॥ ఇంతి ॥ 509

రేకు 886 దేశాక్షి

ఇదివో నీమహిమలు యెవ్వ రెరుఁగుదురయ్య
మదనతంత్రములు మరపితి వేమో ॥ పల్లవి ॥

చెలిచేత నే నీకుఁ జెప్పియంపినమాటలు
మలసి నీమోము చూచి మరచెనేమో
యెలమి నాపెనైనా నీడకు నంపవైతివి
పలుకులనే నీవు భ్రమయించితివేమో ॥ ఇది ॥

పొందుకు నాపెచే నీకుఁ బుత్తెంచినవిడెము నీ-
సందడిపరాకునఁ దా నందెనో యేమో
ఇందుకైనా మారుసుద్ది యెరిఁగించవైతివి
గొంది నిట్టె తెలఁపించుకొంటివో యేమో ॥ ఇది ॥

శ్రీ వేంకటేశుఁడ నీకుఁ జేయెత్తి మొక్కమంటే
భావించి నీవు గూడఁగా భ్రమనె నేమో
యీవల నలమేల్మంగని ఇటు నన్ను నేలితివి
మావతఁ దెచ్చితివి మన్నించితివేమో(?) ॥ఇది॥ 510

గౌళ

వింటిరటే చెలులార వింతసుద్ది ఇదొకటి
వొంటినీచేఁతలు చూచుకుందాన నేను ॥పల్లవి॥

శిరసు మజ్జనమాడి చిక్కుదీసుకొనఁగాను
సరుసనున్నాకెఁ దాఁకె సన్నపుగోరు
సిరుల నితఁడు సన్నసేసెనంటా నాకె వచ్చి
సొరిదిఁ గాఁగిలించితే చూచి నవ్వె నితఁడు ॥వింటి॥

బలుసొమ్ములు నించుక పరిమళాలు వూయఁగ
చెలియొకతెపై బొట్టు చిమ్మిపడెను
కలయికకు గురుతు గావించెనంటా వచ్చి
మలసి మోము చూచితే మరినవ్వెనితఁడు ॥వింటి॥

అట్టె శ్రీ వేంకటేశుఁడు అలమేల్మంగఁ గూడఁగా
[1]కట్టఁగడాకెఁ దాఁకె గక్కనఁ బాదము
ఇట్టె తానుఁ బెండ్లాడ మెచ్చరించెనంటా వచ్చి
యెట్టయెదుట నిల్చితే యెనసి తా నవ్వెను ॥వింటి॥ 511

పాడి

ఏమి చెప్పేవు నీసుద్దు లెరఁగమటే
నేము [2]నీవలన కామా నెట్టన విభునికి ॥పల్లవి॥

1. 'కట్టఁగడ' లో అరసున్న వింత. 2. 'వలెనె' అనుటకు 'వలన' కాఁబోలు.

పంతమాడేదానవు పడఁతులఁ బెట్టిపంపి
కాంతుని రప్పించుకొనఁ గారణమేమే
ఇఁ(ఇం?)త యెమ్మెలదానవు యెదురుగాఁబో యతని-
కఁ(కం?)తకంతకును వినయాలు సేయనేలే ॥ ఏమి ॥

కడువాసికత్తెవు కందువ నాతనిఁ జేరి
అడియాలమైనసొమ్ము లడుగనేలే
వొడఁబడనిదానవు వూడిగాలెల్లాఁ జేసి
జడిగొన్న కెమ్మోవి చవిచూపనేలే ॥ ఏమి ॥

దొరతనాలదానవు దొరసి శ్రీవేంకటేశుఁ
గరగించి కూడితివి కతలేఁటికే
నిరతి నన్నేలినాఁడు నేనలమేలుమంగను
మరిగి యప్పటి నీవు మలయనేమిటికే ॥ ఏమి ॥ 512

దేసాళం

ఆతనికి నీకుఁ బొందులౌత నేనెఱఁగనే
నీతితోఁ జెలులలాగు నేఁడు గంటినే ॥ పల్లవి ॥

యొగసక్కేలకు విభుఁ డిటువలెఁ జేయఁగాను
తగవు లేమిచెప్పేవే తరుణి నీవు
మగవాఁడంటా నేఁడు మరి వొలపషలాడి
మగువలతోనేల మాయలు నేసేవే ॥ ఆత ॥

కడునొడ్డారా లాడకు కాంతుఁడు నవ్వఁగా నన్ను
వొడఁబరచేవదేమే వువిద నీవు
అడరి రమణుఁడంటా నాతనివంకలు దిద్ది
పడఁతుల నింతయేల భ్రమలఁబెట్టేవే ॥ ఆత ॥

చలాలకు శ్రీ వేంకటేశ్వరుఁడే నన్నుఁ గూడఁగా
అలుక లెంత దీర్చేవే అంగన నీవు
బలువుఁడంటా నతనిఁ బాలార్చే వలమేల్మంగ
చెలులమంటా నేల సిగ్గులు రేఁచేవే ॥ అత ॥ 513

నీలాంబరి

ఎందువో యీ వలపులు ఇల్లాల నేను
ముందర నిలువవయ్య మొక్కేము నీకు ॥ పల్లవి ॥

జిగినూడిగపువారు సేవలెల్లాఁ జేయఁగాను
తగినయిల్లాండ్లపైఁ దలఁపున్నదా
మగఁడుగలవనేమాట గలిగితేఁ జాలు
మొగము చూపవయ్య మొక్కేము నీకు ॥ ఎందు ॥

ఆసవెట్టి మగనాండ్లు అట్టె కానుక లంపఁగా
నేసవెట్టినాండ్లపైఁ జిత్తమున్నదా
యీసులేక నీవు నవ్వేయీ పెద్దరికమే చాలు
మోసములేదు రావయ్య మొక్కేము నీకు ॥ ఎందు ॥

పొట్టఁబొరుగుసతులు పొంచి సేవసేయఁగా
పట్టపుదేవులమీఁద బాఁతి వున్నదా
అట్టె శ్రీ వేంకటేశ అలమేలుమంగను నేను
ముట్టి నన్నుఁ గూడితివి మొక్కేము నీకు ॥ ఎందు ॥ 514

కన్నడగౌళ

నీవు నేను గురిగాక నెలఁత లెందరు లేరు
కైవసమైనమీఁదఁ గల్లలాడేవా ॥ పల్లవి ॥

చేసిననీచేఁతలెల్లా చెలిచేత వింటిమి
రాసితో నీవానతియ్యవలెనా మాకు
వోసరించి యేడలేనివొట్టులు వెట్టుకోనేల
కాసుచేయనిపనికి కల్లలాడేవా ॥నీవు॥

కమ్మటి నీపనులెల్లా కన్నలెదుటఁ గంటిమి
యెమ్మెలు నాకుఁ జూపనేఁటికే నీవు
నమ్మమని చేయిచ్చి నన్ను భ్రమయించనేల
కమ్మక యింతదొరవు కల్లలాడేవా ॥నీవు॥

ననుపైననీవలపు నాకునాకే యెఱిఁగితి
యెనసి తలఁపించఁగ లా నీకు
అనుఁగుశ్రీ వేంకటేశ అలమేల్మంగను నేను
ఘనత నన్నేలితివి కల్లలాడేవా ॥నీవు॥ 515

రేకు 887 లలిత

నీతో నవ్వఁగలమా నెరజాణవు
గాతనేయ కెదైనాఁ గరుణించవయ్యా ॥పల్లవి॥

గోపులనెల్లాఁ గాచి గొల్లెతలపొందు నేసి
కోవిదుఁడ వైతివి గోవిందరాజా
వావు లొక్కటిగాఁ జేసి వన్నెకాఁడవై తిరిగి
గోవాళుఁడ వైతివి గోవిందరాజ ॥నీతో॥

దూడలఁ గొన్నాళ్లు గాచి తూలేటివుట్లు గొట్టి
కూడుకొంటివి బాలుల గోవిందరాజ
వేడుకకాఁడవై వేవేలు నేఁతలు నేసి
కోడెకాఁడ వైతివి గోవిందరాజ ॥నీతో॥

చిఱుతవాఁడవై నీవు చీరలు దొంగిలుకొని
కొఱతలు మాన్పితివి గోవిందరాజ
యెఱిఁగి శ్రీ వేంకటాద్రి నిందరినీఁ బెండ్లాడి
గుఱిగా నిలిచితివి గోవిందరాజ ॥నీతో॥ 516

హిందోళం

చేరి పూరకుంటే తానే సిగ్గువడును
నేర మెంచకు మనరే నే నంటఁగాకుందాన ॥పల్లవి॥

పచ్చడ మంమకోరే పాదాలు గడుగరే
రచ్చసేసి వచ్చినాఁడు రమణుఁడు
గచ్చుల దూరకురే గక్కనఁ బీఁటవెట్టరే
నెచ్చెలులకై దండతో నిలిచియున్నాఁడు ॥చేరి॥

వీడెము చేతికియ్యరే విసరరే సురటిని
ఆడానీడాఁ దిరిగాడి అలసినాఁడు
వాదెననకురే మోవి వడిఁ బానుపు వేయరే
వేడుకఁ బందేఇల్లు వెదకుచున్నాఁడు ॥చేరి॥

పువ్వులు ముడువరే పూయరే మేనఁ గస్తూరి
పువ్వికళ్లారఁ జెమటతో నున్నవాఁడు
యివ్వల శ్రీ వేంకటేశుఁ డిట్టె నన్నుఁ గాఁగిలించె
చివ్వన నాలునాళ్లు సేసిన దెఱఁగినాఁడు ॥చేరి॥ 517

మంగళకౌశిక

ఇతవరిఁ గనక నీకెరుఁగించితి
కతలేర్పడకుండితే కాంతలు నవ్వేరు ॥పల్లవి॥

చెలితో నేకతమాడి చెప్పుతానుండె నీసతి
కలవెల్లా నీసుద్దులే కాఁబోలును
అలివేణితో నీవు ఆడుకొని రావయ్యా
తెలుపుకొనకుండితే తెరవలు నవ్వేరు ॥ ఇత ॥

సుదతికి నిన్ను వేలఁ జూపుతానుండె నీసతి
అదన నీప్రసంగమే అది గాఁబోలు
పదిలాన నీనేరాలు పాపుకొని రావయ్యా
ముదులకించకుండితే ముదితలు నవ్వేరు ॥ ఇత ॥

నడుమ శ్రీ వేంకటేశ నవ్వుతానుండె నీసతి
కడుఁగడు నిన్నుఁ జూచేకాఁబోలును
అదరి నన్నేలితివి ఆమాఁటడిగి రావయ్యా
తడవ కూరకుండితే తరుణులు నవ్వేరు ॥ ఇత ॥ 518

సౌరాష్ట్రం

[1] ఎవ్వరు నిన్నాడుకొనే రిక్కడ నే నుండఁగాను
అవ్వల నీమనోరథా లడిగి రావయ్యా ॥ పల్లవి ॥

పొలిఁతి మాటలాడఁగా పోచిళ్లు చల్లితినంటా
వెలి నాలకించుకొంటా వినేవు నీవు
తలఁపుకొలఁది నాకె తారుకాణలే చెప్పె
ఫలించె సగినము లోపలికిఁ బోవయ్యా ॥ ఎవ్వ ॥

సరసా లాపే[2]డఁగా సగినాలు చూచెనంటా
గొరబై పలుకు లెంచుకొనేవు నీవు
అరుదుగ నీవు గోరినటువలెనే కలనె
సరివచ్చె సగినము సంగడికిఁ బోవయ్యా ॥ ఎవ్వ ॥

---

1. దీనిభావము స్పష్టమగుటలేదు. 2. ఆపె + అడఁగా

ఆపెకతలు చెప్పఁగా నర్చించుకున్నాఁడంటా
తోకఁ బాటమునేసుక చొక్కేవు నీవు
యీకడ శ్రీ వేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
యేకమాయ సగినము యింటికిఁ బోవయ్యా ॥ఎవ్వ॥ 519

తోండి

ఇచ్చకురాలు గనక యేమీననదు గాక
పచ్చిచేఁతలకెల్లాను పడఁతి వోపినదా ॥పల్లవి॥

కొమ్మఁ జెఇవట్టి తీసి కొసరేవు తొలుతనె
రమ్మని పిలువఁగాను రాననెనా
యెమ్మెల కిందరుఁ జూడ నింతసేసితివి గాక
దిమ్మరి నీగుంపెనకు తెరవ వోపినదా ॥ఇచ్చ॥

బలిమిఁ జేయివట్టించి పైపైఁ దమ్మ వుమిసేవు
చెలి కప్పుడే చెప్పఁగా నేయదాయనా
చలము లిందరిలోన సాదించితివి గాక
వలవనిసటలకు వనిత వోపినదా ॥ఇచ్చ॥

యీడఁ జన్నులు విసికే వింతిపానుపుమీఁదట
కూడినట్టెల్లా వియ్యకొనదాయనా
వేడుక కిందరిలో శ్రీ వేంకటేశ నవ్వేవు గా-
కేడలేని బీరాలకు నీకాంత వోపినదా ॥ఇచ్చ॥ 520

నాదరామక్రియ

ఎవ్వరిది నేర్పు మనయిద్దరిలోనా
జవ్వన మిందరుఁ జూచి సంతోసించేరు ॥పల్లవి॥

వాడిలోని నిమ్మపండు వాగిఁ జేతఁ దియ్యఁగానే
పిడికిటఁ బట్టి యట్టె పెనఁగేవు
తొడిఁబడ నంతలోనే దొడ్డకుచ్చెల పీడితే
కడఁగి నీపచ్చడము గప్పుకొనవలదా ॥ఎవ్వ॥

పయ్యెదలోని విడెము పట్టి నీ కియ్యరాఁగానే
కొయ్యవై పొదిగిపట్టి గుంపించితివి
చయ్యన బయలుగాఁగా చన్నులకు నీకుళ్ళాయి
వొయ్యనే మాటుగా నొనర్చుకోవలదా ॥ఎవ్వ॥

కొప్పుపూవుబంతి దీసుకొని కానుకియ్యరాఁగా
అప్పళించి నీకాఁగిట నలమితివి
యిప్పుడే శ్రీ వేంకటేశ యింతలో సిగ్గువిడఁగా
విప్పుచు గక్కనఁ దెరవేసుకోవలదా ॥ఎవ్వ॥ 521

రేకు 888 భైరవి

వీనులార నీవే ఇటు వింటువు రావే
ఆనవెట్టి పిలువఁగనంపీఁ జెలులను ॥పల్లవి॥

పవళించి యున్నవాఁడు బాగా లియ్యవే పతికి—
నివల జాజ మేమాడే వింతులతోను
జవళిని చలములు సాదించేవేళ గాదిది
తివిరి పిలువుమంటాఁ దిట్టీఁ జెలులను ॥వీను॥

ముందే మేలుకన్నవాఁడు మోము చూపవే పతికి
చెంది యేమిమాటాడేవు చిలుకతోను
గొందినే కాఁకలు రేఁచి కొసరేవేళ గాదిది
కందువకు నంపుమని కసరీఁ జెలులను ॥వీను॥

చెనకి సేసవెట్టవే శ్రీ వేంకటపతికి
గుని సేవేమే ముద్దులు కోవిలతోను
యెనసితి విఁక బయలీఁదించేవేళ గాదిది
పెనఁగించుమనుచుఁ గుప్పించీఁ జెలులను ॥ పేసు ॥ 522

ముఖారి

సేసినదెల్లాఁ జేఁత చెల్లుఁబడాయ మీకు
మోసులుగా నవ్వరాదా మోహమెల్లాఁ గంటిమి ॥ పల్లవి ॥

దగ్గరనుంటే మీకు తమకము పుట్టుఁగాక
సిగ్గువ [1]డెల్లఁతనుంటే చింతరేఁగదా
యెగ్గులేదు పతితోడ యెక్కుఁక కూచుండఁగదే
వెగ్గళించి కాదనేమా వెరపేల ఇఁకను ॥ సేసి ॥

మొగములు చూచుకొంటే ముచ్చట లీడేరుఁగాక
నిగిడి తలవంచితే నిందదా రాఁక
తగవౌమగనితోను దట్టించి మాటాడఁగదే
జగడించేవా రున్నారా సటలేల ఇఁకను ॥ సేసి ॥

ఇట్టె కాఁగిలించుకొంటే నితవులై వుండుఁగాక
గుట్టుననుంటే చెమట గుబులుకోదా
జట్టిగొని శ్రీ వేంకటేశ్వరుఁడు నన్నిటు గూడె
అట్టు[2] కొత్తగా నయ్యేరా గుట్టేల ఇఁకను ॥ సేసి ॥ 523

శ్రీరాగం

ఎప్పుడు దలఁచే వీకెపై నీవు
అప్పుడే కూడఁగవద్దా అయ్యో నీవు ॥ పల్లవి ॥

---

1. సిగ్గువడి + అల్లంత. 2. నాదు ఈఅటరేఫలయతి వీరిలో కొత్తదే. 'రట్టు' అనియు వ్రాతగలదు చూ:- 526 పా. 2-4. వ్రాయసకాని తప్పిదమో?

అక్కరతో నాసపడి అట్టె మోము చూచేచెలిఁ
జెక్కు నొక్కవైతివిగా చెల్లఁబో నీవు
మక్కళించి వీనుల నీమాట లాలకించేదాని
గక్కనఁ బిలువవద్దా కటకటా నీవు ॥ ఎప్పు ॥

నెలవుల నవ్వు దేర చెంగలించి మొక్కేసతి
అలమి మెచ్చఁగవద్దా ఆహా నీవు
కొలువునేయుచు నిన్నుఁ గూరిమి గొసరేదాని
అలరి లాలించవద్దా అవునయ్యా నీవు ॥ ఎప్పు ॥

నిండు జవ్వనముతోడ నిన్నుఁ గోరుచున్న యింతి-
నండఁ బెట్టుకొనవద్దా -మ్మరో నీవు
దండిగా శ్రీ వేంకటేశ తగ నిన్నుఁగూడె నిట్టె
పఁ(పం?)డుమోవి యియ్యవద్దా బాపురే నీవు ॥ ఎప్పు ॥ 524

సామంతం

ఊరకేల దూరేవు వూరివారినెల్లాను
చేరి నామోము చూచితే చేయెత్తి మొక్కితినే ॥ పల్లవి ॥

చింతదీర నతఁడు నీచేతికి లోనై వుండఁగా
పంతములాడుకోనేలే పలుమాటను
వింతవారిఁ గూడకుండా వేడుకైతే నింకా నీవు
కాంతుని నీమొలఁ గుచ్చి కట్టుకొనఁగదవే ॥ ఊర ॥

చెలువుఁ డీతఁ డిదె నీకుఁ జెప్పినట్టు నేయఁగాను
యెలమి నీరపము గా కిఁక నెన్నఁడే?
కలసి నీ వొక్కతెవే కైకొన నాసగలితే
తలమీఁదఁ బెట్టుకొని దాఁచుకొనఁగదవే ॥ ఊర ॥

శ్రీ వేంకటేశుఁడు నిన్నుఁజేరి పెద్దసేయఁగాను
సేవలు సేతువుగాక సిగ్గులేదవే
యీవల నన్నితఁ డేలె నింకా నీకు వలసితే
భావించి కాఁగిలించుక బడివాయనీకువే ॥ ఊర ॥ 525

బౌళి

మగువలాల బుద్ధి లీమానినికిఁ జెప్పరే
యెగసక్కెములయాపె యేల వచ్చె నీడకు ॥ పల్లవి ॥

మంతనాన విభుఁడు నామర్మములు చెనకితే
చెంతనున్న తానేల సిగ్గువడీనే
వంతులకు మాలోన వలపులు చల్లుకొంటే
ఇంత కతకారియాపె యేల వచ్చె నీడకు ॥ మగు ॥

జడిగొని పతి నాతో సరసము లాడఁగాను
నడుమనుండి తానేల నవ్వు నవ్వీనే
తడఁబడి మాలో నేము తమకానఁ బెనఁగితే
యెడపులరట్టడాపె యేలవచ్చె నీడకు ॥ మగు ॥

శ్రీ వేంకటేశుఁడు నన్నుఁ జేరి కాఁగిలించఁగాను
ఆవల నుండి తానేల అంటవచ్చీనే
చేవమీర మాలో నేము నేసలువెట్టుకోఁగా
యీ వేళ బిత్తరియాపె యేలవచ్చె నీడకు ॥ మగు ॥ 526

ఆహిరి

ఎంత నన్నుఁ బొగడేవు యిందరిలోన
సంతతపు మోహములు చల్లఁగలఁ గాక ॥ పల్లవి ॥

నిన్ను మెప్పించఁగ నేను నేరుతునా యేమైనాను
కన్నులనే మొక్కనేర్తుఁగాక నీకు
సన్నలుసేసి వట్టియాసల ముంచఁగలనా
చిన్నదాననై సేవలు సేయఁగలఁగాక ॥ ఎంత ॥

సరసములాడి నీతో సాటికి రా నోపుదునా
వొరసి యిచ్చకమాడ నోపుదుఁగాక
తరితీపు చూపి కొత్తలు సేయఁగలనా
పెరరేఁచి కోరికలే పెంచఁగలఁగాక ॥ ఎంత ॥

మించి నీకంటె పంతాన మెరసేటిదాననా
పొంచి మేనదాననై భోగింతుఁగాక
అంచెల శ్రీవేంకటేశ అట్టె నన్నుఁ గూడితివి
యెంచఁగలనారతు ల నించఁగలఁగాక ॥ ఎంత ॥ 527

889 వ రేకు లేదు.

రేకు 890. లలిత

నిన్నుఁ బాయఁగలనా నీ కెదురాడేనా
సన్నల చాయల నిన్ను జరసితిఁగాక ॥ పల్లవి ॥

వాడివట్టి పెనఁగఁగా నోపనంటే నేమందువు
అడరి మాయింటికి రావయ్యా నీవు
పెడపెడ సతులను వెంటఁబెట్టుక రాఁగాను
తొడిఁబడ నేనూరకే దూరితిఁ గాక ॥ నిన్నుఁ ॥

చెక్కు నొక్కి వేఁడుకోఁగా సేయనంటే నేమందువు
అక్కరతోఁ గూచుండవయ్యా నీవు
చొక్కుచుఁ బెరకాంతలసుద్దులు చెప్పుకొనఁగా
చక్కఁగా బొమ్మల నిన్ను జంకించితిఁ గాక ॥ నిన్నుఁ ॥

పొంచి కాఁగిటఁ గూడఁగా పొనిగితే నేమందువు
అంచెల నిట్టె మన్నించవయ్యా నీవు
యెంచఁగ నన్నేలితేఁ దో ఇంతులతోఁ జెప్పుకోఁగా
కొంచక శ్రీవేంకటేశ కొసరితిఁ గాక ॥ నిన్నుఁ ॥ 528

పాడి

ఉండవయ్య ఇఁక నీవు [1]వొబ్బుద్ధితోను
నిండుకొనె నవ్వులెల్లా నేఁడు నా నెలవుల ॥ పల్లవి ॥

ఔంకక చెప్పితివిగా పొందుల నీసుద్దు లెల్లా
కొంకక నా మనసులో కోపము మానె
అంకెల నేఁ బెట్టుమన్న ఆన వెట్టుకొంటివిగా
మంకునాచలములెల్లా మట్టుపడీ నిపుడు ॥ ఉంత ॥

తగ నియ్యకొంటివిగా తారుకాణించినవెల్లా
యెగసక్కెములపుడు కెంతయుఁ బాసె
తగవరులు చెప్పితే తల వంచుకొంటివిగా
వెగటులన్నీ నుడిగి వేడుకలాయను ॥ ఉంత ॥

సిగ్గులువడితివిగా చేఁతలు దలపించి
వెగ్గళించిన తొల్లిటివెత దీరెను
నిగ్గుల శ్రీవేంకటేశ నీవు నన్నేలితివిగా
తగ్గనిభోగముల సంతసము లీడేరెను ॥ ఉంత ॥ 529

పరాళి

మాకుఁ దెలియవు మీలో మర్మము లివి
వాకున నాడఁగరాదు వర్ణించుకో నీవే ॥ పల్లవి ॥

---

1. ఒక+బుద్ధి=ఒ+బుద్ధి=ఒబ్బుద్ధి. వింతైన త్రికసమాసము.

దాకొని యొకఇద్దరు తరుణులు నిన్నుఁ జూచి
యేకతము లాడుకొనే రేఁటికోకాని
కైకొని నీవు సేసినకల్లలేమైనాఁ గలితే
చేకొని తలఁచుకొమ్మా చిత్తములో నీవే ॥ మాకుఁ ॥

యెన్నికతో దమ్ముఁదామె ఇట్టె నీభావములకు
ప్రన్నలుసేసుకొనే రాచందమేఁటిదో
కన్నవిన్న నీపుతరముతేమైనాఁ గలితే
వున్నతిఁ దెలుసుకొమ్మా వూహించి నీవే ॥ మాకుఁ ॥

పువ్విళ్లూరఁ గూడి నిన్నొందుడులు శ్రీవేంకటేశ
నవ్వుకొనేసు రతులనను పెట్టిదో
ఇవ్వల.నన్నేలితివి ఇంకా నీగుట్టు గలితే
రవ్వగాఁ దెలుసుకొమ్మా రపముగా నీవే ॥ మాకు ॥ 530

శంకరాభరణం

దూరనేల ఇఁక నిన్ను తోడఁదోడను
వారికివారే మెచ్చేరు వాడవాడను ॥ పల్లవి ॥

నటనల నీమాటలు నయగారాలు
ఘటనలమోహాము బంగడిబేరాలు
యెటువలె నిన్ను నెంచే దిఁక నేరాలు
తటుకున నాడరాదు తగవరిబీరాలు ॥ దూర ॥

పేరడైన నీనవ్వులు పెండ్లిసేసలు
వారక మంచితనాలు వట్టియాసలు
చేరిచేరి యేఁటికిఁ జేసేవు బాసలు
నారుకొనఁ గట్టితివి నాకు నల్లఁబూసలు ॥ దూర ॥

త్రిగీతలు గల వవ్నియు చిలుము తిన్నవి, వే నూహించినవి.

తలకొని సేసేవు తరితీపులు
కలసితి వేఁటికి నింకా రాఁపులు
చలువాయ నాకు నీచల్లఁజూపులు
కలిగి శ్రీవేంకటేశ కాఁగిటి నీదాపులు ॥దూర॥ 531

మాళవిగౌళ

చిత్తగించు రమణుఁడ చెలిమొగమై నీవు
చిత్తజుకేలికిని సింగారించుకొన్నది ॥పల్లవి॥

నిమ్మపండ్లంతలేసి నిక్కినచన్నులు నీకు
పుమ్మడిఁ గానుక పట్టుకున్నది చెలి
తమ్మిదపోఁజులకొప్పు తోడుచూపేనంటాను
పమ్మి పచారించుకొని పనివడి యున్నది ॥చిత్త॥

తేనెపెరవంటిది తియ్యనిమోవి నీకు
పూని విందువెట్టేనని వున్నది చెలి
పూనికనుఁ గలుపలు పూజసేసేనంటా నీకు
ఆసుకొని నీరాకకు అదె కాచుకున్నది ॥చిత్త॥

కరికుంభజఘనపుగజరాజలక్ష్మిని
వొరసి నీసొమ్ము చేసుకున్నది చెలి
యిరవై శ్రీవేంకటేశ యీకె నిట్టె కూడితివి
గౌరబు కాఁగిటి కింకాఁ గోరుచున్నది ॥చిత్త॥ 532

తెలుఁగుఁగాంబోది

సెలవుల నవ్వులాడ సిగ్గులువడఁగనేల
చలువగాఁ గెమ్మోవి చవిచూపరాదా ॥పల్లవి॥

క్రీగీతలు గల యక్షరములు చెదలు దిన్నవి. నే మాహించినవి.

నేరుపెల్లా మెరయుచు నీతో మాటలాడీఁ జెలి
పూరటలు సేసుకొని పూఁకొనవయ్యా
ఆరయ వీడెమిచ్చి ఆకులు చుట్టిచ్చీని
ఆరీతి చేతులు మార్చి అందుకొనరాదా ॥ నెల ॥

తమకమెల్లాఁ యెంచి తప్పక చూచీఁ జెలి
సుముఖుఁడవై మోము చూపవయ్యా
అమర సింగారించి యట్టె విరులు ముడిచీ
రమణితొడపై నీశిరసు మోపరాదా ॥ నెల ॥

గొరబు లెల్లాఁ జేసి కుచముల నొత్తీఁ జెలి
వుర మాపె కొప్పగించి వుండవయ్యా
యిరవై శ్రీ వేంకటేశ యేవితివి నన్ను నిట్టె
మరిగి యాపెను నీవు మన్నించరాదా ॥ నెల ॥ 533

రేకు 891 వసంతవరాళి

అన్నియు నీవెరుఁగుదువనే దిఁక నేమున్నది
కన్నులె గొప్పలుగాని కడుఁజిన్ని మొగము ॥ పల్లవి ॥

దండనే నే వుండఁగాను దయఁజూడవలెఁ గాక
చండివెట్టి పెనఁగుతా సాము సేతురా
పండుమోవిపనే కాని పలుచనిదాన నేను
అందుకొని కొసరేవు అలయఁగనోపను ॥ అన్ని ॥

సేవలు నీకుఁ జేయఁగా చేరి మెచ్చపలెఁగాక
రావాడి చెనకుతా రవ్వసేతురా
యీవలఁ జన్నులే గొప్ప లించుకంతె నెన్నడుము
వోవలఁబెట్టితే నంత వోఁచుకోనోపను ॥ అన్ని ॥

త్రికోఁణలు గల యక్షరము చిలుము దిన్నవి. నే నూహించినవి.

నీసతినై వుండఁగానే నెమ్మది నుంతువు గాక
ఆస చూపి తరితీపు లడరింతురా
వాసితో శ్రీ వేంకటేశ వడి నన్నుఁ గూడితివి
పోసరించెఁ దిరు; దురమునఁ బాయనోపను ॥ అన్ని ॥ 534

హిజ్జిజి

ఊరకే నీవు లోఁగివున్నాఁడ వింతెకాక
చేరి నీవేమిసేసినా చెల్లదా నీకు ॥ పల్లవి ॥

పడఁతి పొడగంటేను బాగా లిచ్చితివి గాని
తొడపై నిడుకొంటేను దోసమా నీకు
చిడుముడి నిలిచితే చేయివట్టితివి గాని
వొడివట్టి తీపితేను వొద్దనేరా నిన్నును ॥ ఊర ॥

కొలువు నేసెనంటా కొప్పుదువ్వితివి గాని
ఇలఁ గాఁగిలించుకొంటే హీనమా నీకు
అలరి మాటాడితేన్ను ఆసచూపితివిగాని
కలపి పెండ్లాడితేను కాదనేరా నిన్నును ॥ ఊర ॥

చెంతఁ బాయకున్నదంటా చెక్కు నొక్కితివిగాని
యెంత వంచనసేసినా నెగ్గా నీకు
ఇంతలో నన్నేలి యాకె నేలేవు శ్రీ వేంకటేశ
బంతి నెంతమన్నించినా పంగించేరా నిన్నును ॥ ఊర ॥ 535

నాగగాంధా(ధా?)రి

ప్రియురాలు నీకెదురు వెట్టివలపులు నించె
నియతాన నీవును మన్నించఁగదయ్యా ॥ పల్లవి ॥

వనజాక్షిపయ్యదలో వట్రువచన్నులు నీకు
నినుపున నుంకువధనము లిందెలు:
పెనగొన్నసింగారపుఁబిరుఁదు బటువువింపు
తనరారుమంచిరత్నాలపెండ్లిపీఁట; ॥ ప్రియు ॥

తరుణితురుములోనితగుమల్లెమొగ్గలు
తిరమైన సేసకు నెత్తినముత్యాలు;
పరిపరిచవులతోఁ బరగుతేనెలమోవి
వరుసఁ బెట్టినట్టిబువ్వపుఁబళ్ళెము; ॥ ప్రియు ॥

పడఁతికాఁగిటిలోని బాహులతలు నీకు
తొడిఁబడ నొనరించేతోరణాలు;
అడరి శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ నీకు
కడలే కెప్పుడు మెడఁగట్టినతాళి ॥ ప్రియు ॥ 566

దేసాళం

ఊడిగపువారము వొద్దనుండేవారము నే-
మీడుజోడైనవారు మీరెరఁగరా తగవు ॥ పల్లవి ॥

పంతము లాకెకుఁ జెల్లు పైకొనఁగ నీకుఁ జెల్లు
పొంతనే యిద్దరికిని బువ్వము చెల్లు
కాంతల నేమడిగేరు గరిసించి గరిసించి
ఇంతేసివారు మీకె(రెః)రఁగరా తగవు ॥ ఊడి ॥

వెస గుట్టాపె కమరు వినయము నీకమరు
వసుధ నిద్దరికిని వల పమరు
అసురుసురగుచును అందరి కేమిచెప్పేరు
యెసగినదొరలు మీ రెరఁగరా తగవు ॥ ఊడి ॥

శ్రీ వేంకటేశుఁడవు చెలి యలమేలుమంగ
దేవర లిద్దరుఁ గూడితిరి మీలోనే
భావించి పచ్చిగా నేమినవ్వేరు
యీవల మీరే జాణలు యెరఁగరా తగవు ॥ ఊడి ॥ 537

శంకరాభరణం

ఏమని పొగడుదుమే యిఁక నిన్నును
ఆమనిసొబగులఅలమేల్మంగ ॥ పల్లవి ॥

తెలిఁగన్నుల నీతేటలేకదవే
వెలయఁగ విభునికి వెన్నెలలు
పులకలమొలకలపొదు లివిగదవే
పలుమరుఁ బువ్వులపానుపులు ॥ ఏమ ॥

తియ్యనినీమోవితేనెలే కదవే
వియ్యపురమణుని విందు లివి
ముయ్యకమూసినమొలకనవ్వుగదె
నెయ్యపుఁగప్రపునెరిబాగాలు ॥ ఏమ ॥

కైవసమగునీకాఁగిలేకదవే
శ్రీ వేంకటేశ్వరుసిరినగరు
తావుకొన్నమీతమకములేకదే
కావించిన మీకల్యాణములు ॥ ఏమ ॥ 538

కన్నడగౌళ

కరుణింతువు గాని కాంతను నేఁ
అరమరపుల నిఁక నలయకుమీ ॥ పల్లవి ॥

జిగురువంటిది నాచిత్తములోనిపల్లవు
తగరువంటిది నీపై దాకొన్నయాస
తగిలి తగిలి నిన్నుఁ దరపులువెట్టఁగాను
వెగటులు సేసుకొని వేసరకుమీ ॥ కరు ॥

సూదిరాయివలె నంటు సారిది నాతోపొందు
దూదివలె మెత్తన కందువపాఁగిలి
ఆదిగాని నేను నీయాయములు ముట్టఁగాను
ఆదరింతువు గాని మారాడకుమీ ॥ కరు ॥

చిగురునఁ బోలు [1]నాచేచేతిపూడిగము
పగటువిందులఁ బోలు బహూరతులు
అగపడి కూడితి నిన్నలమేలుమంగ నే నీకు (?)
జిగి శ్రీ వేంకటేశుఁడ చెదరకుమీ ॥ కరు ॥ 539

రేకు 892 సౌరాష్ట్రం

చెవిలో నేకత మేమిచెప్పేవయ్యా
కవగూడి నీవద్దనే కాచుకున్నదానను ॥ పల్లవి ॥

యేపున నీగురుత నేమేలెఱఁగమయ్యా
చూపులసాములు నేనేసూదుకొంఁడవు
తీపులనీసుద్దులెల్లా తెలిసితిమయ్యా
ఆపనులకే తిరిగేఅందగాఁడవు ॥ చెవి ॥

వెలయ నీసరితలు వినమటవయ్యా
పలుకుల సానఁబట్టేపంతగాఁడవు
నిలువునీసింగారము నేఁడు గంటిమయ్యా
మొలకనవ్వులపెనుమొత్తగాఁడవు ॥ చెవి ॥

---

1. వ్రాఁతప్రతులలోఁగూడ 'చేచేతి'వలె ద్విరుక్తి.

అంది నిన్నుఁ బొగడితి నొఁగదపయ్యా
పొందులరతుల మంచిపోదికాఁడవు
ఇందుకె శ్రీ వేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
విందులమోవితేనెల వేడుకకాఁడవు ॥చెవి॥ 540

అమరసింధు

విన్నపము సేయుమనె వేడుకతో నీకు మమ్మ
చెన్నుమీరిన ట్టాయింతిచెలలము సుమ్మీ ॥పల్లవి॥

చిత్తమురా నీకు నాకె సేవలు సేయనేరుచు
మొత్తముగాఁ బాదాలకు మొక్కనేరుచు
పొత్తుకుఁ దీసి నిన్ను పొగడఁగనేరుచు
ఇత్తల నేమిసేసేవు ఇంటికి రారాదా ॥విన్న॥

ఇచ్చకము సేసి నిన్ను నియ్యకొలుపనేరుచు
నచ్చుదీర నీతోను నవ్వనేరుచు
పచ్చిసేఁతలను నిన్ను పనిగొననేరుచు
ఇచ్చితివి చనవులు యింటికి రారాదా ॥పిన్న॥

అలమేలుమంగ యీకె అంకెఁగూడఁగనేరుచు
పొలఁతి శ్రీ వేంకటేశ భోగించనేర్చు
అలరితి రింతలోనె ఆకె నీవు నిద్దరును
యెలమితో నిట్లానే యింటికి రారాదా ॥విన్న॥ 541

నాదరామక్రియ

అందులోనే కానవచ్చీ నన్నిభావాలు
విందులు వెట్టఁగరాదా వెలఁదికి మోవి ॥పల్లవి॥

కొప్పు దువ్వి యాకె నిట్టె కోరి వొడఁబరచేవు
దప్పినసీమాఁటలు కాదనీనా
చిప్పిల నింతటిలోనే చెక్కులెల్లాఁ జెమరించె
తప్పకచూడరాదా తరుణినెమ్మోము ॥ అందు ॥

సెలవుల నవ్వుతానే సిగ్గు విడిపించేవు
చెలరేఁగి చెప్పినట్టు సేయకుండీనా
తలఁపులు దైవారి తనువెల్లాఁ బులకించె
సొలయుచు నీ వంటిచూడరాదా యింతిని ॥ అందు ॥

కూడితి వలమేల్మంగఁ గొంకక శ్రీ వేంకటేశ
పాడిపంతా లింకా నీతోఁ బచరించీనా
వేడుకకళలతోడ విఱ్ఱవీఁగి రతులను
జోడై యిట్టె చూడరాదా సొబగు లిన్నియును ॥ అందు ॥ 542

శంకరాభరణం

ఎమ్మెకాఁడు గదె యీదేవుఁడు
కుమ్మరించీ మేలు గోవిందరాజు ॥ పల్లవి ॥

గొల్లెత లిందరు కొలువు సేయఁగా
నల్లదె సరసమాడుచును
తెల్లనికన్నులతేటచూపులతో
కొల్లన నవ్వీని గోవిందరాజు ॥ ఎమ్మె ॥

పడఁతు లిద్దరు పాదా లొత్తఁగాను
అడరి కుచము లంటుచును
వెడగుమాటలు వేవే లాడుతాను
కొడుకుఁ గనెను గోవిందరాజు ॥ ఎమ్మె ॥

పూడిగపువారు వొద్దనే వుండఁగ
జాడువలపులు చల్లుచును
వేడుకతో శ్రీ వేంకటాద్రిమీఁదఁ
గూడీ నిందరిని గోవిందరాజు ॥ఎమ్మె॥ 543

కన్నడగౌళ

నీదేవులు నేసేసేఁత నేము సేసేమా
యీదెస నిద్దరు నున్నా రిఁక నేఁటిసుద్దులు ॥పల్లవి॥

పూడిగాలవారము ఏరసేమా నిన్ను నంత
ఆడానీడా నిచ్చకములాడేము గాక
పాడిపంతాలతో నీచే బాససేయించుకొనేమా
జోడుగూడ బుద్ధిచెప్పి చొక్కించేము గాక ॥నీదే॥

చెలికత్తెలము నేము చెరఁగువట్టి తీసేమా
చెలఁగి మీ కొడఁబాటు సేసేము గాక
చలపట్టి నిన్ను మరి సారె సారె దూరేమా
పొలసి మీనేర్పులు పొగడేము గాక ॥నీదే॥

చుట్టపువారమట రేసున బలిమి సేసేమా
మెట్టిపట్టి మీరతులు మెచ్చేము గాక
ఇట్టె శ్రీ వేంకటేశ యెనసితి రింతలోనె
గుట్టున మీమేళ్లెల్ల గోరెము గాక ॥నీదే॥ 544

రీతిగౌళ

చెల్లఁగదె యాతఁడేమిసేసినా నీయెడకును
పల్లదాన వింతేసి పలుచకువే ॥పల్లవి॥

వొగ్గి యాతఁ డిట్టె నీవొడివట్టెనంటాను
సిగ్గులువడకువే చెలియా
తగ్గక అట్టె బలిమిఁ దమ్మిలమిడెనంటాను
దిగ్గనఁ దొదలుమాఁటఁ దిట్టకువే నీవు ॥ చెల్లఁ ॥

సారె కొనగోళ్ళను నీచన్నులు దాఁకించెనంటా
బీరాన జంకించకువే ప్రియురాలా
కోరి నవ్వుతా నీకొప్పు వట్టి తీసెనంటా
మేర మీరకువే మందెమేళమునను ॥ చెల్లఁ ॥

కప్పి శ్రీ వేంకటేశుఁడు కాఁగిలించి కూడెనంటా
తప్పులువట్టకువే తరుణి
చిప్పిలు నీమోవితేనె చేకొని నీ కిచ్చెనంటా
వుప్పటించకువే యింత వుదుటునను ॥ చెల్లఁ ॥ 545

రేకు 893 పడమంజరం

ఏమిటికి మాతోనే యెగసక్కేలు
చేముట్టి యాతని నీవే చెనకఁగరాదా ॥ పల్లవి ॥

మలసి యాతనితోను మాటలాడితినంటాను
వెలఁదిరో నీవేల వెంగమాడేవే
వలచి వచ్చి విభుఁడు వద్దనే కాచుకున్నాఁడు
చలము లాతనితోనే సాదించరాదా ॥ ఏమి ॥

ననుపున నాతనితో నవ్వులు నవ్వితినంటా
కనుఁగొని నీవెంత కాఁతాళించేవే
చనవున నాతఁడు చన్ను లంటుకున్నాఁడు
తనిసి యాతని నీవే తప్పులెంచరాదా ॥ ఏమి ॥

కందువ శ్రీ వేంకటేశుకాఁగిట నుందాననంటా
చెంది కాలుద్రొక్కి యేల చెనురించేవే
మందెమేళాన నీతఁడే మనసిచ్చుకున్నాఁడు
పొందునేసుక నీవును పొగడఁగరాదా ॥ఏమి॥ 546

సాళంగం

ఏమాయ నింతలోను ఇట్టె చెప్పినట్టు సేసి
ఛామకు నీ వొకమాటు పంతమియ్యరాదా ॥పల్లవి॥

బలిమిఁ బానుపుమీఁదఁ బవళించి వున్న దదె
వెలఁదిని వొకమాటు వేఁడుకొనరాదా
చెలులకు బుద్ధులెల్లాఁ జెప్పి వేసరితి మిదె
మొలువాఁడిగోరిచేత మొక్కఁగరాదా ॥ఏమా॥

దీమసాన నేకతానఁ దెరవేసుకొన్న దిదె
కోమలి తొడమీఁదఁ గూచుండరాదా
నేమెల్లాఁ బ్రియముచెప్ప నేరిపితి మిందాఁకా
వేమారుఁ జెక్కులు నొక్కి విడెమియ్యరాదా ॥ఏమా॥

తమకాన నీయెదుటఁ దలవంచుకున్న దిదె
కొమరెఁ గాఁగిట నిట్టె కూడఁగరాదా
మముఁజూచి యాకె నిట్టె మన్నించి శ్రీవేంకటేశ
సముకాన నీమోవి చవిచూపరాదా ॥ఏమా॥ 547

పాడి

అన్నిటికి నోపుఁ దాను అఁటదాన నేను
వెన్నవట్టుకొని నెయ్యి వెదకఁగఁదగునా ॥పల్లవి॥

ఆసతోడ నేఁ దన్ను ఆయము లంటఁగాను
వేసారకు మనవే వేమారును
నేసవెట్టి పెండ్లాడె చేత కంకణము గట్టె
బేసబెల్లితనమున పెనఁగఁగఁదగునా ॥ అన్ని ॥

భావించి సరసములు పలుమారు నాడఁగా-
నేవంక పరాకు తనకేఁటికే యది
వావు లొనగూడఁ జెప్పె వలపులు పెదరేఁచె
చేవమీరినపనికి సిగ్గువడఁదగునా ॥ అన్ని ॥

కాఁగిలించుకొని తన్నుఁ గందువలఁ గూడఁగాను
పీఁగఁజెల్లునా శ్రీ వేంకటేశుఁడు
తోఁగించె చెమటనీరు తొక్కినాఁడు పాదము
మాఁగినమోవి యొసఁగి మచ్చువేయఁదగునా ॥ అన్ని ॥ 548

మాళవి

ఉండవయ్య చాలుఁజాలు వొరయకు మమ్ము నిఁ(నిం?)త
నిండువావులు చెప్పేది నీసాజము ॥ పల్లవి ॥

యెక్కడనుండి వచ్చి ఇంతులు వొలసినాను
నిక్కినిక్కి చూచేది నీ సాజము
చక్కనివారిఁ గంటే సరికి బేసికి నీవు
నెక్కొని నవ్వునవ్వేది నీ సాజము ॥ ఉండ ॥

తేరకే వచ్చినయట్టితెరవలతోడుత
నేరుపుమాట లాడేది నీ సాజము
పోరచి నీ యిరుగుపొరుగులవారితో
పేరతులు చెప్పేది నీసాజము ॥ ఉండ ॥

అచ్చలాన నే పొద్దూ నందనుండి పనిసేసే-
నెచ్చెలులఁ గూడేది నీసాజము
పచ్చిగా శ్రీవేంకటేశ పలుమారు మన్నించి
నిచ్చలు మమ్ము నేలేది నీ సాజము ॥ ఉంద ॥ 549

నాదరామక్రియ

ఇచ్చకము నెరపితే నేమాయనే
పచ్చిమాట లాడితేనే పదర నేమిటికే ॥ పల్లవి ॥

కుచ్చులపై వొడ్డాణము కొనచూపులఁ జూచితే
కొచ్చి కొచ్చి యేమిటికి గొణఁగేవే
ముచ్చట నీకంకణము ముట్టి చూచినంతలోనే
రిచ్చల నింతటిలోనే రేఁగనేఁటికే ॥ ఇచ్చ ॥

కొప్పుపై మొగలిరేకు కూడఁగఁ జెరిగితేను
తప్పులేల యెంచేవే తమకించి
చిప్పిలఁ బయ్యదకొంగు చేరి చక్కఁబెట్టితేను
వుప్పతించి యెంతేసి వొట్లువెట్టేవే ॥ ఇచ్చ ॥

అలమేల్మంగవు నిన్ను నక్కునఁ బెట్టుకొంటేను
నలువంక నీవేమి నవ్వు నవ్వేవే
యెలమిని శ్రీ వేంకటేశుఁడ నేఁ బొగడితే
మెలుపున నెంతేసిమెచ్చు మెచ్చేవే ॥ ఇచ్చ ॥ 550

కుంతలవరాళి

ఇద్దరు నిద్దరే మీరు యిన్నిటాను జాణలు
పొద్దు వొద్దునకు నిట్టె పొందు సేయవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

వాడికెకు మాటలాడి వన్నెలకుఁ బొడచూపి
వేడుకలు సేసీని వెలఁది నీకు
యేడనుండో వచ్చి నీవు యెమ్మెలకు నలసేవు
నీడనుండి వగరించ నేరుచుకోవయ్యా ॥ఇద్ద॥

సటలకు నవ్వు నవ్వి చవులకు మోవి చూపి
గుటుకల నోరూరించీఁ గోమలి నీకు
మటమాయలకు నీవు మరి వలపు చల్లేవు
తటుకున చెమటలతడి చూపవయ్యా ॥ఇద్ద॥

పురముపై నెలకొని పుదుటునఁ గాఁగిలించి
మరిగెఁ గూడి యలమేలుమంగ నీకు
యెరవు లేక మన్నించి యిద్దరు మమ్మేలితిరి
యిరవై శ్రీవేంకటేశ యిట్టె మెచ్చవయ్యా ॥ఇద్ద॥ 551

రేకు 894 వేళావళి

ఎఱఁగుదు నీమనసు ఇంతా నేను
జఱయ కానతీవయ్యా చలములు సేయక ॥పల్లవి॥

యేమేమి సేవసేసెనో యేకతాన నీకుఁ జెలి
ఆముకొని బాఁతిపడే వందుకే నీవు
చేముంచి అందుకంటెఁ జేసే నే నూడిగము
కామించి యానతీవయ్యా కడమలు వెట్టక ॥ఎఱఁ॥

యేరీతి మొక్కుకొనెనో ఇచ్చకము సేసి యాకె
కోరి అవే తలఁచేవు కొంకక నీవు
సారె నాలాగున నే వేసారక నేఁ బెనఁగేను
నేరుపవయ్యా నాకు నీవే అన్నియును ॥ఎఱఁ॥

యెటువలెఁ గూడెనో ఇట్టె యలమేలుమంగ
తటుకున నవ్వేవు దానికే నీవు
ఘటన శ్రీవేంకటేశ కైకొంటి విన్నట్లానే
గుటుకల మోపీవయ్యా కొసరుగా నీవు ॥ఎఱు॥ 552

కురంజి

కంటిమయ్యా యీభాగ్యము కన్నులతుదల నేము
జంటలై బదుకరయ్యా చల్లగా నిద్దరును ॥పల్లవి॥

పెదవితేనియ లాని పిరుఁదుపైఁ జెయివేసి
వదలించితివి నీవి వనితకు
పొదిగి చన్నుల నూఁది బుగబుగఁ జెమరించి
మదము గురియఁజొచ్చె మానిని నీమీఁదను ॥కంటి॥

పుక్కిటివిడియ మిచ్చి పొందుగాఁ గాఁగిలించి
చెక్కుఁజెక్కు మోపితివి చెలియకు
తొక్కినపాదముతోడ తొడఁదొడఁ గీలించి
ముక్కున నూర్పు విసరీ ముదిత నీమీఁదను ॥కంటి॥

పచ్చడము పైఁగప్పి పలురతులనుఁ గూడి
మెచ్చితి వలమేలుమంగకు
అచ్చమై శ్రీవేంకటేశ అన్నిటా నిన్నుఁ జొక్కించి
లచ్చనలు నించఁజొచ్చె లలన నీమీఁదను ॥కంటి॥ 553

శ్రీరాగం

మాపొందు నేయుప్పా మచ్చికలతోడ
ఆపనిఁ దిరుగఁగా నదవదలాయ ॥పల్లవి॥

మందమగువలు మాటలాడుకోఁగా
కందువల నీకుఁ గతలాయ
సందడించి పైఁపైఁ జల్లు లమ్మఁగా
చిందుచు నీమేన జిరుకులాయ ॥ మాపొం ॥

నటన నందరును నవ్వులు నవ్వఁగా
గుటుక నీమోవి గురులాయ
తటుకున లోలోఁ దనువు లంటఁగా
జొటజొటఁ జెమటలు చొతుకులాయ ॥ మాపొం ॥

చెలరేఁగి యందరు సేవలు సేయఁగ
కలిమాయ శ్రీవేంకటవిభుఁడా
అలమేలుమంగనై ఆయము లంటఁగా
బలిమి వేడుకల గొబ్బునఁ బదనాయ ॥ మాపొం ॥ 554

మేఁచబౌళి

అతఁడు నీకంటె జాణఁ డదెఱఁగవా
యేతుల కిన్నిటానేల యెలయించేవే ॥ పల్లవి ॥

చెక్కునఁ జేయిపెట్టుక వెలవుల నవ్వుకొంటా
వెక్కసము లేమాడేవే విభునివి
చిక్కనిచెమట గార సిగ్గులనుఁ దొప్పఁదోఁగి
చక్కనిమోమున నేమి సన్న సేసేవే ॥ అతఁ ॥

పొదిగి తప్పక చూచి బొమ్మల జంకించుకొంటా
కదిమెంతవారసేవే కాంతునిని
మదమున నుప్పొంగి మచ్చికల వెరగంది
పొదలుఁబన్నుల నెంత పూఁచి యదిమేవే ॥ అతఁ ॥

విగువుఁగాఁగిటఁ గూడి పిప్పిగాఁ బెనఁగుకొంటా
వెగటునేతురటె శ్రీవేంకటేశుని
అగపడి చొక్కించి అలమేలుమంగవు నీవు
చిగురుమోవితేనె చిందించేవే ॥ అత ॥ 555

ముఖారి

వేసరక సారె నన్ను వేఁడుకొనే విందరిలో
ఆసతోడ నేమినేయుమనేవయ్యా యిపుడు ॥ పల్లవి ॥

వెగ్గళించక నీచేత విడె మందుకొంటి నిట్టె
సిగ్గువడకుమనవే చెప్పితి నేను
కగ్గులేక యప్పటిని కాఁపురములు సేసితి
నగ్గమైతి నేమినేయుమనేవయ్యా యిపుడు ॥ వేస ॥

పంతములాడక నీపనులెల్లాఁ జేసితి
వంతులువెట్టక నేనే వలచితిని
వింతలు సేయక మోవివిందులు చవిగొంటిని
అంతరంగ మేమినేయుమనేవయ్యా యిపుడు ॥ వేస ॥

వేసాలు చెప్పక నిన్ను విచ్చనవిడిఁ గూడితి
బాసగొనక దేవిసై పట్టమేలితి
నీసరి శ్రీవేంకటేశ నే నలమేలుమంగను
ఆసుద్దుల కేమినేయుమనేవయ్యా యిపుడు ॥ వేస ॥556

అహిరినాట

చూతము నీబలుములు సుద్దు లింతేవేమిటికి
పోతరము చూపరాదా పొరుగువారిపయిని ॥ పల్లవి ॥

పలుమారు నవ్వేవు పైఁ జెయ్యివేసేవు
చలములే సేసేవు సారెసారెకు
వలపు నీకు బాఁతైతే వద్దనున్న కాంతల-
మొలకచన్నులమీఁద మోపరాదా గోరు ॥ చూత ॥

భావించి చూచేవు పంతములాడుకొనేవు
కావరించి పెనఁగేవు గర్వానను
లా వింత నీకుఁ గలితే లలితో వారసతుల-
మోవులపైఁ బల్లుమోపి ముట్టరాదా కొప్పులు ॥ చూత ॥

సరసములాడేవు చనవిచ్చి కూడేవు
విరుల వేసేవు శ్రీ వేంకటేశుఁడా
మరిగితి న(వ?)లమేలుమంగను నేనూ (నీవూ?)డిగపు-
తరుణులతొడలపై తాచరాదా పాదాలు ॥ చూత ॥ 557

రేకు 895 సామంతం

చొక్కపునీపెండ్లి నేఁడె సుక్కురారము
అక్కరతో నిన్నియు నవధరించవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

పడఁతిచెమటలే పన్నీటిజలకము
వెడగుముద్దుమాటలు వేదమంత్రాలు
యెడయనియ్యాకెపయ్యెదకొంగే తడియొత్తు
అడియాలపుమజ్జన మవధరించవయ్యా ॥ చొక్క ॥

తరుణిపెలవినవ్వు తగినకప్పురకాపు
తరమైనకనుచూపు తట్టుపుణుఁగు
విరులతావివూర్పులే విసరేటిచల్లగాలి
అరుదైనవుపచార మవధరించవయ్యా ॥ చొక్క ॥

అలమేలుమంగకాఁగి లంటుదామెరల పూజ
పొలివోనిమేనికాంతి భూషణములు
యెలమి శ్రీవేంకటేశ ఇద్దరునుఁ గూడితిరి
అలవడె విభవము లవధరించవయ్యా ॥ చొక్క ॥ 558

శ్రీరాగం

ఎదుటనే వున్నది యింతి గడుఁబిన్నది
ఇదివో మావిన్నపా లిచ్చగించవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

నెలవుల నవ్వుగారీ చెక్కులఁ జెమట జారీ
నిలువెల్లా సిగ్గుదేరీ నెలఁతకు
పలుకులఁ దేనె లూరీ భావములోఁ దమి మీరీ
కలసి మెలసి యీకెఁ గాఁగిలించవయ్యా ॥ ఎదు ॥

కన్నుల వెరగుమించీ కళలు మోమునఁ బొంచీ
చన్నులపైఁ బులకలు సారెకు ముంచీ
సన్నలు బొమ్మల వంచీ చవు లాసలనుఁ బెంచీ
మన్ననల నీకెను మరిగించవయ్యా ॥ ఎదు ॥

మోవి నమృతము చిందీ మూఁపునఁ దురుము చెందీ
నేవలుగా చెనకులు చేతికి నందీ
యీవేళ నలమేల్మంగ ఇన్నిటాను నిన్నుఁ బొందీ
శ్రీవేంకటేశ యీకెఁ జేకొంటివేలవయ్యా ॥ ఎదు ॥ 559

లలిత

చూడరే వోచెలులాల సుగుణతనాలు తాను
ఆడరే మీరిందరును ఆయములు సోఁకను ॥ పల్లవి ॥

వలపి(చి?)నమానినుల వద్ద నుండఁడా తాను
చెలఁగి చెప్పినట్టెల్లాఁ జేయఁడా తాను
తిలకించి సారెసారె దిష్టించుకోఁడా తాను
నెలవై పెద్దరికాలు నెరపీఁ దా నీడను ॥ చూడ ॥

కెరలినకాంతలకు కిందుపడఁడా తాను
ఇరవుగ చనవెల్లా నియ్యఁడా తాను
గొరబుగాఁ గుచముల కుమ్మించుకోఁడా తాను
దొరతనాలన్నియును దొడ్డివెట్టీ నీడను ॥ చూడ ॥

యెనసినసతులకు నెంగిలిపడఁడా తాను
ఘనుఁడై అన్నిటా లోనుగాఁడా తాను
యెనలేని శ్రీవేంకటేశుఁడు తా ననుఁ గూడి
ననిచి తగవువెల్లా నడపీఁ దా నీడను ॥ చూడ ॥ 560

దేశాక్షి

ఈతఁడు పంతము నీకు నిచ్చీఁగాని
యీతల నాతో నైన నెచ్చరించరాదా ॥ పల్లవి ॥

హత్తుకవుండియు నీకు నలుక లంతేసి యేల
చిత్తములోపలిమాట చెప్పరాదా
బత్తిగలదానవు పట్టినమోనములేల
తత్తరించక కలట్టె తారుకాణించరాదా ॥ ఈతఁ ॥

పూఁతసిగ్గుతో నగవు పొదిగిపట్ట నేఁటికి
చేఁతలెల్లా వెల్లవిరి సేయరాదా
వూఁతచెక్కుచేతులతో నుమ్మగిల నేమిటికి
పాఁతసుద్దులెల్లా బట్టబాయిట వేయరాదా ॥ ఈతఁ ॥

పుదుటుబీరముతోడ నోరచూపు లేమిటికి
పదరి మేగురుతు చూపఁగరాదా
యెదుట శ్రీవేంకటేశ యెనసితి రిద్దరును
ముదముతో ననిఁటికి మొక్కఁగరాదా ॥ ఈత ॥ 561

కాంబోది

చిత్తమువచ్చినట్టెల్లాఁ జేయుమనవే
హొత్తులకూరిమితోడ బోదించవలెనా ॥ పల్లవి ॥

మనసుమర్మ మెఱుఁగు మరిగినవాఁడు తాను
యెనలేనివిన్నపము లేమి సేసేనే
వెనకకె బాసలెల్లా వేవేలుఁ జేసె నాకు
పెనఁగి బలిమి సేసి పిలువఁగవలెనా ॥ చిత్త ॥

పిన్ననాఁడె నేసవెట్టి పెండ్లాడె నన్నుఁ దాను
వన్నెల నింకా నేమివావి చెప్పీనే
పన్ని దేవుళ్లలోనెల్లాఁ బట్టముగట్టె తాను
యిన్నిటా నాసుద్దులెల్లా నెచ్చరించవలెనా ॥ చిత్త ॥

చెలఁగు మేనరికపు శ్రీవేంకటేశుఁడు దాను
కలసీ నప్పటి నేమి గడునవ్వీనే
యెలమి నెప్పుడుఁ బాయ కింటనే వున్నాఁడు తాను
వలపులు చల్లి ఇంకా వాసిరేఁచవలెనా ॥ చిత్త ॥ 562

నాదరామక్రియ

చూడవయ్యా ఆఁడువారిసుద్దు లిటువంటివి
వాడికగా నాడనుండే వాసులు రేఁచీని ॥ పల్లవి ॥

వెలయ నీతో నేను వేడుకకు నవ్వఁగాను
నలినాక్షి యెవ్వతో సన్నలుసేసీని
నిలిచి నీవు నాతో నెయ్యములు చూపఁగాను
కెలన నుండి తాను కేఁకరించీవి ॥ చూడ ॥

అరుదుగ నీవొద్దను ఆసతోఁ గూచుండఁగాను
కెరలుచుఁ దా కిలకిలనవ్వీవి
సరసము నీవు నాతో సారె సారె నాడఁగాను
యిరవుగా నేతువ లెత్తిపెట్టీవి ॥ చూడ ॥

వొనరి నీకు నేను వూడిగాలు నేయఁగాను
వెనకనుండి తాను వెంగెమాడీని
యెనసితివి శ్రీవేంకటేశ నన్ను వింతలోనె
వినయముతోఁ దాను వేఁడుకొనీని ॥ చూడ ॥ 563

రేకు 896 రీతిగౌళ

తేవయ్య వీడెము తేఁకువ వీయాలనైతి
దేవర వౌదువు తరితీపు లింకా వలెనా ॥ పల్లవి ॥

సీటుతోడ నాయెదుర నిలుచుండి వేరె వేరె-
మాటలాడే వవునయ్యా మతకానను
మూటవలపుల నీకు మొగమెల్లాఁ జెమరించె
యేఁటికిఁ జేసేవు నీవు యెమ్మెలు మాముందర ॥ తేవ ॥

రవ్వలుగా మాతోను రాజసము చూపి మోవి-
నవ్వులు నవ్వేవయ్యా నాలితనాన
చివ్వన నీతమకము చిగిరించెఁ బులకలై
నివ్వటిల్ల వేసాలేల నించేవు పంతానను ॥ తేవ ॥

చేపట్టి నన్నిటు గూడి చెలరేఁగి గుట్టు నేసి
చూపు లేమిచూచేవు నొలపులను
నాపాలిశ్రీ వేంకటేశ నమ్నుఁ గృపనేలితివి
ఆపని కిచ్చకా లెన్నియాడేవు తగిలి ॥ తేవ ॥ 564

శంకరాభరణం

కరుణించుము నీకామినిని
యిరవుగ కదుఁజన వియ్యవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

పెలుచఁదనపు నీబీరంబులకే
చలములు నెరపితి సారెకును
నెలవుగ నే నన్నిటికి నెలవుగా
మొలకవలపులను మొక్కెమయ్యా ॥ కరు ॥

బంతి నీవాదేటిపంతంబులకే
వంతునఁ బెనఁగితి వాసికిని
మంతనమున నీమన సొక్కటిగా
చెంతలఁ బ్రియములు చెప్పేమయ్యా ॥ కరు ॥

వెగ్గలమగు నీవేసంబులకే
సిగ్గున నవ్వితి నెలవులను
అగ్గపుశ్రీ వేంకటాధిప కూడితి
వొగ్గుచుఁ జన్నుల నొరసేమయ్యా ॥ కరు ॥ 565

మాళవశ్రీ

ఏఁటికిఁ దమకించేవు యింతలోననే
ఆఁటదాని కిట్టె వసమయి వుండవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

సిగ్గుతోడనున్నచెలిఁ జేయివట్టి పెనఁగుచు-
నగ్గలపువేడుకతో నలయింతురా
వొగ్గి విడెమిచ్చి మరి వొడఁబరచి మెల్లనె
యెగ్గుసేయక నీ వీపెయిచ్చలో రావయ్యా ॥ ఏఁటి ॥

గుట్టుతోడనున్న యింతిఁ గొలువులోఁ జెనకుచు
తొట్టినమదముతోడ దొమ్మి సేతురా
మట్టుతోనే మోవి చూపి మన్ననలు పచరించి
బట్టబయ లీఁదించక పనుపు సేయవయ్యా ॥ ఏఁటి ॥

మేలుతోనున్నకాంతను మేకొని వచ్చి మన్నించి
యీలీలఁ గూడినవాఁడ వెమ్మె సేతురా
తాలిమితో బుజ్జగించి తనిపి శ్రీవేంకటేశ
యేలుకొంటి వెదయక యింట నుండవయ్యా ॥ ఏఁటి ॥ 566

గుండక్రియ

ఎక్కడి పరాకు నీకు నెందాఁకాను
చక్కనిరమణి కిట్టు చనవియ్యవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

సానఁబట్టినచూపులు చల్లఁగా నీపైఁ జల్లి
తేనెలమాటలెల్లా నొద్దికతో ముంచె
కానుక నెలవినవ్వు కప్పురముగా విచ్చె
మానవతి నీకనై న మన్నించవయ్యా ॥ ఎక్క ॥

సరి చన్నులు మీఁదెత్తి సమ్మతిఁ గాచుకున్నది
యిరవై చెమటపన్నీ రిదివో నించె
మురిపెపుసిగ్గులనే ముగ్గులు నీకుఁ బెట్టె
తరుణి వింతట విట్టె దయఁజూడవయ్యా ॥ ఎక్క ॥

నిండుజవ్వనపాయమే నిలువుసేసలు వెట్టి
దండిసరసపుఁదమి దయిలువోసె
అండనె శ్రీవేంకటేశ అన్నిటా నేలితివి
మెండైనవనిత నింకా మెప్పించవయ్యా ॥ఎక్క॥ 567

దేవక్రియ

చెలులము నీకు నేము చెప్పకపోదు
చెలరేఁగి యీతనికి సేవసేయరాదా ॥పల్లవి॥

చెలి నీపెదవిపై చేయి చేర్చితివి నేఁడు
యిలఁ జిగురులుగదే యివిరెండును
పలుకుఁదేనెలు నీపతి కేలదాఁచేవే
చలివాయ నీతనికి చవిచూపరాదా ॥చెలు॥

చూపులకు నద్దాలు సొనిపేవు కురులను
యేపునఁ దేటులేకదే యివిరెండును
ఆఁపనేలే వెన్నెలన వ్వాతనియెదుట నీవు
రాఁపులుగా ముందటను రాశివోయరాదా ॥చెలు॥

చన్నులకుఁ గరములు సరినడ్డాలు పెట్టేవు
యెన్నఁ దామెరలేకదే యివి రెండును
కన్నెరో కాఁగిట శ్రీవేంకటేశుఁ గూడితివి
అన్నిటా నీముచ్చటలు అనతియ్యరాదా ॥చెలు॥ 568

శుద్ధవసంతం

ఏడనుండి వచ్చెనో యీడకు నీకె
పీడనుండి కదలదు నిర్మలాన నీకె ॥పల్లవి॥

మంతనాన నీవు నేను మాటలాడుకొనఁగాను
యింతలోఁ బొంచులువినీ నిదివో యీకె
వింతలుగ లోలోన వేడుకకు నవ్వఁగాను
పంతమున నప్పటిఁ దప్పకచూచీ నీకె ॥ ఏడ ॥

జఱసి జఱసి మీరు సరసములాడఁగాను
గుఱుతులు వెట్టుకొనీ గుట్టున నీకె
మొఱఁగులు మఱఁగుల మోవు లందుకోఁగాను
అఱిముఱిఁ జెలులతో నాడుకొనీ నీకె ॥ ఏడ ॥

శ్రీవేంకటేశ్వర చేరి నీవు గూడఁగాను
వోవలఁ దెరమాఁటున నున్నది యీకె
చేవదేర నీవు నన్ను చెంతల మన్నించఁగాను
వావిచెప్పి పెండ్లాడవచ్చీ నీకె ॥ ఏడ ॥ 568

రేకు 897 మంగళకౌశిక

ఇద్దరినడుమ నుండీ ఇదివో తాను
తిద్దుచు జగడములు తేరిచీఁగాక ॥ పల్లవి ॥

వొక్కరికి బుద్ధిచెప్పీ నొక్కరికి చెక్కు నొక్కీ
చక్కనినాయకుఁడు సవతులకు
అక్కరతో నింత సేసినట్టివాఁడు తానే కాఁడా
పుక్కటతో రేఁచుకొని పొదిఁబడీఁగాక ॥ ఇద్ద ॥

వాడివట్టీ నాకెను వొడఁబరచి నీకెను
కడుజాణరమణుఁడు కామినులకు
ముడికాఁడైనవాఁడు మొదలఁ దానేకాఁడా
యెదమాటలాడి బయలీఁదుకొనీఁ గాక ॥ ఇద్ద ॥

కలసీని జవరాలిఁ గాఁగిలించీ కన్నియను
 లలి శ్రీ వేంకటేశుఁడు లలనలకు
యెలమి నన్నును నేలె నిన్నిటాఁ దానే కాఁడా
 వలపులు పెడరేఁచి వసమయ్యీఁ గాక ॥ఇద్ద॥ 570

ఆహిరి

చిత్తము లెరిఁగి సేవసేయరమ్మా
 పొత్తులబువ్వానకు పొసఁగించరమ్మా ॥పల్లవి॥

పీఁటమీఁదఁ గూచుండి పెండ్లాడి రిద్దరును
 చీటికిమాటికి నట్టె సిగ్గువడేరు
మాటలాడించి చూచితే మంతనమాడుకొనేరు
 తేటలుగా నింతలోనె తెరవేయరమ్మా ॥చిత్త॥

చేతు లొగ్గించుకొంటాను సేసలు వెట్టుకొనేరు
 పోతరించి నెలవులఁ బూఁచి నవ్వేరు
ఘాతల నొకరొకరిఁ గడకన్నులఁ జూచేరు
 సీతెరిఁగి పచ్చడము నిండఁ గప్పరమ్మా ॥చిత్త॥

కడుఁ దలలువంచుక కాఁగిట నించుకొనేరు
 అడరి లోలోనే విడె మందుకొనేరు
యెడయక శ్రీవేంకటేశుఁ డింతియుఁ గూడిరి
 బడిఁబడిఁ దలుపు గొబ్బున మూయరమ్మా ॥చిత్త॥ 571

భైరవి

పంతము దప్పదు నీకుఁ బదఁతితోను
 యింతటిలోనే చనవిచ్చేవుగాక ॥పల్లవి॥

యేచి యీకెను నీశిరసెత్తి చూడరాదా
 నీచిత్తము వచ్చితే మన్నించేవుగాక
కాచుకున్నది గొబ్బునఁ గప్పుర మీరాదా
 చేచేతఁ జెప్పినట్టు సేసేవుగాక ॥ పంత ॥

నంటున నెలవులను నవ్వరాదా
 యింటికివచ్చినప్పు డేలేవుగాక
అంటి ముట్టి యిప్పుడిట్టె యాదరించరాదా
 పెంటగా నేకతమునఁ బెనఁగేవుగాక ॥ పంత ॥

కందువల మెచ్చిమెచ్చి కాఁగిలించరాదా
 సందడిరతిఁ బాదాలు చాఁచేవుగాక
విందుగా నీకాంతను శ్రీవేంకటేశ కూడితివి
 పొంది మోవియ్యరాదా బోదించేవుగాక ॥ పంత ॥ 572

బౌళిరామక్రియ

నేరుతువయ్యా నేరుపులు
 కోరచిపొందులె భోగములు ॥ పల్లవి ॥

నలుగడ నెలవుల నవ్వు లివి
 వలచినసతులకు వాడికలు
తలఁచినయప్పుడె తగులములు
 పెలుచగునీతో పెనఁగులాటలు ॥ నేరు ॥

పరమమైననీపలుకు లివి
 మరిగినవారికి మర్మములు
దొరకినయప్పుడె దోమటులు
 పరగ నిండుకొనుపలు చూపరలు(?) ॥ నేరు ॥

వీడెపునీమోవివిందు లివి
కూడినమాకును కోరికలు
యీడుగ శ్రీ వేంకటేశ్వరుఁడా
వేడుకరతు లివి వెల్లావిరులు ॥నేఁ॥ 573

హిందోళవసంతం

పట్టినచలములేల వలుకరాదా
యెట్టు చెప్పినా ని(న?)ట్టే యియ్యకొనరాదా ॥పల్లవి॥

ములువాఁడిగురుతులమోవి నీకుఁ జూపితేను
నెలవుల నవ్వనేల చెప్పరాదా
తలుపుమూల నుండఁగ తగఁ గొంగువట్టితేను
కలువల వేయనేల కానిమ్మనరాదా ॥పట్టి॥

చిక్కనిచెమటతోడి చేతులు పైఁ జాఁచితేను
దిక్కన జంకించనేల తెలుపరాదా
మక్కువ సిగ్గువడఁగ మంచముపై నిడుకొంటె
మొక్కులు మొక్కఁగనేల ముచ్చటాడరాదా ॥పట్టి॥

కప్పురపుఁదావిమేనఁ గాఁగిలించుకొంటేను
చొప్పులెత్తనేల కల్ల చూపరాదా
చిప్పిలఁ గూడితిఁగదే శ్రీ వేంకటేశుఁడ నేను
దప్పులఁ బొరలనేల తనియఁగరాదా ॥పట్టి॥ 574

శ్రీరాగం

మేలయ్యా మిమ్ముఁ జూచి మెచ్చితి నేను
మేలములాడేరు మీరు మేశ్చెట్టివో ॥పల్లవి॥

వెలఁది నీకుఁ జెవిలో విన్నపాలు సేయఁగాను
  పులకించె నీమేను పొందు లెట్టివో
  కులికి యట్టె విరులఁగొప్పు నీకు ముడువఁగ
  జలజలఁ జెమరించె చవులెట్టివో ॥ మేల ॥

సరినుండి వీడెమిచ్చి చన్నుల నిన్నొత్తఁగాను
  తరవాత సిగ్గు రేఁగె తములెట్టివో
  తెర వేసుకొని నీతో తేటలుగా నవ్వఁగాను
  గొరబుచేఁతలు నిండె గుణా లెట్టివో ॥ మేల ॥

కామించి ఇంతలో నిన్నుఁ గాఁగిలించుకొనఁగాను
  మోమునఁ గళలు రేఁగె మోహాలెట్టివో
  ప్రేమపు శ్రీవేంకటేశ బెరసి నిన్నుఁ జూచితే
  ఆమనాయ మోవితేనె లాస లెట్టివో ॥ మేల ॥ 575

రేకు 898 సింధురామక్రియ

ఏఁటికి సిగ్గువడేవు యిందరిలోన
  మాఁటు కరుగక ఇంక మాటలాడవమ్మా ॥ పల్లవి ॥

పొసఁగ నిన్ను నతఁడు పుత్తడిబొమ్మవంటా
  కొసరుచుఁ బొగడీని కొలువులోన
  వసముచేసుకొని వలపించుకొంటివి
  అసుదవుగావు వీడె మందుకొనవమ్మా ॥ ఏఁటి ॥

సారెసారెకును నీవె చక్కనిదానవంటా
  ఆరీతి నట్టె చూపీ నంగనలకు
  మేరమీరి యిందరిలో మెప్పించుకొంటివి
  కోరికతో సంగడిని కూచుండవమ్మా ॥ ఏఁటి ॥

యీడైన యలమేల్మంగ విన్నిటా నేర్పరివంటా
వేడుకఁ గొసరీని శ్రీ వేంకటేశుఁడు
కూడితిరి మీరిద్దరు కొంతక పుమ్మేలితిరి
వాడికలాయను మీవారము నేమమ్మా ॥ ఏఁటి ॥ 576

ఆహిరి

కందువ నీప్రియములు కైకొనేఁగాక
సందడి నిన్నేటువలె జరసేమయ్యా ॥ పల్లవి ॥

నంటున నాపె నీపై నవ్వులపువ్వులు వేసె
జంటచూపులఁ గస్తూరి సారెకుఁ జల్లె
పెంటసన్నలబువ్వానఁ బెదవి యెంగిలిసేసె
యింటివారము నేము నిన్నేమనేమయ్యా ॥ కందు ॥

చెలరేఁగె సరసపుసిగ్గుల గందము పూసె
పలపులచెమటల వంచెఁ బన్నీరు
నిలువుఁజక్కఁదనాల నిన్ను బంటుగా నేలె
కులమువాండ్లము నిన్నుఁ గొసరనేలయ్యా ॥ కందు ॥

వెంగెపుమాటలనే వీడెము లొసగె నేఁడు
అంగపుసోఁకులనే పెండ్లాడె నిన్నును
చెంగట నలమేల్మంగ శ్రీ వేంకటేశ నిన్నంటె
అంగపుఁగాఁగిటివార మారడులేలయ్యా ॥ కందు ॥ 577

కొండమలహరి

ఏమే యెఱఁగవా యేకతపుసరసము
కామించినాతని నింతకాకుసేతురా ॥ పల్లవి ॥

చెంతనుండి యాతఁడు నీచెఱఁగువట్టి తీసితే
పంతములాడుదురా పతితోను
అంతరంగ మనుచు నీయండ నిట్టె కూచుండితే
రంతు సేసి మాటలాడి రవ్వ సేతురా ॥ఏమే॥

సన్నలకు నీకొప్పు జార నాతఁడు దీసితే
కన్నుల జంకింతురా కాంతునిని
మన్ననల సిగ్గులమాటలు దడవితేను
పన్ని సతులలో నెల్లాఁ బచ్చి సేతురా ॥ఏమే॥

అలమేలుమంగవు నీవు నిన్నట్టె కాఁగిటఁ గూడితే
యెలయింతురా శ్రీవేంకటేశ్వరుని
వలపులు రేఁచి రతి వక్కాణ నీకుఁ జెప్పితే
వెలయ నంతటా వెల్లవిరి సేతురా ॥ఏమే॥ 578

వరాళి

నేరుతుము నీకంటె నే మిందరము
అరీతిఁ బెనఁగకుంటే నందువు గాని ॥పల్లవి॥

యేడలేనిమాటలు నీ విన్ని నేరుచుక వచ్చి
ఆడేవు సిగ్గువడక ఆఁడువారిలో
వోడక యేకతమున నొరసి నిలువరాదా
జోడగు మాసరితలు చూతువు గాని ॥నేరు॥

కన్నకన్నచోటులను కతలెల్లాఁ జూచి వచ్చి
సన్నలనే చూపేవు సబలలోన
యిన్నేసి తడవనేల ఇంటిలోనికి రారాదా
కన్నెలము మా నేఁతలు కందువు గాని ॥నేరు॥

క్రీగీతలు గలయక్షరములు చిలుము దిన్నవి. నే నూహించినవి.

తలఁపులో నొక్కొక్కటే తలఁచుక నీవు వచ్చి
అలమేవు కాఁగిట నన్నాడా నీదాను
అలమేలుమంగను పాయకు శ్రీవేంకటేశుఁడ
తిలకించి మాగుణాలు తెలిసేవు గాని ॥ నేరు ॥ 579

సౌరాష్ట్రం

ఆతనిఁ జూడవలెఁగా అన్నిటా నేము
చేతులొగ్గి చెప్పినట్టు నేసేమే యిఁకను ॥ పల్లవి ॥

సొరిది నాతనితోడ జోడుగూడుక వచ్చి
సిరులనెమ్మెలచేత చెలరేఁగేవే
దొరవాదువంటాను తోడిసతులు మెచ్చేరు
మురిపెములు గంటిమి మొక్కేమే నీకు ॥ ఆత ॥

పొలయుచు రాజసాన పురుషుని సలిగెల
నలువంక విఱ్ఱవీఁగి నవ్వునవ్వేవే
బలువురాలవంటాను పడఁతులు పొగడేరు
తెలిసితిమి పట్టపుదేవులవే నీవు ॥ ఆత ॥

కూరిమి శ్రీవేంకటేశుఁ గూడినసంతోసాన
మేరమీరి యందరికి మేలు చూపేవే
యీరీతి నీతనిచేత నేలించితనే రిందరు
ఆరయ నలమేల్మంగ వొదువే మన్ననల ॥ ఆత ॥ 580

పాడి

కాని అందు కేమాయఁ గడవారమా
పూని యీకరుణ యెట్లాఁ బుట్టెనో నీకు ॥ పల్లవి ॥

చేతికిఁ గానుకిచ్చితే సిగ్గువడే వేమయ్యా
ఆతల నీ కేమితలఁపాయనో నేఁడు
యీతల మొక్కఁగా శిరసేల వంచేవేమయ్యా
కాతరపునేర మెట్టుగలిగెనో నీకు ॥ కాని ॥

సంటున వీడెమిచ్చితే నవ్వు నవ్వే వేమయ్యా
జంటల నేమిటివంక సరిదాఁకెనో
అంటి సేవసేసితేనే అలసే విదేమయ్యా
యింటిలో నాచన్నులవేఁ గెట్టుండెనో నీకు ॥ కాని ॥

వొద్దికఁ బెనఁగితే నిట్టూర్పు నించేవేమయ్యా
గద్దరిచిత్త మెట్టులఁ గరఁగినదో
వుద్దుల శ్రీవేంకటేశ మంచి కూడితి వౌనయ్యా
పొద్దు వొద్దు కాస లెట్టు పొసఁగెనో నీకు ॥ కాని ॥ 581

రేకు 899. శుద్ధవసంతం

పంతపుసుద్దులుచెప్పేబయకాఁడవు
వంతులకు నీవు నట్టే వలవరాదా ॥ పల్లవి ॥

పలచఁగా నవ్వు నవ్వి పలుమారు సిగ్గువడి
వెలఁది మాటలాడీని వినరాదా
వలిపెపయ్యదకొంగు వల్లెవాటు వేసుకొని
చెలరేఁగి మొక్కీని చేకొనరాదా ॥ పంత ॥

కడుమురిపెము చూపి కారపువీడెములిచ్చి
పడఁతి నిలుచున్నది భావించరాదా
కడఁగి తురుము కీలుగంటుగొన బిగియించ
జడియక పెనఁగీని సమ్మతించరాదా ॥ పంత ॥

మచ్చికఁ జన్నులనొత్తి మనసురా మోపి యిచ్చి
 నెచ్చెలి గాఁగిలించీ మన్నించరాదా
యిచ్చట శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
 తచ్చి తచ్చి సొలసీని దయఁజూడరాదా ॥ పంత ॥ 582

నాగవరాళి

ఇప్పుడే యిన్నియుఁ గాక యిఁక నెన్నఁడు
 చెప్పరానిసేఁతలెల్లాఁ జేసుకొనవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

వెలఁదివిన్నపములు వింటివా నీవు
 పలుమారు చిత్తమునఁ బట్టెనా నీకు
అలరినసంతోస మబ్బెనా నేఁడు
 కలిగె నీకు లాభము కట్టుకొనవయ్యా ॥ ఇప్పు ॥

కొమ్మచేతికాను కందుకొంటివా నీవు
 చిమ్ముల నీ చేతికిఁ[1] జిక్కెనా నీకు
దిమ్మరి నీకోరికె సిద్ధించెనా నేఁడు
 వుమ్మడిఁ జేరె మేళ్లు వొప్పుకొనవయ్యా ॥ ఇప్పు ॥

కోమలిమోవిచవి గొంటివా నీవు
 దామెనరతులు యిట్టె దక్కెనా నీకు
నేమపు శ్రీవేంకటేశ నేఁడు నన్నేలితివి
 కామతంత్రపుసంపద గనుకొనవయ్యా ॥ ఇప్పు ॥ 583

దేసాళం

ఎదురుబడి సొలయ నిఁకనేలయ్యా
 ముదముతోడ నీకు మొక్కేమయ్యా ॥ పల్లవి ॥

---

1. 'నీచేతికి' 'నీకు' ఇట్టి పునరుక్తి వాఙ్మయమున నక్కడక్కడ గలవు.

వనితల నందరిని వలపించ నేరుతువు
పెనపెట్టి మచ్చికలు పెంచనేర్తువు
మనసురా నన్నిటాను మాటలాడ నేరుతువు
పనితోడ నేమెల్లా బదికితిమయ్యా ॥ ఎదు ॥

క్రియలు దెలిపి తమి కెరలించ నేరుతువు
నయములుగా కడునవ్వనేర్తువు
ప్రియములు చూపి యాస పెచ్చురేఁచ నేరుతువు
నియతాన నీకృపను నెలకొంటిమయ్యా ॥ ఎదు ॥

విందు చెప్పి మోవియిచ్చి వెలయించ నేరుతువు
అంది కాఁగిలించి కళ లంటనేర్తువు
చెందితివి నన్ను నిట్టె శ్రీవేంకటేశ్వర
మందలించి నిన్ను నేము మరఁగితిమయ్యా ॥ ఎదు ॥ 584

శంకరాభరణం

తేట తెల్లములు తెలిసినవి
యేఁటికి మఱుఁగులు యిదివో మాట ॥ పల్లవి ॥

ననుపుగలిగితేనే నవ్వులు
మనసువచ్చితేనే మంతనాలు
తనవారితనమైతే తగవులు
యెనలేనిరమణుఁడ ఇదివో మాట ॥ తేట ॥

సమ్మతించితే సరసములు
నమ్మికలైతే నంటులు
పమ్మినవలపులె బలుములు
యిమ్ములఁ గనుఁగొంచే యిదివో మాట ॥ తేట ॥

కైవసమైతే కడఁకలు
మోవులయీవులె ముదములు
శ్రీ వేంకటేశ్వర చెలఁగి నన్ను
యీవలఁ గూడితి విదివో మాట ॥ తేట ॥ 585

సాళంగనాట

నీకొలఁదిదాననా నే నిన్నిటా
జోకలెల్లా మీఁదమీఁదఁ జూపరాదా యిఁకను ॥ పల్లవి ॥

నవ్వులెన్ని నవ్వేవే నయ మెంతచూపేవే
రవ్వలుగా వలచినరమణునికి
యివ్వల నీతని నేఁడే యింటికి రప్పించుకొంటే
చివ్వన నీవు నన్ను మెచ్చేవటవే యిపుడు ॥ నీకొ ॥

పంతమెంతనెరపేవే పనులెన్ని చెప్పేవే
వింతలుగాఁ జొక్కినట్టివిభునికిని
చెంతనుండి నేను నట్టే చేతికి లోఁజేసుకొంటే
సంతసించి పొగడేవా సారెసారె నన్నును ॥ నీకొ ॥

చవులెన్ని చూపేవే చనవెంత నెరపేవే
యివలను శ్రీ వేంకటేశ్వరునికి
జవళి నితని నేను సంగడిఁ బెండ్లాడితి
వివరానఁ బందెమువేయరాదా యిందుకు ॥ నీకొ ॥ 586

నాదరామక్రియ

అంతరివలెనే చూచే వప్పటి నన్ను
నిందలు నిన్నాడుదునా నేఁ బొగడుదుఁగాక ॥ పల్లవి ॥

చలమరినా నీతో సారెసారెఁ బెనఁగను
చెలరేఁగి చెప్పినట్టు నేతుఁగాక
పెలుచుదాననా నీతోఁ బెడసరాలాడను
మెలఁగి ప్రియాలు చెప్పి మెప్పింతుఁగాక ॥ అంద ॥

కోపకత్తెనా నిన్ను కొసరుచు జంకించఁగ
వోపి నీతో నవ్వుతానే వుండుదుఁగాక
రాఁపులదాననా నిను రచ్చల నాఅడినేయ
చూపులనే తమిరేఁచి చొక్కింతుఁగాక ॥ అంద ॥

కొత్తదాననా నిన్నుఁ గోరి మనసుచూడఁగ
బత్తిసేసి కాఁగిలించి పైకొందుఁగాక
యిత్తల శ్రీ వేంకటేశ యిన్నిటా నన్నేలితివి
గుత్తపుగుబ్బల నొత్తి కొసరుదుఁగాక ॥ అంద ॥ 587

రేకు 900 దేవగాంధారి

ఏమని దూరే మెందాఁకా నిను
కామితఫలములు గలిగెను మాకు ॥ పల్లవి ॥

పలుకు లేమిటికిఁ బలుమారు
అలర నీరసములాయ నిఁక
కొలఁదిమీరి రదె గొల్లెతలు
మలసి వారలకు మగఁడవు నీవు ॥ ఏమ ॥

తడవ నేమిటికి తతిగొనుచు
చిడుముడి నీనేఁత చెల్లెనిఁక
అడరిరి పెండ్లికి నచ్చరలు
యెడయక వారల నేలితివి ॥ ఏమ ॥

వెంగెము లేఁటికి వెక్కసమై
కంగుదేర మముఁ గలసితివి
యింగితమెఱిఁగినయిల్లాండ్లము
చెంగటఁ గూడితి శ్రీవేంకటేశ ॥ఏమ॥ 588

భూపాళం

మఱచితిననక యేమఱివుంటిననక
యెఱుకగా గుఱుతు నా కిమ్మని యడుగవే ॥పల్లవి॥

యెలమితోడుత మాయింటి కెప్పుడు విచ్చేసీ
అలివేణి యాతని నీ వడిగి రావే
పొలుపారఁ గూటమికి పొందుగా మాటలాడి
అలరినరతులకు నానవాలు దేవే ॥మఱ॥

అందుకోలు పెండ్లికి నట్టె సమ్మతించితేను
పెందలకాడ విడె మిప్పించుకరావే
కందువతో వలపులు కడుఁజవులై తేను
చెంది యానవెట్టించుక చేకొనిరావే ॥మఱ॥

చిమ్ముచు నన్నింతలోనె శ్రీ వేంకటేశుఁడు గూడె
పిమ్మటి సేఁతలు దలఁపించిరావే
వుమ్మడి నలమేల్మంగ నొనరితిఁ గాఁగిట
నమ్మికాయ నాకుఁగా విన్నపములు సేయవే ॥మఱ॥ 589

సింధురామక్రియ

చెప్పినట్లల్లా నేఁడు నేతురుగాక
దుప్పటి గప్పఁగా నీవు దూరుదురా ॥పల్లవి॥

సరసపుమాఁటలెల్లా చవిసేసుకొంటగాక
వెరవుగా నెరసులు వెదకుదురా
పరగ నన్నిటా నీవు పట్టపుదేవులవు
వొరసి పిలువఁగాను వూరకుందురా ॥ చెప్పి ॥

నవ్విననవ్వులకెల్లా ననిచి వోర్చుటగాక
రవ్వగా నెగ్గులువట్టి రచ్చవేతురా
మువ్వురలోపల నీవు మోహపుఁ గామినివి
పవ్వళించు మనఁగాను పరాకు సేతురా ॥ చెప్పి ॥

వెనకి నిన్నుఁ గూడఁగా చెలరేఁగుదురు గాక
పెనఁగుచు సిగ్గులింత పెంచఁజూతురా
అనిశముఁ బాయరాని అలమేల్మంగవు నీవు
యెనసె శ్రీవేంకటేశుఁ డేతువ వెత్తుదురా ॥ చెప్పి ॥ 590

కన్నడగౌళ

చెలువుఁడ నీకు నేము చెప్పవలెనా
మలసి సొలసి యిట్టె మన్నించవలదా ॥ పల్లవి ॥

చిగురుఁబోడి నీకుఁ జెప్పినప్రియములకు
నిగిడి ఇంతటఁ గరుణించవలదా
మొగముచూచి నీకు మొక్కినట్టిమొక్కులకు
అగపడి నీవు గడు నాదరించవలదా ॥ చెలు ॥

యెదురుగా నీకు నింతి యిచ్చిన కానుకలకు
సదరాననే లాలించఁగవలదా
కొదలేక నీవద్దఁ గొలువు సేసినందుకు
మది సంతోసములతో మన్నించవలదా ॥ చెలు ॥

క్రిగీతలు గల వన్నియు చిలుము తిన్నవి. నే నూహించినవి.

అలమేలుమంగ నీయంకెలఁగూడినందుకు
మెలఁగి శ్రీవేంకటేశ మెచ్చవలదా
చలపట్టి నీ మోవి చవిగొన్నయందుకు
వెలలేనివేడుకల వెలయించవలదా ॥ చెలు ॥ 591

బౌళి

కానవచ్చె నీగుణాలు కాంతలకు నిందరికి
యీ నేరుపు లేకుండితే నెమ్మెలింత నేతువా ॥ పల్లవి ॥

పంతగాఁడ వౌదువు బలిమి నేసి చెలిని
వింతముద్రలు మోవిపై వెలయించితి
ఇంతవాఁడవు గాకుంటే నెరవులగొల్లెతల
చెంతఁ గూడి కాకునేసి చిమ్మిరేఁతువా ॥ కాన ॥

శూరుఁడవు నౌదువు సోయగపుఁ జెక్కులపై
గోరుదీసి జవ్వనము కొల్లగొంటివి
ధీరత ఇంతలేకుంటే దిక్కులఁ బదారువేల-
కూరిమిసతులఁ దెచ్చుకొ పెండ్లాడుదువా ॥ కాన ॥

అన్నిటా గబ్బివౌదువు అలమేలుమంగఁ గూడి
పిన్ననాఁడే వురమునఁ బెట్టుకొంటివి
యెన్నఁగ శ్రీవేంకటేశ యీ బిగు వుండకుండితే
వన్నెలుగా నందరిని వలపింతువా ॥ కాన ॥ 592

వరాళి

బలువాఁడవయ్యా భామల రొమ్ము కోర్చితి
పలుపై యెందరిపాలఁ బరగె నీమేను ॥ పల్లవి ॥

---

[*] గీఁతలు గలయక్షరములు చిలుము దిన్నవి. నే మూహించినవి.

కందువ సతులు నీకుఁ గడుఁగడు మొక్కఁగాను
యెందరితలలు మోచె నీపాదాలు
అంది వూడిగాలు నీకు నందరునుఁ జేయఁగాను
సందడి కెట్టోరిచె నీచక్కని మేను ॥ బలు ॥

కన్నెలెవ్వరైనా నిన్నుఁ గాఁగిలించుకొనఁగాను
యెన్నిచన్నులు నోఁకెను యీ చేతులు
సన్నల మాటలాడి సారెఁ దమ్ములా లిడఁగ
వున్నతి నెంగిలి కెట్టు వొనరె నీ మోవి ॥ బలు ॥

అట్టడి కామినుల యాఅడి పసలనుఁ జొక్కి
యెట్టు తగులువడెను యీ మనసు
అట్టె శ్రీవేంకటేశుఁడ వలమేల్మంగను నన్ను
గట్టిగా నేలుకొంటివి ఘనుఁడవు నీవు ॥ బలు ॥ 593

క్రీగీతలు గల యక్షరములు చిలుము దిన్నవి. నే మూహించినవి.

అనుబంధము ౧

సంకీర్తనల రాగముల అకారాది సూచిక.

సంకీర్తన	రాగము	సంకీర్తన సంఖ్య
అంగడిమావలపు	రామక్రియ	358
అంగన నీతోఁ	కాంబోది	43
అంగనా నీవును	శ్రీరాగం	98
అంతేపో వోయమ్మ	సౌరాష్ట్రం	19
అందరివలెనే	నాదరామక్రియ	587
అందుకేమి దోసము	లలిత	135
అందులోనే	లలిత	481
అందులోనే కాన	నాదరామక్రియ	542
అందులోనే	గుజ్జరి	175
అంబుజాక్ష	సాళంగనాట	300
అచ్చివచ్చు	హిందోళం	224
అటువలెఁజూతమా	పాడి	260
అట్టె తెరవేసు	దేసాళం	274
అట్టె నీకాఁగిటి	లలిత	34
అతిరాజసపు	కేదారగౌళ	166
అదరిపాటున	రామక్రియ	487
అద్దమరేతిరి	పాడి	263
అనుకొనఁగాని	ముఖారి	486
అనేకపంత	మంగళకౌశిక	136
అన్నిటాను	సాళంగనాట	116
అన్నిటానెర	భైరవి	88
అన్నిటికినోపు	పాడి	548

సంకీర్తన	రాగము	సంకీర్తన సంఖ్య
అన్నియుఁగూడఁ	రామక్రియ	239
అన్నియు నీ	వసంతవరాళి	534
అప్పుడుగాని	దేసాళం	61
అప్పుడు చూతము	ఆహిరి	288
అప్పుడు వేంకట	సామంతం	281
అప్పుడే యెఱఁగ	దేశాక్షి	357
అలమేలుమంగను	శంకరాభరణం	31
అవునే భాగ్య	దేసాళం	399
ఆఁడువారి	శ్రీరాగం	201
ఆఁపలేక కొసరితి	ఆహిరి	23
ఆడనుండే చూచి	నారాయణి	121
ఆడవయ్య సరిగా	హిందోళం	389
ఆతఁడు నీకంటె	మేఁచబౌళి	555
ఆతఁడు నీకు	బౌళి	41
ఆతనిఁజూడ	సౌరాష్ట్రం	580
ఆతవిఁజూప	సామంతం	82
ఆతనికి నీకుఁ	దేసాళం	513
ఆనతీవయ్యా	సామంతం	385
ఆపెకేల సన్న	బౌళి	65
ఆపెనేమీనన	మాళవిగౌళ	311
ఆపెనేల	పాడి	199
ఆయనాయఁదనిసితి	శుద్ధవసంతం	438
ఆయనాయ	నాట	490
ఆయనాయ నీ	రామక్రియ	64
ఆలిమగని సందికి	వరాళి	432
ఆ సుద్దులన్నియుఁ	శుద్ధవసంతం	366

సంకీర్తన	రాగము	సంకీర్తన సంఖ్య
ఇంకనేలమరఁగులు	పాడి	415
ఇంకానెంతసేసునో	శుద్ధవసంతం	48
ఇంతటగాని నీపగ	గౌళ	261
ఇంతటి మీఁది	బౌళిరామక్రియ	9
ఇంతదానపౌత	సాళంగనాట	344
ఇంతలో విచ్చేసితి	వరాళి	83
ఇంతవేగిరకత్తెనా	కేదారగౌళ	49
ఇంతినీతోనవ్వఁ	కేదారగౌళ	509
ఇంతిసేసిన	తెలుఁగుఁగాంబోది	270
ఇంతులకుఁ బతులకు	నారాయణి	191
ఇంతుల చేతఁకు	ధన్నాశి	92
ఇంతులాల	గౌళ	219
ఇంతులాల చూడరమ్మ	పాడి	482
ఇంతులాల చూడరే	పాడి	377
ఇంతేసి కొయ్యతనాలు	రామక్రియ	316
ఇందరితో సిగ్గయ్యీ	నాగవరాళి	244
ఇందవె యాతఁడు	శంకరాభరణం	148
ఇందాఁకా సరివచ్చె	భవుళి	478
ఇందుకేనవ్వు	బౌళి	416
ఇంపుగలిగిన	శ్రీరాగం	214
ఇచ్చకము నెరపితే	నాదరామక్రియ	550
ఇచ్చకమెఱఁగ	దేశి	346
ఇచ్చకురాలు	తోండి	520
ఇటని విన్నవిం	ఆహిరి	506
ఇటువలె నుండ	లలిత	99
ఇట్టిదివో	భైరవి	352

సంకీర్తన	రాగము	సంకీర్తన సంఖ్య
ఇట్టినా మోము	సాళంగనాట	150
ఇట్టి వట్టి వేసాలు	నాట	275
ఇట్టే పిలిపించ	శంకరాభరణం	66
ఇతవరి గనక	మంగళకౌశిక	518
ఇదివో నా	తెలుఁగుఁగాంబోది	336
ఇదివో నీపొందు	దేసాళం	20
ఇదివో నీమహి	దేశాక్షి	510
ఇదివో నీరమ	దేశాక్షి	303
ఇద్దరికిఁ జుట్ట	కురంజి	251
ఇద్దరినడుమ	మంగళకౌశిక	570
ఇద్దరు నిద్దరే	కుంతలవరాళి	551
ఇద్దరును మేన	సాళంగం	213
ఇన్నిటా దొరవు	బౌళి	185
ఇన్నియు నీకు	కన్నడగౌళ	428
ఇన్నేసి నేరకుండి	కురంజి	310
ఇప్పుడేమి వేగిరము	కన్నడగౌళ	503
ఇప్పుడే యిన్నియుఁ	నాగవరాళి	583
ఇప్పుడే విన్న	భైరవి	149
ఇయ్యఁగదె కానుక	గౌళ	505
ఇయ్యకొంటి	శంకరాభరణం	341
ఇరుగు పొరుగు	నారాయణి	441
ఇల్లాలయినదాని	కొండమలహరి	423
ఈఁదుకరమ్మనవే	సాళంగనాట	37
ఈకెగలిగి	బౌళి	176
ఈకె నీ చుట్టరి	బౌళి	74
ఈ గుణాలు మీకె	లలిత	368

పంక్తి	రాగము	సంకీర్తన సంఖ్య
ఈతఁడు గుట్టు	మాళవి	40
ఈతఁడు చలమ	పాడి	495
ఈతఁడు పంతము	దేశాక్షి	561
ఈపనికి నేము	రామక్రియ	212
ఉండవయ్య ఇఁక	పాడి	529
ఉండవయ్యచాలుఁ	మాళవి	549
ఊడిగపువారము	దేసాళం	537
ఊరకుండవయ్య	పాడి	382
ఊరకున్నవారి	కేదారగౌళ	297
ఊరకే గుట్టుతోడ	నాట	89
ఊరకే దూరేవు	దేశి	319
ఊరకే నీవు	హిజ్జిజి	535
ఊరకేల దూరేవు	నారాయణి	483
ఊరకేల దూరేవు వూరి	సామంతం	525
ఊరకే విఱ్ఱవీఁ	గౌళ	104
ఊరకే వుండే	కాంబోది	127
ఊరివారి గుణములు	నాగవరాళి	293
ఎంచి చూచితే	ముఖారి	337
ఎంతగారవిం	కన్నడగౌళ	475
ఎంతగుట్టుగల	శుద్ధవసంతం	343
ఎంతజాణలే	మాళవి	138
ఎంతతమకమే	సౌరాష్ట్రం	298
ఎంతనన్నుఁ	ఆహిరి	527
ఎంతని పొగడేము	తెలుఁగుఁగాంబోది	287
ఎంతనీవు మో	గౌళ	256
ఎంతనోము నో	పాడి	103

సంకీర్తన	రాగము	సంకీర్తన సంఖ్య
ఎంతబత్తి సేసీ	పాడి	143
ఎంతమోహమో	సౌరాష్ట్రం	139
ఎంతమోహించి	మాళవిగౌళ	455
ఎంతయిచ్చకు	నట్టనారాయణి	425
ఎంతయెదగొల్ల	పాడి	112
ఎంతలేదు నీ	కుంతలవరాళి	406
ఎంత వలతువో	నాదరామక్రియ	11
ఎంతలేదు పరాకు	సింధురామక్రియ	111
ఎంత వేగిరకాఁడవు	దేసాళం	203
ఎంతవేడుకకాఁడ	పాడి	141
ఎంతవేడుకో	నీలాంబరి	10
ఎంతసింగారించు	శ్రీరాగం	26
ఎందరిఁ బెండ్లా	గౌళ	24
ఎందరు చెప్పినా	సాళంగనాట	457
ఎందరు లేరు	రీతిగౌళ	217
ఎందాఁకాబుజ్జ	సామవరాళి	75
ఎందాఁకా సరస	హిందోళం	222
ఎందాఁకా సిగ్గు	మధ్యమావతి	309
ఎందుకవి సిగ్గు	బౌళి	134
ఎందువోయీ	నీలాంబరి	514
ఎక్కడి పరాకు	గుండక్రియ	567
ఎగసక్కేలేసేసీ	బౌళి	160
ఎచ్చటచూచినా	హిజ్జిజి	246
ఎటువంటిజాణ	హిందోళం	62
ఎటువంటి జాణత	మధ్యమావతి	467
ఎటువంటి మర్మ	పాడి	470

సంకీర్తన	రాగము	సంకీర్తన సంఖ్య
ఎటువంటి వేడు	మధ్యమావతి	321
ఎట్టుగల్గెనయ్యో	సామంతం	284
ఎట్టుదెలియఁగ	ముఖారి	494
ఎట్టునేరుచు	రీతిగౌళ	354
ఎట్టుమన్నించేవో	ఆహిరి	332
ఎట్టునేసినాఁ	దేశాక్షి	55
ఎట్టునేసినానీ	బౌళి	123
ఎడమాటలేమి	భైరవి	418
ఎడయనీచుట్టు	సామంతం	57
ఎదిరిఁదన్నెరఁ	హిందోళం	13
ఎదుటనూరకే	వరాళి	314
ఎదుటనే వున్నది	శ్రీరాగం	559
ఎదురాడరాదు	పాడి	347
ఎదురుకొంటి	వరాళి	70
ఎదురుచూచి	ఆహిరి	146
ఎదురుబడి	దేసాళం	584
ఎదురుమెచ్చు	లలిత	398
ఎన్నటిచుట్టమో	సామవరాళి	264
ఎన్నిచందాల	భైరవి	292
ఎన్నిచేఁతలదాన	ఆహిరి	205
ఎప్పటికప్పుడే	బౌళి	313
ఎప్పుడు చిత్తగిం	భైరవి	106
ఎప్పుడుదలఁచే	శ్రీరాగం	524
ఎప్పుడు భేదము	ఆహిరి	445
ఎప్పుడు వత్తువో	పాడి	422
ఎమ్మెకాఁడుగదె	శంకరాభరణం	543

సంకీర్తన	రాగము	సంకీర్తన సంఖ్య
ఎమ్మెలునేతులు	గంభీరవాట	405
ఎమ్మెలు మాముం	మాళవిగౌళ	404
ఎఱపరికమన్న	సౌరాష్ట్రం	353
ఎఱఁగగొల్ల	ముఖారి	18
ఎఱఁగనివాని	సామంతం	345
ఎఱఁగమాపీ	పాడి	68
ఎఱఁగరాదేవు	సాళంగం	349
ఎఱిఁగించవయ్యా	కురంజి	178
ఎఱుఁగుదు నీ	వేళావళి	552
ఎలయించీ సారె	దేశాక్షి	91
ఎవ్వరిఁబోలుదు	వరాళి	276
ఎవ్వరికి దొర	మాళవిగౌళ	335
ఎవ్వరిదినేర్పు	నాదరామక్రియ	521
ఎవ్వరినేము	కురంజి	379
ఎవ్వరినేరుపు	ధన్నాసి	76
ఎవ్వరు నిన్నాడు	సౌరాష్ట్రం	519
ఎవ్వరు నిన్నే	నాట	465
ఎవ్వరు నెఱఁగ	నాగవరాళి	477
ఎవ్వరునేమి	తెలుఁగు కాంబోది	491
ఎవ్వరెఱుఁగుదు	దన్నాశి	196
ఏఁకరీని మిమ్ముఁ	దేసాళం	388
ఏఁటికిఁజెం	సామంతం	464
ఏఁటికిఁదమ	మాళవశ్రీ	566
ఏఁటికిదాఁ	ముఖారి	480
ఏఁటికి దూరేవు	శ్రీరాగం	476
ఏఁటికి నెంచే	వసంతవరాళి	365

కీర్తన	రాగము	కీర్తన సంఖ్య
ఏఁటికి మీగుణ	పాడి	322
ఏఁటికి సిగ్గులు	నాగగాంధారి	360
ఏఁటికి సిగ్గు	సింధురామక్రియ	576
ఏకరాజ్యమయ్యె	బౌళి	394
ఏడకుఁబోనేల	లలిత	233
ఏడనుండివచ్చె	శుద్ధవసంతం	569
ఏపొద్దూఁ గొలు	సౌరాష్ట్రం	268
ఏమనిచెప్పఁగ	మాళవి	210
ఏమని చెప్పుదు	భైరవి	158
ఏమనిచెప్పుదునే	నాదరామక్రియ	228
ఏమనిచెప్పుదునే	హిందోళవసంతం	105
ఏమని చెప్పుదుమయ్యె	దేసాళం	47
ఏమని చెప్పే	వరాళి	54
ఏమనిదూరే	దేవగాంధారి	588
ఏమనిపొగడ	కన్నడగౌళ	1
ఏమని పొగడుదు	శంకరాభరణం	538
ఏమని విన్నవించే	సాళంగం	325
ఏమని విన్నవించేనే	భూపాళం	277
ఏమయ్యనీవు	కాంబోది	412
ఏమాయనం	పాడి	137
ఏమాయనింత	సాళంగం	547
ఏమాయనే రమ	భైరవి	183
ఏమిచెప్పేది	కన్నడగౌళ	16
ఏమిచెప్పేది మో	మాళవిగౌళ	72
ఏమిచెప్పేవు	పాడి	512
ఏమి చెప్పేవేమా	సౌరాష్ట్రం	162

సంకీర్తన	రాగము	సంకీర్తన సంఖ్య
ఏమిటికి మా	పడవంజరం	546
ఏమిదపము వే	కాంబోది	58
ఏమి సేతుఁ జెప్ప	ఆహిరి	155
ఏమి సేతునమ్మ	సామంతం	157
ఏమి సేతు నా	కాంబోది	339
ఏమి సేతుమయ్యా	శుద్ధవసంతం	102
ఏమి సేయవచ్చు	నట్టనారాయణి	63
ఏమి సేయవచ్చు	నాదరామక్రియ	317
ఏమీ నెఱఁగ	కన్నడగౌళ	252
ఏమీ నెఱఁగని	భైరవి	295
ఏమీ నేరని	వరాళి	202
ఏమి సేసిన	రామక్రియ	144
ఏమే యెఱఁగవా	కొండమలహరి	578
ఏరుపడెనింత	రామక్రియ	401
ఏలగడించుకొ	వరాళి	466
ఏల తప్పించు	సింధురామక్రియ	280
ఏలతమకించే	బౌళి	484
ఏలతలవంచు	ధన్నాశి	208
ఏల నన్ను నొర	హిజ్జిజి	327
ఏలనన్నొడఁబర	దేసాళం	446
ఏలపొద్దులుగడ	దేశాక్షి	179
ఏలమూసిదాఁ	హిజ్జిజి	131
ఏలసరసములా	రామక్రియ	156
ఏలసిగ్గులువడే	పాడి	290
ఏలసిగ్గులువడేవే	కాంబోది	182
ఏలసిగ్గువడేవు	గుండక్రియ	85

సంకీర్తన	రాగము	సంకీర్తన సంఖ్య
ఏలికసానికి	శుద్ధదేశి	170
ఏలినపతివి	సాళంగం	285
ఏళ్లేఅంటదాని	ముఖారి	147
ఏలోయి సటకాండ	శుద్ధవసంతం	351
ఒకటి కినుమ	గౌళ	232
ఒడంబాటునేసు	మాళవశ్రీ	259
ఒద్దికతోంగూడి	పాడి	448
ఒయ్యనే లాలించి	దేసాళం	169
ఓయమ్మ తానేం	గౌళ	124
ఓరుపే నేరుపం	నారాయణి	469
ఔనయ్య తగవు	నాదరామక్రియ	96
ఔనయ్యా నీదేవు	శంకరాభరణం	497
ఔనయ్యామంచి	రామక్రియ	223
ఔనయ్యామంచివాండ	సాళంగనాట	384
ఔనయ్యా మంచివాండ	సౌరాష్ట్రం	215
ఔనె భాగ్యవంతు	శంకరాభరణం	431
కంటిని మన్నన	పాడి	403
కంటి నీ మనసు	ముఖారి	393
కంటిమమ్మ	ధన్నాసి	468
కంటిమయ్యా యీ	కురంజి	553
కంటిమి కొత్తలు	మాళవశ్రీ	4
కంటిమిగా నీ	బౌళి	355
కంటిమి నీ	నాగవరాళి	444
కంటివయ్య యీ	రామక్రియ	429
కందువ నీ	ఆహిరి	577
కదలేని కీరితి	శ్రీరాగం	375

సంకీర్తన	రాగము	సంకీర్తన సంఖ్య
కడుఁగడుముద్ద	లలిత	218
కనుఁగొనవయ్యా	సామంతం	308
కనుఁగొనేఁగా	పాడి	180
కన్నవిన్నకొత్త	పడవంజరం	462
కన్నుల నీసంతో	నారాయణి	245
కన్నుల మొక్కేము	సామంతం	472
కన్నెగొల్లపడుచు	రామక్రియ	187
కమ్మనీవొకటొ	సామంతం	299
కరఁగియిందుక	పాడి	159
కరుణించవయ్యా	ముఖారి	420
కరుణించుము	శంకరాభరణం	565
కరుణింతువుగాని	కన్నడగౌళ	539
కలిగెఁగానీకు	శుద్ధవసంతం	220
కాంతకు నీకును	లలిత	508
కాంతనీపైప్రేమ	రామక్రియ	272
కాంతలకుఁబతు	పాడి	45
కాఁగిలించిపట్టు	ముఖారి	29
కాకున నేఁబొర	భైరవి	342
కాదనఁగవచ్చు	దేవగాంధారి	198
కానవచ్చీ మీ	లలిత	452
కానవచ్చె నా	శుద్ధదేశి	126
కానవచ్చె నీ	బౌళి	592
కానవచ్చె మీ	కేదారగౌళ	315
కాని అందుకే	పాడి	581
కానీ లేవే యందు	సామంతం	207
కానీవయ్యాచుట్టా	బౌళి	129

సంకీర్తన	రాగము	సంకీర్తన సంఖ్య
కామునికేల తగ	వరాళి	171
కొత్తకొత్తవల	గుండక్రియ	250
కొత్తగానాతో	రామక్రియ	181
కొత్తపెండ్లికూఁతురవా	లలిత	356
కొత్తపెండ్లికూఁతురవై	ఆహిరి	266
కొనియాడేమే	వరాళి	449
కొమ్మనీచక్కఁ	ముఖారి	409
కోడెకాఁడు వీఁడు	సాళంగనాట	479
గద్దెమీఁదనుం	దేవగాంధారి	306
గయ్యాళితనము	మంగళకౌశిక	328
గుట్టుతోడమరి	సౌరాష్ట్రం	253
గోవులఁగాచి	శంకరాభరణం	414
ఘనుఁడనేనే	వేళావళి	417
ఘనుఁడవు నీవాళ్ళ	ఆహిరి	350
చండిసేసి పెనఁ	నాట	427
చక్కఁగానాన	ఆహిరి	485
చక్కఁదనాల	మాళవిగౌళ	370
చక్కనిదానవు	తెలుఁగుఁగాంబోది	90
చక్కనివాఁడ	దేవగాంధారి	5
చాటిచెప్పితిమి	ముఖారి	334
చిత్తగించవయ్య	నాగవరాళి	492
చిత్తగించవయ్య యీ	సాళంగం	426
చిత్తగించవయ్యా	భైరవి	456
చిత్తగించి చూడ	దేసాళం	110
చిత్తగించి చూడవ	రామక్రియ	30
చిత్తగించి నా	భైరవి	67

సంకీర్తన	రాగము	సంకీర్తన సంఖ్య
చిత్తగించు రమ	మాళవిగౌళ	532
చిత్తగింతువు	భూపాళం	80
చిత్తము రానే	సామంతం	289
చిత్తము లెరిఁగి	ఆహిరి	571
చిత్తమువచ్చిన	కాంబోది	562
చూచినవారికిఁ	పాడి	307
చూచివచ్చితి	దేశాక్షి	164
చూడఁబిన్న	బౌళి	230
చూడఁబిన్నవు	సామంతం	17
చూడరేవో చెలు	లలిత	560
చూడరేవో చెలులా	దేవగాంధారి	120
చూడవయ్య ఇవి	పాడి	361
చూడవయ్యా	నాదరామక్రియ	563
చూతము నీ నే	మధ్యమావతి	376
చూతము నీ బలు	ఆహిరినాట	567
చెక్కుటి చేయిఁక	నట్టనారాయణి	279
చెప్పనరుదాయఁ	వరాళి	188
చెప్పరాదుచూప	ధన్నాసి	227
చెప్పరాదుచూప	శ్రీరాగం	305
చెప్పవయ్యవినేఁ	సామవరాళి	130
చెప్పవే నీసుద్దు	రామక్రియ	69
చెప్పితిమిప్పుడె	పాడి	125
చెప్పినట్టెల్లాఁ	దేశాక్షి	391
చెప్పినట్టెల్లా	సింధురామక్రియ	590
చెప్పేదేమిఁక	పాడి	178
చెలపచెమటల	నాగవరాళి	318

సంకీర్తన	రాగము	సంకీర్తన సంఖ్య
చెలరేఁగి కొలువు	నారాయణి	71
చెలిక త్తెలతో	ధన్నాసి	2
చెలిక త్తెలము	దేసాళం	194
చెలినిన్ను దూరీ	హిందోళం	451
చెలియ మేనే	దేశాక్షి	152
చెలులము నీకు	దేవక్రియ	568
చెలులము మా	భైరవి	25
చెలులాల నేనతని	గౌళ	154
చెలులాలయెట్టి	సామంతం	243
చెలులాలయేమి	ఆహిరి	408
చెలువుఁడ నీకు	కన్నడగౌళ	591
చెల్లఁబో ఆఁట	పాడి	221
చెల్లఁబో యెన్నా	కాంబోది	39
చెల్లఁగదె యాతఁ	రీతిగౌళ	545
చెవిలో నేకత	సౌరాష్ట్రం	540
చేతికి లోనై తే	దేసాళం	333
చేపట్టఁగుంచమ	సామంతం	367
చేయివట్టితియ్య	ముఖారి	101
చేరి కరుణించు	ఆహిరి	265
చేరినన్నుఁజూచి	ఛాయానాట	234
చేరి నీ మొగము	దేశాక్షి	434
చేరివూరకుంటే	హిందోళం	517
చేరి వూరకేల	కాంబోది	51
చేవదేరె వలపు	బౌళి	371
చేసినట్టెల్లాఁ	బౌళి	286
చొక్కపు నీపెం	సామంతం	558

సంకీర్తన	రాగము	సంకీర్తన సంఖ్య
తగవెఱఁగ	మంగళకౌశిక	247
తనంతనెఱఁగ	దేసాళం	374
తనచిత్తమెఱఁ	రామక్రియ	42
తడవాయ నీ	దేసాక్షి	3
తనమర్మమొక	దన్నాసి	348
తప్పించుకొనఁ	ఆహిరి	50
తప్పించుకొన	దేసాళం	86
తప్పుదెంచకు	దేవగాంధారి	238
తమకించి నిన్నే	బౌళి	453
తరుణి జవ్వన	సామంతం	167
తరుణుల సహ	తోండి	395
తలఁపులో కోరి	ఆహిరి	115
తలపోసి తలపోసి	ఆహిరి	165
తలవంచుకొన	వరాళి	283
తానే తేరీఁగాని	రామక్రియ	424
తానే యెఱుఁగుఁ	ముఖారి	87
తానే యెఱుఁగుఁ	శ్రీరాగం	113
తానేల విఱ్ఱవీఁగీ	ముఖారి	304
తానేల సిగ్గు	లలిత	269
తానై తే నన్నిటా	సామంతం	193
తెలిపిచెప్పే	రీతిగౌళ	326
తెలుసునో తెలియ	దేవగాంధారి	413
తేట తెల్లములు	శంకరాభరణం	585
తేరిచూడ నిన్నీ	లలిత	145
తేవయ్య వీడెము	రీతిగౌళ	564
తొల్లి నీవుచేసు	కాంబోది	296

సంకీర్తన	రాగము	సంకీర్తన సంఖ్య
తోడఁ బెండ్లి యా	సాళంగనాట	435
దండనున్న నతు	వరాళి	133
దయఁజూచి రక్షిం	శ్రీరాగం	387
దూరనేల ఇఁక	శంకరాభరణం	531
నడుమవలసి	నాగవరాళి	378
ననిచి నీమాటలు	భైరవి	402
నన్నెంతపొగడే	పాడి	119
నన్ను నేల దూరే	మేఁచబౌళి	190
నమ్మిక గావలె	నారాయణి	373
నమ్మితిఁదన	వరాళి	362
నవ్వవే నెలవుల	ముఖారి	419
నవ్వుగాదు నీ	దేవగాంధారి	329
నవ్వుగాదు నే	శ్రీరాగం	22
నా పంతము	దేశాక్షి	504
నా మనసెందాఁ	ముఖారి	236
నా మొగముచూచి	గౌళ	56
నావల్లఁగడమ	తెలుఁగుఁగాంబోది	459
నావల్లఁదప్పు	సాళంగం	35
నావాఁడనే యంటా	గౌళ	81
నిగిడినేఁగంటి	వరాళి	507
నిజము నెరవ	శంకరాభరణం	323
నిన్నటి పంతా	ఛాయానాట	359
నిన్నుఁబాయఁ	లలిత	528
నీకునాకుసరి	ఆహిరి	235
నీకుబాఁతై	కౌళ	15
నీకెంతపరా	నాగవరాళి	226

వంకీర్తన	రాగము	వంకీర్తన సంఖ్య
నీ కొలఁదిదాన	సాళంగనాట	586
నీతలనే వేగ	పడవంజరం	282
నీతి విచారించు	లలిత	440
నీతో నవ్వఁగల	లలిత	516
నీ దిక్కేచూచి	ఆహిరి	128
నీ దేవులు సేసే	కన్నడగౌళ	544
నీ యందునేమై	లలిత	93
నీవునేనుగురి	కన్నడగౌళ	515
నీవుసరసుఁడవు	పాడి	231
నీవునేసిన చేఁ	బౌళి	421
నీవెఱఁగని	ఆహిరినాట	493
నీవే ఇంతనేయఁ	వరాళి	177
నీవే పాడిపం	ముఖారి	312
నీవేమి సేసి	గౌళ	195
నీవేల దాఁచేవు	ముఖారి	291
నీవేల సిగ్గు	ధన్నాసి	372
నీవేల సిగ్గువ	కాంబోది	7
నీవై నాఁజేరఁ	దేవగాంధారి	258
నీవైనా నానతీ	సామంతం	501
నెట్టనెప్పుడు	భైరవి	330
నెట్టుకొని మన్నిం	దేశాక్షి	439
నెలఁత చక్క	నాదరామక్రియ	108
నెఱజాణవిన్ని	బౌళిరామక్రియ	44
నేనేమందునో	పాడి	443
నే నేమి యెఱుఁ	దేసాళం	60
నేరుతుమునీ	వరాళి	579

సంకీర్తన	రాగము	సంకీర్తన సంఖ్య
నేరుతువయ్యా	బౌళిరామక్రియ	573
నేరుపరివం	బౌళి	248
నేరుపరివి నీవై	మంగళకౌశిక	78
పంతము దప్ప	భైరవి	572
పంతపు సుద్దులు	శుద్ధవసంతం	582
పట్టరానివయ	గౌళ	273
పట్టిన చలము	హిందోళవసంతం	574
పడఁతినెప్పుడు	భైరవి	100
పడఁతులఁగం	రామక్రియ	94
పతిఁబాసి విర	ఆహిరి	397
పతులకు సతు	కుంతలవరాళి	237
పరుసవేదివం	దేశాక్షి	278
పలువేడుకలతో	సాళంగనాట	320
పాదరే సోబ	బౌళి	436
పాయపుమదము	నట్టనారాయణి	340
పాయరాని చుట్ట	దేసాక్షి	204
పాయరాని మగఁ	ధన్నాసి	498
పాసివున్న	ఆహిరి	192
పిన్నది యిది	రామక్రియ	257
పిలువక వచ్చి	మాళవి	53
పిలువాఁగద	శంకరాభరణం	197
పెంచితి నిన్ను	కన్నడగౌళ	174
పొలఁతీ నీనట	దేవగాంధారి	79
పోరానీచుట్ట	నాదరామక్రియ	500
పోలించి చూచి	శంకరాభరణం	8
ప్రియము గలిగి	సామంతం	489

సంకీర్తన	రాగము	సంకీర్తన సంఖ్య
ప్రియురాలు	నాగగాంధా(ధా)రి	536
బడలి వుందాన	పడవంజరం	324
బలవంతుఁడిత	రామక్రియ	302
బలిమి సేయకు	బలహంస	463
బలువాఁడవయ్యా	వరాళి	593
బాపురే యింత	ఆహిరినాట	380
భామల చయ్యా	మంగళకౌశిక	450
మంచిదయ్యా	వరాళి	206
మగఁడట ఆలట	ఆహిరి	38
మగువరో ఇందు	శ్రీరాగం	363
మగవాఁడ విన్ని	తెలుఁగుఁగాంబోది	407
మగవాఁడు మెత్త	బౌళి	502
మగవాఁడు వల	మాళవశ్రీ	390
మగవానితోనింత	దేసాళం	496
మగువ గుంపెన	రామక్రియ	499
మగువ లాల	బౌళి	526
మరుతంత్రము	ఆహిరి	84
మఱఁగులేఁటి	ఆహిరి	437
మఱచితినన	భూపాళం	589
మఱచి వూర	హిజ్జిజి	189
మఱి తరవాతఁ	సాళంగం	240
మఱి యేల చెప్పే	లలిత	255
మాకుఁదెలి	వరాళి	530
మాటలేలరా	సామంతం	410
మానాపతివై	కాంబోది	211
మాపుదాఁకా	కాంబోది	364

సంకీర్తన	రాగము	సంకీర్తన సంఖ్య
మాపొందు సేయు	శ్రీరాగం	554
మా యింటికిఁ	భైరవి	242
మిమ్మేమ్మెయలుగ	మధ్యమావతి	168
ముద్దరాలవై తే	కాంబోది	85
మునిముచ్చువల	నాదరామక్రియ	267
మెచ్చితిమితొలు	రామక్రియ	383
మెచ్చేరయ్య నా	సింధురామక్రియ	458
మేరమీరకువె	రామక్రియ	241
మేలయ్యమిమ్ముఁ	శ్రీరాగం	575
మేలుకుమేలే	నాగగాంధారి	107
మేలునీజాణత	ముఖారి	172
మేలుమేలు నీ	బౌళి	140
మేలురానీకత	నాట	186
మొక్కలీఁడవ	సాళంగనాట	369
మొక్కవేచెలు	సామంతం	396
మొక్కేనిదివో	బౌళి	338
మొదల నిన్నుఁ	మేఘరంజి	21
రమణుఁడచిత్త	ధన్నాసి	454
రమణుఁడవునీవు	వరాళి	488
రాఁడంటానుంటి	శ్రీరాగం	163
రాజసపువాని	ధన్నాశి	262
రావయ్య ఇఁకనై	కాంబోది	254
లలనల సంతలో	మాళవిగౌళ	87
లెస్సాయఁగానేఁ	శంకరాభరణం	460
వట్టిసిగ్గులు	గౌళ	473
వలచినవలపెల్లా	ఆహిరి	400

సంకీర్తన	రాగము	సంకీర్తన సంఖ్య
వలచివచ్చితి	దేసాళం	14
వలపులకు గురైన	పాడి	225
వసుధలోనిటు	మాళవిగౌళ	184
వాకిలిగాచుకొని	కురంజి	59
వాకిలిగాచే	ముఖారి	153
వింటిరటే చెలులార	గౌళ	511
వింటిరటే చెలులాల	పళవంజరం	27
విచారించవలె	రామక్రియ	32
వినోదకాఁడైన	మాళవి	301
వినోదించవయ్యా	వరాళి	118
విన్నపముసేయు	అమరసింధు	541
విన్నవించరే	కాంబోది	381
విన్నవించకే	మంగళకౌశిక	46
విభునితోనిఁక	శుద్ధవసంతం	6
విరహమునకు	తెలుఁగుఁగాంబోది	114
వివేకించుకొన	సౌరాష్ట్రం	480
వీఁడె చూడరే	సాళంగనాట	229
వీఁపుగానరాఁగా	సాళంగం	474
వీడుదోడాయ	నాగవరాళి	109
వీడెమిత్తువురా	మంగళకౌశిక	117
వీడులనెల్లాఁ	సామంతం	331
వీనులార నీవే	భైరవి	521
వెంగెమ్ములునిన్నా	తెలుఁగుఁగాంబోది	12
వెరగయ్యీ నీ	శంకరాభరణం	216
వెలయముందటె	మధ్యమావతి	36
వేఁడుకొనివేఁడు	భైరవి	472

సంకీర్తన	రాగము	సంకీర్తన సంఖ్య
వేగిరించకురే	పాడి	122
వేగిరించనాకే	కన్నడగౌళ	433
వేగిలేచి సేసే	వేళావళి	386
వేడుక కాఁడవు	శుద్ధవసంతం	151
వేడుకయ్యీనా	దేసాళం	442
వేడుకయ్యీ మీ	రీతిగౌళ	411
వేరే నిన్నుఁబాసి	నాదరామక్రియ	33
వేవేగఁబ్రియాలు	కన్నడబంగాళం	271
వేసరక సారెనన్ను	ముఖారి	556
[1] వోజ(ఓజ)కువచ్చి	నాదరామక్రియ	461
సంగడికి రాఁ	శ్రీరాగం	447
సందుసుడికత్తె	సామంతం	28
సందుసుడికత్తెవు	రామక్రియ	132
సగము మానిసి	నాట	209
సతులకుఁబతు	మనోహరి	294
సారెసారె మన్నిం	ముఖారి	77
సారె నిన్నల	బౌళి	249
సిగ్గరి పెండ్లి	సాళంగనాట	73
సిగ్గుతోడ గొంకి	సాళంగనాట	161
సెలవులనవ్వు	తెలుఁగుఁగాంబోది	533
సేసవెట్టిపెండ్లా	బౌళి	392
సేసవెట్టిపెండ్లా	బౌళి	200
సేసినట్టు సేయ	గుజ్జరి	142
సేసినదెల్లాఁ జేఁ	ముఖారి	523
సొలసితే పాయ	సౌరాష్ట్రం	52

1. రేకుల వ్రాతను ననుసరించి పొరపాటున అచ్చులలో తప్పినది.

అనుబంధము ౨

అకారాది రాగ సంకీర్తనల సంఖ్యా సూచిక.

రాగములు	సంకీర్తనల సంఖ్యలు
అమరసింధు	 541
ఆహిరి	.... 28, 88, 50, 84, 115, 128, 146, 155, 165. 192, 205, 235, 265, 266, 288, 832, 850, 897, 400, 408, 437, 445, 485, 506. 527, 571, 577
ఆహిరినాట	.... 880, 498, 557
కన్నడగౌళ	.... 1, 16, 174, 252, 428, 483, 475, 508, 515, 539, 544, 591
కన్నడ బంగాళం	 271
కాంబోది	.... 7, 89, 48. 51, 58, 95, 127, 182, 211, 254, 296, 38[illegible], 364, 381, 412, 562
కుంతలవరాళి	.... 237. 406, 551
కురంజి	.... 59, 178, 251, 310, 379, 558
కేదారగౌళ	.... 49, 166, 297, 315, 509
కొండమలహరి	.... 423. 578
గౌళ	 15
గంభీరనాట	 405

రాగములు		సంకీర్తనల సంఖ్యలు
గుండక్రియ	...	85, 250, 567
గుజ్జరి	....	142, 175
గౌళ	....	24, 56, 81, 104 124, 154, 195, 219, 261, 282, 256 278 478, 505 511
ఛాయానాట	....	284, 359
తెలుఁగుఁగాంబోది	....	12, 90, 114, 270, 287, 384, 407, 459, 491, 588
తోండి	....	395, 520
ద(ధ)న్నాసి(శి)	....	2, 76, 92, 196, 208, 227, 262, 348, 372 454 468, 498
దేవక్రియ	....	568
దేవగాంధారి	...	5, 79, 120, 198, 238, 258 306, 329, 418, 588
దేశి	....	319, 846
దేసాళం	....	14, 20, 47, 60 61, 86, 110, 169, 194, 203, 274, 338, 374, 388, 399, 442 446, 496, 513, 537, 584
దేశా(సా)క్షి	....	8, 55, 91, 152, 164, 179, 204, 278 303, 357, 391, 434, 439, 504, 510, 561
నట్టనారాయణి	....	63, 279, 340, 425
నాగగాంధా(ధా)రి	...	107, 360, 586

రాగము	సంకీర్తనల సంఖ్యలు
నాగవరాళి	109, 226, 244, 293, 318, 378, 444, 477, 492, 583
నాట	89, 186, 209 275, 427, 465, 490
నాదరామక్రియ	11, 33, 96, 108. 228, 267, 317, 461, 500, 521, 542, 550, 568, 587
నారాయణి	71, 121 191, 245, 373, 441, 469, 483
నీలాంబరి	10, 514
పడ(ళ)మంజరం	27, 282, 324, 462, 546
పాడి	45, 68, 108, 112, 119, 122, 125, 137, 141, 143, 159, 173, 180, 199, 221 225 231, 260, 268, 290, 307, 322, 347, 361, 377, 382, 403, 415, 422 443, 448, 470, 482, 495, 512, 529, 548, 581
బలహంస	463
బౌళి(బవుళి)	41, 65, 74, 128, 129, 134, 140, 160, 176, 185, 200, 230, 248, 249, 286, 313, 338, 355, 371, 392, 394, 416, 421, 436, 453, 478, 484, 502, 526, 592
బౌళిరామక్రియ	9, 44, 573
భూపాళం	80, 277, 589

రాగములు		సంకీర్తనల సంఖ్యలు
భైరవి	....	25, 67, 88, 100, 106, 149, 158, 183, 242, 292, 295, 330, 342, 352, 402, 418 456, 471, 522 572
మంగళకౌశి(సి)క	....	46, 78, 117, 136, 247, 328, 450, 518, 570
మధ్యమావతి	....	36, 168, 309, 321, 376, 467
మనోహరి	....	294
మాళవశ్రీ	....	4, 259, 390, 566
మాళవి	....	40, 53, 133, 210, 301, 549
మాళవిగౌళ	....	72, 87, 184, 311, 335, 370, 404, 455, 532
ముఖారి	....	18, 29, 77, 97, 101, 147, 153, 172, 236, 291, 304, 312, 334, 337, 398, 409, 419, 420, 480, 486, 494, 523, 556
మేచబౌళి	....	190, 555
మేఘరంజి	....	21
రామక్రియ	....	30, 32, 42, 64, 69, 94, 132, 144, 156, 181, 187, 212, 223, 239, 241, 257, 272, 302, 316, 358, 383, 401, 424, 429, 487, 499
రీతిగౌళ	....	217, 326, 354, 411, 545, 564

రాగములు	సంకీర్తనల సంఖ్యలు
లలిత	.... 34, 93, 99, 135, 145, 218, 233, 255, 269, 356, 368, 398, 440, 452, 481, 508, 516, 528, 560
వరాళి	.... 54, 70, 83, 118, 133, 171, 177, 188, 202, 206, 276, 283, 314, 362, 432, 449, 466, 488, 507, 530, 579, 593
వసంతవరాళి	.... 365, 534
వేళావళి	.... 386, 417, 552
శంకరాభరణం	.... 8, 31, 66, 148, 197, 216, 323, 341, 414, 431, 460, 497, 531, 538, 543, 565, 585
శుద్ధదేశి	.... 126, 170
శుద్ధవసంతం	.... 6, 48, 102, 151, 220, 343, 351, 366, 438, 569, 582
శ్రీరాగం	.... 22, 26, 98, 113, 163, 201, 214, 305, 363, 375, 387, 447, 476, 524, 554, 559, 575
సామంతం	.... 17, 28, 57, 82, 157, 167, 193, 207, 243, 281, 284, 289, 299, 308, 331, 345, 367, 385, 396, 410, 464, 472, 489, 501, 525, 558
సామవరాళి	.... 75, 130, 284

రాగములు		సంకీర్తనల సంఖ్యలు
సాళంగం	....	35, 213, 240, 285, 325, 349, 426, 474, 547
సాళంగనాట	....	37, 73, 116, 150, 161, 229, 300, 320, 344, 369, 384, 435, 457, 479, 536
సింధురామక్రియ	....	111, 280, 458, 576, 590
సౌరాష్ట్రం	....	19, 52, 139, 162, 215, 253, 268, 298, 353, 430, 519, 540, 580
హిందోళం	....	13, 62, 222, 224, 389, 451, 517
హిందోళవసంతం	....	105, 574
హిజ్జిజి	....	131, 189, 246, 327, 535

అనుబంధము ౩

సందిగ్ధ పదసమీక్ష.

[తాళ్ళపాకకవులవాఙ్మయములో అపూర్వపదరాశి గొప్పది. ప్రత్యేకముగ ఈపని గొప్పగ సాగవలసియున్నది. దానికుపస్కారకముగ, ఈ సంపుటములో నా దృష్టికి వచ్చిన కొన్నిపదములను లఘువుగ చర్చించితిని. నిఘంటువుల కెక్కనివీ, ఎక్కినా అన్యార్థము లందు ప్రయోగింపబడినవీ, వ్యాకరణమును పట్టిచూచేవి, ఇతరభాషా నిఘంటు ప్రసిద్ధములు మాత్రమే ఇందు చర్చింపబడినవి :-]

1. అందుకాచేవు :- 150-వ పాట. అందు=Going near అని కిట్టల్. 'అండై' అని తమిళము. 'అండ' అని తెలుగు. కాచుధాతుసాహచర్యముతో అందు శబ్దము, దగ్గరగ తిరిగి రహస్యమును గుర్తించు అనునర్థమున మాండలికముగ ప్రసిద్ధము. కిట్టలిచ్చిన యర్థమున కిది కొంత విశేషార్థము కావచ్చు.

2. అప్పసము :- 146-వ పాట. అప్పసము=నిచ్చలు, సతతము అని శ. ర. సూ. ని. కానీ ఇక్కడ, ఎప్పుడూ కావలిగ నుంచుట అను నర్థముగ తోచుచున్నది.

3. అయకట్టేవు :- 324-వ పాట ఆయకట్టు=ధనము వచ్చుబడి యొక్క నిర్ణయము అని శ. ర. ఆయకట్టు= 1. రాబడియొక్క నిర్ణయము, 2. చెఱువు మొదలగువానిక్రింద సేద్యమగు భూమి యొక్క పరిమితి అని సూ. ని. ఇక్కడ సాగుచేసి పండించు అను నర్థము సరిపోవునట్లున్నది.

4. అయిటిగాలి :- 152-వ పాట. అయిటి అనునవి 'ఆవర్త' శబ్ద భవమైన వ్యావహారిక రూపముగా తోచుచున్నది. సుడిగాలి అని యర్థము. గ్రీష్మర్తువులో వీచేపెనుగాలికి అవటిగాలి, అవిటి గాలి అనియు వ్యవహారమున్నది.

5. అస్పారము :- 460-వ పాట. ఇది నిఘంటు వ్యాకరణములను దాటిన ప్రయోగము. అసార శబ్దమునే అస్పారమని నిస్సార శబ్దార్థములో నిస్సారసాదృశ్యముతో స్వతంత్రించి ప్రయోగించి నట్లున్నది. "ఋషీణాం పునరాద్యానాం వాచమర్థోఽనుధావతి" అను కీర్తిగలవారిలో అన్నమాచార్యులొకరు. ప్రాసస్థలము గావున దుశ్చికిత్స్యము.

6. ఉబ్బరికాఁడు :- 105-వ పాట. 'ఉబ్బు' ఉబ్బుధాతు కృదంత-రూపము. దానిపై మతుబర్థక రూపము ఉబ్బరి. మరల దానిపై మతుబర్థకకాఁడువర్ణకము. 'న తద్ధితా త్తద్ధితః' అను వ్యాకరణ నియమ మేమూల నుండెనో? లేక ఉబ్బుధాతువునుండి, ఉబ్బరము అనునర్థమున 'ఉబ్బరి' అను కృదంతరూప మేర్పడి, దానిపై మతుబర్థక 'కాఁడు' వచ్చిన రూపమైన కావలెను.

7. ఏతువులు :- 563-వ పాట. హేతుశబ్దభవము కావచ్చును. అర్థమూ అదే. 'ఏతవ లెత్తి మాటలాడినాడు.' అను వ్యవహార మీనాటికిని గలదు. నెపము లెత్తిచూపుట అను విశేషార్థమున పై వ్యవహారముగలదు.

8. ఏమిరే :- 14-వ పాట. ప్రార్థనార్థక మధ్యమ పురుష ఏకవచన బహువచనములందు వు-రు లపై వచ్చు 'చెప్పవే' 'చెప్పరే' వంటి రూపము అవ్యయముపైగూడ చేసినట్టు రానవచ్చుచున్నది. లేక ఏమిరా అను పుంలింగ రూపమువలె, ఏమిరే స్త్రీలింగ రూపమైన కావచ్చు. ఈ వాఙ్మయములో ఏమిరే అని పుంలింగ రూప ప్రయోగములును గలవు. సంబోధక 'ఓరి'కి వ్యావహారిక-మైన 'ఓరే' లోని శేషభాగమైన కావచ్చు.

9. కరికుంభజఘనపు గజరాజ లక్ష్మని :- 532-వ పాట. జఘనమును (నితంబమును) కరికుంభములతో పోల్చుట వింత. ఒకదశలో సాదృశ్యము సులభమే.

10. కలగంప :- 13-వ పాట. కలగూరగంపయొక్క మధ్యమపద-లోపరూపము గావచ్చు.

11 కలితే :- 530-వ పాట. కలుగు ధాతువునకు వ్యావహారిక రూపమా ? లేక కలుగు ధాత్వర్థమున కలుధాతు వొకటి యుండెనా ? ఈ ధాతు వీవాఙ్మయమున విస్తారముగ కలదు.

12. కాయాటుది :- 184-వ పాట. కాయవాటు శరీరము గలది అను వ్యావహారిక ప్రయోగమునకు సంగ్రహరూపముగా కానవచ్చు చున్నది. కాయవాటుశరీరము=గట్టిశరీరమని వ్యవహార మున్నది.

13. కోలగాచి పందెమాడుట=401 పాట. ఇదియొక పలుకుబడిగా తోచు చున్నది. జాతీయములన్నీ తాత్పర్యార్థ ప్రధానములు. ఒక హద్దుచేసి దానిని.దాటకుండ నియమించుట దీని తాత్పర్యము ఒక గీతనుగాని కఱ్ఱనుగాని హద్దుగా చేసికొని దానిని దాటకుండ (చెడుగుడువలె) ఆడునట్టిక్రీడావిశేష మిందు జాతీయముగ ప్రయోగించినట్లున్నది.

14. గోదిలి విరహాన-: 112-వ పాట. 'గోదిలి' గూఢశబ్దభవముగా తోచుచున్నది. అర్థమూ అదే కావచ్చు.

15. గోనాల గొందులు :- 401-వ పాట. గొంది=చిన్నసందు అని ప్రౌఢ్యము. గోనము కోణ శబ్దభవము కావచ్చు. గోనాల గొందులు=మూలలలోని సందులు కావచ్చు.

16. చీరుమూరుగా :- 31-వ పాట. చీఱుమాఱు=Cnfusion, తాఱు మాఱు, Ill'treatment అని తమిళము. ఇక్కడ దాని ధాయార్థ ముగ అడ్డమాకలు లేక ఇత్యాది కావచ్చు.

17. చేఁతలాడి :— 104-వ పాట. వగలు వన్నెలు మొదలగు బహు వచనాంతములపై మతుబర్థమున ఆడి వచ్చుట సహజము. చేఁతలు శబ్దముపై అట్లే వచ్చుట వింత. చేష్టలు(కలది)చేయునది అర్థము కావచ్చు.

18. జాజరకాఁడు :— 7-వ పాట. జాజరకాఁడు=దొంగఅని, జాజాల పాలికలు=అంకురార్పణ శరావము అనియు సూ. ని. జాజర= వంచన అని శ. ర. 'జాజర', తస్కర-శాద్వల శబ్దభవము కావచ్చు. ఈ దృష్టితోనే సూ. ని. పై రెండర్థముల నిచ్చియుండ వచ్చు. ఇక్కడి జాజర, శాద్వల శబ్దభవమైతే, వైశాఖశుద్ధ పూర్ణిమకు ముందు అన్నిధాన్యములు కుంపట్లలో మొలకపోసి, ఆ మొలకకుంపట్లను ఆ పున్నమనాడు పూజించి, అప్పుడు జక్కి మొదలగు చాలక్రీడావినోదములు (వేడుకలు) సలుపుట మాండలికమైనఆచారము. అందుకే యీ పున్నమకు మొలకలపున్నమ యనియు వ్యవహారము. క్రమముగ జాజరశబ్దము వేడుకకు పర్యాయమై యుండవచ్చుననియు, జాజరకాఁడు=వేడుకకాఁడు కావచ్చుననియు తోచుచున్నది. ఈ మొలకనోమును అన్నమాచార్యులు వాకొనియున్నారు గూడ. చూ :- 12 సం. 127-పాట. ఈ జాజర శబ్దార్థమింక కొంత విపులముగ 12 సం. ద్వితీయ ముద్రణపీఠికలో చర్చించితిని.

19. జామట :— 10-వ పాట. ప్రొద్దుట, మాపట శబ్దములవలె జాము శబ్దము నౌపవిభక్తికము చేసి ప్రయోగించినాడేమో ?

20. తగులువిరితనాన :— 4-వ పాట. తగులు తనము విరియు (విడియు) తనము కావచ్చు. సందర్భానుసారముగ తగులుట= చేరుట, విరియుట=విడివడుట. లేక తగులుయొక్క విరి. (వికాసము), దానిపైన తనవర్ణకమూ కావచ్చు. రాగము హెచ్చిన తనము అని యర్థము.

21. తూకొని :— 173-వ పాట. తూకము + కొని = తూకము చేసి
అనునర్థమున వాడినట్లున్నది.

22. తొక్కు-మెట్టు చెమటలు :— 258-వ పాట. పై రెండు ధాతుజ
విశేషణములు అతిశయార్థమున ప్రయోగించినట్లున్నది. పెల్లుబ్బి
వచ్చు చెమటలు కావచ్చు.

23. దాష్టీకము :— 143-వ పాట. ధృష్ట శబ్దభవమైన భావార్థక వ్యా-
వహారికరూపము గావచ్చు. ఇక్కడ ప్రాకరణికముగ పొగరు
బోతుతనము అర్థము కావచ్చు. "అంత దాష్టీకము లేకుండా
మాట్లాడుతాడు" ఇత్యాదివ్యవహారములో ఈ శబ్దము దాక్షిణ్య
శబ్దభవముగను తోచుచున్నది.

24. దుస్సేవే :— 496-వ పాట. దూయు ధాతువునకు వ్యావహారిక
రూపము కావచ్చు. దూసిపోయుట అర్థము. ప్రాకరణికముగ
పరంపరగ పంతములు రాల్చుట కావచ్చు.

25. దోమటి :— 186-వ పాట. దోమటి = అన్నము అని శ.ర.సూ.ని.
అయర్థమీవాఙ్మయమున సరిపడదు. మడ్డితనము మొరటుతనము
దొమ్మి వంటివి కావచ్చు. ఈ పద మీ వాఙ్మయమున విపుల
ముగ నున్నది. "దోమటిదొడుకు" అని ఇంటగసుగలదు.

26. పెంటల పూజలు :— 70-వ పాట. పెంట = ఎరువుకుప్ప అని
శ.ర. పెంట = శాఖానగరము అని సూ.ని. ఇక్కడ సమృద్ధి అను
నర్థమున గానవచ్చుచున్నది. ఈ పద మీ వాఙ్మయమున నీయర్థ
మున ఇంకను గలదు. నన్నయ "కంపు" వలె స్వీకరింప వలసి
యున్నది.

27. బలువురాలు :— 580-వ పాట. బలువుఁడు పుంలింగ రూపము
గాగా, బలువురాలు అని స్త్రీలింగమున ప్రయోగించినట్లున్నది.

28. ముక్కందాయిటి రేఁగె :— 82-వ పాట. ముక్కందు + ఆయిటి. ఆయిటి = ఆవిరితోఁగూడిన గాలి కావచ్చు. చూ:— 152-వ పాట.

29. మొత్తగాఁడు :— 540-వ పాట. మొత్తము గలవాఁడు అను నర్థమున తద్ధితాంతమైన ఈ రూప మపురూపము.

30. లేపె :— 361-వ పాట. లేపు = Bed అని కిట్టల్. ఇక్కడ అదే కావచ్చు.

31. విణ్ణాపఁజివారు :— 281-వ పాట. విణ్ణప్పం సెయివార్ అను అరవ పదమునకు సంగ్రహమైనరూపము గావచ్చు. ఉత్సవములో ద్రావిడభాషలోని దివ్యప్రబంధముతో పైవిన్నపము జరుగుట నాయూహకు కారణము.

32. వేయిటిపై జవ్వాదికొమ్మ :— 399-వ పాట. స్పష్టముగ వివరించుటకు వీలుగాని జాతీయముగ నున్నది.

33. సందుసుడిన్ :— 4-వ పాట. సందుసుడిన్, సందు సుడితనము, సందుసుడికత్తె అని యీ పద మీ వాఙ్మయమున పలుతావుల గలదు. సందుచూచి చొచ్చుట (అవకాశవాది) అర్థము కావచ్చు.

34. సటకారితనము :— 201-వ పాట. శాఠ్యకారి ? బద్ధతనముకావచ్చు. కపటముగ నడచువాడు.

35. సూసరము :— 53-వ పాట. దీని వ్యుత్పత్తి విచార్యము. ప్రకరణముతో బాసికము అర్థము కావచ్చు. సూసకము = స్త్రీలు తలపై ధరించెడి తిరుగుడుబిళ్ల అని వా.ని.

* * *